

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבין משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בית

תורה לשמה

תורת שיעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול השון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכבית [*]
< - [#] סולמית
< - [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבנים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבין משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בית

עבודה

ז בלכביפדיה עבודת ה' בית.....
 טז אוצר האותיות חנוכת הבית.....
 כא אוצר האותיות תרבות רעה בתוך ביתו.....

מחשבה

מא בלכביפדיה מחשבה בית.....
 נא אוצר האותיות האות בית.....
 סג אוצר האותיות בתינו (משלי פ"א פי"ג).....
 ע אוצר האותיות בעל הבית.....
 עח אוצר האותיות בעל הבית (פרקי אבות פ"א מ"ח) (א').....
 פט אוצר האותיות עניים בני ביתך (פרקי אבות פ"א מ"ח) (ב').....
 צט אוצר האותיות בתים (ספ"י פ"ד מט"ז).....
 קג אוצר האותיות אפיקומן - בית.....
 קיד סוגיות במחשבה בית.....

ר"א שערים

ק"ז צירוף ב' / ב-ת / י-ת.....

קבלה

קכג בלכביפדיה קבלה בית.....
 קכז מילון ערכים בקבלה בית.....

ארמית

קלא מילון ערכים בארמית בית - ביתא.....

קלב שיעורי שמע הקשורים לערך.....
 קלד לתוכן עניינים מורחב.....

מדור עבודה

בלבבפדיה עבודת ה'

בית

אוצר האותיות

חנוכת הבית

תרבות רעה בתוך ביתו

בלבביפדיה עבודת ה' בית

בנין מאבנים, בעומק האבן שממנה הוא נבנה זהו אבן שביסודה היא היתה י"ב אבנים, ובמה שהיא היתה י"ב אבנים והיא הופכת להיות אבן אחת, זה שורש תחילת בנין הבית.

והיינו משום שכל בית נבנה ביסודו ע"י צירוף של אבנים, ובבנין בית המקדש, יסודם ושורשם של צירוף האבנים לבית הוא במה שהי"ב אבנים הפכו להיות אבן אחת, וא"כ, זה שורש תחילת הבית.

ובעומק, זה מונח כמוכן בתיבת בית עצמה שהוא אותיות י"ב-ת', הי"ב אלו הם הי"ב אבנים שמהם נעשתה האבן שממנה יסוד הבית, והת זהו כדברי חז"ל כידוע מאד "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" שזה הת' של 'תחתון', ובהגדרה אחרת והיינו הך - אחרית כל האותיות היא האות ת', והדירה בתחתונים נמצאת באחרית האותיות, כלומר, כל דבר שנמצא בעלמא שורשו באותיות התורה הקדושה והוא משתלשל באופן של "איסתכל באורייתא וברא עלמא", וה' ברא עלמא' שמתגלה בו ה' דירה בתחתונים, שורשו באות ת' שהיא אחרית הכ"ב אותיות.

וא"כ, המילה בית עצמה, היא היא עומק הגדרת המהות של הבית כפי שנתחדד, הי"ב שבבית, שורשו ב"ב אבנים שהפכו להיות אבן אחת, ולכן דייקא על האבן הזו אומר יעקב אבינו "והאבן הזאת וגו' יהיה בית אלקים" כי שורש הבית בא מהי"ב, וה' נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' זה בת'.

וביאור הדבר - יסודות ברורים עד מאד בדברי רבותינו - העולם העליון הוא לעולם במדרגת אחדות וכשהוא משתלשל ויורד לתתא הוא הופך להיות ריבוי, ובקלקול זה

בית המקדש - 'הבית' בה"א הידיעה
בית - כשמוזכר בית בלשון חז"ל בסתמא זה קאי על בית המקדש כלשונות הגמ' "בפני הבית", "נחרב הבית" וכן ע"ז הדרך.

ושורש הגילוי שבית המקדש נקרא בית זה כמו שאומרים חז"ל במה ש"יעקב קראו בית", כמו שמבואר בתחילת פרשת ויצא, שבתחילה יעקב אבינו לוקח אבן ושם מראשותיו, ולאחר מכן הוא לוקח את אותה אבן ועושה אותה מצבה ואומר "אם יהיה אלקים עמדי וגו' והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים", כלומר, בתחילה מיד לאחר החלוש של הסולם, יעקב אבינו אומר באופן כללי "מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" והיינו שההגדרה שהוא מגדיר את מקום בית המקדש הוא בית - שע"ז אומרים חז"ל את הלשון "יעקב קראו בית".

שורש בנין הבית - י"ב אבנים שנהפכו לאבן אחת

אבל מה שמונח כאן בפסוקים הללו שלא רק יעקב הגדיר את בית המקדש "בית אלקים" אלא הוא פועל תחילת פעולה של שורש הבית במה שהוא לוקח את האבן שהוא שם מצבה ומעמיד אותה שהיא תהיה ה' בית אלקים, והרי כדרשת חז"ל כידוע עד מאד שמתחילה היו שם י"ב אבנים כנגד י"ב בניו של יעקב, י"ב השבטים, ונעשו כל האבנים לאבן אחת שהיתה מראשותיו, ואת האבן הזו הוא שם מצבה ואומר עליה "והאבן הזאת יהיה בית אלקים".

כלומר, שורש בנין בית המקדש שהוא הבית בה"א הידיעה כמו שהוזכר בתחילה, שהוא

הופך להיות פירוד, ומצד כך, 'נתאוו להיות לו דירה בתחתונים' היינו שהוא נתאוו שיהיה גילוי של אחדות בתחתון על אף שיסודו הוא מקום של ריבוי ושורש לפירוד.

ולכן השורש של 'נתאוו להיות לו דירה בתחתונים' שהוא שורש בנין הבית, הוא נבנה מ"ב אבנים שהפכו להיות אחד, כיון שזה עומק ההגדרה של השראת השכינה בתחתון שהיא באה לחבר ולצרף את ה"ב אבנים, את ה"ב שבטים, ולגלות בהם את שורש מציאות האחדות.

אופן חלוקת ה"ב שבטים ל' וב' - לעשרה שיהודה כוללם ולשנים, יוסף ובנימין

והרי ידועים עד מאד דברי הגמ' ביומא (י"ב א') ובעוד מקומות שנחלקו שם אם ירושלים נתחלקה לשבטים או לא נתחלקה לשבטים, ולעניינא דידן - למאן דאמר שירושלים לא נתחלקה לשבטים שבה נמצא מקום בית המקדש, זה מהשורש של ה"ב אבנים שהפכו להיות אחד.

ולמ"ד שירושלים נתחלקה לשבטים, כמו שאומרת שם הגמ' שמקום בית המקדש עיקרו היה בחלקו של בנימין זולת רצועה אחת שהיתה יוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, וכהגדרה יסודית כוללת - על שאף שבחלוקת השבטים יש כמה וכמה אופנים, יש אופן שהם מתחלקים כמובן לבני האמהות ולבני השפחות, יש אופן שהם מתחלקים לבני לאה ושפחתה ובני רחל ושפחתה.

ובאופן הנוסף לעניינא דידן, זה מתחלק לעשרת השבטים לעומת ב' שבטים, והשורש של החלוקה הזו היא בין יהודה ליוסף, יהודה הוא הכולל את ה' שבטים, ויוסף ובנימין הם ב' השבטים הנוספים, - וזה מה שמתגלה שביהמ"ק נמצא בחלקו של בנימין* ובחלקו

של יהודה שכולל את העשרה שבטים. וזה עומק הגדרת ה"ב שב' בית' שהם ה"ב שבטים כמו שהוזכר, כלומר, לא רק שמונח כאן המנין של שנים עשר שבטים שהם י"ב, אלא מונחת כאן גם צורת החלוקה שלהם שהיא באופן של י' וב', עשרה ושנים, וזה א"כ יסוד הבית של ביהמ"ק שנמצא בחלקו של יהודה שכולל את העשרה שבטים ובחלקו של בנימין שיחד עם יוסף הינם שני שבטים המחברים יחד.

וזה שורש כח החיבור שמתגלה בבנין ביהמ"ק, ועיקר גילוי הדבר בפועל בבית המקדש הוא בלחם הפנים שהיה על השולחן שהיו בו י"ב חלות, והיינו משורש גדר הבית עצמו שביסודו הוא מורכב מה"ב שבטים.

שורש צירוף הג' אבות שמקבילים לג' היסודות אור מים אש, המתגלים ב'בית'

ובעומק, מה שמונח בבית כח לחבר חלקים, אי"ז רק ביחס לחיבור השבטים כפי שנתבאר עד השתא, אלא הוא מחבר בתוכו גם את ג' האבות כדרשת חז"ל הידועה מאד - שאברהם קראו הר כמו שנאמר בקרא 'בהר ה' יראה', יצחק קראו שדה כמו שנאמר בקרא 'ויצא יצחק לשוח בשדה', ויעקב קראו בית' כמו שנתבאר בראשית הדברים שזה מה שיעקב אבינו אמר "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים".

כלומר, אין הכוונה שהאבות קראו לביהמ"ק בתוארים הללו, אלא מונח כאן שהם היסוד והתשתית שעליו ניצב כל הבית.

ומצד כך, כל כח החיבור של ה"ב שבטים שורשו בחיבור של הג' אבות שכל אחד מהם הגדיר את בית המקדש לפי שורשו.

ובעומק, האותיות של תיבת בית בא"ת ב"ש

* וכן במשכן זה מתגלה במשכן שילה שהיה בחלקו של יוסף.

ביחס לכלל כל האמהות - שרה רבקה רחל ולאה, ודייקא היא זיווגו של יעקב אבינו שקרא לבית המקדש בית מכח כך שהוא מצורף למדרגת הבית ומכח כך גם נאמר בו 'ויבן לו בית' כמו שנתבאר, ולכן עיקר משכבו של יעקב היה באהלה של רחל משום שעיקר ביתו הוא במדרגת רחל שהיא עיקרו של בית. - זוהי עומק המדרגה של בית דתיקון.

וא"כ בעומק, הבית הזה שיעקב אבינו בונה בכואו לארץ ישראל, הוא בונה אותו מדין תפיסת ה'ב שבטים שבבית ודייקא מכח החלוקה של 'י וב', עשרה של יהודה ושנים של בנימין, ובזה הוא מגלה בת' שבבית, את ה'דירה בתחתונים'.

הבית דקלקול המתגלה מכח עשיו לעומת הבית דתיקון של יעקב אבינו

וזה הכח המתגלה ביעקב אבינו שעומד כנגד כחו של עשיו - סיבת יציאתו של יעקב אבינו מארץ ישראל היא בריחתו מעשיו שאז כשהוא מגיע למקום הבית הוא אומר "אין זה כי אם בית אלקים", וכמו כן כשהוא חוזר לארץ ישראל עשיו בא כנגדו ולאחר מכן כשעשיו הולך לדרכו שעירה, אז הולך יעקב לבנות לו בית - "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות", והיינו שכנגד הת' של עשיו שבא להילחם עם יעקב 'וארבע מאות איש עמו', כנגד כך יעקב אבינו מגלה את הת' של הבית שזה הדירה בתחתונים.

והרי כמו שמבואר בדברי רבותינו, עשיו הוא הפסולת של יצחק, ולעניינא דידן, הרי יצחק קראו לביהמ"ק שדה כמו שנאמר בקרא "ויצא יצחק לשוח בשדה", וכנגד כך עומד עשיו שלוקח לצד הקלקול את כחו של יצחק שקורא לביהמ"ק 'שדה' והוא הופך להיות 'איש שדה' בבחינת שדה דקלקול.

זהו האותיות אמש, וכידוע עד מאד האותיות אמש הם שורש כל האותיות והם הראשי תיבות של שורש הבריאה שיש בה ג' חלקים אויר מים אש כדאיתא בדברי חז"ל, וכנגדם עומדים הג' אבות, אברהם בבחינת מים כמו שנאמר באברהם "יוקח נא מעט מים", יצחק בבחינת אש שהוא עולה תמימה במה שהוא עלה ע"ג המזבח, ויעקב אבינו הוא בבחינת האויר, הרוח שהוא הדבר שמתפזר לד' צדדים - ולכן יש ליעקב ד' נשים שהוא מצרפם יחד.

וא"כ, היסוד של הבית הוא הצירוף של אמש שזהו הבית בא"ת ב"ש כפי שנתחדד, שבוה נעשה הצירוף של ג' האבות יחד.

ולכן כשיעקב אבינו בא לחזור בחזרה מחרן לארץ ישראל, אומר אז לבן ליעקב אבינו "אלקי אביכם נגלה אלי אמש", והיינו משום ששורש היציאה של יעקב מארץ ישראל לחוץ לארץ היה בגילוי של 'אין זה כי אם בית אלקים' וזה גם שורש מה שהוא חוזר לארץ ישראל בחזרה ולכן נאמר אז לאחר כל המעשה שהיה עם עשיו "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות".

שורש בחינת הבית המתגלה אצל יעקב ואצל רחל

וכמו שברור לכל בר-דעת, אם כשיעקב יוצא מארץ ישראל הוא קורא לביהמ"ק בית וכשהוא חוזר לארץ ישראל הוא בונה לו בית, זה מאותו שורש של בית, אלא שהבית העליון הוא במדרגת בית המקדש, והבית התחתון שמתגלה אצל יעקב אבינו זה משום שהוא הוא שורש הבחינה של בית.

ולכן רחל היא הנקראת עיקרו של בית² - וכפי שמבואר להדיא בחז"ל, מלבד ההגדרה הפשוטה שרחל נקראת עיקרו של בית ביחס לשאר נשותיו של יעקב - לאה זלפה ובלהה, בהרחבה יותר היא נקראת עיקרו של בית גם

² שע"ז הרי נענש ראובן שחילל את יצועי אביו, כיון שבתחילה מדורו של יעקב אבינו היה אצל רחל ולאחר מכן אצל בלהה שפחת רחל, וראובן נענש על מה שהוא העביר מיטתו של יעקב לאהל של לאה.

שורש התיקון שבבית המתגלה מכחה של רחל גם לאחר החורבן השכינה שבכותל המערבי ובקבר רחל

ושורש התיקון שבבית, מתגלה הן בבית בבנינו והן בבית בחורבנו - שהרי כמו שהוזכר, עיקרו של בית היא רחל שזה הצירוף של יעקב ורחל, יעקב קראו בית ורחל היא עיקרו של בית, ומצד כך על אף שגם כשהבית בחורבנו שכינה לא זוה מהכותל המערבי, אבל ידועים עד מאד דברי הגר"א שהשכינה שכן הסתלקה מכלל הבית [מלבד השכינה שלא זוה מהכותל המערבי], היא הסתלקה לקברה של רחל, ובכללות אומר הגר"א עיקר השראת השכינה אחר חורבן הבית היא בקברי הצדיקים אבל בעיקר בקברה של רחל אמנו והרי שגם במדרגת בית בחורבנו מתגלה שורש התיקון שבבית אצל רחל.

אבל יתר על כן, גם מה שנשאר שכינה בבית המקדש שהיא לא זוה מהכותל המערבי, זה ג"כ בבחינת רחל שהיא עיקרו של הבית, משום שמקומה של עקרת הבית הוא ב'ירכתי ביתך' וכמו שדורשים חז"ל מה חולדה זו דרה בעיקרי הבתים וכו', וכך מתגלה מצד התיקון במה שהשכינה לא נסתלקה מהכותל המערבי שהוא העיקר של הבית בבחינת 'ירכתי ביתך' משורש כחה של רחל.

שורש הבית דקלקול המתגלה לאחר החורבן 'ביתך המלך' דאחשורוש

וברור הדבר - כפשוטו כשחרב הבית היינו שמבית בבנינו נעשה מציאות שאין בית ומקום הבית חוזר להיות בבחינת הר - 'הר ציון ששם' ובבחינת שדה - 'ציון שדה תחרש', אבל בעומק כשאין בית דתיקון היינו שנבנה כנגדו בית דקלקול, מעין דברי חז"ל הידועים על הפסוק 'אמלאה החרבה' - אם מלאה זו

וכמו שמבארים רבותינו, מה שביהמ"ק נקרא שדה, מצד המדרגה העליונה, זהו שדה מלשון 'שְׂדֵים נכוננו' בבחינת שדיים המניקים משום שביהמ"ק הוא מקום ההשפעה לעולם.

ומכנגד כך עומד עשיו הרשע שמקבל את ההשפעה באופן של 'מביא מן הגזל', וכמו שאומרים חז"ל שזה היה דרכו של עשיו להביא ליצחק צידה מן הגזל, ולכן כשיצחק מבקש מעשיו 'ועשה לי מטעמים בעבור תברכך נפשי' הוא מצוה את עשיו שלא להביא מן הגזל.

והגדרת הדבר ברורה - מחד, יעקב אבינו שקראו לבית המקדש בית זה כמו שנתבאר שבית בא"ת ב"ש זהו אותיות אמ"ש שמונח בו שורש הג' אבות, וכמו"כ מונח בבית הכח הי"ב-ת' שזה כח הצירוף של הי"ב שבטים שמכך כך נעשה ה'דירה בתחתונים' בת' כמו שנתחדד, ומאידך מתגלה מכנגד כח ההתנגדות של עשיו שזה הת' של ה'ארבע מאות איש עמו' שזה מגלה שביהמ"ק הוא במדרגת שדה בלבד, ולא שדה דתיקון שבבחינת יצחק שקראו שדה של 'ויצא יצחק לשוח בשדה' אלא שדה דקלקול של 'איש שדה' דעשיו שמכך כך מתגלה 'ציון שדה תחרש', השורש של חורבן הבית שהבית חוזר להיות שדה².

וזה הי"א אלופי עשיו שלא מגיעים לצירוף של הי"ב וכמו"כ הת' שזה הארבע מאות איש דקלקול כמו שהוזכר - זהו שורש הבית דתיקון של יעקב אבינו לעומת כח הקלקול של הבית מכחו של עשיו.

ובדרך רמז ממש, האות ת' במילוי זהו תי"ו והו' עצמה מתחלפת ב' מכך ששניהם אותיות השפתיים - בומ"פ, ובאופן הזה האות תי"ו הופכת להיות בעצמה בית, וזהו א"כ שלימות הבית שמתגלה בהארת התי"ו של ה'דירה בתחתונים'.

² כמו שמרומז הדבר באברבנאל.

³ שעל דרך כלל ממלאים ת' עם י'-תיו ולא רק ת-ו.

בית שמונח בו השורש של אחיזת הכלים, ואחיזת הכלים של בית המקדש כשבונים להם בית דקלקול הוא הנקרא 'ביתן המלך'.

ובהרחבה יותר, הרי כמו שנתבאר כנגד המהלך דקדושה של בית שבבית המקדש שזהו ה'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', כאשר נעשה הקלקול של החורבן הרי שנבנה בית דקלקול במקום אחר כנגד הבית דתיקון, ושם מתגלה שכנגד הת' שהוא ה'דירה בתחתונים' דתיקון כמו שנתחדד, הת הופך להיות תחתון יותר.

כשהבית בבניינו, ה'דירה בתחתונים' היא בבית המקדש שמקומו בגובה כדברי חז"ל שא"י גבוהה מכל הארצות כולם וביחס להר של בית המקדש כמו שדורשים חז"ל מ"בהר ה' יראה", וזהו ההר הגבוה ביותר, אבל כשהבית בחורבנו, מתגלה ירידה יותר לתתא במה שנבנה הבית דקלקול במקומו של אחשורוש.

בית דתיקון שנבנה מכח אחדות ישראל לעומת בית דקלקול שנבנה מכח ה"מפוזר ומפורד בין העמים"

וכמו שהוזכר בראשית הדברים, שורש בנין הבית הוא מכח הצירוף של ה"ב אבנים שהפכו להיות אבן אחת ומכח כך העמיד יעקב את שורש בית המקדש, וכח האחדות הזו שהעמיד יעקב זוהי שורש הבחינה של "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" דייקא אצל יעקב בבחינת העקב התחתון שבו.

אבל מכנגד, כאשר נבנה הבית דקלקול, הוא נבנה דיקא מהחורבות של הבית המקדש, וא"כ בניינו הוא משורש של פירוד ולא משורש האחדות.

וגילוי הדבר הוא במה שאומר המן לאחשורוש "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים", כלומר - כאשר עם ישראל היו

חרבה זו' שזה קאי על צור וירושלים שלא נבנתה צור אלא מחורבנה של ירושלים וכן להיפך, ומצד כך, כנגד בית דתיקון, מתגלה בחורבן הבית בית דקלקול, - וזה מה שהתגלה בחורבן בית ראשון שזה גלות בבל שלאחר מכן באה גלות מדי ופרס ושם התגלה אצל אחשורוש בית דקלקול כמו שנאמר במגילת אסתר "בחדר גינת ביתן המלך" וכמו שאומר האבן עזרא ורוב המפרשים^ה שביתן זה בית-ן מאותו לשון של בית בהרחבה יותר.

'ביתן המלך' - מקום הבית שיש בו אחיזה לכלי ביהמ"ק מצד הקלקול אצל אחשורוש

וברור הדבר - הרי כדברי חז"ל כידוע שכשביהמ"ק נחרב כלי ביהמ"ק הוגלו והם הגיעו לאחשורוש וע"ז נאמר שהיה בסעודתו של אחשורוש 'כלים מכלים שונים' שאלו הם כלי ביהמ"ק שנשתמשו בהם באותה סעודה, וברור לכל בר-דעת שאם אחשורוש העמיד את הכלים של ביהמ"ק היינו שהבית שהוא העמיד משמש כבית לאותם כלים.

והדוגמא הברורה לכך במה שנאמר בדברי חז"ל על משה ובצלאל שמשו נצטוו קודם לעשות את הכלים ולאחר מכן את המשכן, ואילו בצלאל אמר שבפועל צריך לעשות קודם כל את המשכן ולאחר מכן את הכלים בכדי שיהיה את המקום להכניס את הכלים אל תוכו, וע"ז אמר משה רבינו לבצלאל - בצל אל-הית.

ומעין דמעין שמתגלה הדבר מצד התיקון, כמו כן מצד הקלקול, שבשביל ה'כלים מכלים שונים' שבסעודתו של אותו רשע, צריך שיהיה להם מקום של בית והמקום לזה זה מה שנאמר בקרא 'ביתן המלך', ומונח כאן בהגדרת יסוד הדבר, אם יש שם כלים, בהכרח שיש שם גם

^ה והמהרש"א חולק ע"ז וסובר ש'חדר גינת ביתן המלך' אינו מצורת בית כלל אלא הוא שייך לסוגיא של חצר וגנינה.

^י וכמוכן, אין הכוונה שבדקדוק ה'ביתן' זהו מקום הכלים

השבעים שנה שהם טעו נבנתה הגלות של מדי ופרס - וע"ז באה טענתו של המן 'ישנו עם אחד - אלקיכם של אלו ישן הוא' כלומר שמכח ההסתר פנים של מה שהם סברו שהשבעים שנה עברו והם לא נושעו, הם נתיאשו מן הגאולה, והרי שמשורש מה שהם ידעו שלאחר השבעים שנה של בבל אמורה להתבטל הגלות והם עתידים לחזור לא"י, מהשבעים שנות גלות שיתקבצו בחזרה לי"ב, והם סברו שזה לא קרה, בזה היה מונח עומק תחילת הגלות של מדי ופרס בתוקף מלכותו של אחשורוש.

וע"י כך מתגלה שמה שהיה בשורש של ביהמ"ק שהי"ב הפכו לאחד, כאן נעשה התפרטות הפוכה, מה'אחד' לי"ב ומהי"ב לע' שמתגלה במה שתחילת בנין כל הגלות היא בע' שנה.

וזה מה שמתגלה אצל אחשורוש שלאחר שעברו הע' שנה והוא סבר שכבר הם לא יגאלו, הוא עשה את משתה היין וכידוע יין בגימטריא שבעים, והיינו שהיפך מה שיין הוא בגימטריא סוד כדברי הגמ' 'נכנס יין יצא סוד' שזה הע' דתיקון, אחשורוש בנה את תחילת המלכות שלו על היין דקלקול בסעודת אחשורוש כמה שהוא השקה לכל אחד יין שהיה ישן יותר מכפי גילו.

ובעומק א"כ, יסודה של הגלות הזו היא לחזור ולפורר את ישראל יותר ויותר כמו שנתבאר מהות תהליך הדברים, ולכן תוקף הגלות באה בתחילה מכח קטרוגו של המן 'ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים' שמכח כך גזר אחשורוש את הגזירה, זה שורש הבית דקלקול שמתגלה ב'ביתן המלך', בית שכל יסוד בניינו מגיע במקום של פירוד.

'לב אחד לאבינו שבשמים' בבית דתיקון לעומת 'לעשות כרצון איש ואיש', ריבוי הרצונות שבבית דקלקול
וזה מתגלה במה שנאמר במגילה "לעשות

במדרגת בית בבניינו בארץ ישראל, הם היו בבחינת י"ב אבנים שנהפכו לאבן אחת שזה שורש האחדות, אבל כאשר חרב ביהמ"ק היינו שהי"ב אבנים שנהפכו לאבן אחת, הופכים בחזרה לי"ב אבנים, וכסדר הם מתפרטים יותר ויותר, הם מתפרטים לשבעים, אבל הם מתפרטים יתר על כן עד המדרגה של 'מפוזר ומפורד בין העמים'.

ההתפרטות המתגלה מצד התיקון ב'שבעים יוצאי ירך יעקב' לעומת ההתפרטות דקלקול של שבעים שנות גלות בבל

כלומר מצד עצם ההתפרטות לשבעים זה עדיין התפרטות דקדושה בבחינת "שבעים יוצאי ירך יעקב" שהרי יעקב הוא קראו בית והוא זה ששם את האבן אחת' שהצטרפה מהי"ב אבנים כשורש לבית, והשבעים נפש הללו מתייחסים אליו באופן דתיקון.

אבל בהתפרטות הזו מונח כבר שורש של גלות שהרי כדברי חז"ל כידוע מאד, מנין ה'שבעים נפש' שירדו אבותינו למצרים הושלם ע"י יוכבד שנולדה בין החומות בכניסתם למצרים, והיינו שההשלמה לשבעים היתה כבר בשורש הגלות, אבל כשהם היו עוד בארץ ישראל, עדיין לא התגלה ע"י יוצאי ירך יעקב, ואמנם הם עדיין לא היו בתוך הגלות לגמרי שהרי היא נולדה בין החומות, אבל זה היה כבר בבחינת 'בין לבין' ובמקום הזה דייקא התחיל להתגלות בחינת הע' יוצאי ירך יעקב.

ולכן גם גלות בבל היא שבעים שנה כמו שנאמר בקרא "כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם" שהם השבעים דקלקול היפך השבעים יוצאי ירך יעקב דתיקון.

וכמו שמסדרת הגמ' במגילה שבמנין השבעים שנה היה טעות הן לבלשאצר והן לאחשורוש וכפי שמבארת שם הגמ' את שני אופני הטעויות שהם טעו, ומהטעות הזו של

כך מתגלה השורש של הנתיב שבמילה ביתן בבחינת "ל"ב נתיבות פליאות חכמה" כדברי חז"ל, אבל כשזה מתגלה מצד הקלקול 'בחצר גינת ביתן המלך', זה בית של נ' דקלקול.

ולכן, מצד אותו מקום נאמר "יעשו עץ גבוה חמישים אמה וגו' ויתלו את מרדכי עליו" כלומר, לתלות את מרדכי על הנ' דקלקול של ה'ביתן', כי הנ' דקלקול הוא שורש הקלקול של מציאות הפירוד.

אבל מאידך המן בגזירתו מאחד את כל ישראל, כמו שאומרת הגמ' "גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שעמדו להם לישראל", והאחדות היא בעצם מה שהמן גוזר על כל כלל ישראל כולם כמו שנאמר במגילה "ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו וגו' ויבקש המן להשמיד את כל היהודים וגו' עם מרדכי" והרי שבגזירתו גופא, הוא מאחד את כולם בחזרה.

וא"כ, משורש הגזירה עצמה מונח ז'ה לעומת זה, תיקון לעומת קלקול. וזה א"כ שורש הבית דקלקול כנגד הבית דתיקון.

בנין ביהמ"ק 'חוצץ את המלכות' - כי הוא סתירה ל'ביתן' שהוא שורש קיום מלכות אחשורוש

ולפי"ז, ברור מאד מה שמבואר חז"ל על מה שאומר אחשורוש לאסתר במשתה היין כשהיא מזמינה אותו ואת המן למשתה "מה שאלתך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש" שעל זה דורשים חז"ל "עד חצי המלכות ולא דבר החוצץ את המלכות ומאי נינהו, בית המקדש", כלומר, מה שבית המקדש חוצץ את המלכות זה משום שכל כוחו של אחשורוש היה לבנות 'ביתן' לעומת 'בית' של ביהמ"ק ולהכניס אל תוכו את הכלים של בית המקדש, ומונח כאן א"כ שורש הדבר שמלכותו סותרת בעצם את בנין הבית, ולכן נאמר כאן הלשון שבנין בית המקדש הוא 'חוצץ את המלכות' כי כל כח

כרצון איש ואיש" שאומרים ע"ז חז"ל "מלך שוטה היה" שאינו יכול לעשות כרצון איש ואיש משום שרצונותיהם סותרים זה לזה, - במקום ביהמ"ק מתגלה "רצוננו לעשות רצונך" ועל אף שתמיד נאמר "אלא ששאר שבעיסה ושעבוד מלכויות מעכב", כשמתגלה השראת השכינה, זה מאיר בעומק פנימיות נשמתן של ישראל את ה"רצוננו לעשות רצונך" ומצד כך זה רצון אחד בבחינת "אין לנו אלא לב אחד לאבינו שבשמים".

אבל בסעודתו של אותו רשע מתגלה "כרצון איש ואיש" שזה שורש הפירוד, - והרי בסדר הכוחות שבקומת גילוי הנפש, תחילת הגילוי הוא הרצון, וכשהרצונות שונים, הרי שהפירוד מונח בעצם השורש.

'ביתן' מצד התיקון - שער הנ' שכולל את המ"ט שערים

וזוהי התפיסה של 'ביתן המלך' - בית שכולל פירוד שזה שורש נקודת הקלקול, ובכללות נאמרו כמה וכמה ביאורים בדברי רבותינו על הפסוק "חצר גינת ביתן המלך" מהו 'חצר' מהו 'גינת' ומהו 'ביתן', ונפתח מעט את הדברים ביחס ל'ביתן', - כשמתגלה 'ביתן' מצד התיקון הרי שמתגלה מדרגת האחדות הגמורה כמו שהוזכר בדברי חז"ל פעמים רבות מאד - נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחת שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים" וע"ז אומרים רבותינו ששער הנ' הוא השער שכולל את כל המ"ט שערים יחד ומצרפם.

ביתן דקלקול - שער הנ' דקלקול שמתגלה בו עומק נקודת הפירוד וכח אחדות דקלקול

וכנגד זה עומד שער הנ' דקלקול שהוא עומק נקודת הפירוד, והאחדות המתגלה בו היא אחדות דקלקול, וזה מה שמתגלה בביתן שהוא אותיות בית-נ', אלא שכשזה מתגלה מצד מדרגת הקדושה זה שורש הצירוף ומצד

שדייקא בבית המן נופל על אסתר, מתגלה אז ששורש היניקה של המן זה במה שהוא בא להחריב את ה'בית' שביסודו זה הבית הגמור של ביהמ"ק, ולבנות את ה'בית' דקלקול כמות שהוא, ולכן הוא בא ונופל על המלכה בתוך הבית כי הוא בא להחריב את הבית לגמרי ולגלות רק את מדרגת יניקתו שהיא הבית דקלקול כשלעצמו.

וע"ז אומר המלך "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית" כי כשהוא שב מגינת הבית ונכנס לתוך הבית עצמו הוא בא לגלות ששורש הבית הוא בבית, ומתגלה לו שהמן דייקא בא להחריב את הבית.

ואז "ופני המן חפו ויאמר חרבונה" וגו' וכמו שנתבאר - דייקא חרבונה בא להודיע על העץ כי חרבונה זה מלשון חרב, שהוא זה שבא להחריב את ה'בית' שניק ממנו המן שמכחו הוא בא להעמיד בית דקלקול כמות שהוא, ומכח כך הוא בא להחריב את הכנסת ישראל, וחרבונה מחריב את הבית דקלקול ומגלה "ישוב גמולו לו בראשו".

שורש בנין בית שני מכח נס ההצלה של פורים

וכשנעשה נס ההצלה של פורים, אז מתגלה ביטול ה'בית' דקלקול¹, עד שלבסוף מכח כך בנו את בית שני כפי שהוזכר, כלומר שכאן היה השורש שממנו התחיל להתנוצץ ולהאיר הבית שני, ואז, כמו שאומר אחשורוש לאסתר ומרדכי "הנה בית המן נתתי לאסתר" (אסתר ח' ז') כלומר, המעלה שנותנים את בית המן לאסתר היא שבזה באים לבטל את כח יניקתו של המן מן הבית דקלקול, ולכן ביתו של המן עצמו חוזר ונכנס לאסתר - לחלקם של ישראל, וכמו שחודד, מכאן מתנוצץ שורש הבנין של בית שני במה שהם מקבלים את ביתו של המן

יניקתו של אחשורוש הוא בבנין של ה'בית' לעומת הבית, נמצא שאי ההסכמה לבנות את בית המקדש מונחת מתוך עצם מהות מלכותו, כיון שאם יבנה בית המקדש, הרי יתבטל ה'בית' וא"כ לא יהיה שורש של קיום גמור למלכות אחשורוש.

וא"כ, זה לא רק שלעומת מדרגת בנין בית המקדש יש את חורבן הבית אלא מלבד החורבן כפשוטו מתגלה בזמן חורבן ביהמ"ק גם שורש של בנין בית דקלקול בביתו של אחשורוש כפי שנתבאר.

ובסופו של דבר, אותו ביתן של "בחצר גינת ביתן המלך" זהו הבית-נ' שזהו בחינת העץ שגבוה נ' שנתלה עליו המן, והרי זה נעשה מכח חרבונה כמו שנאמר בקרא "ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים וגו' גם הנה העץ וגו' ויאמר המלך תלוהו עליו" כלומר, חרבונה הוא זה שהחריב את הבית דקלקול של 'ביתן המלך'.

עומק היחס בין 'גינת הבית' ל'בית משתה היין' באופן דתיקון מצד אסתר ובאופן דקלקול מצד המן

ומצד כך, עומק מהלך הדברים שהיה אז במשתה הוא שבתחילה - "והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גינת הבית" (אסתר ז, ז) ולאחר מכן "והמלך שב מגינת הבית אל בית משתה היין והמן נופל על המטה אשר אסתר עליה ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית", כלומר, מצד אסתר מהלך הדברים שלה היה לגלות שכל ההצלה עומדת על מדרגת בית, וזה ע"י שהיא מגלה שהבית דקלקול שהוא ה'בית' של 'גינת הבית' שורשו ב'בית משתה היין' שביסודו זהו הבית הגמור של ביהמ"ק², ולכן כשהמלך חוזר מ'גינת הבית' והוא נכנס לתוך הבית עצמו, והוא רואה

¹ ולכן לאחר מכן נבנה ביהמ"ק השני מכח כורש שהוא מזרעו של אחשורוש ולחלק מהשיטות, זה דריש שהיה בנה של אסתר.
² אם כי זה אינו בשלימותו כלשון הגמ' "אכתי עבדי אחשורוש אנן", אבל מ"מ היה כאן ביטול פורתא.

יסודו ברוח לכך הוא אינו חרב כיון שרוח היא לאו בר-ביטול^ט.

וא"כ, במעמקי ימי הפורים מאיר השורש של בית - וכפי שהוזכר בראשית הדברים שבית בא"ת ב"ש זה האותיות אמש, והיינו שמאיר בבית השורשים של ג' האבות שמקבילים לג' שרשי כוחות הבריאה אור מים אש, וכפי שחודד, מכח כך מאיר בפורים שורש הארת בנין בית שני ומאיר בפורים שורש הארת הבית השלישי שיבנה במהרה בימינו.

נב-י בית בלביפדיה עבודת השם-פורים
מספר שיעור בקול הלשון 37392399

ומכח כך מה שכפשוטו בימי הפורים מאיר רק נס ההצלה של עם ישראל, בעומק מאיר בימי הפורים שורש הבית שני, ולכן, כמו שיש בית ראשון ובית שני, כך יש פורים ראשון ופורים שני [באדר ראשון ואדר שני] כיון שמתנוצץ בהארת הפורים ההארה של הבית שני.

שורש האור של הבית שני ושל הבית השלישי המתנוצץ בימי הפורים

אבל בעומק כמו שברור, לא רק האור של הבית שני מתנוצץ בימי הפורים אלא מושרש כאן גם שורש האור של הבית השלישי, ובכללות, ג' הבתים הם כנגד הג' אבות, הבית ראשון יסודו במים כנגד אברהם, בית שני יסודו באש כנגד יצחק ובית שלישי יסודו ברוח כנגד יעקב, - ומכח כך שבית שלישי

^ט זה ענין שמצריך הרחבה לעצמו ורק הוזכר בקצרה שהרוח היא שורש הקיום של הכל.

אוצר האותיות חנוכת הבית

היינו רק הדרך לעוה"ב, אזי ביתו הופך למציאות של מלון. ודו' הבהירה לכך היא חג הסוכות, שבו האדם עוזב את מגוריו ועובר לגור במקום אחר, וכדברי הגמ' (סוכה כח' ע"א) 'בסוכות תשבו שבעת ימים' (ויקרא כג' מב') 'תשבו כעין תדורו'. אדם יכול בשבעת ימי החג כמעט שלא לאכול, שהרי אכילת ארעי פטורה מן הסוכה. אולם לגבי שינה נפסק שאפי' שינת ארעי על האדם לנסות לישון בסוכה.

ונמצא שכאשר נא' 'תשבו כעין תדורו', עיקרו קאי על השינה, שהרי אכילה האדם יכול לאכול אכילת ארעי כמעט כל ימי החג, אבל לישון הוא חייב רק בסוכה ואפי' שינת ארעי. וא"כ גם כשנא' 'תשבו כעין תדורו' נמצא שעיקר מגורי האדם בביתו היינו לצורך שינה. וכך היה צורת החיים בדורות עברו בצורה שבית עיקר ענינו לשינה. 'צא אדם לפעולו ולעבודתו עדי ערב' (תהילים קד' כג'), כלומר האדם חוזר רק בערב לביתו, שערב הוא זמן של שינה. וכן מה שנא' גבי האשה 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי' (כתובות א' א') שהרי יצירת האשה הייתה בשעה שהאדם היה במצב של שינה.

א"כ בית הגדרתו מקום לשינה, וכאשר נתעורר מאותה שינה של 'בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים' (תהילים קכו' א'), אזי נתעורר בגן עדן.

בית שלנו הנועד לשינה, והבית קודם החטא וביהמ"ק שאין בהם שינה כלל. בזמן שמחת בית השואבה בירושלים מבואר בגמ' 'לא ראינו שינה בעינינו', דהיינו לא היה כלל שינה, נמצא שביהמ"ק הוא הבית היחיד

כאשר אדם הראשון גורש מגן עדן היה עליו למצוא מקום אחר לגור בו, וכך כל אחד ואחד מישראל.

ביצירת אדם הראשון נאמ' 'ויניחיהו בגן עדן' (בראשית ב' טו'), כלומר אדם הראשון לא נברא במקום שבו הוא מתגורר, אלא במקום בו הוא צריך לגור. ובשעה שאדם הראשון חטא נאמ' 'ויגרש אותו מגן עדן' (בראשית ג' כד'), דהיינו אדם הראשון מגורש מביתו, ומכאן והילך עליו למצוא מקום אחר לגור בו.

ומשעה שאדם הראשון חטא כל מקום שבנ"א מתגוררים בו, הוא אינו מקום שלהם, וכדברי המשנה (סוטה א' א') 'אין לך דבר שאין לו מקום', ומקומו של אדם הראשון בשעת יצירתו היה בגן עדן. אולם כאשר האדם מגורש מאותו מקום עליו למצא מקום חדש להתגורר בו. וכך ג"כ בכל אדם בשעה שהוא מחפש לקנות או לשכור דירה הוא יודע רק מהיכן הוא יצא, אבל הוא אינו יודע לאן הוא הולך.

ועתה נבאר היכן הוא מקום מגורי האדם. כדו' האדם הנוסע ממקום למקום, כאשר הוא תר אחר מקום ללון בו בעת חנייתו, הוא ילון במקום הקרוב ביותר להמשך דרכו. כפי מה שארע במשה רבנו בעת הליכתו ממדין למצרים.

'ויהי בדרך במלון' (בראשית לב' א'), מלון הוא מלשון לינה, כלומר כשאר האדם נמצא בדרך הוא נכנס למלון רק ע"מ ללון בו, ובבוקר הוא ימשיך הלאה בדרכו. אולם כאשר האדם קונה בית לגור בו, זה אינו נקרא מלון, כיון שהוא לא רק לן בו, אלא הוא חי שם את כל חייו.

אולם כאשר האדם תופס שכל מגורו בעוה"ז

לביתו, והיינו משום שהאדם בורח למקור חיותו וכבר האריך בזה ר' צדוק הכהן מלובלין, תינוק ברחם אמו נר דלוק על ראשו בא מלאך מלמדו כל התורה כולה, ולכך התינוק בורח לאמו, משום ששם מקור חיותו. אולם האדם הבורח למקום שבו הוא ישן, אזי הוא בורח למלון שהוא מקום של לינה, ובית כולו נקרא בית מלון, ונמצא שבורח למקום המוות, שהרי השניה היא אחד משישים ממיתה, ולכך כאשר האדם קם משינה עליו ליטול את ידיו, משום שטעם טעם מיתה.

אולם כאשר האדם בורח אליבא דאמת בפנימיות הוא בורח למקור חיותו. כאשר האדם נמצא בשעת מצוקה ובעת צרה אזי אם הוא חי במקום של חומר גמור הוא בורח לביתו, למקום המוות. כדו' מה שנא' 'ואל תאמר כי שאול בית מנוס לך' (אבות ד' כב'), ואין הכונה שהאדם חושב שכאשר ימות אזי השאול הוא בית מנוס.

וכן מבואר בסדר עבודת הכהן גדול שהיה מתפלל על אנשי השרון 'שלא יהיו ביתיהם קבריהם', ובפשוטו היינו משום ששם זה מקום עם הרבה גשמים, והיה חשש שהבית יפול, והבית יהפך לבית קברות. אולם בעומק, כל בית נועד לשינה, וא"כ הוא אחד משישים במיתה, ולכך הבית הופך להיות בית קברות, ועל האדם לברוח לבית החיים, למקום שמשם חיותו. ומה שהאדם שאינו חי באמת בורח לבית, היינו משום ששם מקום המוות ובמוות א"א לפגוע.

בית יכול להיות כבית מלון, ומאידך יכול להיות כביהמ"ק. כאשר האדם מגיע לשם לאחר שהוא הוציא כבר את חיותו במשך היום, וכבר אין לו חיות, אזי הוא שוכב בבית רק למטרת שינה, אזי ביתו הוא כבית מלון. אולם בית שהוא מעין ביהמ"ק, זה הבית שעניני כל ישראל נשואות לשם, וממנו מקור חיות כל עם ישראל, וזהו הבית שמשם תצא תורה ודבר

שהיה ללא שינה, הוא בית שכולו חיים, ושם נאמ' 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל' (תהילים קכד' ד'), אולם נקרא 'בית מלוני' ביחס לקב"ה, ואף יעקב ישן שם, אולם אין זה מקום קבוע לשינת בנ"א. והיכן מתגלה 'שומר ישראל' בביהמ"ק ששם יש גילוי שכינה. ובביהמ"ק יש דין שמירה לא מחמת גניבה וכדו', אלא מדין כבוד. ישנו בית שלנו שהוא בית שינה, ויש בית של מקום שבו אין שינה.

וזמן המזיקים הינו בעיקר בלילה, ובית עיקרו נועד לזמן של לילה, וכשאר אדם חוזר מעבודות בערב כלשון הפסוק 'ולעבודתו עדי ערב', הבית שומר אותו ממזיקים. אולם הבית האמיתי קודם חטא אדם ראשון, וכן הבית שיש כאן בעולם כאשר זוכרים שביהמ"ק קיים, הוא בית בתפיסה שונה, כמהות ביהמ"ק שהוא מקום שכולו חיים, ולא נועד ככל לשינה כדברי הגמ' 'לא ראינו שינה בעינינו'.

ולכך בפתח הבית יש מזוזה, שאותיותיה הם 'זו מוות'. וכאשר האדם הולך ברחוב והוא מפחד ממה שהוא נכנס לביתו 'סגור דלתך בעדך' (מלכים ב' ד' ד') 'חבי כמעט רגע עד יעבור זעם' (ישעיהו כו' ח'), וכך הוא ג"כ בשעה שיש מזיקים האדם סוגר דלתותיו. אולם 'לא ינום ולא ישן שומר ישראל' אין הכוונה רק שהבית הוא זה ששומר שמירה מגנבות. כאשר הבית הוא בית של שינה הוא אינו יכול לשמור על האדם שמירה רוחנית, אולם כאשר הבית הוא בית של חיים, שם שייך שמירה רוחנית על האדם.

האדם הבורח לביתו - למקום מוות, והאדם הבורח למקור חיותו.

ועתה נבאר מהו בית של חיים, בשעה שיש לאדם זמן של צרה או פחד, יש אדם ששם מבטחו בכוחות השייכים לעוה"ז, ויש אדם שמתפלל לבורא עולם. והדו' הפשוטה לכך היא תינוק שכאשר רודפים אחריו בורח לאמו, אולם כאשר רודפים אחר מבוגר הוא בורח

ה', ואזי שם השינה שינה רוחנית, כמו שנתו של יעקב במקום ביהמ"ק.

וכאשר ביהמ"ק הקיים, כאשר יש לאדם חטא הוא בורח לירושלים, בפשטות היינו משום הוא מביא שם קרבן ומתכפר. ובעומק, הוא בורח למקום החיות שלו, וכדברי הגמ' ביומא (יומא נד' ע"ב) שמאבן השתיה הנמצאת בציון הושתת העולם, ואזי כאשר האדם עובר עבירה הוא מסתלק מן החיות שלו, ולכך עליו לברוח למקום שממנו נמשך כל חיותו, והיינו ביהמ"ק.

יש בנ"א שכאשר יש להם איזו צרה הם בורחים לביתם, והם נקראים אנשים שבורחים לבית מלון, למקום הלינה שהוא מקום המוות. אולם כאשר האדם קצת יותר זך ופנימי, על בריחתו אמרו רבותינו 'אברח ממך אליך' (מתוך פיוט הנא' בליל יוה"כ), כלומר: ישנה אופן של בריחה ברגליים שהיא כאשר האדם רץ לביתו, אולם ישנה ג"כ בריחה בנפש, כדו' בריחתו של משה מפני פרעה שבסופו של דבר הגיע לסנה, מקום שמשם ניתנה תורה. והיינו משום שבריחתו של משה לא הייתה למלון אלא למקום שממנו מקור חיות, ששם אין סכנה. ובאמת כאשר משה רבנו היה כן בבית מלון שם היה סכנה, כמו שנאמר 'ויבקש לאמיתו' (אסתר ט' ל').

וכן מצינו גבי יעקב, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' (בראשית כח' י'), אולם בהפטרה נאמר 'ויברח יעקב שדה ארם'. יעקב בורח ללבן כיון שעשיו אחיו מבקש להורגו, אולם למעשה כל קומת כנסת ישראל נבנתה מאותה בריחה, כיון שיעקב אבינו ברח תחילה למקום שמשם חיותו, לביהמ"ק.

האדם נמדד בעת צרה להיכן הוא בורח.

וכלפי הנפש דידן, כל אדם עובר בחייו קשיים קטנים וגדולים, והשאלה היא כיצד

האדם מתמודד בשעת הקושי. דוד המלך אומר על עצמו 'אם אסק שמים שם אתה ואם הציץ שאול הינך' (תהילים קל"ט ח'), וכוונת הדבר שדוד אומר שגם אם ר"ל ייכנס לשאול דהיינו הגהינום, כמו שאומרים עליו שהוא חטא בבת שבע, אפי' הכי בריחתו תהא לקב"ה, ואע"פ שלא שייך בריחה ברגליים אלא רק בנפש.

ודאי שבעוה"ז כאשר יש מקום סכנה אשר אדם יכול לברוח ממנה ברגליו עליו להוציא עצמו מאותו מקום סכנה. אבל הבריחה בנפש צריכה להיות למקור חיותו. ר' צדוק הכהן מלובלין כותב שכאשר יש לאדם נקודת קושי או צרה, להיכן שהוא בורח תדע שזו נקודת החיות שלו.

אם הוא בורח לפנימיות הנפש, ויתר על כן הוא בורח לקב"ה. כאשר יש לו צרה חיו מצמידים אותו למציאותו יתב"ש.

אולם אם בשעה שיש לאדם צרה הוא בורח לכוחות זרים, ולבנ"א שיגנו עליו, תדע שאותו האדם חי מהבנ"א, ועליו נא' 'עבד עבדים יהיה לאחיו'.

וביתר דקות, כאשר יש לאדם צרה מהי המחשבה הראשונה העוברת בראשו. ישנו אדם שאינו חושב כלל, אלא מיד נכנס לבלבול עמוק, כולו נעשה מבלבול. אולם כאשר יהיה באדם ישוב הדעת, הוא יברח ישירות לבורא יתב"ש [יש ג"כ את עניין ההשתדלות, שאף מדינא על האדם לעשות השתדלות]. מ"מ האדם נמדד במחשבתו הראשונה בעת צרה, להיכן נקשרת נפשו.

'כל העוסק בבניין מתמסכן' - להיכן המסכנות מביאה אותו.

בית קברות נקרא בלשון סגי נאור 'בית החיים', אולם בית אמיתי נקרא בלשון אמיתי 'בית החיים'. מבואר בגמ' בסוטה (יא' ע"א) שפתום ורעמסס נקראים כן משום שהיה פי פתום בולען, וכל בניינם התרוסס, ומצד כל

המעלות.

המסכנות הזו של דוד בא לסכן את העולם כולו. כיוון שבנ"א המתעסק בבניין פרטי של עצמו, הוא עצמו מתמסכן, אבל בבניין בהימ"ק שהוא בית של כולם, לעת"ל גם הגויים יעלו לבית ה' כדברי הנביא (ישעיהו נ"ז) 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים', ולכך הוא מסכן את כל העולם 'כפה תהום למישטף עלמא', אבל כאשר מתגלה שם שכינה זה הופך להיות בית החיים. ולאחר שדוד המלך מוחה את שם ה' על המים, ומכוחה היה השתתה לביהמ"ק, מכאן והילך שלמה בונה אותו, זה כבר בית של חיים. **ביהמ"ק** נבנה במקום עקידת יצחק, ולפי רוב דברי רבותינו הניסיון העשרי שלא אברהם היה עקידת יצחק. הוא אינו רק ניסיון עשירי במספר, אלא הוא הקושי הגדול ביותר שהיה לאברהם, 'השני קשה מן הראשון, והשלישי קשה מן השני וכל הלאה ע"ז הדרך. ומבואר בדברי רבותינו שבשעה שיצחק נעקד ע"ג המזבח פרח נשמתו, ולאח"מ באה לו נשמה חדשה, ומכאן והילך יצחק נקרא 'עולה תמימה', כולו קודש קודשים. נמצא שהמסכנות הזו של אברהם הביאה אותו לבריחה מוחלטת למציאות הבורא יתב"ש. כלומר הקושי הביא אותו למדרגה שהמקום נעשה קודש קודשים, ומכאן והילך נבנה באותו המקום ביהמ"ק. וזוהי התמונה הברורה כיצד קשיים של האדם מביאים אותו להפוך מקום לקודש הקודשים. וכן להפוך נפש לקודש הקודשים. ולהפוך נפש לקודש הקודשים ע"י זה נעשה מקום השראת השכינה.

ובלשון פשוטה, כל אדם כאשר יש לו קשיים הוא הולך לכותל המערבי. ואין זה רק משום שהאדם הולך לשפוך שיחו שם, אלא האדם פשוט בורח למקור חיותו. וכן אדם שאינו מגיע לכותל המערבי, אולם בליבו הוא מגיע לשם, כדו' מה שהוא מתפלל בכל יום תפילת שמונה עשרה, שצריך שליבו יהא מכוון לבית

העוסק בבניין מתמסכן. והיינו מחמת שהעוסק בבניין מכיר תחלתה, אך אינו יודע היכן סופה. **עצם** התעסקות בבניין, אם איירי בבית מלון, אזי הוא אדם הבונה בתי קברות. אבל אם היה בונה את ביהמ"ק כמו שלמה, אזי לא היה מתמסכן כלל.

ובאמת שאנו רואים כך בחוש, אדם שנכנס לדירה חדשה, או שעובר דירה, מקיים פורתא או יותר מפורתא 'מתמסכן'. וקושי זה בא מאותו מקום שהבית הפך להיות בית מלון, והבית אינו בית של חיים. כמובן שאין לנו היום נגיעה כלל בבית שכולו חיים, אנו לא נמצאים בעולם שיש בו גן עדן, ואף לא בעולם שיש בו ביהמ"ק, אולם לשם עינינו מייחלות ומצפות.

ולכך כל כניסה לבית מכריחה להביא את האדם לקושי. אולם השאלה היא להיכן הקושי מביא אותו, ולהיכן הוא בורח. אם בורח לביתו שהוא עבר אזי מתקיים בו 'ממך אברח אילך'. אולם אם הוא בורח למציאותו יתב"ש, אזי ביתו הופך להיות בית של חיים.

כאשר הבית נקנה אצלו ע"י מסכנות, אבל המסכנות הזו הביאה אותו למקום של 'ויאנחו ויזעקו ותעל שעותם אל האלוקים', אזי כמו שהמסכנות הזו הביאה אותם אל מתן תורה, כך המסכנות הזו תחבר אותו אל מקור חיותו.

בבניין ביהמ"ק היה בחינה של התמסכנות לכו"ע.

א"א לעבור בעולם שבוא אנו נמצאים בלא לעבור קשיים כלל, וכ"ש בשעה שמתעסק בבניין, שהרי זו מציאות החיים 'העוסק בבניין מתמסכן'. אולם יש אדם המצרף את אותם קשיים למלך זקן וכסיל שמצד הקלקול. ויש אדם המצרפם לנקודת החיות מצד התיקון. שהרי אפי' בשעה שקרה דוד שיתין לבהמ"ק כפה התאום למישטף עלמא, כלומר אפי' בבניית ביהמ"ק יש בחינה של התמסכנות. אולם המסכנות הזו הביא את דוד לט"ו שירי

לקב"ה, אזי הוא הופך להיות מציאות שכולה חיים.

וכאשר נפש האדם לוקחת את כל הפרטים הקטנים שיש לכל אחד ואחד מישראל מידי יום, ומכל נקודה קטנה של צער הוא בורח כתינוק לידי אמו, אזי עולה שבנפש בכל צרה קטנה שיש לו הוא בורח למציאות הבורא יתב"ש. ואזי הורגל שגם בקשיים הגדולים יברח למציאותו יתב"ש.

ביהמ"ק השלישי עתיד לירד מן השמים, אולם מי יזכה להיות שם, רק אדם שבכל קושי וקושי בחייו ברח למציאות הבורא יתב"ש, והפך להיות שורש של חיים. מי שחורבן ביהמ"ק לגביו אינו רק חורבן, אלא זה תחילה של חיים חדשים, ובצורה כזו של חיים האדם בונה את ביהמ"ק השלישי מכוחותיו, וזוכה שביהמ"ק השלישי ירד ג"כ עליו.

יזכה אותנו הבורא יתב"ש שנזכה בעז"ה כמה שפחות להיכנס לתוך כל העוסק בבניין מתמסכן, אבל בתוך אותו חלק, שהמסכנות הזו תביא למציאות של חיים פנימית, לבריחה של 'ממך אברח אילך'. ונזכה יחד לראות בגאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

דרשות 078 חנוכה הבית מלון או בית מקדש. תשע"ב
מספר שיעור בקול הלשון 1130548

קודשי הקודשים. וכן שיטת הרמב"ם הידועה שאיכא חובת תפילה רק בעת צרה, ואזי הוא פועל בתפילתו לא רק תפילה כפשוטה, אלא פניו מכוונת כנגד בית קודשי הקודשים, ונמצא שלשם היא בריחתו.

צעקת הנפטר המובילה לקבר, וצעקת היולדת המובילה לחיים חדשים.

ימי חיי האדם בעולם הם שבעים, ובגבורת שמונים, ובן מאה זקן בטל ועבר מן העולם. והדרך לעבור את העולם היא ע"י שבכל עת צרה וצוקה האדם פונה בתפילה לקב"ה, ולא רק במובן של תפילה כפשוטה, אלא שהתפילה הזו מביאה אותו לבריחה איליו יתב"ש. ואזי כל קשייו הופכים להיות צירי לידה של מקור החיות. אולם כאשר הצרות אינם מביאים למקור החיות, אזי הוא הופך להיות בתפיסה של מת גוסס.

וידועים דברי הגמ' בעירובין שכל נשמה היוצאת מהגוף נשמע קולה מרוב צער בכל העולם. וההבדל בין צעקת היולדת לצעקת הנפטר, היינו שהמת לאחר צעקתו מגיע לקבר, ולאחר צעקת היולדת מתגלה חיים חדשים. וכך הוא ג"כ בצער האדם, יכול הוא להובילו לחיים, ויכול להובילו לקבר. התהוות כנסת ישראל ויציאתה ממצרים נמשלה ללידה, והיינו משום שהצער הוביל אותם למקור החיות.

האדם המרגיל עצמו בקשיים, מגיע לידי קורבה לקב"ה.

כל אדם ואדם שירגיל עצמו בקשיים הקטנים, שהרי אין אדם שאין לו קשיים, וכדברי הגמ' שאפי' בשעה שאדם מכניס יד לכיסו ויצא לו מטבע שלא כרצונו זה נחשב איסורים. ואזי יש בנ"א האומר 'כפרת עוונות', ובאמת שכך זה, רק המסכנות הזו לא הבריחה אותו למציאות ה' בנפש, אלא רק כיפרה לו על הגהנום. אולם אם זה הביא אותו לקרבה

אוצר האותיות תרבות רעה בתוך ביתו

תרבות נקרא תרבות כמו שאומר ה'אבן עזרא' מלשון הפסוק "על כל רב ביתו", מי שהוא בבחינת הרב השולט והמושל זוהי תרבות, הכח של מי שהוא רב בבחינת רב ותלמיד, זהו הכח הנקרא תרבות - כח החינוך שמונח בדבר.

'תרבות' - מדרגת "דרך-ארץ"

נעמיד את ההגדרה בעומק ולאט לאט בסיעתא דשמיא להבין יותר את שרשי הדברים:

יש מדרגת תלמוד תורה שעיקרה הוא במה שנאמר "האב חייב ללמד את בנו תלמוד תורה", וכמו שאומרת הגמ' בקידושין "מי שחייב ללמד חייב ללמוד ומי שפטור מללמוד פטור מללמד" ולכן איש שחייב ללמוד חייב ללמד, ואשה שאינה חייבת ללמוד, אינה חייבת ללמד, וכמו שאומר הרמב"ם כידוע, שהמצוה של תלמוד תורה ביסודה הוא 'ללמוד וללמד'.

לעומת כך 'תרבות' הגדרתה היא בבחינת 'דרך ארץ קדמה לתורה' שזהו תרבות אותיות תור - מלשון תורה - בת, כלומר שזה לא תורה של בן שזה עיקר מדרגת תלמוד תורה שנמצאת בזכר, אלא זוהי מדרגה של תורה בבחינת בת, תורה - בת, זוהי ההגדרה הנקראת תרבות.

ומצד היחס הזה נקרא 'דרך ארץ' שקדמה לתורה, וכדברי חז"ל כידוע שאלמלי ניתנה תורה היינו לומדים דרך ארץ מבעלי חיים, צניעות מחתול, זריזות מנמלה ועוד, ולפיכך יש גם כח של תרבות לא רק באדם, אלא יש כח של תרבות גם בבעלי חיים, ודוגמא לדבר זהו הסוגיא בבבא קמא במשנה בסוף פ"ק "הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס כולם מועדים

דברי הגמרא בברכות בדף ז' ע"ב: "וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב".

נתבאר א"כ בדברי רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג, ואיפה התגלה 'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' - זה התגלה ביחס לדוד ואבשלום בנו, שע"ז נאמר 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו', וע"ז אומר רשב"י שיותר קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם מאשר מלחמת גוג ומגוג והראיה היא שבאבשלום בנו כתוב לשון של 'מה רבו צרי' ולגבי מלחמת גוג ומגוג לא נאמר הלשון של 'מה רבו צרי'.

'תרבות' - ביחס לאב ובנו בדווקא

נתבונן ונבין, המושג של תרבות רעה כבר נאמר פעם אחת בתורה ביחס לבני גד ובני ראובן כאשר הם מבקשים ממושה רבינו לקבל את חלקם בעבר הירדן [ולאחר מכן הצטרפו אליהם חצי שבט המנשה] מוכיח אותם משה רבינו ואומר: "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", ה"קמתם תחת אבותיהם" זהו היחס של אב ובנו כמו שנאמר כאן בדוד ואבשלום בנו, ובוזה נאמר שם "תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", ואמנם לא נאמר לשון של 'תרבות רעה' אבל נאמר שמה לשון של 'תרבות אנשים חטאים', זה פעם אחת שנאמר בתורה לשון של תרבות.

אופן שהוא הופך להיות ממועד למציאות של תם, אם היה בו צד של טוב א"כ הוא היה הופך להיות ממועד לתם מכח הצד טוב שבו, אבל מכיון שתרבותו רעה הרי שאינו בן תרבות, כלומר, אין בו תרבות של טוב אלא כל היותו אינה אלא תרבות של רע כמו שהוזכר, ומצד כך שכח התרבות שמתגלה בנחש הוא תרבות של רע לכן הוא אינו בר תרבות, וזהו השורש שממנו נאמר יסוד הדין שלגבי נזיקין אינו בר תרבות.

ולפי"ז מה שנאמר 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' זהו בבחינת 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא בתי', ו'ביתו זו אשתו', וא"כ מה שמתגלה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זהו משורש 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' כדברי חז"ל כידוע, שזהו 'ביתו של אדם' - אשתו, ומכח כך נתגלה ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שה'בתוך ביתו של אדם' זהו ה'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא', בתוכה הוא הטיל זוהמא, והזוהמא הנכנסת לתוכה היא הנקראת 'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שבמציאות הנוקבא דיליה חל כח של מציאות ה'תרבות רעה' כמו שהוזכר.

ומצד כך אומרים חז"ל וכמובא בדברי רש"י בפרשת בראשית (פ"ג פסוק ז') על הפסוק שנאמר בקללת אדם הראשון שאומר לו הקב"ה "ארורה האדמה בעבורך" אומר רש"י על אתר, מדוע ארורה האדמה בעבורך, משל לאדם שיצא לתרבות רעה שמקללים לא רק אותו אלא מקללים גם את אמו, את השדיים שמהם ינק הבן הזה שיצא לתרבות רעה, ולכן 'ארורה האדמה בעבורך' שכיון שהאדם נברא מהאדמה - וייצר את האדם עפר מן האדמה" לכן כאשר יצא אדם הראשון לתרבות רעה, מכח התרבות רעה שהוא יצא לא רק הוא נתקלל אלא התקללה גם אמו בעבורו שזה האדמה. והשורש של זה לפי מה שנתבאר, כי שורש התרבות רעה כל' הגמ' 'קשה תרבות

מתחילתן" ושיטת רבי אלעזר שם [ודייקא רבי אלעזר בבחינת רבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחי שהוא בעל המימרא] שבשעה שהם בני תרבות אינם מועדים חוץ מן הנחש, והרי מתבאר ששייך שיהא מציאות של 'תרבות' בבעלי חיים שעוקר אותו מכח של מועד מתחילתו והופך אותו להיות תם.

וא"כ תפיסת התרבות היא איננה משתייכת רק לאדם שזה מדרגת החכמה - "אשר יצר את האדם בחכמה", מדרגת תלמוד תורה ש'אורייתא מחכמה נפקת' כלשון חז"ל, אלא כח התרבות שייך גם לנשים - לבת כמו שנתבאר, ובהרחבה יותר כיון שהוא לא תלוי בחכמה הוא שייך ממילא גם למי שהוא במדרגה פחותה יותר, למי שנמצא במדרגה יותר נמוכה שזהו בחיות הבעלי חיים, גם בהם שייך שיהיו בעלי תרבות.

וההגדרה המדוקדקת כמו שהוזכר, זהו כח של 'דרך ארץ' שקדמה לתורה ששייך ג"כ בבעלי חיים כדברי חז"ל שהוזכר, וכן במשנה באבות "הוי עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי" וכן ע"ז הדרך, כלומר שכח המידות הללו שהם ה'דרך ארץ' מתגלים ג"כ בבעלי חיים, וזהו גדר מציאות התרבות ששייך ג"כ במציאות של בעלי חיים שלשיטת רבי אלעזר זה הופך אותם ממועד לתם כמו שנתבאר.

שורש ה'תרבות רעה' בנחש שהוא "לאו בר תרבות"

שורשי הסוגיא: כפי שהוזכר מהמשנה בבבא קמא, האחד שאינו בר תרבות בוודאי לכולי עלמא זהו הנחש, שאף לשיטת רבי אלעזר שכולם בני תרבות חוץ מהנחש שאינו בר תרבות, כלומר על הנחש נאמר "והנחש היה ערום מכל חית השדה" וגדר מה שהוא היה ערום - הוא לא היה ערום רק ביחס למדרגת הדעת שזהו מדרגת התלמוד תורה אלא הוא היה ערום גם ביחס למדרגת תרבות, והתרבות שלו היתה 'תרבות רעה' ולכן לעולם אין לו

בית וזהו ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' ומכח כך אדם הראשון עצמו יצא לתרבות רעה שלכן נתקללה אמו שזה בחינת "ארורה האדמה בעבורך", ויתר על כן התרבות רעה המתגלה 'בתוך ביתו של אדם' ביחס של אב ובן כמו שהוזכר מהפסוק "ואתם קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", זה תרבות שמתגלה ביחס לאדם הראשון וקין שזה אב ובנו. זה ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' אצל אדם הראשון וע"ז נאמר שזה קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג כי הכח הזה הוא המתגלה אצל קין והבל שקין קם על הבל אחיו והרגו זהו ה'קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג' כי הוא קם להורגו שזהו שורש מקום המלחמה ש'בתוך ביתו של אדם'.

עוד לא נתבאר מדוע זה 'יותר קשה', רק הגדרנו איפה היחס כאן של מלחמת גוג ומגוג, שזוהי המלחמה של קין והבל וקין קם על הבל אחיו והרגו, זהו בחינת מלחמה שע"ז נאמר 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג', וכמו שנתבאר - 'של אדם' - זה אדם הראשון, 'בתוך ביתו' - זהו קין, 'יותר ממלחמת גוג ומגוג' - מציאות המלחמה של קין והבל כמו שנתבאר.

זהו שורש מציאות התרבות רעה המתגלה בחטא עץ הדעת שיש בו רע - תרבות רעה.

ה'תרבות רעה' של ישמעאל ועשיו
ושורשי התיקון מתגלה בקומתם של ישראל, וראשית הדבר באברהם אבינו ושרה שמשם נבנה התיקון, וכאשר נבנה התיקון, זה מה שאומר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה", וכדברי חז"ל "תבוא אל אבותיך בשלום" - נתבשר שתרח אביו יעשה תשובה בסוף ימיו" זהו ה'תבוא אל אבותיך בשלום', ו'תקבר בשיבה טובה' - מכאן שעשה ישמעאל תשובה בסוף ימיו, ומוסיפים חז"ל ואומרים שעשיו יצא לתרבות רעה רק אחר שמת אברהם אבינו,

רעה בתוך ביתו של אדם' בבחינת 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי' וא"כ התרבות רעה נמצאת בתוך מציאות האם הראשונה שהיא חוה, והשורש של זה באדם הראשון בשורשו שהיא האדמה שעליה נאמר "ארורה האדמה בעבורך", שמקללים את האם, את השדיים שמהם ינק.

ומ"מ התרבות רעה הראשונה שמתגלית בעולם היא באדם הראשון, והתרבות רעה הזו, היא תרבות רעה שחלה בחוה מכח 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא', והיא חלה באדם הראשון עצמו שהוא יצא לתרבות רעה כלשון חז"ל: "אתמול לדעתי היום לדעתו של נחש", זהו הנחש שהוא 'לאו בר תרבות' וא"כ אדם הראשון יצא לתרבות רעה מכח ה"היום לדעתו של נחש". זהו השורש של מציאות ה"תרבות רעה שבתוך ביתו של אדם".

ה"תרבות רעה בתוך ביתו של אדם" שמתגלה אצל האדם הראשון בקין והבל

אבל יתר על כן, היחס הנוסף של ה"בתוך ביתו של אדם" שזה ביחס לבנו, כדוגמת דוד ואבשלום, והעומק לפי מה שנתבאר לעיל, מדרגת תרבות עניינה שייך לנשים בבחינת תור-בת תורה של נשים, "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן", זה תרבות, ומכח התור-בת שנמצא אצל האם הוא שורש ההולדה שהיא מולידה את הבן, האשה עצמה שהיא בבחינת 'ביתו' בת-י' זהו הבת שבתרבות, ומכחה נעשה מציאות הלידה שהיא מולידה את הבן, וביחס ל"בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא" אומרים חז"ל לחלק מן השיטות שמכח כך נולד קין שמאותה זוהמא הוא נולד, והוא היה ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שבשורש זה קאי על אדם הראשון.

שורש ה'תרבות רעה בתוך ביתו' זהו בעצם ה'בא נחש על חוה' ומצד כך ה'בתוך ביתו' - ביתו זו אשתו כמו שנתבאר שזה בחינת בת-

שנתקצר מחייו של אברהם אבינו מק"פ שנה שהיה ראוי לכל האבות שיחיו כמו שחי יצחק, ומאברהם נתקצר הה' שנים על מנת שהוא לא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה.

וא"כ מונח כאן בעומק דברי חז"ל שמתחילת קומת הבנין דתיקון שהוא מתחיל באברהם ושרה יש שני מהלכים שיוצאים מהם תרבות רעה, ה'תרבות רעה' הראשון זה ישמעאל שיצא לתרבות רעה, וכמו שאומרים חז"ל במפורש ומוכח בדברי רש"י שכאשר שרה מבקשת מאברהם אבינו 'גרש את בן האמה הזאת כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק', אומר שם רש"י על המקום מה שאמרה שרה לאברהם, שישמעאל יצא לתרבות רעה, והוא מיסוד דברי חז"ל, יש מן המפרשים שמסבירים שהיא אמרה לו שיש חשש שיצא לתרבות רעה, או שאברהם חשש שהוא יצא לתרבות רעה, אבל בדברי רש"י כתוב מיסוד דברי חז"ל, ששרה אמרה לאברהם אבינו שישמעאל יצא לתרבות רעה אלא שאברהם אבינו נתבשר בנבואה של "תקבר בשיבה טובה" שישמעאל לבסוף יחזור בתשובה, ושעשיו לא יצא לתרבות רעה רק אחר מיתתו של אברהם אבינו.

וא"כ העולה מהדברים, שיש כאן שתי פנים של יציאה לתרבות רעה, פנים אחד של תרבות רעה שמתגלה מכח מדרגתו של ישמעאל ופנים שני של תרבות רעה שמתגלה מכחו של עשיו.

כח ה'תרבות רעה' של שמיעה דקלקול שנתקן ע"י רבי 'שמעון' בר יוחאי

ולפי"ז להבין עמוק, הרי בעל המימרא כאן הוא רבי שמעון בן יוחאי, והרי רבי שמעון כידוע, נקרא רבי שמעון מלשון שמיעה משורש שמעון ולוי שבטי י-ה, ששם שמעון נקרא שמעון ע"י לאה משום שה' שמע בקולה, ושורש השמיעה דקלקול הוא מה שנאמר

אצל אדם הראשון "וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים", וה' שואל את האדם "אֵיכָה", ומשיב אדם הראשון ואומר "את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא", וע"ז נאמר לאחר מכן כאשר אומר הקב"ה לאדם הראשון מצד הקללה - "כי שמעת לקול אשתך וגו' ארורה האדמה בעבורך", שם נמצא שורש מציאות הקלקול של השמיעה, וביחס דידן, השמיעה הזו היא השורש ל'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' - של אדם הראשון, שהוא שמע לעצת הנחש וע"י כן הוא לא יכול לשמוע את קול ה' מתהלך בגן לרוח היום, "את קולך שמעתי בגן ואירא ואחבא".

ואברהם בא לברר ולתקן את הדבר, אבל התיקון עדיין לא נעשה בשלימות, זה הפסולת שיצא ישמעאל מלשון של שמיעה, שמע-א-ל כמו שדורשים חז"ל כידוע, אבל בסוף ימיו של אברהם אבינו שנאמר לו "תקבר בשיבה טובה" שהוא נתבשר שישמעאל עשה תשובה, כלומר - שה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שהוא ישמעאל, ביחס לאברהם אבינו שהם אב ובן, נעשה בו תיקון בקומתו של ישמעאל בשעת מיתתו של אברהם אבינו.

ולכן דייקא אומר רבי שמעון בן יוחאי את המימרא הזאת, כי השורש בקומת ישראל של יציאה לתרבות רעה זהו משורש ישמעאל שאת זה גופא בא רבי שמעון בן יוחאי לתקן, זה לא מימרא בעלמא שאומר רבי שמעון בן יוחאי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם, אלא הוא עצמו בא לתקן את התרבות רעה שבתוך ביתו של אדם, זהו רבי שמעון שבא לתקן את שורש השמעאל שממנו שורש התרבות רעה בתוך ביתו של אדם - את זה גופא בא רשב"י לתקן.

רשב"י ור"א בנו במערה - ה'תרבות דתיקון' של אב ובנו

והשורש הרי הוא ברור, הרי רבי שמעון

רעה מהתרבות טובה, שהרי כפי שנתבאר בראשית הדברים שמהו הגדרת תרבות - ה'דרך ארץ' שהיא קדמה לתורה, כלומר הדרך ארץ שמביא לידי מציאות של תורה, והרי זה כל המשא ומתן שהיה שם בין רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון לגבי הרומאים שבנו גשרים וכל שאר הדברים שהם עשו, שמצד הדרך ארץ שקדמה לתורה א"כ כל מה שהם עושים זה התרבות שהם יוצרים את הדרך ארץ שמביאה לתורה, הם יוצרים את ה'דרך ארץ' קדמה לתורה' שזה עומק דברי רבי יהודה שמה שהם עשו זה משמש למציאות התלמוד תורה, אבל רבי שמעון בן יוחאי מברר ואומר "כל מה שעשו לא עשו אלא בשבילם" שלצורך עצמם הם עשו, א"כ הוא מברר את התרבות רעה ששייכת לרומי, וע"י כן נתברר, נעשה 'הכנעה' ו'הבדלה' ומתגלה ה'תרבות טובה' ע"י ה'טשו במערתא' שרבי אלעזר יחד עם רבי שמעון - אב ובנו טשו במערתא, בזה מתגלה התרבות טובה שבדבר, כאן מונח עומק נקודת התיקון של חטא אדם הראשון.

החרוב ומעין שנברא להם - תיקון ה"בזעת אפך תאכל לחם"

והרי נתברר ששורש הקללה שנאמר באדם הראשון מכח שיצא לתרבות רעה - "ארורה האדמה בעבורך", שכיון שנתקלל נתקללה האדמה שהיא בבחינת אמו עמו, זה שורש הקללה, ומה הקללה - "ארורה האדמה בעבורך וגו' וקוץ ודרדר תצמיח לך" ולכן - "בזאת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת".

אבל בשעה שברחו רבי שמעון ורבי אלעזר - האב ובנו - שזהו התרבות באופן דתיקון שברחו יחד למערה, "ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו", כלומר שלא היה בו את שורש ה"בזעת אפך תאכל לחם" שזהו מקום הטירחא, העמל והיגיעה שזהו מה שנתקללה האדמה בעבור האדם, אלא דייקא אצל רבי

כאשר הוא ברח למערה - 'טש במערתא', הוא ברח יחד עם בנו רבי אלעזר, כלומר שהופך ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה באב ובנו בבחינת "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", אצל רבי שמעון בן יוחאי מתגלה בדיוק להיפך, שמתגלה אצלו המציאות של הצירוף של האב והבן שמצטרפים יחד אהדדי, אלא שכמובן הצירוף לא היה במדרגה שלימה, הם לא היו שווים אהדדי, ועל אף שרשב"י אומר 'ראיתי בני עליה ומועטים הם וכו' ואם שנים הם אני ובני הם', אבל אם זה אחד, זה רק רשב"י, וא"כ בוודאי שמדרגתו של רשב"י למעלה ממדרגתו של רבי אלעזר בר' שמעון, שהרי ע"ז אומרת הגמ' בריש הפועלים שכאשר רבי אלעזר בר' ש מסר למלכות את אותם גנבים שכינו אותו - "חומץ בן יין" שזה הרי כל הסוגיא שם שכאשר מת רבי אלעזר ברבי שמעון העכנאי - הנחש לא נתן לרבי אלעזר להיכנס לתוך המערה עד שנאמר שם 'יבוא בן אצל אביו', מאיפה השורש שהבן לא יכול להיכנס אצל אביו? - כי הוא היה צריך לבוא ולתקן את ה"קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", לתקן את השורש של "קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם" שזה גופא שורש נקודת התיקון מה שהיה רבי אלעזר בר' ש עם אביו במערתא שזה בחינת 'בתוך ביתו של אדם' של רשב"י שעיקר ביתו של רבי שמעון בן יוחאי היה המערה, ששם הוא פירש מאשתו כמו שמבואר בגמ' מצד 'נשים דעתן קלה' שמא מגלי לרומאים ולכן כשהוא ברח, רבי אלעזר ברח יחד עמו, שם נתגלה היפך ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', אלא מתגלה המהלך של 'תרבות דתיקון'.

ה'תרבות טובה' של המערה - בירור ה'תרבות רעה' דרומי שהיא סיבת בריחתם למערה

ובעומק, שם נתברר ההבדלה של התרבות

אבל מכל מקום א"כ, מציאות הדבר שמתגלה כאן שרבי שמעון בא לתקן את ישמעאל שיוצא מאברהם אבינו, זה מהלך אחד שאותו בא רבי שמעון לתקן ב'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', שהוא מתקן את אותה תרבות רעה דקלקול ומגלה את התרבות טובה כמו שנתבאר.

בריאת המעין - תיקון דרשב"י שא"צ להפסיק לתפילה

ובעומק יותר, הוא מתקן את התרבות רעה והוא מגלה את התרבות טובה באופן עליון יותר, שהרי כמו שנאמר בקרא "ואדם אין לעבוד את האדמה" וכדברי רש"י מיסוד דברי חז"ל שאין אדם שמכיר בטובתם של גשמים בכדי שיתפלל עליהם שירדו, ובזה היה מהלך של קודם החטא ומהלך של אחר החטא.

בלאחר החטא נאמר 'ארורה האדמה בעבורך וגו' וקוץ ודרדר תצמיח לך וגו' בזעת אפך תאכל לחם', אבל בקודם החטא מתגלה שהכח שממנו האדם מצמיח זה מכח תפילה, שעבודת האדמה שע"ז נאמר 'ואדם אין לעבוד את האדמה' זהו התפילה שהוא מכיר בטובתם של גשמים ומתפלל עליהם.

ורשב"י כאשר הוא היה במערה, את החלק התחתון הוא בוודאי תיקן כמו שהוזכר שזהו ה'ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו' שלא היה לו כלל צורך של "בזעת אפך תאכל לחם" אלא דייקא 'לחמה של תורה' זה היה העמל שהיה לו, עמילות בתורה, 'שתהיו עמלים בתורה'.

אבל יתר על כן גם את המדרגה של קודם החטא שהיא בבחינת תפילה שזה ה'ואדם אין' - שצריך לאדם שיתפלל על גשמים וירדו, דייקא רשב"י לא היה צריך להתפלל על גשמים שירדו, שהרי נברא לו מעין, ואם נברא לו מעין א"כ אין צורך בתפילה על גשמים שירדו.

ובעומק זה הרי ההגדרה של חרוב וההגדרה של מעין, ההגדרה של חרוב זה שורש של

שמעון נתברכה האדמה בעבורו, שנברא מעין לו וחרוב למאכלו, וא"כ נעשה באדמה אופן של נקודת התיקון, כאן מונח עומק הדבר שמתגלה שלימות תוקף התיקון של 'ארורה האדמה בעבורך' ע"י המעין והחרוב, והתיקון של שורש ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' במה שנתגלה שם התרבות טובה ב'בתוך ביתו' שבמערה, זהו שלימות התיקון שבדבר.

ובדרך רמז כאשר מתגלה עשרה דורות מאדם הראשון ועד נח, שם ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה שם זהו הקללה שהיתה על חם בן נח, שהוא היה התרבות רעה בתוך ביתו של נח, בני נח הם שם חם ויפת וחם הוא התרבות רעה, זהו חרוב ומעין ראשי תיבות חם, זה בא לתקן את שורש התרבות רעה שבמציאותו של חם.

והרי הגמ' בסוטה אומרת בסוגיא בדף ט' ולאחר מכן בדף י' שכאשר נתבשר דוד המלך שעתיד לקום אצלו ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', הוא פחד שמא הוא עבד או ממזר, וכיון שאמרו לו שזה מתוך ביתו ממש שזה בנו נחה דעתו, איפה השורש של החשש עבד או ממזר? - השורש של ממזר זהו 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' שהרי חוה היא אשת איש וא"כ נמצא שהולד יש בו שורש של ממזרות, והשורש של עבד זה אצל חם אבי כנען שקללו נח "עבד עבדים יהיה לאחיו".

וא"כ מה שחשש דוד המלך שהכח של 'תרבות רעה' שיתגלה אצלו זה 'יהיה באופן של עבד או ממזר, עבד זהו משורש תרבות רעה דנח שזהו חם - כנען, וממזר זהו משורש תרבות רעה משורש דקין שהוזכר לעיל, 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' שהיא אשת איש, זה גופא היה פחדו של דוד המלך.

אבל בעומק התרבות רעה שאצל דוד שהיתה יותר 'בתוך ביתו' שזה אבשלום, זה היה יותר מצד נקודת התיקון כמו שעוד יתבאר בעזר השם בהרחבה להלן.

לומר בתענית ב'עננו' - 'טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע' כלומר, להבין עמוק - המדרגה של רשב"י היתה בבחינת כמו שהאדם מדבר עם עצמו 'דיברתי אני עם ליבי' שאז השמיעה היא לא שמיעת האוזן אלא היא שמיעת הלב, זה היה מדרגתו של רבי שמעון שהוא במדרגת שמיעה של 'שמיעה לי' - 'סבירא לי', לא במדרגה של תפילה שמבקשים את הדבר באופן של ביקוש של פה, כי במדרגת רשב"י מפסיקין לק"ש שזה קבלת עול מלכות שמים אבל אין מפסיקין לתפילה וא"כ לא היה מציאות של דיבור ולכן גם השמיעה בהכרח היא לא שמיעת האוזן ששומעת דיבור כפשוטו.

ולפיכך עומק כח השמיעה שמתגלה אצל רשב"י זה בבחינת מה שאומרים חז"ל "את פני האדון ה' - דא רשב"י" כידוע, והגדרת הדבר היא שמצד כך זה לא במדרגת שמיעה של מדבר לזולתו אלא בבחינת 'דברתי אני עם ליבי', מדוקדק מאד - וא"כ זה עומק השמיעה שמתגלה אצל רשב"י שנקרא שמעון, הוא מגלה את שורש השמיעה הפנימית העליונה כמו שנתבאר.

ובעומק א"כ, זה שמיעה בבחינת "אזני ה'" - זה מעין "אזני ה'" ולכן שמעון זה שמעון-וה-ון שזה הקטנה בלשון הקודש, כי זה מעין השמיעה העליונה הגמורה שהיא בבחינת 'דברתי אני עם ליבי' כמו שנתבאר.

עד השתא התבאר א"כ כח ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה אצל אברהם אבינו שיצא ממנו ישמעאל לתרבות רעה, ומכאן הארת רבי שמעון שתיקן, הוא תיקן את ישמעאל ולכן הוא שב בסוף ימיו של אברהם בתשובה, שלכאוף, מה עומק הדבר שבסוף ימיו של אברהם שב ישמעאל בתשובה, אלא, שזה לא היה מכח ישמעאל עצמו שמצד עצמו הוא עשה תשובה, מצד עצמו הוא יצא לתרבות רעה ולכן ביקשה שרה "גרש את בן

אכילה ממקום החורבן כידוע, מצד נקודת הקלוקל נברא לו חרוב שזה נקודת המאכל שממקום החורבן, אבל מאידך הוא לא היה צריך את ה'בזעת אפך תאכל לחם' שזהו העמל של עבודת מלאכת הקרקע, והמעין שנברא הוא כנגד קודם החטא שגם אז זהו מדרגה של תפילה על גשמים שיירדו, ולכן נברא לו מעין שהתקיים בו ה'ואדם אין' [אין-מעין שא' וע' מתחלפות] והוא לא היה נצרך למציאות של תפילה.

זה העומק של מה שמבואר בסוגיא בפ"ק דשבת דרשב"י וחביריו היו מפסיקים לקריאת שמע ולא היו מפסיקים לתפילה, וכמו שמבואר שם הרי, בסוגיא דרשב"י בבמה מדליקין בשבת שכאשר הוא היה נצרך לקרוא ק"ש [- בגמ' כתוב תפילה והתוס' בשבת שם אומרים שזה היה על ק"ש ולא על תפילה] הוא היה מתכסה בבגדים וכו' - כל סדר הדברים כמבואר שם - ולאחר מכן הוא היה חוזר להתכסות בחול וחוזר חלילה, וא"כ הוא היה קורא שם רק ק"ש ולא היה אצלו מציאות של תפילה, והעומק - לו היה נברא רק חרוב א"כ הוא היה צריך לתפילה למים אבל כיון שנברא לו גם מעין א"כ הוא לא צריך עבודה של תפילה, כאן מונח עומק תיקונו של רשב"י שמתבאר.

מדרגת שמיעה דרבי 'שמעון' בבחינת "דברתי אני עם ליבי" שלמעלה משמיעה של תפילה

והעומק הדק יותר - הרי הוא נקרא רבי שמעון בר יוחאי מלשון שמיעה לתקן את ה'שמעתי' הראשון של אדם הראשו, וא"כ, הרי כל פעם שיש מציאות של תפילה נאמר בה "כי אתה שומע תפילת כל פה" שזה מציאות השמיעה שמתגלה בתפילה, אבל במדרגתו של רבי שמעון שמונח אצלו הלשון שמיעה, הוא היה במדרגה גבוהה יותר ממדרגת שמיעה כפשוטו, הוא היה במדרגה כמו שאומרים במטבע לשון התפילה שתיקנו

האמה הזאת כי לא יירש עם בני עם יצחק" מכח שיצא לתרבות רעה.

אבל מכח הארת הסוף שזה בחינת סוף ימיו של אברהם, כלומר מכח מה שעתיד להיות באחרית הימים לאחר מכן, שזה הארתו של רשב"י שעתידיה להיות דורות רבים לאחר מכן, הוא האיר ותיקן את ישמעאל עצמו, זה עומק התיקון שבסוף ימיו של אברהם ישמעאל חזר בתשובה שזה מתגלה גם בקבורתו של אברהם כמו שאומרים חז"ל על הפסוק "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו" שמכח שישמעאל חזר בתשובה הוא הקדים את יצחק לפניו, "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה"

ההקבלה בין תרבות רעה דאבשלום לתרבות רעה דעשיו

אבל הפנים הנוספות שמתגלה ה'תורות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש קומתו של אברהם אבינו [- אצל אברהם אבינו זה לא היה לגמרי כמו שנתבאר מדברי חז"ל שהקב"ה הקדים את מיתתו בה' שנים] וזה היה בעיקר אצל יצחק - זהו עשיו שיצא לתרבות רעה, שזהו הלשון שנקטו שם חז"ל שנתקצר ה' שנים מחייו של אברהם על מנת שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה.

להבין את עומק נקודת הדבר מה שיצא עשיו לתרבות רעה - הרי מה שנאמר כאן שדורש רבי שמעון בן יוחאי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זהו ממה שנאמר "מזמור לדוד בכרחו מפני אבשלום בנו", והגמ' בסוטה בדף ט' ע"ב אומרת - במשנה שם - שאבשלום נתגאה בשערו ונתלה בשערו, אבשלום היה בן של יפת תואר - אבשלום בן מעכה, וביפת תואר נאמר דייקא "וגילחה את ראשה" שזהו ניבול של שערו תיה על מנת שתתבזה בעיניו, ודוד המלך כאשר הוא לקח את אותה יפת תואר, ממנה יצא אבשלום ולכן הוא היה 'טוב רואי' שזה הכח שהתגלה בשערות ראשו, וא"כ מדרגתו היא כח מדרגת השערות.

ובפנים הללו - להבין עמוק - הגמ' שם אומרת בסוטה בדף י' שדוד המלך ביקש שבע פעמים על מנת שיצא אבשלום מז' מדורי גיהנם, וללשון אחד הוא ביקש עוד פעם אחת על מנת שהוא יכנס לגן עדן - לעולם הבא, וללשון שני אומרת הגמ', שהוא ביקש עוד פעם על מנת שיתחברו ראשו וגופו של אבשלום, שהרי כמו שמבואר בפסוק - שדורשת את זה שם הגמ' שהוא נתלה באלה וע"י כן נחתך ראשו ונפרד ראשו מגופו, שזה מה שקרה כשהוא נתלה בשערו באלה - שאז נפרד ראשו מגופו וזה היה צורת מיתתו, ולכן ביקש דוד המלך שיחזור ראשו להתחבר לגופו שיתחברו יחד אהדדי.

להבין עמוק, וברור הדבר, כמו שהוזכר יש מהלך של תרבות רעה של ישמעאל ויש מהלך של תרבות רעה של עשיו ויש מהלך של תרבות רעה של אבשלום - יש עוד כמה וכמה מקרים של תרבות רעה והשורש הברור זה 'אחר' שיצא לתרבות רעה וכך בירבעם בן נבט שהעמיד עגלים ועוד ועוד, אבל לעניינא דידן השתא, אבשלום בא לתקן את עשיו שבצד מסוים הוא ממשיך את אותו כח של עשיו, אבל ממשיך אצלו יחד כחו של עשיו וכחו של ישמעאל ולא כחו של עשיו לעצמו אלא דייקא עשיו וישמעאל, וכמו שיחודד השתא בסיעתא דשמיא.

ההקבלות הם ברורות מאד, עשיו הרי נקרא 'איש שעיר' והרי עיקר המקום שמתגלה בו שערות זהו בראשו של אדם אלא שעשיו שהיה איש שעיר היינו כמו שמבואר בנצי"ב ועוד, שכל גופו היה מלא בשערות שכמו שראשו של כל אדם מלא בשערות כך היה אצל עשיו בכל גופו, ומה שאצל כל אדם דווקא ראשו מלא בשערות, וגם כשגדל לו שערות בגופו שזהו בבית השחי וזקן תחתון וקל וחומר בזקן העליון זהו רק כשהוא גדול ולכן זהו סימן גדלות, אצל עשיו היה כבר מתחילתו 'כולו

תרבות אנשים חטאים" אומרים חז"ל שהיה תביעה על משה רבינו שהוא מדבר כך אל בני ישראל, ובלשון אחד של חז"ל - אמר לו הקב"ה למשה, וכי אברהם יצחק ויעקב חטאים הם שאמרת 'ואתם קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים', והרי שחז"ל דורשים שהפסוק הזה קאי על האבות הקדושים שזהו 'תחת אבותיכם', כפשוטו זה קאי על דור המדבר שעליהם נאמר 'במדבר הזה יתמו ושם ימותו' שלא נכנסו לארץ ישראל,

אבל חז"ל דורשים שזה קאי על האבות הקדושים והיה תביעה בזה על משה רבינו, ובלשון אחר בדברי חז"ל לכך יצא מזרעו של משה רבינו שבואל בן גרשם שהיה עובד עבודה זרה משורש הפסולת דפסל מיכה, אבל מ"מ מציאות מה שמתגלה שורש נקודת הקלקול של 'קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים' ביחס לאבות הקדושים, זה היה הפגם של משה.

ורבי שמעון בן יוחאי כאשר הוא בא לתקן את ה'קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים' הוא נכנס למערה יחד עם רבי אלעזר בנו, הם באים לתקן את ה'תחת אבותיכם', ולכן 'טשו למערתא' שזהו מערה בבחינת מערת המכפלה שהאבות קבורים יחד אהדי - אב ובנו, אברהם יצחק ויעקב, שמתגלה שם ההיפך של 'תרבות אנשים חטאים' דקלקול, ההיפך של 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', ומכך הפסולת שיוצאת מהאבות שזה ישמעאל ועשיו שיצאו לתרבות רעה הם לא נקברים במערת המכפלה, אבל יצחק ויעקב נקברים במערה, לאותו עומק של מערה חוזר רשב"י יחד עם רבי אלעזר ש'טשו למערתא' לתקן את ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' כמו שנתבאר.

וא"כ זה עומק כניסתו של רשב"י שהוא נכנס למערה.

כאדרת שער' שסימן הגדלות היה בו כבר מתחילתו, זה כחו של עשיו.

ומ"מ כיון שעיקר מקום השערות הוא במקום ראשו של אדם לכן ברור הדבר שאבשלום שנתגאה בשערו ונתלה בשערו זה מקביל לקומתו של עשיו שהוא 'איש שעיר', ומה שנאמר על עשיו "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך" זהו מכח שהוא דבק במדרגת השערות שהשערות הם החלק הגבוה ביותר בקומתו של אדם ומכך כך הוא מגביה ועולה למעלה מכח השערות שהם הגבוהות ביותר. וא"כ הכח שמתגלה באבשלום שנתגאה בשערו, הגאווה שהוא נתגאה בשערו זה מהשורש של "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך".

אבל יתר על כן מה שנחתך ראשו מגופו שזהו מכח מה שנתלה בשערו באלה, עומק הדברים הוא - שהרי ראשו של עשיו נקבר במערת המכפלה וגופו נשאר לבחוץ, כלומר שאצל עשיו היה את אותה צורה של דברים שניתק ראשו מגופו ונבדלו מהדדי, ובמקביל למה שהיה בעשיו, כך נתגלה בהתפשטות הדבר שגם אצל אבשלום נחתך ראשו מגופו.

מערת רשב"י - בבחינת מערת המכפלה

נזכיר - [ונחזור לזה להלן בעזר השם], הרי ראשו של עשיו נקבר במערה, וזה ברור לכל בר דעת, כאשר רבי שמעון 'טש במערתא' השורש של אותה מערה שהוא טש לגבה זה משורש מערת המכפלה שהיא כפולה בקומות וכפולה בזוגות, ולכן גם כשהוא נכנס למערה בכדי שלא יהא באופן של חרב על הבדים ונואלו אז הם נכנסו שנים למערה, ורבי אלעזר עם רבי שמעון נכנסו למערה מדין שהיא כפולה, ושורש הכניסה שנכנס רשב"י למערה הוא מהשורש של המערה של האבות הקדושים.

על הפסוק "ואתם קמתם תחת אבותיכם

בקשת דוד לצירוף הראש והגוף דאבשלום - תיקון הראש של עשיו שנקבר במערה

אבל בשורש, במערת המכפלה הרי נקבר גם ראשו של עשיו הרשע, כלומר שהראש הזה היה בו עדיין צירוף למדרגת קומתם של האבות הקדושים, מכח ה'קשה תרבות רעה בתוך של אדם' הגוף של עשיו נשאר בחוץ שזה החלק הרע, אבל הראש נכנס לתוך המערה, והחלק הזה היה צריך להיתקן אצל אבשלום שגם אצלו מתגלה שראשו נפרד מגופו, וזה מה שמבקש דוד המלך כדברי הגמ' הסוטה בדף י' שהוזכר ללשון אחד, שיחזור ויצטרף ראשו לגופו ובזה הוא מתקן את כח הקלקול של עשיו שהשורש הוא בשערות שנמצאים בראש - שאצל עשיו השערות של הראש נתפשטו לכל גופו כמו שהוזכר שזהו 'איש שעיר' שנתפשט לכל גופו, שזה שורש נקודת הקלקול, וחוזר ומתגלה מעין כך קלקול אצל אבשלום שנתלה בשערו, אבל זה לא נתפשט לכל הגוף אלא נשאר בשער שבראשו, וזה חוזר ונתקן ע"י בקשתו של דוד המלך שיחזור ויצטרף ראשו אצל מציאות גופו ויצטרפו יחד אהדדי וע"כ נתקן שורש המציאות של אדם הראשון, ושורש הקלקול שבפסולת של האבות, שמאברהם ויצחק שיוצא מהם עשיו, זה שורש נקודת התיקון כמו שנתבאר.

תיקון דאבשלום ב"אותו נזיר שבא מן הדרום"

אבל יתר על כן כידוע מאד מה שמובא ברמ"ע מפאנו על דברי הגמ' הידועים בפ"ק דנדרים א"ר שמעון הצדיק [דייקא ר' שמעון הצדיק] מעולם לא אכלתי מאשם של נזיר חוץ מפעם אחת, שזהו המעשה הידוע שהיה באותו נזיר שבא מן הדרום והיו קווצותיו תלתלים וכו', שהוא היה טוב רואי, והוא הסתכל בבבואה שלו ואז הוא אמר מפני מה אתה מתגאה וכו' העבודה אקדישך לשמים, וע"ז אומר הרמ"ע מפאנו שהנזיר הזה זה

היה הגלגול של אבשלום שנתגאה בשערו, ולכן נאמר בה שהוא היה טוב רואי - מקביל אהדי למה שנאמר באבשלום, וגם כאן דייקא הוא נתגאה בשערו כמו באבשלום, ולכן הוא אמר 'העבודה שאקדישך לשמים' שזה ע"י שהוא הפך להיות מציאות של נזיר, שזה היה עומק התיקון של ראשו של אבשלום בבחינת 'ולקדקוד נזיר אחיו' שזה מדרגת הנזיר שמתקן את מדרגת השערות שבקדקוד, ואת זה דייקא ר' שמעון הצדיק הוא זה בעל המימרא [- זה לא רבי שמעון בן יוחאי, אבל זהו שמעון-שמעון לגזירה שוה..] ודייקא הוא זה שזוכה לאכול מאשם של אותו נזיר כמו שהוזכר, כלומר שמתגלה בו עומק נקודת התיקון של עשיו שהוא השורש דקלקול שהיה צריך להיתקן אצל אבשלום ולא נתקן בשלימות, וחוזר ונתקן אצל אותו נזיר.

זהו הכח של "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש", שיוסף הוא שטנו של עשיו, ה'שטנו' כפשוטו היינו שהוא עומד לשטנה לו, להתנגד לו, זה מצד ה'הכנעה' וה'הבדלה'.

אבל מצד ה'המתקה' חל מציאות התיקון, ומציאות התיקון שחלה היתה באופן כזה של 'העבודה אקדישך לשמים', כאן נתקן השורש דאבשלום ושורש דעשיו, וזה דייקא ע"י יוסף שנאמר בו 'לקדקוד נזיר אחיו', זה מה שמתגלה כאן במדרגת אותו נזיר של 'העבודה אקדישך לשמים', וכאן מונח עומק התיקון שמתגלה באבשלום ביחס שהוזכר. ובפנים הללו, הוא מתקן את השערות, אבל כאשר הוא מתקן את השערות הוא מתקן אותם בצירוף של ישמעאל ועשיו בבת אחת, וכמו שנבאר, עד עכשיו נתבאר המהלך של התיקון בישמעאל לעצמו ונתבאר מהלך של תיקון בעשיו לעצמו, ועכשיו בעזר השם יתבאר המהלך של חיבור תיקון ישמעאל ועשיו שנתקנים בבת אחת, לפי מה שנתבאר עד השתא.

שערות הראש - דין ושערות ה'דיקנא' - רחמים

ותוקפם של דברים: הרי כפי שנתבאר שורש התיקון שמתגלה בעשיו הוא כח השערות שהשערות נמצאים בראש ומצד הקלקול בעשיו הם יורדים ומתפשטים לגופו של האדם שכולו הוא 'איש שעיר', וכאשר מתגלה מהלך התיקון, מתגלה שערות שיוורדים מראשו של האדם לגופו במהלכי תיקון, וכידוע עד מאד השורש של שערות שיוורדים מראשו של האדם לגופו במהלכי תיקון - יש הרי בכללות שתי מקומות של שער שמתגלים בראש האדם, יש את השערות ה'רישא' של האדם ומצד כך זה שורש הדינים שהשערות הם מותרי המח הנמצאים באדם, וזה השורש שעליו נאמר "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף עמו מידת רחמים", והשערות שהם מותרי המח הם ה'עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין' ומצד כך ה'ראה שאין העולם מתקיים' זה שורש מותרי המח שאינם מתקיימים במח אלא הם יוצאים באופן של שערות ראשו של האדם, ולכן נצרך להסיר את אותם שערות, "מלך מסתפר בכל יום, כהן גדול אחר לשבוע, כהן הדיוט אחת לשלושים יום" לצורך להסיר את שערות הדינים שהם מותרי כח הדין, ולכן זה דייקא מתגלה בכהן שהוא בבחינת "איש חסידך" שמצד החסד שבו הוא מסלק את מציאות הדינים כידוע.

וסוג שני של שערות שמתגלה בראשו של האדם אלו הם השערות של ה'דיקנא' שבאדם, והשערות הללו שב'דיקנא' הם דייקא בבחינת 'זקן מלא רחמים' ואלו הם בחינת ה'ג מידות של רחמים כידוע עד מאד.

השערות של 'רישא' הם מקום של דינים ומצד כך ה'קווצותיו תלתלים שחורות כעורב' שמתגלה, זה שורש של מציאות הדין.

אבל מצד שערות הזקן שיוורדים לתתא, שהם

דייקא בהבחנה של גילוי של שפע הנשפע, מזל הנוזל מלמעלה ויורד למטה שהם ה'ג מידות של רחמים, "זקן אהרן שיוורד על פי מידותיו" שהוא "כטל חרמון" כמו שנאמר בקרא שיוורד מלעילא לתתא, זה עומק התיקון של השערות שיוורדים מראשו של האדם לגופו.

וא"כ, עוד פעם - מכח מדרגתו של עשיו השערות שיוורדים הם הכח של שערות הראש שיוורדים, והם יורדים מה'אחור' של האדם, וזה השורש של 'אחר' שהוא מלשון 'אחור' שיצא לתרבות רעה.

וזה מה שנאמר כאן בסוגיא שבאבשלום כתוב "רבו צרי" לעומת מלחמת גוג ומגוג שלא נאמר "רבו צרי", מה שבאבשלום נאמר "ה' מה רבו צרי" ש"רבו צרי" הוא בגימטריא שר"ח - שחור בבחינת "שחורות כעורב" שנאמר על השערות, זהו ה'רבו צרי' מצד הקלקול כמו שעשיו אמר "יש לי רב", זה ה'רבו צרי' שנתבאר, והצרי הוא בחינת יצר, 'שני יצרים' - 'צרות הם זו לזו'.

אבל מכח מדרגת התיקון שמתגלה שערות ה'דיקנא', שערות הזקן שיוורדים מ'רישא' לגופו של האדם, והרי זקנו של האדם שיוורד מן הרישא בבחינת "זקן אהרן שיוורד על פי מידותיו" - משם נמשך כל שפע הברכה.

אופן התיקון שבצירוף שערות הראש והזקן

זה עומק מדרגת התיקון שמתגלה כשנתקן ראשו של עשיו, ונתקן ראשו של אבשלום ע"י אותו נזיר שבא מן הדרום. - מה שאותו נזיר שבא מן הדרום אמר על שעריו 'העבודה שאקדישך לשמים' עומק נקודת הדבר הוא שהרי כידוע עד מאד בדברי רבותינו שמן הראוי שהאדם לא יגע בדיקנא קדישא כלל אלא ששערות השפע יעמדו על עומדם, אבל בשערות הראש דייקא כיון שהם דינים לכך נצרך להורידם, נזיר שנוזר שלא יגע בשערות

ישמעאל ועשיו, כאן מתגלה כח נקודת התיקון

עומק התיקון של צירוף ישמעאל ועשיו ביום מיתתו של אברהם אבינו

וזה העומק של מה שהתגלה ביום מיתתו של אברהם אבינו, להבין נפלא - ביום מיתתו של אברהם אבינו ישמעאל חזר בתשובה מהתרבות רעה ועשיו עוד לא יצא לתרבות רעה, מה עומק נקודת הדבר - נתגלה נקודת התיקון שאין בשניהם תרבות רעה, זה מה שמונח במעשה עם אותו נזיר שבא מהדרום, דייקא 'מהדרום' שהוא מקום ה'חסד א-ל כל היום', שם החמה דרה [שזהו לשון דרום כדברי חז"ל] בצד ימין שהוא מקום החסד, הוא בא לגלות את יום מיתתו של אברהם אבינו שאצלו מתגלה ה'חסד לאברהם', זהו אותו נזיר שבא מן הדרום שאמר "העבודה שאקדישך לשמים" - שהוא מצרף את שערות הרישא עם שערות ה'דיקנא' שזהו בחינת נזיר כמו שנתבאר, ובשיתוף של שערות הרישא עם שערות הדיקנא מתגלה ה'עמד ושיתף עמו מידת רחמים' כמו שנתבאר, זה עומק נקודת התיקון שמתגלה באותו נזיר שבא מן הדרום.

וזהו בחינת יום מיתתו של אברהם אבינו שישמעאל כבר שב בתשובה ועשיו עוד לא יצא לתרבות רעה, כאשר מצטרף אותו כח גם יחד זה עומק התיקון של ישמעאל ועשיו שנתקן כח של ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' כמו שנתבאר.

תיקון התרבות רעה של אדה"ר שמתגלה בדוד המלך

ולפי"ז להבין - עיקר הגילוי שנאמר כאן שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זה מתגלה בדוד ואבשלום, הרי דוד קיבל את שבעים שנותיו מאדם הראשון כידוע, כלומר שהוא בא לתקן את מדרגת 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שהיה באדם הראשון כפי שנתבאר, וזה השבעים שנה שקיבל דוד המלך מאדם הראשון.

ראשו - 'סתם נזירות שלוש יום' כשנזר בסתמא או כשפירש לפי מה שקצב, ויתר על כן בנזירות שמשון שמבטן אמו יהיה קדוש, הנזירות הזו זה לצרף את שערות הראש לשערות הזקן, ששערות הראש שהם בבחינת "עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין" והם מצטרפים לשערות ה'דיקנא' מכח ה'ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף עמו מידת רחמים' שזהו השיתוף של שערות הראש עם מדרגת ה'דיקנא', זה העומק של 'העבודה אקדישך לשמים', שם היה עומק נקודת התיקון במדרגת אותו נזיר.

ומ"מ א"כ, בפנים הללו נצטרף שערות הראש ושערות הזקן יחד, והרי לדינא המקום שמתחיל שערות הזקן כידוע זהו בפאות שנמצאים במקביל למקום האוזן שבאדם, משם מתחיל לדינא מקום הזקן של האדם.

זה רבי שמעון בבחינת שמיעת האזנים, ממקום האזנים ששם מקום השמיעה מתגלה הכח של שערות הזקן שבמקום זה הם מתחילות, שם מקום הצירוף של ישמעאל ועשיו מצד מהלכי התיקון שהם נתקנים יחד אהדדי בחיבורם, מצטרף כח הישמעאל מלשון שמיעה של האזניים שמאותו מקום מתחיל השערות אבל לא השערות של ה'רישא' אלא השערות של הזקן, מה שכפשוטו שערות הראש זה היה מדרגה של חרון אף מצד שורשי הדינים זה הופך להיות פאה אותיות האף שחוזר ונתקן, ובשלימות הארת חיבורם גם יחד נעשה עומק התיקון של רבי שמעון, זה עומק המדרגה של רבי שמעון שנתבאר, שהוא בא לתקן את הכח של ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שרבי שמעון עצמו בא לתקן את התרבות רעה מתוך דבריו של עצמו במימרא זו - מתוך עצמותו בבחינת 'מעצמו למד תורה' שמתוך חקיקת נשמתו עצמו היא מתקנת את עומק התרבות רעה.

וא"כ, התרבות רעה שהיא הכח הנפרד של

אבל עוד פעם, מצד כח הקלקול זהו ל"ט בבחינת לט - מקום הקללה, ולפי"ז תמצית הדברים, ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש הוא באדם הראשון כפי שנתבאר בהרחבה לעיל מצד הקלקול, ותחילת התיקון מתחיל בקומתו של אברהם אבינו. - והוזכר שבקומתו של אברהם אבינו התרבות רעה עיקרה התגלה בישמעאל ועשיו, זה מהלך פני הדברים עד השתא.

תיקון התרבות רעה דלוט שאצל דוד המלך

אבל ישנם פנים נוספות ל'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה אצל אברהם אבינו [- וישנם עוד דקיות בתרבות רעה שאצל אברהם] זהו בלוט - 'וללוט ההולך עם אברהם' וכו' כל סדר הדברים שהיה בין אברהם ולוט עד שאמר לו אברהם "הפרד נא מעלי" שאז לוט הולך לסדום, וכאשר לוט הולך לסדום התחלת הדבר הוא מה"הפרד נא מעלי", ושורש ה'הפרד נא מעלי' זה מכח ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שכיון שבתוך ביתו של אברהם אבינו התגלה תרבות רעה שזה התגלה בלוט בן אחיו שקודם שנולד יצחק הוא היה בתוך ביתו של אברהם העיקר בבחינת בנו, וכידוע אברהם זה אותיות אבר-מה ומה זה גימטריא לוט, וע"ז נאמר "מה רבו צרי" ש'מה' הוא גימטריא לוט, זה התרבות רעה של 'מה רבו צרי', שהשורש של זה מתגלה באברהם אבינו, אבר-מה ש'מה' שבאברהם זהו ה'מה רבו צרי'.

וא"כ שורש ה'ל-ט' שע"ש כן לוט נקרא לוט כידוע מלשון לייט עליה - לוט לט-ו כמו שאומרים חז"ל [והשורש שלו הוא בו' של שם הוי"ה], אבל מ"מ זהו לוט שנקרא כן מלשון לט שהוא לשון קלקול - קללה כפי שחודד.

זה ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש דלוט, ומצד כך שזה 'בתוך ביתו של אדם' אצל אברהם אבינו, לכן הוא אומר לו "הפרד נא מעלי".

חיינו של דוד הרי נחלקו בכללות לשנים, הזמן שהוא עדיין לא היה מלך זה שלושים שנה, והזמן שהוא היה מלך זה ארבעים שנה וכמו שמפורש בפסוק ששבע שנים הוא מלך בחברון ול"ג שנה בירושלים ואלו הם ימי מלכותו של דוד המלך.

אז כפשוטו עיקר חיינו של דוד המלך היו הארבעים שנה הללו, כי עיקר מידתו היא מידת מלכות, ובשלושים שנה הראשונות שלא התגלה עדיין מלכותו, א"כ לא התגלה עדיין עיקר תוקף חיינו של דוד המלך, ובארבעים שנה הללו מתגלה עיקר תוקף חיינו.

אבל מבואר בחז"ל להדיא שכמו שמבואר כאן בפסוק "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו" שגם בשנים שהוא היה מלך היה מתוכם זמן שלא התגלה המלכות, וכמו שאצל שלמה היה זמן שהוא היה הדיוט - מלך והדיוט או מלך הדיוט ומלך, מחלוקת בדברי הגמ' - והיינו שהיה זמן ששלמה ירד ממלכותו, מעין כך השורש כבר היה אצל דוד המלך, וזה מה שאומרים חז"ל ששנה אחת [ויש לשונות שזה היה שש חדשים] לא היה מהארבעים שנות מלכותו של דוד מלך, כי הוא ברח מביתו והיה חסר את עיקר מציאות מלכותו, היה את השנים קודם לכן שהוא לא היה מלך כלל, אבל גם בתוך הארבעים שנה הללו היה שנה שהוא לא היה מלך, ולפי"ז אומרים חז"ל, כמה שנים נשאר מימי מלכותו של דוד המלך - ל"ט שנים נשארו משנות מלכותו של דוד המלך.

להבין ברור מאד, דוד המלך היה צריך להיות מלך ארבעים שנה לולי המעשה עם אבשלום, ואבשלום גרם שהוא הופך להיות מלך רק ל"ט שנים, מצד הקלקול זה בחנית לט מלשון לייט בארמית שזה מקום הקלקול, אבל מצד התיקון זה ה"טל אורות טלך שיוורדים מלעילא לתתא בבחינת 'זקן אהרן שיוורד על פי מידותיו' - כ'טל חרמון היוורד', מתגלה מצד נקודת התיקון שזה בבחינת הטל שיוורד מלעילא לתתא.

אבל מאותו מהלך של קלקול הרי נאמר "מצאתי דוד עבדי נאמן" ואומרים חז"ל כידוע עד מאד "היכן מצאתיו - מצאתיו בסדום", וא"כ מאיפה נמצא דוד המלך - הוא נמצא מהמעשה של לוט שהיה בסדום.

ולהבין ביתר עומק - הרי כאשר באים בנותיו של לוט ואומרות "נשקה את אבינו יין ונחיה מאבינו זרע" מכת ש"אין איש בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ" שזה כל סדר הדברים שנעשה שם, הרי תמיד יש מדרגת אשתו של אדם ויש מדרגת בתו של אדם, אבל שם אשתו היתה בתו ובתו היתה אשתו, זה מה שהתגלה במעשה דלוט.

"תורה חדשה מאיתי תצא" - גילוי ה'תרבות' שהופכת לאור

ולפי"ז איפה מתגלה התרבות שזה תורה- בת כמו שנתבאר? - זה מתגלה דייקא אצל לוט שבא על בנותיו שזה היה שורש ה-בית שהבת והבית הפוכים להיות מציאות אחת.

זהו המקום של "תורה חדשה מאיתי תצא", שזה קאי על תורתו של משיח משורש של דוד. - מהו 'תורה חדשה מאיתי תצא'? - התורה שיש בידינו השתא היא תורה של בן, שאדם חייב ללמוד וללמד כפי שהוזכר בראשית הדברים, והתרבות שישנה היא בבחינת תורה- בת שזה בחינת ה'דרך ארץ קדמה לתורה' כמו שנתבאר.

בעומק, ההארה של 'תורה חדשה מאיתי תצא', מהי ה'תורה חדשה מאיתי תצא' הרי בוודאי שאין חידוש כפשוטו שהרי 'זאת התורה לא תהא מוחלפת' וא"כ מה עומק נקודת ה'תורה חדשה מאיתי תצא' לערכין דידן השתא?

שמה שהיה נגלה ש'דרך ארץ קדמה לתורה' שהיא התרבות שלפני התורה, אבל התורה עצמה היא בבחינת בן שחייב ללמוד תורה, מכת מדרגת הגילוי של אורו של משיח מתגלה

שהתרבות עצמו, ה'דרך ארץ' עצמו הופך להיות מציאות של פנימיות גילוי שמתגלה מתוך ה'תרבות' עצמה, זה נקרא 'תורה חדשה מאיתי תצא'.

הרי שורש כל הגרות שבאה בכנסת ישראל היא מכת של רות כידוע, זהו תרבות שזה אותיות רות-בת! שהרי - כך קראה לה נעמי בתי, זה התרבות של שורש דוד המלך - "מצאתי דוד עבדי נאמן" והיכן מצאתיו, מצאתיו בסדום, הקדוש ברוך הוא מצא אותו בסדום שמשם יצא השורש של הבת והאם בבת אחת כמו שנתבאר במעשה דלוט ובנותיו, וזה השורש לרות והשורש לדוד שמתגלה במדרגת מואב, מהו המואב? - הוא בא לתקן את ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בבחינת אב ובנו, את ה"קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", מצד ניצוץ התיקון הנתקן במואב זהו 'תחת אבותיכם' דתיקון שנתקן כאן.

זה ההארה של דוד שיוצא משם, 'מצאתי דוד עבדי נאמן היכן מצאתיו, מצאתיו בסדום' אור התורה המתחדש שיוצא, זה עומק גילוי התרבות שמתגלה שהופכת להיות אור, שורש נקודת התיקון.

זה הל"ט שנה שמלך דוד המלך, מצד הקלקול - מתמעט מהמ' לל"ט, והמ' זה שורש המ' של הארבעים יום של יצירת הולד, שמקביל לשורש הארבעים יום שניתנה תורה כמו שמקבילים אותם חז"ל אהדדי, ומצד כך, בכח הנפילה הוא נפל ממ' למדרגה של ל"ט כמו שנתבאר, זה מצד הקלקול.

אבל מצד מהלכי התיקון הל"ט חזרו ונתקנו בבחינת 'טל תחיה' שעתיד הקדוש ברוך הוא להוריד, ומהו הטל שעתיד הקב"ה להוריד? - הרי עיקר הזמן שהטל יורד הוא עם שחר, זהו זמן שנמצא הטל, וכמו שהוזכר 'רבו צרי' זהו גימטריא שחר בחינת 'אילת השחר' מצד מהלכי התיקון, ולכן כאשר נתקן התרבות

ולפי"ז להבין ברור, מה שמשה נקרא משה יש בו שתי פנים, יש את משה שהוא שורש הגאולה ממצרים ועיקר הגאולה הרי היה בליל פסח מכח לקיחת השה, זה משה - מ'-שה, זה שורש הגאולה, ובעומק המילה משה מונחת במילה מעשה.

זה המ' של משה בבחינת מ' השימוש, מהיכן הוא בא - במ' הזה מתגלה מה שהוא מגיע ממדרגתה של בתיה בת פרעה, בתיה בת פרעה היא הבת-יה שעל שם כן היא נקראת בתיה, מדגשים = היה את השורש מכח מרים ולאחר מכן מכח בתיה, מקביל אהדדי - יש את שורש הדבר שהגיע מכחה של מרים ולאחר מכן מי שמציל אותו בפועל זה בתיה, אבל ברור ששני השורשים האלו מקבילים אהדדי, מרים ובתיה שבתיה מחליפה את מרים ולאחר מכן הוא חוזר לצורך ההנקה ואח"כ שוב לבתיה ככל סדר הדברים, זה לא מקרי, זה עצמי, כי כל הכח שמביא את מציאותו של משה זה המ' שבמרים, ראשיתה מ' ואחריתה מ' ור"י אלו הם ר"י שנה שבני ישראל היו במצרים, מכך נעשה הסדר של הולדת משה ומכך מתפשט הסדר של בתיה שמגדלתו ולאחר מכן הוא חוזר מבתיה למרים עד שהוא חוזר בחזרה לבתיה, כי כל סדר הדברים מתגלה במדרגה של בת.

ובשורש הזה, הכח של מדרגת משה רבינו בשורשו הוא מגיע מכח המדרגה של הבת, ובפנים הללו א"כ, השורש שמתגלה במתן תורה, כדברי חז"ל כידוע מאד, שכאשר הקב"ה יצא לקראת בני ישראל, בני ישראל היו ישנים והקב"ה העיר אותם, אז כפשוטו בדברי חז"ל זה שורש דקלוקל, אבל בכל דבר יש לו את ה"ממכה עצמה מתקן רטיה" שורש דתיקון, כי שורש קבלת התורה בעומק, הוא מגיע ממדרגת הבת, והלשון בת בארמית הוא מלשון לן, זה התרדמה שמתגלה משורש יצירת האשה בבחינת בת, ומצד כך שורש

רעה א"כ ב'מה רבו צרי' - ה'מה' שזה לוט כמו שהוזכר וה'רבו צרי' שהופך להיות גימטריא שחר, נהיה לוט-שחר היפך ה'מה רבו צרי', שנתהפך וחוזר מדרגת הקלקול למדרגת התיקון ומתגלה ההארה של "טל אורות טלך", טל תחיה שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות, זה עומק נקודת התיקון שמתגלה.

תיקון ה'מלמדה תפלות' ע"י מדרגת תרבות - תורה - בת של משיח

הרי כדברי הגמ' בסוטה לחד מ"ד - שיטת רבי יהודה - כל המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות, "תפלות סלקא דעתך - אלא כאילו מלמדה תפלות" שכשהוא מלמדה תורה מצד כך היא נוטה חס ושלום לפגם של עריות, זהו ה'כאילו מלמדה תפלות', זוהי המדרגה השתא, אבל כאשר מתגלה האור של מעשה דלוט עם בנותיו, שם מתגלה העריות שנתקן בבחינת שורש התיקון של אורו של משיח שמגיע בדרכים עקלקלות, מכח פגם העריות שבא לוט על בנותיו חל שורש התיקון של משיח, א"כ נתקן ה'מלמד את בתו תורה מלמדה תפלות' ומתגלה דייקא מדרגת התרבות - תורה - בת שבדבר, כאן מונח עומק נקודת התיקון.

ולפי"ז - להבין נפלא מאד, שורש התורה שיש בידינו השתא היא מכחו של משה רבינו, "זכרו תורת משה עבדי", "משה קיבל תורה מסיני", "כל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש נאמר למשה בסיני", זה המהלך הפשוט.

מדרגת ה'בת' שבלידת משה רבינו ומדרגת 'בת' מלשון לן שבמתן תורה
אבל כל שורש קומתו של משה רבינו מהיכן היא באה - מכח מרים אחותו ומכח בתיה בת פרעה, שהרי מרים זו שגרמה לנישואין של אביו ואמו, ולאחר מכן "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" - כל סדר הדברים שהיה שם עם בתיה בת פרעה, וא"כ הם בהבחנה של גדול המעשה יותר מן העושה'.

מדרגת מתן תורה היא במדרגה של הבת.

שינה בלילה - "דרך ארץ" ובמדרגת התרבות דתיקון הלילה הופך לתורה

ולפי"ז להבין בעומק - איפה מתגלה ה'דרך ארץ קדמה לתורה' אצל כל אדם? - "ויהי ערב ויהי בקר", "לא איברי לילה אלא לשינתא" וע"י שינת הלילה שהיא בבחינת דרך ארץ מגיע היום שהוא עיקר זמן עסקו של האדם בתורה, מצות תלמוד תורה שנאמר בה "והגית בה יומם ולילה" כדברי הגמ' במנחות הוא יוצא ידי חובתו בקריאת שמע שחרית וערבית ולאחר מכן מתגלה ה'בשכבך' השינה, נמצא שאצל כל אדם הלילה כפשוטו הוא ה'דרך ארץ' אצלו שמביא לידי היום שאז עיקר עסקו בתורה 'בשכבך ובקומך'.

אבל המהלך העמוק יותר של התרבות שמתגלה הוא - ש"אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה", מתגלה הכח של דוד המלך שאומר "חצות לילה אקום להודות לך ה' על משפטי צדקך", וא"כ, הוא לא מגלה את המהלך של "לא איברי לילה אלא לשינתא" אלא דוד המלך דייקא נמשך ל"סיהרא" שזהו ה"דוד מלך ישראל חי וקיים" שאומרים בקידוש לבנה, מתגלה בו המדרגה של "לא איברי סיהרא אלא לגירסא", וא"כ הוא הופך את הלילה מ'לא איברי לילה אלא לשינתא' ל'לא איברי סיהרא אלא לגירסא', הלילה הופך להיות מציאות של תורה ואז מתגלה התורה במדרגה של תרבות, זה שלמות מדרגת ההארה.

השורש של זה נתגלה באברהם אבינו במה שנאמר "וה' ברך את אברהם בכל" ולחד מ"ד בפ"ק דב"ב "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה", כלומר שהבת שהיתה לו לאברהם זה עומק התיקון של שורש מדרגת התלמוד תורה שמכח מדרגת הבת שלמעלה מן הבן, כאן מונח עומק ההארה דלעתיד לבוא.

גם השתא, הכח המביא לידי תלמוד תורה זה היה הבת, מרים ובתיה, שהם אלה שהביאו לעומק מדרגת המתן תורה, זה התרבות שמתגלה מהצד תרבות של התיקון.

מצד הקלקול "קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם", ומצד כך זה קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג, כי גוג ומגוג זה ג' וג' שזה המדרגה השלישית, ותרבות רעה שייכת למדרגה הרביעית שזה בחינת דוד שהוא רגל רביעי ולכן היא קשה יותר.

אבל כאשר מתגלה מהלכי התיקון מתגלה שה'קשה תרבות רעה' ה'קשה' שבה נהפל ל'בית עשיו לקש' נתקן ה'קשה' ונהפך למציאות של טוב, ואז, זה הופך להיות במקום 'קשה' לאותיות היקש בהיפוך אותיות כמו שאומרים חז"ל על קשת - 'דבר המוקש לי', מתהפך ומתגלה עומק כח ה"תורה חדשה מאיתי תצא" מ"תוך ביתו של האדם".

ומצד כך עומק הגילוי שמתגלה מתורתו של רשב"י - מהצד החיצון שהוא ברח למערה שזהו מכח מה שהוא חשש מאשתו כי דעתה קלה שמכח כך יש חשש שהיא מגליא למלכות, אבל לאחר שהוא היה במערה והוא תיקן את התרבות רעה שמצד נקודת הבן דקלקול, חוזר ומתגלה המדרגה העליונה יותר, שאז מתגלה שעיקר מדרגת התרבות שזה ה'דרך ארץ', שבו עצמו מתגלה המדרגה של שורש הדברי תורה העליונים.

מדרגת תורה דא"י - "הנהג בהן מנהג ד"א" ומדרגת תורה של אוכלי המן במדבר

ולפי"ז נבין ברור - יש מדרגת מתן תורה שהיה במדבר ויש מדרגת מתן תורה בארץ ישראל, במדרגת מתן תורה שהיה במדבר נצטוונו ללמוד ונצטוונו ללמד, אבל יש מדרגת תלמוד תורה במדרגה של ארץ ישראל שהרי על הד"ת של א"י נאמר "הנהג בהן מנהג

וא"כ, עומק הארה שמתגלה מכחו של רשב"י שיצא מהמורה לאחר י"ב חודש נוספים זה ההארה של ה'בני תרבות', ומצד כך לעתיד לבוא גם הנחש שעליו נאמר עכשיו בסוגיא בב"ק שאף לשיטת רבי אלעזר שכל החיות יכולות להיות בני תרבות חוץ מן הנחש, גם הנחש יתוקן ויהפוך להיות במדרגה של תרבות.

זה אותו נחש שעייכב על כניסת רבי אלעזר למערתא שלא נתקן, וכאשר זה יתוקן בשלימות, יצטרף ה'בת' יחד עם מדרגת האב גם יחד, בבחינת "אבא יסד ברתא" שזה עומק גילוי החכמה שמתגלה, יתגלה שלימות ההארה.

זוהי ההבחנה - השתא לומדים את הדברי תורה מכח התורה, ויש את ה"איסתכל באורייתא וברא עלמא".

אבל בעומק "כיתרון האור מן החושך" בבחינת "אז יבקע כשחר אורך" - רבו צרי בגימטריא שחר, יתגלו עומק הדברי תורה המתגלים מתוך ה"ברא עלמא" בבחינת "יתרון האור מן החושך".

זה 'תרבות טובה בתוך ביתו של אדם', מתגלה בה ה'יחידה' שבנפש בתוך ביתו של אדם.

לג בעומר 019 תרבות רעה בתוך ביתו תש"פ
מספר שיעור בקול הלשון 29200366

דרך ארץ", שזה הרי ההבדל בין מדרגת מדבר למדרגת ארץ ישראל, שבמדבר ירד להם מן השמים ואין צורך להתעסק בחרישה וזריעה, אבל בארץ ישראל יש חרישה וזריעה, שיטת רשב"י שאפי' בארץ ישראל אם הוא עוסק במלאכתו, חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו' 'תורה מה תהא עליה', אבל לשיטת רבי ישמעאל [דייקא ישמעאל מל' שמיעה] אומר 'הנהג בהם מנהג דרך ארץ'.

ובעומק, רשב"י האיר את מדרגת המדבר שזוהי ההבחנה של מן השמים, שזה השורש שנתבאר ש'נברא מעין לו וחורב למאכלו' בבחינת בארה של מרים שהיה במדבר ומן מכחו של משה, אבל כאשר נכנסים לארץ ישראל, מתגלה ה'רבי ישמעאל' של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".

הי"ב חודש הנוספים שבמורה - גילוי ה'תורה חדשה' שמכח הצירוף למדרגת ה'בת'

זה ההבדל בין הי"ב שנה שהיה רשב"י במורה מתחילה לבין הי"ב חודש הנוספים שהוא היה בה לאחר מכן, כאשר הוא יצא אחרי י"ב שנה - הוא היה מכלה את הכל, ואז נאמר להם בבת - קול 'חזרו למערתכם', מה קרה אחרי ה'חזרו למערתכם' ב"ב חודש הנוספים? - אז מאיר ההארה של אלו שטורחים בבחינת רבי ישמעאל של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"

ובעומק - מתגלה ה'תורה חדשה' של ה'בני תרבות' שמתגלה במדרגה של הבת, זה עומק הי"ב חודש הנוספים שהיו, ודייקא נאמר שם "מאן דמחייה רבי אלעזר אסייה רבי שמעון" - הרפואה לא היתה מכח צירוף האב והבן אלא זה היה מכח מדרגת האב המצטרף למדרגה של הבת, זו המדרגה של שבת שמצטרף בה הש' - בת כידוע, אלו הם שתי חבילות ההדסים שהביא אותו זקן לצורך שבת, כאן מונח עומק נקודת ההארה.

מדור מחשבה

בלבבפדיה מחשבה

בית

האות בית

אוצר האותיות

בתינו (משלי פ"א פי"ג)

בעל הבית (פרקי אבות פ"א מ"ח)

עניים בני ביתך (א') (פרקי אבות פ"א מ"ה)

עניים בני ביתך (ב') (פרקי אבות פ"א מ"ה)

בתים (ספ"י פ"ד מט"ז)

אפיקומן - בית

סוגיות במחשבה

בית

בלבביפדיה מחשבה בית

א. ג' קומות בבית - קומת מקום קומת זמן וקומת נפש

בית בפשוטו הוא בנין בית בלבד. אך בדקות נוכח הוא בשלושה בחינות. בבחינת מקום, בבחינת זמן, ובבחינת נפש.

בקומת מקום זהו הבית כפשוטו. וכאשר בא בלשון חז"ל בה' הידיעה - 'הבית' - הוא מכוון אל ביהמ"ק, וכאמור יעקב קראו בית שנאמר (בראשית כ"ח י"ז) 'אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים'.

ובמדרגת זמן זוהי שבת קודש, שנאמר (שמות ט"ז כ"ט) 'אל יצא איש ממקומו ביום השביעי', ועיקר איסור היציאה היא מרשות היחיד לרשות הרבים. ורשות היחיד הינה כאשר היא רחבה ד' על ד' טפחים וגבוה י' טפחים, ומעין כך בית קרוי בית רק כאשר הוא גבוה י', ואם אינו גבוה י', אינו חייב במעקה. ושיעור רוחב הינו ד' על ד' אמות*. והרי שבזמן השבת חלה בחינה של בית, שעליה נאמר 'אל יצא איש ממקומו'.

ובמדרגת נפש זוהי הנקבה, שקרויה 'בית' וכאמור (ויקרא ט"ז ו') 'וכיפר בעדו ובעד ביתו' ביתו זו אשתו. ואף יש בגמ' (שבת קי"ח:) 'מעולם לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי'.

ב. פנימיות הבית קרויה בית מלבד כללות הבית שקרויה בית

פעם הראשונה שנזכר בתורה שורש 'בית' נאמר בציווי לנח כאשר בנה את התיבה 'וחפרת אותה מבית ומחוץ ככופר' (בראשית ה' י"ד), ו'תיבה' היא באותיות 'הבית', אך אינה בית שלם. ונתווסף בדינה להוסיף 'מבית ומחוץ'

כופר. ומתרגם שם האונקלוס 'מגו ומכרא', והרי ש'בית' יסודו 'תוך'. וכן הוא בכלל, כל דבר שיש לו מקום לקבל דבר, נקרא 'בית' קיבול'. והרי שמה שיש לו 'תוך', נקרא 'בית', הן כאשר בא באופן של בית דירה, והן כאשר בא בכלים ובתיבה. וכן האשה קרויה בית, ומאידך קרויה כלי, וכדברי חז"ל (סנהדרין כ"ב:) 'אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי'.

ועוד מתבאר בלשון הפסוק 'מבית ומחוץ', שהנהגה בית דירה, כללות הבית קרויה בית. הן תוכיות הבית, והן חיצוניות, ויחד נוצר שלמות הבית. אך כאן מתבאר שדייקא תוך הבית ביחס לחוץ הבית, קרוי בית. וביתר עומק, ישנה אף בחינה שלישית, ושלוש חלקים הן, פנימיות הבית וחיצוניות הבית, ויחד עימן זהו התווך, החלק התיכון. ולשון 'תיכון' הוא מלשון 'תוך' ביחס לחלק החיצוני לו, שכלפיו הוא פנימי. ומאידך הינו בתווך, ואינו בשלמות הפנים. ובבית דירה הבחנה זו נמצאת בקירות הבית, שהדרך שיש בהם דלת או חלון, שהם מתווכים בין פנימיות הבית אל חוצה לו. שהתווך הוא האופן בו מתגלה הפנים אל החוץ, ובחינה זו קרויה 'תיכון'. ובאים הדברים עד לכך, שבית שאין בו חלון אינו מטמא בנגעי בתים, שכאשר אין מה שמחבר בין הפנים לחוץ, חסר בשם הבית.

ג. בית המדרש בבחינת תיכון שבבית, ובית כנסת בבחינת חיצוניות שבבית, לעומת בית המקדש שהוא בבחינת הפנים

וביתר עומק, צד קדושה העליונה שבבית

* והשווה לרשות היחיד שנחשב ברוחב ד' על ד', אף ששם זהו בטפחים ובבית דירה זהו באמות.

הם באים בבחינה של תחתון לעליון, להתכנס לכבוד שמים, נשפע השפע מהעליון לתחתון, עד לבחינה החיצונה ביותר.

וכן הוא דרך הכניסה לבית בכל מקום, שקודם נמצא האדם מחוץ לבית, ולאחר מכן נמצא האדם בפתח, בתוך של הבית. ולאחר מכן נכנס אל פנימיות הבית. וכן היא מהלך הדברים בשלושת בחינות שלעיל, מן בית הכנסת שבבחינה החיצונית ביותר, ובחינה עליונה יותר היא בית המדרש שהוא בחינת 'תיכון', ועד לביהמ"ק הוא תכלית הפנים.

דוגמא בהירה לכך שתכלית בית הכנסת מכוון כלפי נקודת הפנים - ביהמ"ק, זהו במה שהמתפלל בירושלים צריך לכוון ליבו לבית קודשי הקודשים, ואף מי שמחוץ לירושלים מכוון לירושלים שתכליתה היא בבית קודשי הקודשים. והרי שהמתכנסים בבית הכנסת משתייכים אל הפנים הגמור, הוא בית קודשי הקודשים.

ד. יסוד בית הכנסת הוא השפעה מהעליון לתחתון על ידי צירוף העשרה להיחשב כאחד

יש לנו בזה הגדרה עמוקה, שיסוד ההתכנסות בבית הכנסת, אינה אך שמתאספים כל היחידים לבית אחד בלבד. אלא שבבית הכנסת מתכנסים וחשובים כולם כאחד, מתוך מה שמשתייכים כולם כאחד לנקודת הפנים שלהם, במה שמכוונים עצמם יחד לבית קודשי הקודשים. ומצינו כן במה שנפסק שמי שמתפלל בביתו, יכוון להתפלל בשעה שהציבור מתפללים. והרי שבית הכנסת משתף ומצרף לכינוס אחד את כלל ישראל, עד שאף מי שאינו נמצא בתוך המניין מצטרף עמהם.

בבחינת מקום זהו כאמור בית המקדש. אך ישנם עוד ב' בחינות שורשיות בבית, ואלו בית המדרש ובית הכנסת. ועומק הדבר ש'בית המדרש' קרוי כאן על שם מה שדורשים בו את התורה, והיינו שלא כמו הסוד שנשאר טמון ונעלם מבני אדם, בבית המדרש דורשים ומגלים את עומק התורה ללומדים בו. ולעומת כן בית הכנסת קרוי כן על שם שמתכנסים שם לכבוד שמים, וכן נקראו 'אנשי כנסת הגדולה', על שהתכנסו לכבוד שמים. וזוהי התכנסות מהתחתון לעליון, שישראל מתאספים לכבוד שמים. ובחינה נוספת מבואר בדברי רבותינו, שלשם מתכנס כל השפע מן השמים ויוצא לחוץ. וזה כינוס מהעליון לתחתון. וכדרך בית המקדש שממנו נשפע לכל העולם, וכאמור 'זה שער השמים'. ומעין כך בבתי כנסיות נשפע השפע לכל העולם כולו.

והרי אלו ג' בחינות זו למעלה מזו. שבביהמ"ק הוא עצם הקדושה, ובבחינה זו נחשב התוך והפנימיות של הבית. ותכלית הפנימיות היא בבית קודשי הקודשים. ואף בלשון חז"ל נקרא 'לפני ולפנים', שהוא תכלית הפנים.² ואילו בית המדרש נחשב ה'תיכון', שהוא המגלה את הפנים אל החוץ. אך אין זה בא בבחינה של חיצוניות גמורה, שאין הדברים מתגלים לכל העולם, אלא לתלמידי חכמים הבאים לדרוש ולגלות צפונות התורה, וכמו"ש חז"ל 'ברחובות תתן קולה', במקום שמחרבין אותה. אך יש כאן יציאה מן תכלית הפנים אל המדרגה התיכונה. ואילו בית הכנסת השפע נשפע לעולם כאשר באים עשרה ומתפללים, וזהו בכל עשרה ולא דווקא תלמידי חכמים העוסקים בתורה. והרי שמתקיים בבית כנסת כינוס של הבחינה החיצונית ביותר, וכאשר

² ואומנם בביהמ"ק מתגלה כל שלושת חלקי הבית, והיינו בקודש שהוא ה'פנים', וקודש הקודשים הוא ה'לפני ולפנים', והוא משפיע לחוץ. אך ביחס לבית המדרש ובית הכנסת, הוא נחשב שורש הפנים, לשאר חלקי הבית הנקראים חוץ.

³ דפשוט שאין המכוון בזה שכל אחד מכוון ליבו לדבר אחר, אלא שישראל יסודה בירושלים, וירושלים יסודה בבית קודשי הקודשים.

המדרש הוא במדרגת תוך, ובית הכנסת הוא כינוס החוץ להכניסו אל הפנים.

וביתר עומק נראה, שג' מדרגות שהוזכרו לעיל בעניין הבית, וזה בית במדרגת מקום, ובמדרגת זמן, ובמדרגת נפש. מכוונים לג' חלקים הללו שבבית. וביאור הדבר שהמקום זהו התוכן הפנימי של הדבר. ואילו הזמן עניינו הוא תהליך הבריאה, והרי שהוא מכוון לבחינת 'תוך' של בית. ומדרגת נפש היא בבחינת חיצוניות הבית. והיינו ששם 'נפש' נגזר מלשון 'נפיש', והיינו התוספת שעל גבי הדבר מחוצה לו. וזהו כלפי החיצון שבא ומתכנס להצטרף לפנים.

ז. אופן הבית בצד הקלקול הוא בית עבודה זרה ובעיקר בעבודת בעל פעור.

נעמיק עוד. ג' חלקים הללו הם ג' מדרגות בבית כאשר בא הבית בצד קדושה. ולעומת בית דקדושה יש בית דטומאה כאשר בא בקלקול. ואופן הבית של צד טומאה נקרא בהגדרה כללית 'בית של עבודה זרה'. ובפרטות יותר, שורש הקלקול נקרא בלשון חז"ל 'בית הרעי', וכאשר בא בפנים של עבודה זרה נקרא 'פעור', בעבודה זרה בפריעת בית אחורי האדם, דרך בית הרעי.

ונראה בהגדרת הדבר, שבית הרעי עניינו מקום הפליטה של אכילת האדם, ולא נמצא בתוכו. והרי שהוא עומד בצד הטומאה לעומת צד הקדושה של בית המקדש שהוא הפנים, ובית הכנסת שממנו נשפע מהעליון לתחתון המתכנס שם. בית הרעי מעמיד את ההוצאה של הפנים אל החוץ, היא הוצאת הפסולת והמותרות, שאינם נשארים בגוף האדם. והרי שזוהי מדרגת הקלקול של בחינת החוץ

ה. נקודת ההשתייכות בקרבן פסח היא באופן של מן החוץ אל הפנים דרך התווך, ולא יציאה מן הפנים אל החוץ

ומקום נוסף שבו מתחדדת בחינה זו. שהנה בקרבן פסח נאמר (שמות י"ב ד') 'תכוסו על השה' והיינו שהקרבן נאכל למנויו, ודינו שבבית אחד יאכל. ותוכן הדבר שקרבן פסח עניינו לאגד את כל הנמנים עליו להחשיבם כבני בית אחד. ועוד נתווסף בפסח מצרים, שנאסר על ישראל לצאת מפתח הבית. ובפשוטו הוא מפני סכנת המצרים. אך עומק נקודת הדבר, שמתקבצים מכח הבית יחד להיכלל כאחד.

ונראה להבין בדבר זה ביתר עומק. שהנה ביסוד בית הכנסת נתבאר שעניינו הכינוס מן החוץ אל הפנים, ומתוך כך נשפע מן הפנים אל החוץ. והנה יש מקום אחיזה לצד תחתון, שהפנים יצא אל החוץ לצד הטומאה. וזהו שבפסח מצרים מתחדד מה ש'אל יצאו איש מפתח ביתו', והיינו שזהו פתח של כניסה מן החוץ אל הפנים ולא מן הפנים אל החוץ.⁷

עוד נאמר שהכנס לבית הכנסת יכנס לתוכו ד' אמות מהפתח. ונראה בעמקות הדבר להמבואר, שמכיוון שיסוד בית הכנסת הוא ההתכנסות מן החוץ אל הפנים. לפיכך מדיני התפילה להתפלל בתוך שיעור הפנים של בית הכנסת, ולא בד' אמות של הפתח, שהם בגדר מעבר בלבד.⁸

ו. ג' בחינות במדרגת בית, מכוונים לג' הקומות הנ"ל שבשורש הבית

ועלה בידינו ג' בחינות במדרגת בית, בחינת פנים, בחינת חוץ, ובחינת תיכון לעומד בתווך בין החוץ והפנים. והם מתקיימים בג' בתים שורשיים, בית המקדש הוא בחינת פנים. בית

⁷ ועד דרך זה יתבאר מה שנאסר לעשות בית הכנסת קפנדריא, שבפשוטו הוא זלזול בבית הכנסת. אך למבואר מתחזור היטב, ששורש הזלזול הוא במה שבית הכנסת שמהותו כינוס החוץ אל הפנים, הופך להיות בבחינת חיצון, כאשר הוא נעשה קפנדריא.

⁸ ולעומת ד' אמות אלו שבכניסת הבית, שהם משויכות אל החוץ. לעומת כן מצינו בגמ' (ב"ב י"א). שלכל בית יש לו ד' אמות חצר חוצה לו, שהם משויכות אליו, שהם בבחינת מעבר אליו.

ט. בית המקדש של מטה הוא חיצון לבית המקדש של מעלה, וזוהי מידת תיכון שבשם בית

והמשיך לומר 'זוה שער השמים', וזהו בחינת התיכון שבבית, הוא השער להיכנס אל תוך הפנים של בית המקדש. וביתר עומק, ששער בית המקדש אינו רק אלא לשם כניסה ויציאה לבית המקדש. אבל בעמקות נראה ששורש הדבר במה שבית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, ונמצא שבית המקדש של מטה הוא בבחינת חיצון ביחס לבית המקדש של מעלה. ובבחינת 'תיכון' המשפיע מן הפנים אל החוץ, החיבור שביניהם הוא על ידי 'שער השמים'. ומתגלה בזה עומק נוסף, שכל פנימיות ביחס לדבר הפנימי יותר, הרי היא בבחינת תיכון כלפיה, שמשפיעה את הפנימיות אל החוץ.

ובזה יתבאר יותר דברי הגמ' (חגיגה ה:) במה שנאמר 'במסרתים תבכה נפשי מפני גוה' והרי אין בכיה לפניו ית', ומתרצת שבבתי גוואי אין בכיה, אך בבתי בראי, החיצוניים יותר, בהם יש בכיה. ולהנ"ל מתחוויר היטב שהנה בית המקדש של מעלה לא נחרב, והוא בבחינת הפנים השלם. ולעומת כן בית המקדש של מטה נחרב, שאף שהוא לכשעצמו בבחינת פנים ביחס לעולם דידן. ביחס לבית המקדש של מעלה הוא בבחינת חיצון, ולפיכך שייכת בו בכיה, ויכול הוא להיחרב.

י. הארת חדר לפנים מחדר והארת קומה על גבי קומה

ונעמיק עוד. האבות הקדושים נקברו במערת המכפלה. ונחלקו רבותינו מהי הכפילות שבמערה לבד ממה שהוכפלה בזוגות. יש מרבותינו שאמרו שהיא חדר לפנים מחדר. ויש מרבותינו שאומרים קומה על גבי קומה. ונראה בפרטות לעניינו בהגדרת הדבר, שבית המקדש של מטה ביחס לעולם, קודש

כאשר הוא עומד לעצמו, ואינו מכון להיכנס ולהצטרף אל הפנים. שהוא עומד כמותר ונפלט לחוץ, ואינו נכלל ונשאר ומצטרף אל הפנים. לעומת בית הכנסת, שהיא בבחינת 'נפש', שמכוונת את העומד בחוץ, הנפיש, לעמוד להיכנס ולהיכלל אל התוך.

ח. בית - בחינת החיבור במדרגת י"ב, היא מידתו של יעקב

וביתר עומק, נתבאר בשם 'בית' ששורש אותיות ב' י', יסודם ששה צדדים, הקווים המחברים אותם הם י"ב. והנה מקום שמציאותו היא בששה צדדים זהו בית, ד' קירותיו יחד עם הגג והארץ. ואלו אותיות י"ב שבבית. ומתוך כך מתחדד קומה נוספת בבחינת בית, שמלבד מה שהתבאר שמדרגת בית נחלקת לג' בחינות, פנים תוך וחיצון. ישנו יחס נוסף באופן ומהות החיבור שבין ג' בחינות הללו, שהיו שייכים ומשפיעים להדדי. אופן החיבור הוא במדרגת י"ב, שהם המחברים את כל ו' הצדדים שבבית, והם המחברים ג' בחינות הבית.

ומתוך החיבור שבמדרגת הי"ב, נשלמת צורת הבית. ותוכן הדבר ששלמות הבית הוא כאשר יש את האופן בו מתחברים כלל חלקי הבית, ומצטרפים יחד, ועל ידי כך נקרא 'בית' שלם. ולפיכך יש בחז"ל (פסחים פח.) שיעקב הוא שקראו בית, והיינו משום שיעקב הוא אב י"ב השבטים, ועל ידו נוצר כח החיבור להשלים צורת הבית.

וזו היא מידתו של יעקב כאשר התחברו י"ב האבנים אשר שם מראשותיו, ויש ברבותינו שהם י"ב אבנים כנגד י"ב השבטים, והרי שהם כח הצירוף והחיבור. וזהו המשך לחלומו שראה את בית אלוקים, הוא שורש ומהות הבית הפנימית, מאותו מהלך הצטרפו האבנים להיות אחד. ויעקב אמר 'אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים', שהמקום הוא תכלית הפנים, ויש בו שער הוא בית המקדש.

יא. בחינת החיבור מהפנים אל החוץ היא מדרגת הסולם

ונחדד עוד באופן החיבור שבין הפנים לחוץ. דהנה כאשר אופן ההשפעה היא בהארת בית המקדש של מטה בבחינת חדר לפנים מחדר, אופן החיבור הוא על ידי פתח או שער. וכנ"ל שזהו ממידתו של יעקב במדרגת הי"ב. אך כאשר באה ההארה באופן של קומה על גבי קומה, אופן החיבור בין הלמעלה ללמטה הינו על ידי הסולם. וזהו עומק חלומו של יעקב שחלם על סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והוא 'שער השמים'. והרי שהסולם הוא התיכון שבין אור העליון לאור התחתון, והגדרת התיכון היא הקרויה 'סולם', המתווך בין העליון לתחתון.

ונאים הדברים היטב, שידועים דברי האריז"ל שיש י"ב שערים בתפילה, וי"ב זוהי מידת הסולם שהיא מידתו של יעקב, לחבר בין התחתון לעליון, ואז נשפע מן השמים דרך הסולם מהעליון לתחתון. וכידוע שסולם בגימ' 'קול', זהו תפילה. והרי שהסולם הוא המעמיד את מציאות התפילה להעלותה ללמעלה.

ועלה בידינו שהסולם הוא שער מארץ לשמים. וכאשר הוא בארץ הוא פנים נוספות לבחינת י"ב שבבית, ביי"ב שלבי הסולם שהם משלימים את צורת הבית, שעל ידם יש חיבור בין הפנים והחוץ דרך בחינת התיכון. ויש בזה ביאור נוסף בשם 'בית', שהם אותיות י"ב ת', והיינו תפילה. והמכוון בזה הוא לחיבור הפנים והחוץ דרך התפילה, שאופן ההשפעה היא במדרגת הי"ב כאשר באה באופן של סולם להאיר מן העליון לתחתון.

ונראה שזהו עומק הביאור במעשה דר' עמרם (קידושין פ"א). שאירח נשים בעליית ביתו, וח"ו התעורר בו רצון לחטא, והתגבר על יצרו וסילק את הסולם, שלא יוכל להשתמש

וקודש הקודשים נמצאים חדר לפנים מחדר, שהקודש הוא בבחינת חיצון ביחס לקודש הקודשים. ואילו בית המקדש של מעלה ביחס לבית המקדש של מטה הוא בבחינת קומה על גבי קומה. והרי שיש כאן ב' תפיסות שורשיות באופן שלימות הבית, בהשפעה שמן הפנים אל החוץ דרך התיכון. שבעולם הזה יחס הקדושה הוא ביחס של עובי, חדר לפנים מחדר. לעומת יחס פנימי היותר עליון, כאשר הוא בא בשלימות התיכון, מדרגת הבית מן הפנים אל החוץ היא בבחינת קומה על גבי קומה. ויש בחינה עליונה יותר שחדר לפנים מן חדר גבוה יותר, ואכמ"ל.

דהנה אומרים חז"ל שהתפילות עולות ללמעלה או דרך מקום המקדש או דרך מערת המכפלה. והרי שהמערה היא המקום בו משתייכים מן החוץ אל הפנים, וזהו אור בית המקדש וכמבואר. ונחלקו רבותינו ביסוד האור, האם הוא במדרגת בית המקדש של מטה, בהארה של חדר לפנים מחדר, או במדרגת בית מקדש של מעלה בהארה של קומה על גבי קומה.

ויש לבאר עוד בעניין יחס בית הקברות לשלמות צורת הבית שמתגלית במערת המכפלה, כאשר שם היא באה באופן של בית דקדושה הבא באופן של תיקון. שבית הקברות אף הוא מצורת הבית. ולא אך משום שיש לו בית קיבול, וכנ"ל שכל שיש לו בית קיבול נקרא בית. אלא שבית הקברות מיסוד עניינו הוא בית, וכדין מת מצווה שקונה מקומו, ודין מקומו הוא ד' אמות. וכן סתם אדם יש לו מקום ד' על ד' אמות. והרי שאופן הקבורה הוא בקבר שהוא בית. ובקבורת אבות הקדושים, באה הקבורה באופן של תיקון, ועל ידם נשלמת צורת הבית, להיות נשפע השפע למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

¹ ואף האבנים כאשר היו בקומת גופו היו חלוקות ל"ב, ואך כאשר הניח מראשותיו, שעלו למדרגת הראש, הצטרפו לאחד. וכך הוא בסולם המוצב ארצה, היא צד התחתון, שם אין את החיבור וחשוכים י"ב, אך ב'ראשו' שמגיע השמימה, באים לשלימות אחת

אלא נראה שהגדרת הדבר, שאינו יוצא מן הפנים לחוץ. אלא שמציאות הפנים מתפשטת וחלה על מה שבחוץ, וכלשון הגמ' (סוכה ה.) 'אישתרבוני', הגדרת בחינת הסולם אינה יציאה מוחלטת מן הפנים אל החוץ, אלא הרחבת מציאות הפנים שתהא משפיעה וחלה בחוץ.

יג. בית בבחינת בת י' היא מידת בית מקדש ראשון ושני

וביתר עומק, בחינה זו אף היא משלמות הגדרת הבית. שהנה בית יש בו אותיות בת י'. ו'בת' בלשון רבותינו זהו לשון שינה. וזהו לעומת מה שבית המקדש נקרא חדר המיטות ובלשון חז"ל (חולין צ"א): 'בית מלוני'. והיינו ששאר בית עסקו הוא כל צורכי האדם, אכילה ושתייה וכד'. אך בית המלון זהו עיקר מציאות הבית, מקום הלינה של האדם. ובית המקדש נקרא חדר המיטות מלשון שזהו תכלית הפנים, עיקר ויסוד מהות הבית, וזהו שרמוז באותיות 'בת'. וביאור אות ה' נראה, שהנה נאמר בגמ' (סוכה ה"ל) מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים, ומה שנאמר (שמות כ"ה ח') 'ושכנתי בתוכם' שהשכינה משתרבת מעל הבית, אך אינה יורדת לתוך עשרה.

והגדרת הדבר שעיקר הבית אלו בעשרה טפחים, שזוהי הגדרת רשות הבית. וא"כ שם בית כאשר בא בצירוף של בת י', היינו בית מלוני באופן של שכינה מעל י'. ושמפני כן היה שייך מציאות של חורבן בבית ראשון ושני, משום שהשכינה הייתה שרויה מעל עשרה טפחים. וזהו מעיקר מה שבית המקדש נקרא מקום שינה, וכמו באדם ששינתו היא א' משישים במיתה. והיינו שיש שייכות בין שינה למיתה, ואז נקבר בבית הקברות. כך מציאות בית המקדש יש בו את אותו שורש של שינה, מחמת שזוהי שינה בבחינת חיצון באשר השכינה נמצאת מעל עשרה טפחים. ולפיכך שייך בבית ראשון ושני מציאות של חורבן.

בו. ובפשטות היינו בדרך עיכוב שכך לא יהא בידו לחטוא. אך למבואר נראה להבין עמוק, שכאשר האשה שהיא בית, באה באופן של קלקול, הרי שזה באופן של ירידה מעליון לתחתון, היא מדרגת בית הרעי, וכלשון חז"ל (שבת קנ"ב.) אשה חמת מלא צואה והכל מרדפין אחריה. ואופן החיבור והשייכות שבין העליון לתחתון הוא על ידי סולם וכנ"ל. והרי שסילוק הסולם הוא סילוק שורש התאוה לתת מקום לרדת ממקום של קדושה למקום תחתון הוא מקום טומאה. לכן מקור דם באשה בנוי באופן של בית ועליה ולול.

והרי שיש לנו ג' אופנים לשם בית. שכללות נקראת בית. ועוד בחינת הפנים לכשעצמה קרויה בית, וכנ"ל מתיבת נח. ועוד מתחדש השתא שאף בחינת ה'תוך' נקראת בית, וזהו באופן של י"ב ת' שבבית, והיא מדרגת סולם, והוא החיבור שבין מדרגת הבית שלמעלה, אל הבית שלמטה.

יב. צד עליון במדרגת הסולם היא המשכת הפנים אל החיצון

וכן היא הבחינה בבית המקדש השלישי שעתיד לרדת מן השמים, שנראה שאופן ירידתו היא בבחינת סולם. וכדרך מה שמלאכי אלוקים עולים ויורדים בו מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, כך ירידתו של בית המקדש השלישי, שבא בהארה של קומה על גבי קומה בהשפעה מלמעלה למטה, ירידתו תהא בסולם.

ונראה להבין ביתר עומק בשורשו של בית שלישי. שהנה בבית המקדש הראשון והשני הם בבחינת 'בתי בראי' ביחס לבית המקדש העליון, וכנ"ל שלפיכך שייך בו מציאות של חורבן. והנה בבית שלישי, שיוורד מן מדרגת בית עליון הוא מציאות הפנים אל העולם התחתון דרך הסולם שהוא 'תוך' הבית אל החיצון, לכאורה אמור להיות שייך בו מציאות של חורבן, מאחר שהוא יצא מן הפנים לחוץ.

יד. בבית מקדש השלישי תרד השכינה לתוך העשרה טפחים

אך בית המקדש השלישי שעתידי לרדת מן השמים בבחינת סולם באופן של המשכת העליון לתחתון, ואז תהא ירידת השכינה לתוך העשרה טפחים, וכלשון הגמ' (שם) 'מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים' אבל בעתיד עתידה שתרד, וזהו בבית המקדש השלישי. וזהו עוד ביאור בצירוף י"ב ת' שבשם בית, שנתאווה הקב"ה שיהא לו דירה בתחתונים, ושלימות הדירה היא כאשר תרד השכינה ותימשך לתוך העשרה טפחים, עד מקום האדמה עצמה, באופן של הי"ב שהיא בחינת הסולם, וכמבואר.

ובית המקדש השלישי לא יהא בבחינת חדר המיטות, שזהו הגדרת בית ראשון ושני שהם בבחינת חיצון לעומת בית מקדש העליון¹. אך בית שלישי הוא יהא המשכת הפנים, ומקום העבודה עצמה, ולפיכך לא יהא בו מציאות של חורבן.

והנה יעקב אבינו שקרא לבית המקדש בית, שהוא חדר המיטות. עליו נאמר שמיטתו שלימה בי"ב השבטים שיצאו הימנו. וזהו בזמן עולם דין שעדיין לא בא לשלימות התיקון ואופן של בית בצד העליון שבו בהמשכת הפנים בבחינת הסולם. אבל כשתתקון מציאות המיתה, וזהו לעתיד לבוא. ואז תתקון השינה שהיא אחד משישים שבמיתה. ואזי תבוא לשלמות אף בחינת המיטה, שהיא מלשון מטה, ובמדרגת 'ואלה המטות' הם י"ב מטות השבטים. ובצד התיקון שלה המטות מתחברים לדבר אחד. ואז תתגלה ממידת יעקב, הוא בחינת הי"ב בצד התיקון שלה. ואזי ירד בית המקדש השלישי בהארה השלימה בצד שלימות של בית בהמשכת הפנים אל החוץ, וזהו מה שמיטתו שלימה, ויבוא לידי

שלמעלה ממיטתו, שתבוא מיטתו לשלימות מדרגת הפנים של בית.

טו. חלום יעקב הוא על בית ראשון ושני דווקא בזמן שיצא מארץ ישראל אל בחינת חיצוניות

ונבאר עוד, שמקום שבו שורש מה שהתגלה שבית המקדש נקרא חדר המיטות זהו במה ש'וישכב במקום ההוא' (בראשית כ"ח י"א), והחלום החל כאשר יעקב יצא מבאר שבע ללכת לחרן, והיינו כאשר יעקב היה במהלך של יציאה אל החיצון. ומתוך כך יש בחינה של שינה, כאשר יוצא מן הפנים אל החוץ, וכנ"ל שאף שלכשעצמו בית המקדש הוא הפנים כאשר הוא ביחס של מקום, לעומת הזמן שהוא בבחינה של תוך והנפש היא בבחינת ה'נפיש' שהיא החיצוניות. אך לעומת בית המקדש העליון הוא בבחינת חיצון ונקרא 'בתי בראי'. ולפיכך יעקב שבחלומו חלם על היחס שבין בית המקדש העליון לתחתון, שבסולם ראה את מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, וזהו בבחינת החיצוניות שבבית המקדש. ולכך חלם כאשר יעקב היה במהלך של יציאה.

ומאותה יציאה שהלך לחרן נולדו י"ב השבטים, בבחינת חיצוניות. שכל זה הוא במהלך של חיצוניות כלפי בית המקדש העליון, שבית המקדש של מטה מכוון לבית המקדש של מעלה, בהארה של קומה על גבי קומה. ומתוך כך מתגלה שאף ארץ ישראל, היא מקום בית המקדש, גם היא שייכת לפיסת חוץ, וכנ"ל שלפיכך יש בבית המקדש מציאות של חורבן.

וידועים דברי חז"ל שנשמות ישראל הם בבחינת פנימיות והמלאכים הם בבחינת חיצוניות. ולפיכך יעקב בחלומו ראה שמלאכי אלוקים, שהם בבחינת חיצוניות עולים ויורדים בסולם. מצד שמציאות הבית הוא

¹ וידוע מדברי רבותינו שבכל מקום מוחין דקטנות קרויים שינה לעומת מוחין דגדלות.

המדרגת חדר המיטות בבחינת חיצון לעומת בית המקדש העליון.

טז. מידת יעקב בבחינת פנים לעומת מידת יוסף שהיא בבחינת חיצוניות

ונחדד עוד, שהדגים שונים משאר בהמה חיה ועוף שטעונים שחיטה, ואילו דגי הים אסיפתם מתירתם ואינם טעונים שחיטה, היינו כאשר מתאספים ומצטרפים יחד. והיא מידתו של יוסף שנאמר (בראשית מ"ח ט"ו) 'וידגו לרוב בקרב הארץ', שהם במידת דגים שלא שולטת בהם עין הרע (ברכות כ.), וזהו שנאמר עליו 'עולי עין', למעלה משליטת העין.

והנה, התבאר שיש מדרגת י"ב בצד חיצוניות, והיינו חיבור היציאה מהפנים אל החוץ. ויש מדרגת י"ב בבחינת פנימיות, והיינו המשכת הפנים אל החוץ. ומידתו של יעקב היא מה שבית מקדש של מטה מכוון כנגד בית מקדש של מעלה, והיינו פנימיות התחתון היא הבחינה החיצונית כלפי העליון. אך התחתון לכשעצמו, הוא בבחינת פנים. ולכך יעקב ביחס לעלמא דידן עניינו הוא פנימיות. ובאמת שמיטתו שלימה בי"ב השבטים. ולעומתו יוסף אומרים רבותינו שהיו ראויים לצאת ממנו י"ב שבטים אלא שגרם החטא ויצאו ממנו שנים, ואילו העשרה יצאו מבנימין.

ועומק נקודת הדבר, שמצינו בין אצל יעקב ובין אצל יוסף עניין הבית, שנאמר (עובדיה א' י"ח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה'. אך יסוד החילוק שביניהם נראה, שיעקב שורשו בבית הפנימי, אך יוסף שורשו בבית החיצוני. ולפיכך אומנם היה ראוי שיצאו ממנו י"ב שבטים. אך גרם החטא, ובחינת הי' נפגמה במה שנאמר 'ויפוזו מבין זרועי ידיו' שיצאו ממנו עשרה טיפין מאצבעותיו. והרי שהי' באה בצד טומאה במדרגת בית הרעי. וזהו מידת החיצוניות שיש לה פנים של קדושה של חיצוניות המכוונת לפנימיות. ויש לה פנים של טומאה בצד קלקול שנהפכת לפסולת.

ושלימות מידתו של יוסף היא במה שנמשל לדגים שאסיפתם מתירתם וזהו במהלך בתי כנסיות שהם בבחינת החיצוניות שבבית, ואופן החיבור הוא על ידי הכינוס מן החוץ אל הפנים באופן של צד קדושה בחיצוניות. ולעומת בית המדרש שבו אף ביחיד יחיד היושב ועוסק בתורה שכינה שרויה כנגדו. ולעומת בת הכנסת שקדושתו בכינוס העשרה, וכדברי הגמ' (ברכות ו:) כיון שבא הקב"ה לבית הכנסת ואין בו עשרה מיד אומר 'מדוע באתי ואין איש'.

וזהו עומק מה שבבתי בראי שייך החורבן, והיינו בית המקדש הראשון והשני, במה שיכול לבוא באופן של חיצוניות בצד קלקול. ושורש החיצוניות באותן י' טיפין שיצאו מיוסף. ולכך בחורבן הבית נגזר על עשרת הרוגי מלכות. כלפי מה שגרם החטא בבחינת הי' שבאה בצד קלקול. והזכירו רבותינו שהטיפות היוצאים מצד הקלקול נקראים 'דמעות העשוקים', ולפיכך האבלות על עשרת הרוגי מלכות על אותם דמעות שבאו מיוסף.

ומפני כך יצאו העשרה מבנימין, ששורש שמו הוא 'בן אוני', מלשון צער ועצב. שהם שורש מציאות הבכיה. והיינו שמעלת העשרה נפגמה. וזהו מה שרחל מבכה על בניה, שבוכה על מה שנחסרו בניה ממעלת הי"ב השלם. וקבורה בבית לחם, שיסודו הוא מה שזורעים בדמעה ברינה יקצורו, שבו באים לידי פועל פירות הדמעה.

יז. רחל היא בית בבחינת פנים ביחס ליעקב, ובבחינת חיצון ביחס ליוסף

עלה בידנו, שמידתו של יעקב הוא בבחינת פנים, באופן של בתי גוואי. ומידת יוסף בבחינת חיצוניות באופן של בתי בראי. והנה יעקב נושא את רחל שהיא עיקרו של בית, ועיקר זרע יעקב ורחל זהו יוסף. והרי שרחל קרויה בית ביחס ליעקב מצד פנימיות הבית. ואילו ביחס ליוסף קרויה בית מצד חיצוניות

אך בזמן בית המקדש השלישי בימות המשיח, אופן התפילה היא במדרגת שיחה, שאופן השיחה של משיח לפי תומו יסודה ריבוי השמחה מפאת הקרבה בין המשוחררים. וזהו מה שהתבאר שבית המקדש השלישי הוא בבחינת פנים, מצד שהשכינה יורדת לתוך העשרה טפחים. ולכך התפילה היא במדרגה העליונה של שיחה.

יט. בית מקדש ראשון ושני הוא בהארת קומה על גבי קומה לעומת בית מקדש שלישי שהוא בעומק הארת חדר לפנים מחדר בהמשכת אור עליון לתחתון

ונחדד עוד, שהתבאר שאופן ההארה בעלמא דידן היא במדרגה של חדר לפנים מחדר. שיוצאת הארה מן קודש הקודשים אל הקודש, וממנו אל החיצוניות. ואופן ההארה העליון יותר הוא במדרגה של קומה על גבי קומה. ומתבאר השתא, שבירידת בית המקדש השלישי, שאז הפנים נמשך אל החוץ ונהפך החוץ להיות פנים. ולפיכך בית המקדש השלישי אין סופו להיחרב. מתגלה שחדר לפנים מחדר אין המכוון שהלפנים יוצא אל החוץ. אלא ששלימות הפנים תימשך ותחול בתוך החוץ. ובעומק שלימות הבית הוא בשלושת בתי המקדש. בית המקדש השני הוא בבחינה של חיצוניות, ואילו בית המקדש הראשון הוא בבחינה של תוך, ואילו בית השלישי הוא הפנים, שממנו נמשכים בית ראשון ושני בעומק. וזהו עומק הארת חדר לפנים מחדר.

וכך הוא במהלך התפילה, שבעלמא דידן נאמר ש'כון ליבו אל בית קודש הקודשים', אך אופן הדיבור הוא באופן של 'היו דברך מועטים', מצד יראת הרומויות, שאופן ההארה הוא מהתחתון לעליון. ולעומת לעתיד לבוא

הבית, במדרגת נפש, הנפיש שבשלימות הבית. ולכך קראה רחל שמו יוסף, לאמר 'יוסף לי ה' בן אחר', ששורשו הוא ה'נפיש'. ובמדרגה זו אמרו חז"ל (כתובות נ"ט:): 'אין אשה אלא לבנים', במדרגת בית של חיצוניות. ולעומת מידתה ביחס ליעקב שאז עיקרה של אשה זהו לבעלה, בבחינת פנימיות.

וזה עומק מה שענה יעקב לרחל כשאמרה לו (בראשית ל' א') 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי', מצד שנחסרת במדרגת בית, כאשר אין לה בנים, ואין לה אחיזה בבחינת חיצוניות שבבית. ועל כך ענה לה יעקב 'ממך מנע ולא ממני', שעיקר היחס של רחל הוא בבחינת הפנים, ביחס לבעלה, ולא ביחס להולדה.

יח. התפילה בבית מקדש ראשון ושני היא בבחינת יהיו דברך מועטים לעומת בית שלישי שהתפילה היא בבחינת שיחה

ונתבונן ביתר עומק בשורש מה בית המקדש שנקרא בית, והתבאר שיש בו צירוף י"ב ת', כלפי מדרגת התפילה שבאה בצירוף הי"ב. ושייך לבית המקדש שהוא 'בית תפילה יקרא לכל העמים'. והנה דין התפילה שהאדם התחתון מתפלל אל השמים, והתפילה עולה דרך נקודת התוך שבבית, וזהו בחינת הסולם, וכפי שהתבאר.

והנה מדרגת בית המקדש השלישי שירד מן השמים, זמן הירידה היא בימות המשיח. וידוע מרבותינו ש'משיח' הוא מלשון משיח לפי תומו. ואופן זה אינו כאשר התחתון פונה לעליון, מצד יראת הרומויות, מצד היות התחתון חיצוני ביחס לעליון. ועל כן דין המתפלל 'היו דברך מועטים'. והיא מדרגת התפילה בזמן בית המקדש הראשון והשני, שהוא בית תפילה לכל העמים, אשר הם בבחינה חיצונית.

^ח יש בזה מהלכים מתחלפים, ובפשטות בית ראשון מעלתו גבוהה מבית שני.

ארונות זה בתוך זה, ויחשבו ג' מקדשות זה יחד עם זה. וכלפי ג' בחינות הבית, המצטרפים לשלימות מדרגת הבית.

כא. שלימות הבית על ידי האשה היא במדרגת שיחה, שהיא שלימות הארת חדר לפני מחדר

וזוהי בצד הקדושה והתיקון של מדרגת השיחה בזמן ימות המשיח, בבחינת משיח לפי תומו. שפשוט הדבר שדרך הדיבור עם מי שאינו מבני ביתו, צורת הדיבור היא בדרך ריחוק. אך בשיחה עם בני ביתו שיחתו בדרך של קירוב ובאופן של משיח לפי תומו. ונחמד עוד שאשה בצד תיקון נקראת בית. ומובא בגמ' (קידושין מ"ט:) עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים, והרי שזהו שלימות הבית כאשר מתקיים בו בצד התיקון מדרגת השיחה. וזוהי תכלית בית המקדש השלישי.

וזוהו מדרגת ההולדה בצד התיקון והקדושה, שזמן משמר שלישי הוא בזמן שאשה מספרת עם בעלה (ברכות ג.), ובמשמר שלישי דווקא, שהוא בבחינת הפנים^ט, מתוך גילוי זה של השיחה בצד התיקון. באה ההולדה והחיבור שהיא במדרגת הי"ב, שנמשך הפנים וחל בחיצון. וזהו בחינה היותר עליונה בחיבור שהוא במדרגת סולם, שזהו יציאה מן הפנים אל החיצון. אלא שנמשך הפנים וחל בתוך מציאות החיצון. והיינו הגילוי השלם באופן ההארה של חדר לפני מחדר. וזהו שלימות הבית בצד הקדושה שבו, בגילוי הדירה בתחתונים ששורה השכינה בתוך עשרה טפחים.

שאז מדרגת הפה יהיה בבחינת שיחה של משיח לפי תומו.

וזוהו עומק מה שדורשים חז"ל 'ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא ושכנתי בתוכם' בכל אחד ואחד, והיינו בבחינת הנפש של כל אחד ואחד. היא בבחינה של חיצוניות. אך בבית המקדש השלישי מתגלה 'ושכנתי בתוכו', ומתוך כך אף ה'שכנתי בתוכם' יהיה בשלימות הבית בבחינה של פנימיות, כדבר איש אל רעהו.

וזוהו מה שהבית נחרב מצד גילוי החיצוניות שבבית מצד התחתון ביחס לעליון. אך לעתיד לבוא שיתגלה מציאות העליון בתוך התחתון, בגילוי הארה השלימה של חדר לפני מחדר שנמשך הפנים וחל בחיצון. לפיכך לא היא הבית חרב.

כ. שבירי הלוחות המונחים בארון הם המשייכות את הבית למציאות החורבן ובבית שלישי יחזרו ויתאחו

וזוהו הגילוי שבארון, שהיו ג' ארונות זה בתוך זה. ומקום הארון הוא בבית קודשי הקודשים, הוא מקום הפנים בבית ראשון, ובו היו מונחים לוחות ושברי לוחות. והרי שבתוך הפנים יש שייכות ואחיזה למציאות החורבן, ששבירי לוחות הם בחינת חיצוניות שבבית. אך בבית שלישי יחזרו שבירי הלוחות ויתאחדו, ותתחלף ה'שבר' ל'אישתרבוכי', וכדרך י"ב האבנים שהתאחדו לאחד.

והנה בי"ז בתמוז נשברו הלוחות. ואומרת הגמ' שלא נכתב בלוחות האות ט', ששורשה טוב, מצד שהלוחות עתידין להישבר. וזמן שבירתן בי"ז תמוז והיינו גימ' 'טוב', שנחסר הטוב. אך בזמן התיקון לעתיד לבוא יהיה יום שכולו טוב יום שכולו ארוך, ולשון ארוך הוא ההתמשכות של האור מלמעלה ללמטה. יתגלה מה שנחסר בי"ז, והוא הטוב, במה שיחזרו הלוחות ויתחברו בארון. ומשכנם בג'

ב-י בית-בלבכפידיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 33050653

בלבביפדיה מחשבה האות בית

את העולם בבחינת ב', או שהיא סוכבת את העולם בבחינת ס' כמו שהוזכר. מכל מקום עיקר סוגייתנו דידן הוא למ"ד שעולם לאכסדרה הוא דומה שמוקף מג' צדדים וזו היא צורתה של ב'. כל הבריאה כולה בכללותה היא בית לבורא יתברך שמו, כלומר, עיקר הבית כמובן הוא בית המקדש בבית ראשון ובית שני ולכן זה אות ב' מלשון שתי בתים (במאמר המוסגר יש עשרות מקומות שרבותינו מגדירים שאות ב' היא ביחס הזה של דבר שנחלק לשנים, דוגמה שורשית היא שתי לוחות הברית, וכן על זה הדרך, לסוגיא שהזכרנו עכשיו זה שתי בתי מקדשות, וא"כ בית ראשון עמד ת"י שנים, ובית שני ת"כ שנים, והמילוי של האות ב' היא ת"י כשנותיו של בית ראשון), והם עיקר ביתו של הקב"ה, זה מהלך אחד. אבל בהרחבה יותר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" אז כל העולם כולו הוא מקום השראת השכינה, והיא מקום ביתו של הקב"ה בהרחבה. לכן באופן כללי העולם כולו נברא בב' בבחינת בית, בית היא בבחינה שצורת הבריאה היא באופן של ב'.

שני מהלכים בצורת האות ב'

באופן רחב יותר רבותינו הרחיבו מאוד בנושא שורשי האותיות, כל אות ואות מורכבת מכמה חלקים. נתחיל לדוגמה עם האות הקטנה ביותר שהיא אות י', היא מורכבת משלושה חלקים, בלשון חז"ל זה נקרא קוצא, גזיעא ושבילא, שליש עליון ושלש אמצעי ושלש תחתון. אבל ישנן אותיות גדולות יותר, והם מתחלקות לאותיות גמורות לעצמם. בדוגמה שאנחנו עוסקים עכשיו בסוגיא של האות ב', מאיזה אותיות מורכבת האות ב'? אז יש שתי מהלכים יסודיים בדברי רבותינו, במהלך אחד צורת האות ב' היא באופן של ד' ו', וצורה של

נסכם את הסוגיא על האות ב' עצמה, לא צירוף של תיבה אלא האות ב' עצמה.

התורה מתחילה באות ב' - "בראשית ברא אלקים". שתי התיבות הראשונות בתורה מתחילות בב', בראשית ברא, ומבארים רבותינו שיש כמה יחסיות באות ב', במילה בראשית האות ב' מופיעה ללמד שבה נברא העולם, כלומר הבורא הוא בבחינת א', אלופו של עולם, והבריאה שנבראה היא בבחינת ב'. התיבה השניה שהיא תיבת ברא גם כן מתחילה באות ב', לפי שהאות ב' היא אות שניה ולכן גם התיבה השניה שבתורה מתחילה באות ב'.

כמו שהוזכר התיבה הראשונה שהיא תיבת בראשית מרמזת לנו שבב' נברא העולם. מחדדים רבותינו באותיות דרבי עקיבא ועוד, צורת העולם היא בצורה של אות ב', כך אומרת הגמ' (בבא בתרא דף כ"ה) תניא ר' אליעזר אומר עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסוכבת, כיון שהגיעה חמה אצל קרן מערבית צפונית נכפפת ועולה למעלה מן הרקיע. א"כ לשיטת ר' אליעזר העולם הוא בצורת אכסדרה וצורה של ב', יש מחיצות במזרח, דרום ומערב, ואין מחיצה בצד צפון. ושיטת ר' יהושע, עולם לקובה הוא דומה שמוקף מכל ד' צדדיו, ורוח צפונית סוכבת וכיון שחמה מגיעה לקרן מערבית צפונית מקפת וחוזרת לאחורי כיפה שנאמר הולך אל דרום וסובב אל צפון וגו'. אז הבריאה בנויה באופן של צורה - או של ב', או מכל צדדיו כפי שהוזכר כאן שהחמה סוכבת. השורש של המילה סוכבת זה ס' ב', למ"ד שהעולם כאכסדרה אז זה מג' צדדים כצורתה של ב', ולמ"ד עולם כקובה הוא דומה אז העולם דומה לס'.

בעצם במה שהחמה סוכבת אז מונח שתי ההבחנות במה שהיא סוכבת, או שהיא סוכבת

הד' נכנסת בלשון רבותינו בתוך הגרון של ו'. צורת ד' למעלה והקו התחתון הוא בצורת ו' והוא הבולט מעבר לקו של הד', אז הד' נכנסת לתוך גרון של ו', זהו מהלך ראשון של אות ב' - ד' ו'.

מהלך נוסף הוא שהאות ב' מורכבת מג' ווים, ו' למעלה, ו' בצד, ו' תחתון. ו' אחד כנגד מזרחית, ו' שני כנגד דרומית, ו' שלישי כנגד מערבית. אלו הם שתי המהלכים שהוזכרו בדברי רבותינו מה הוא הצורה שמרכיבה את האות ב'.

ב' בבחינת ד' ו'

נתחיל בס' ד עם המהלך הראשון ד' בתוך ו'. מבואר ברבותינו שאותיות ד' ו' כידוע עולים לאותיות דו מלשון שנים. איפה רמזו שהאות ב' הינה שניים? בעצם היותה ב' אחרי הא', ב' זה שנים כמו שהזכרנו, שתי בתי מקדש ושתי לוחות הברית ועוד. כאן אנחנו מחדדים שבצורת הב' עצמה גם כן מוזכר המהלך של שתיים, ד' ו' שעולים דו שנים, וזהו רמז לשניים בצורת האות ב' עצמה.

ישנם שני מהלכים יסודיים בדברי רבותינו בשורש של כל האותיות, מהלך אחד שהאותיות כולם מתחילים מהאות א', ומהלך שני שכל האותיות כולם מתחילות באות י'. מצד כתיבה כאשר האדם מתחיל לכתוב הוא מתחיל בנקודה, נקודה אורך ורוחב שטח ועומק אלו הצורות שישנם, י' אמנם נחלקת אף היא לשלש חלקים כפי שהוזכר קודם לכן, אבל בכללות ה' עצמה היא בבחינת נקודה והנקודה הזו היא שורש כל האותיות כולם.

ולענייננו דידן לשורש אות ב', י' במילואה י' ו' ד' נמצא שהמילוי של י' הוא ו' ד', ו' ד' הופכים להיות ב' כמו שהזכרנו לעיל. בהגדרה נוספת ויסודית מאוד והרחיבו בה רבותינו (הגר"א) האות ב' היא האות הראשונה שהוזכרה בתורה, כידוע ב' היא אות דגושה, אותיות בג"ד כפ"ת בלשון רבותינו פעמים

דגושות ופעמים רפויות, והב' של "בראשית" דגושה, ובהיותה אות דגושה הדגש שבה הוא סוד ה' כי ה' היא בסוד נקודה, כך בדברי חז"ל להדיא. נמצא שהאות ב' שורשה ב', ואיפה היא מתגלה? בב' ראשונה שבתורה שהיא ב' דגושה, הנקודה שנמצא בתוך הב' של בראשית. זהו שורש הב' באות י'.

מאידך כמו שהוזכר שורש כל האותיות הוא א' ו', ונבאר עכשיו מהו שורש הב' בא'. הזכרנו קודם את ה' במדרגה של כתיבה, אבל כאשר אדם הוגה דברים אז אומרים רבותינו שתחילת הגייתו בא' - אה וכן על זה הדרך, זה שורש האות א'. נמצא שמדין תורה שבכתב שורש כל האותיות כולם הוא י', ומדין תורה שבע"פ שורש כל האותיות כולם הוא אות א'. וביחס הזה ששורש הב' הוא בא', כתוב באותיות דר' עקיבא מפני מה בב' יש קו שנוטה לא' שהיא אומרת ששואלים אותה מי בראך והיא מביטה לא' שהוא יחידו של עולם הוא זה שברא אותי. מצד כך, ההבדל בין הבורא לנברא הוא שהבורא הוא אחד והנבראים יסודם שנים "זכר ונקבה בראם", כלשון הגמ' הידועה במסכת בבא בתרא כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם, הוא אחד ויחיד ואת הבריאה הוא ברא שנים, ולכן הב' מורה לא' לומר שהשניים שורשם באחד ביחידו של עולם.

א"כ הסברנו שורש הב' ב' ושורש הב' בא', מצד הבחינה שהב' צורתה היא צורה של ד' ו' שורשה הוא י', כמו שהוזכר קודם לכן שהוא בכתיבה של ה'; אבל מצד תורה שבע"פ שורשה בא' ביחידו של עולם. אבל אלופו של עולם בעשרה מאמרות ברא העולם, אז גם מדין תורה שבעל פה אמנם תחילת ההגיה היא הגיה של א', אבל מה הוא אמר עשרת המאמרות, נמצא שהאות ב' שצורתה ד' ו' רומזת על כל הבריאה כולה שנבראה בעשרה מאמרות.

האות י' מילויה הוא ו' ד', ו' ד' בגימטריא עשרה והי' עצמה בגימטריא עשרה, והרי

שזה מהות כל הבריאה כולה. צורת ההגיה של ב' ללא דגש קרובה לצורת ההגיה של ו'.

בלשון ברורה ופשוטה כידוע ו' הוא מלשון המשכה, דבר הנמשך, צורתו של ו' הוא כמין שפופרת שממשיכה את הדבר, מבואר בתורה "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", הו' תמיד בא להוסיף. אלה פוסל על הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, וכן על זה הדרך, ו' היא ו' התוספת. יש פעמים שו' מבדלת, מצד היחס לדבר הקודם זה ו' המבדלת בבחינת בינה בין לבין, מצד היחס דידן השתא מדרגת הו' היא מדרגת 'אלה' תוספת, וביחס הזה כל הבריאה כולה היא המשכה מהבורא יתברך שמו. בלשון רבותינו שהוזכר קודם לכן מתחילה היה העולם מלא באורו יתברך שמו וסילק את עצמו לצדדים ונעשה מקום שבין לבין ישנו חלל, וחזר והמשיך מאורו יתברך שמו לתוך הנבראים, זה בדיוק שני המהלכים שהוזכרו עכשיו, מצד המהלך הראשון זה בבחינת בית, בינה, בבחינת בין לבין חלל פנוי, מצד ההבחנה השניה זה ב' בבחינת ווים, זהו היחס של ו', של המשכת אמיתותו לתוך הנבראים כולם. מפורש בחז"ל וברבותינו בהרבה מקומות שב' זה בחינת הברכה וההמשכה, האותיות השניות - הממשיכות - של יחידות ועשרות ומאות זה ב' כ' ר' שהם שורש המילה ברכה.

אמרנו עד עכשיו שני מהלכים בב'. מהלך אחד שב' מלשון בינה במקום החלל, מהלך שני שב' מלשון ג' ווים שזהו בבחינת ברכה והמשכה, ו' הוא מקום ההמשכה, מקום הנבראים כולם הוא מקום החלל, וקיומם הוא מכוח ההמשכה מאמיתותו שנמשך מאורו לתוך כל הבריאה כולה, וזהו ה' בבחינת הווים שיש המשכה לתוך הנבראים.

א"כ היחס הראשון שהזכרנו זהו היחס של ב' בבחינת שנים, היחס השני שהוזכר השתא הוא צורת האות ב' צורת ווים, שזה צורתו. הוזכר קודם לכן שהמהלך השלישי של האות ב' היא

שזה שורש כל הבריאה כולה שהיא מדרגה של ב' ונבראה בעשרה מאמרות. אז זה מדין שהגימטריא של ד' ו' היא עשרה, ועוד שזה שורש מציאות הבריאה כולה שהתחילה בב' בסוד נקודה שבתוך ה' שהיא מדרגת ה'. יתר על כן מכוח הא' שהוא אלופו של עולם בבחינת אאלפך חכמה אאלפך בינה, שורש ה' הוא בינה, מכוח כך נעשה בבריאה עשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

זה הוא המהלך הראשון שאנחנו עוסקים בו שהב' הוא ד' תוך ו', תוך גרון של ו', שהוא בבחינת עשרה כפי שהוזכר, וא"כ שורש ה' הוא שורש כל הנבראים כולם שבזאת העולם ברא את הבריאה בעשרה מאמרות.

בלשון אחרת, כמו שהוזכר ב' הוא בבחינת בינה והשורש של המילה בינה הוא מלשון בין לבין, דברים שבינו לבינה, בינה יתירה ניתנה באשה כלשון הגמ' הידועה במסכת נדה, הבין נמצא בין הדבר הזה לבין הדבר הזה.

כל הבריאה כולה נבראה בחלל כדברי רבותינו, בתחילה היה העולם כולו מלא באורו יתברך שמו וכשעלה ברצונו לברוא נבראים הוא סילק את עצמו ואורו לצדדים. אז איפה כל הבריאה נמצאת? בין האור הזה לבין האור הזה, האור אין סוף מקיפו, שם מקום כל הבריאה כולה, ולכן הבריאה נבראה בב' ביחס דידן השתא כי היא נבראה ממקום של הבין בינה, בין האור א"ס שנמצא בצד הזה ובין האור א"ס שנמצא בצד האחר, בין זה לבין זה במקום החלל, שם מקום כל הבריאה כולה.

ב' בבחינת ג' ווים

האופן השני שהזכרנו בצורת האות ב' היא מורכבת מג' ווים: ו' עליון, ו' אמצעי וו' תחתון, זה צורתה של האות ב' וזה הוא מהות כל הבריאה כולה. אם כן שורש כל הבריאה כולה היא במדרגת ווים, כי כל הבריאה נבראה באות ב' "בראשית ברא" ששם תחילת הבריאה כולה, וצורתה של ה' אינו אלא ג' ווים, הרי

צפון - דרום, מזרח - ומערב, רק הג' השורשיים נבנים מהא' ומהב'.

א"כ פתחנו יסודות בהירים בהגדרת מהות האות ב' הן במדרגת השנים והן במדרגת השלש שבה, ונחזור עכשיו לסוגיא של שלוש. הזכרנו שני מהלכים במדרגת השלש באות ב', מהלך אחד מדין הג' וזוים שבונים את הצורה של האות ב', ובמהלך נוסף הזכרנו את דברי הגמ' עולם לאכסדרה הוא דומה שיש לו שלש מחיצות. יש כאן שני הגדרות בתפיסה של השלש, מצד המהלך הראשון שהוזכר שהוא בבחינת השלש וזוים יש כאן יחס של ו' המצרפת ומחברת. ומצד המהלך השני שעולם לאכסדרה הוא דומה, כלומר יש לו ג' מחיצות, אז מה היא ב'? שלש מחיצות, שלש וזוים של מחיצות. והזוים עצמם יש להם יחס של מחיצות כמו שהוזכר קודם לכן בבחינת ו' שפעמים מבדלת מחיצה, ופעמים מחברת.

וא"כ מונח כאן שתי הבחנות של מדרגה של שלש, הבחנה ראשונה שהמדרגה של שלש זה חיבור של שלש. הבחנה השניה של שלש זה בבחינת ג' מחיצות, מחיצות מלשון חציצה, זה חוצה את הדבר ומחלק ומבדיל אותו. כל כוח המבדיל נקרא בלשון רבותינו מוות "כי המוות יפריד ביני ובינך", הדבר מצורף על ידי חיים ונבדל על ידי מוות. בעומק, החיים זה עצם הגדרת הצירוף, והמוות זה עצם הגדרת הפירוד. ג' פעמים ו' עולה בגימטריא ח"י, נמצא שג' וזוים שבבחינת ו' המצרפת זה גימטריא של ח"י, "כל אשר יצורף לחיים", החיים הם מקום של צירוף, מדרגה של צירוף. ביחס הזה הב' הופכת להיות ב' של ברכה ושל המשכה, כל ברכה והמשכה זה מקום החיים, החיים הם המשכיות. לעומת זאת ב' במדרגה הנוספת היא במדרגת מחיצה המבדלת. כל מחיצה מבדילה את הדבר, לא מצרפת, וזה עומק המדרגה שנקראת בית שנעשה מציאות של מחיצה המבדלת, וכשלא זוכים נעשה

בבחינת בית זה צורתו של האות ב' בשלימותה, לא בחלוקה לאותיות אלא בצורתה השלימה בבחינה של בית.

אם כן אלו הם שורשי האות ב' בשתי צורותיה של האות ב'. הצורה הראשונה של הד' ו' בבחינת עשרה, ההבחנה השניה בצורת הב' של שלוש וזוים בבחינת המשכה.

חיבור והבדלה במדרגה של שלוש

נחדד לפי זה מה ההבדל בין אם האות מורכבת משתי אותיות של ד' ו' לבין אם צורתה בית שהיא ג' וזוים, כאן מונח העומק של ההגדרה האם ב' היא מדרגה של שנים או מדרגה של שלש. אם הצירוף של הב' מורכבת מד' ו' אז הם שנים, ומצד כך ב' היא במדרגה של שנים, אבל מצד המהלך שב' יש בו ג' קוים וצורתה היא צורת בית, עולם לאכסדרה הוא דומה ויש בו שלש מחיצות אז ביחס הזה הב' הופכת להיות מדרגה של שלש.

כמובן שהדבר צריך ביאור, הרי בכל הסברות הראשונות שאמרנו הב' היא שתיים, איך היא הופכת להיות שלש? הזכרנו קודם לכן שיש מהלך ששורש הב' נמצא ב', ויש מהלך ששורש הב' בא' שאומרים לב' מי בראך והוא מסתכל לצד הא'. ההבחנה הנוספת שיש בב', מה שנקרא בלשון רבותינו ריבוע, שנכנסים לכל אות מהאותיות שקדמו לה, ב' כותבים א' ב', ג' - א' ב' ג', וכן על זה הדרך, וביחס הזה ב' היא שניה, אבל בעומק היא ג'. מדוע היא ג'? כי היא א' ב' ואז היא הופכת להיות ג'. א"כ זה עומק שתי היחסיות שהוזכר, אם יש יחס לב' מצד עצמה היא באמת במדרגה של שנים, היא אות שניה ואותיות דו הוא שנים; אבל מצד היחס שהיא מצטרפת לא' וא"כ היחס הוא של א' וב', היחס של א' וב' זה הוא יחס שהופך את האות ב' לג'. (בעז"ה כשנגיע לג' נעסוק בהרחבה בזה. הג' עצמה הופכת להיות ו', זה הוא ההבחנה של רבותינו שבעצם כל שלש שיש בבריאה הוא שש, כי כל דבר נספר עם היפוכו, מעלה - מטה,

גדרו של עולם? הנקבה.

נח העלה את הב' למדרגת הס'

וזה דבר שצריך להבין, ידועים דברי חז"ל "ויסגור בשר תחתנה" כשנבראה האשה נברא שטן עמה, אומרת הגמ' שטן זה ס', ויסגור בשר תחתנה. אז מצד התיקון האשה היא ס' של תסובב גבר, אבל כאשר היא פוגמת בס' נברא שטן עמה ואז השטן הופך את הס' לב', והיינו שרוח רביעית פרוצה. הזכרנו שהרוח הפרוצה היא הצפון, וזה היצר הרע שנקרא הצפוני כמו שדורשת הגמ' בסוכה "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" זה יצר הרע שצפון בלבו של אדם, ומצפון תפתח הרעה. וא"כ נמצא בעומק שהאשה הפכה את הדבר ממדרגה של ס' למדרגה של ב', כאן שורש מהלך הקלקול, כאשר יורדים ממדרגה של ס' שתסובב שהדבר שמור מכוח שמירה שמקיפה את כולו, אבל כאשר זה רק לאכסדרה הוא דומה ואין כאן שמירה כוללת, אזי הדבר נפל למדרגה של ב', ב' דקלקול, ולא ב' דתיקון שהוא ברכה.

ההבדל בין ס' לב' בגימטריא זה נ"ח, עשרה דורות מאדם עד נח וכולם הכעיסו ובא הקב"ה והחריב את כל העולם כולו, ולאיפה נכנס נח כדי להנצל? לתיבה. תיבה אותיות הבית, ב' ששרשם אחד, והאות ה' נופלת אז זה אותו שורש. כאשר נח נכנס לתיבה הוא בעצם נכנס לבית, אבל לאיזה בית הוא נכנס? הוא נכנס לב' שהיא בבחינת רוח צפונית פתוחה, אז הרי כתוב "ויסגור את התיבה" כל סגר מתחיל עם האות ס' מלשון שהוא סגור באופן של ס' ולא באופן של ב'. זה מה שנח בא לתקן, להחזיר מהמצב של ב' לס' שהגימטריא ביניהם היא נ"ח. אם מצרפים את המילה נח עם המילה ב' זה הופך להיות ס' כמו שהוזכר, זה עומק מדרגתו של נח.

נח בא להחזיר חזרה את מדרגת הקלקול שנפלה לב' דקלקול. כאשר נח יוצא מן

בתיים קבריהם, שע"ז מתפלל כהן גדול בויה"כ שלא יהא ח"ו.

ניתן דוגמה בהירה ושורשית. הגמ' בכמה מקומות קוראת לאשה בית, "מעולם לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי", "וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו" ועוד כהנה וכהנה. לשון הגמ' כל השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה, זהו היחס שהוזכר בב', שהב' שייכת לאשה. הא' שייכת לאדם, אדם א', ואשה בינה יתירה ב', ועוד אומרת הגמ' כל השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה שנאמר "ונקבה תסובב גבר". נמצא שהאשה היא שמסובבת ומקיפה את האדם ויוצרת מחיצה מסביבותיו. כל מחיצה שנמצא מסביבות הדבר באה לשמור את הדבר, היפך הו' הממשיכה שמצרפת אותו לזולתו. הגמ' אומרת לגבי נשים "דיינו שמצילות אותנו מן החטא" ומצילות אותנו מן החטא הוא שהן עושות מציאות של הצלה, כלומר מציאות של שמירה שמכוחה הוא שמור, זה נקבה תסובב גבר שהיא שומרת אותו ומקיפתו.

הגמ' דנה האם עולם לאכסדרה הוא דומה או לקובה הוא דומה, הולך אל דרום וסובב אל צפון, כלומר השמש סובבת ומקיפה את העולם. זה גופא מדרגת האשה שמשמרת את האדם, שהיא סובבת סביבו וכלשון הפסוק נקבה תסובב גבר שזה מדרגה של שמירה שמשמרת את האיש. א"כ ביחס הזה מדרגת הב' היא מדרגה שמקפת, בית בבחינת סובב ושומר ומציל את הדבר. בעומק כוח השמירה שמונח בבית הוא גם הכוח שגורם קלקול, מי ששומר זה דבר והיפוכו שהוא גם מי שמביא את הקלקול. כך רואים באשה שהיא בבחינת נקבה תסובב גבר, ומאידך ידועים דברי חז"ל האשה הביאה מיתה לעולם, כלומר היא הביאה את הכוח של ההיפך של הברכה, ההיפך של המשכה שהוא בבחינת ג' וויים שזה גימטריא ח"י, היא הביאה מיתה לעולם. נחש פורץ גדרו של עולם, ומי סייע לנחש לפרוץ

והר' וזה הופך להיות מציאות נפרדת, מציאות של שבירה.

כאשר נח נכנס לתיבה היה מהלך דתיקון כמו שהוזכר קודם לכן. אצל נח נאמר "בא אתה וכל ביתך אל התיבה", הרי נח ניצל כמ"ש כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ואם כן מעיקר הדין לא היה צריך להנצל רק נח, אבל למעשה כאשר הוא ניצל נצלו עימו גם בניו ונשותיהם, לא רק נח ואשתו שהיא בבחינת ביתו שהוא תיקן את הבית שזה מדרגת התיבה, אלא גם זרעו שם חם ויפת ניצלו יחד עמו, "בא אתה וכל ביתך אל התיבה", כל מי שנמצא בתוך הבית ניצל. מה עומק הדבר שכל מי שנמצא בתוך הבית של נח ניצל? הדבר ברור לכל בר דעת, הוא בנה תיבה שלימה של שמירה שבבחינת בית, אז מי שהיה בבית שלו נכנס לתוך התיבה וניצול. זה לא שהוא בנה תיבה לעצמו, אלא הוא ניצול במדרגת הב', נח תיקן את הב' כפי שהוזכר צירוף של נח וב' גימטריא ס', עכשיו הוא נכנס לתיבה שהיא בית שלם, אז כל מי שהיה אצלו בבית ניצול. הם לא ניצלו רק כפשוטו מדין שהם בניו על אף שגם זה מהלך מסוים, אבל למהלך דידן השתא עומק ההצלה הייתה מכוח זה שהם היו בני ביתו, הם היו בתוך מדרגת הבית שלו, אז כל מי שהיה בתוך הבית של נח מונח בו אופן של הצלה.

לשון חז"ל שהזכרנו, במה נשים יש להם שכר, כי דיינו שהם מצילות אותנו מן החטא ומגדלות את בנינו, עומק הדבר לפי זה יותר בדקות, מצילות אותנו מן החטא כי "נקבה תסובב גבר" כלומר הם מצילות אותם בבית, משמרות את פתחיהן לבעליהן, כלומר בבחינת בית שיש בו פתח שמור, אבל יתר על כן מגדלות את בנינו בבחינת המציאות שאשה נקראת ביתו של האדם, ובתוך ביתו של האדם יש את בניו, אז זה גופא הגדרת הדבר שמגדלות את בנינו ומצילות אותנו מן החטא. ה'דיינו' נאמר על שהיא במדרגה של בית,

התיבה הקב"ה מברך את נח. מה כוונת הדבר שהקב"ה מברך את נח? הב' נפלה למדרגה של קלקול, של נפילה, שבמקום שהיא תהיה ס' סגורה ויסגור בשר תחתנה במדרגת נקבה תסובב גבר, זה הפך להיות ב' פרוצה בצד הצפוני, ונח תיקן את אותה מדרגה ע"י שצירף את הב' עם נח ועשאה ס' כמו שהוזכר. עכשיו כשהוא יוצא חוזר הקב"ה ומגלה אצל נח מדרגה של ב', אבל איזה ב' מתגלה אצל נח? היא כבר הב' המתוקנת בבחינת ב' דתיקון ולא ב' של נפרדות, ואז חוזר הקב"ה ומצרף את נח לברכה, שהיא בשורש מדרגת ב' דתיקון

הדברים ברורים, הב' שנפרדה מה היא פועלת לפי מהלך הדברים שנתבאר לעיל? הסברנו ביחס השני בצורתה של ב' שהוא בבחינת דו שזה שנים, מהו השורש של השנים הראשונים? זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, אבל על ידי החטא נעשתה הבדלה בין הזכר לנקבה. ידוע לשון הגמ' במסכת עירובין לאחר שחטא אדם הראשון פירש מאשתו ק"ל שנה, זו תפיסת הפירוד שהתגלה על ידי החטא. רבותינו הרחיבו בעומק מהות הפירוד אבל זה לשון הש"ס דידן. ומ"מ נעשה הפרדה גמורה בין הזכר לנקבה, וזה גופא נקרא שהב' במקום להיות שר מלשון שרשרת, חיבור, מפרידה את הש' מהר' וזה הופך להיות שבר, שבירה.

בעומק נפילת המדרגה של הב' הוא מכוח כך שלא מתגלה בה מדרגת השלש אלא רק מדרגת השנים, כי נחסר הא' שהב' יונקת את חיותה ממנה ואז אינה אלא שנים, ושנים לעצמם זה איש ואשה לא זכו שאין שכינה ביניהם, ואז אש אוכלתם, אז נעשה מציאות של פירוד, זה מציאות השבירה. ואם כן אצל חוה ואדם הראשון שהם היו שנים, אבל חל בהם קלקול על ידי פיתוי דנחש, אז זה הפך להיות ב' דקלקול ונעשה בהם שורש של הפרדה, שהב' נפלה למדרגה של השבר של פירוד והבדלה. כוח הצירוף כמו שהוזכר הוא בבחינת שר, שרשרת, והב' הפרידה בין הש'

שהב' לא יכול לתקן לגמרי של השלש ולהפוך להיות לארבע שהוא במדרגה מעין של הס', סגורה סביב שמורה, מ' סופית דומה לס'. וא"כ על אף שהיה תיקון אבל התיקון איננו שלם.

שורש התיקון של הב' באבות הקדושים

עשרה דורות מנח ועד אברהם, בא אברהם ותיקן. באיזה אופן אברהם חוזר עכשיו ומתקן? אברהם היה לו אהל שהיה פתוח לארבע צדדים, הגילוי הוא לא שצד רביעי פתוח אלא שיש פתח בכל הצדדים. הוזכר קודם לכן במהלך אחד שהב' הוא בבחינה של ג', כי מצרפים את הא' והב' וזה הופך להיות ג', וזוהי המדרגה של אברהם, וכמו שאומרת הגמ' במסכת שבת "אב נתתיך לאומות בחור נתתיך לאומות וכו'" גויים נתתיך מלך נתתיך לגויים וכו'. וא"כ אברהם בא ותיקן את הב' מכוח מדרגה של אב, ומהי מדרגת תיקון של אב, אב אותיות א'ב', והתיקון הוא מדין הב' שחוזרת ומצטרפת עם הא' ואז היא הופכת להיות שלש מדין צירופה לא'.

ונחזור שוב, א"כ אדה"ר היה בו שורש דקלקול, מכוח עצמו הוא היה מחובר לא', מכוח חוה הוא בבחינת ב', בינה יתירה ניתנה לאשה" ובמקום ב' של ברכה שנאמר לאדה"ר פרו ורבו, נעשה הקלקול והס' נופלת למדרגת הב' דקלקול בבחינת שבר, דו, כמו שהוזכר ולכן אדה"ר פירש מאשתו ק"ל שנה. עשרה דורות מאדה"ר עד נח, שאז מגיע נח ומצרף את הב' בחזרה לס' על ידי הנ"ח שהוזכר וזה תיקון של ארבעה צדדים, אבל התיקון הזה איננו שלם כי היה ראוי שילד ארבע בנים ובסוף היה לו רק שלש כי חם בא וסרסו, חוזר אברהם אבינו ובא לתקן את מדרגת הב', והתיקון של אברהם הינו במדרגה שהוא אב, א'ב' הב' חוזרת ומצטרפת עם הא', ועל ידי שהב' חוזרת ומצטרפת עם הא' אז נעשה מדרגה של הג' וזה העומק של הג' אבות.

וממה מורכב הבית? בית מורכב מהילדים, זה מה שהתגלה אצל נח. והמדרגה הנוספת של השמירה שנמצאים מסביב "נקבה תסובב גבר", גם זה היה אצל נח שנעשה מציאות שהתיבה שומרת מסביב על כל מה שנמצא בתוכו.

ואם כן נח הוא עומק תיקון מדרגת הב' ממדרגת השבירה ומדרגת הקלקול, ששם כתוב והארץ היתה תהו ובהו, היה שורש דקלקול של תהו ובהו, תהו מלשון תהום, שמתגלה ריבוי של מים. אצל נח נעשה הצלה מריבוי של מים על ידי התיבה, יש את הב' של התיבה שהיא משמרתו ומצילתו, וזה עומק מדרגת התיקון של הב' שמתגלה אצל נח.

עד עכשיו הזכרנו מהלך ראשון של מדרגת תיקון הב' על ידי נח כמו שנתבאר, עשרה דורות מאדה"ר עד נח, אצל אדה"ר התחיל הא', נעשה הב' של האשה והב' חל בו קלקול, ובא נח ומתקן את הב'. אבל התיקון עדיין אינו שלם, הברכה שנח קיבל כאשר יצא מן התיבה לא נתקיימה בשלמותה, כי כאשר נח יוצא מן התיבה "ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה" וכל מה שנאמר שם, אז הברכה של נח לא נתקיימה בשלימותו, ובמקום הברכה וההולדה בא חם וסרסו. לא היה תיקון שלם של נח במדרגת הב'. אחר כך היה עוד עשרה דורות מנח עד אברהם, כאן חוזר עוד פעם מהלך תיקון הב', אבל איזה תיקון הב'? לא במדרגה של שנים דו של פירוד, אלא במדרגה של שלש וחוזר ומחברם בשלימותו.

נחדד את העניין. אצל נח היה תיקון שהב' מצטרף אליו והופכת להיות ס' והיא צריכה לתקן את מדרגת הסובב, אבל מדוע נח היה לו ג' בנים ולא ארבעה בנים? באמת היה ראוי שיהיה לו ארבעה בנים רק בא חם וסרסו כמ"ש חז"ל, אז כשהיה לו ג' בנים הם נשארו במדרגה של ב'. אם היה נולד לו בן רביעי באיזה מדרגה הוא היה? של ס', זה עומק הדבר שסרסו חם לאביו נח, על ידי שהוא מסרס אותו הוא גורם

את האותיות בצירופם.

ונסביר עוד מהו התיקון של אברהם. שורש השבירה שהתגלה בב' זה ביחס לאות ב' עצמה המורכבת משתי האותיות ד' ו' דו, אז היא הופכת להיות נפרדת, האותיות מתפרדות זה מזה, אבל כאשר מתגלה הב' מצד מהלך התיקון חוזר אברהם ומצרפם.

ובעומק שורש הקלקול הוא לא רק שהב' הופכת להיות ד' ו' שהדו הופכים להיות נפרדים זה מזה, אלא שהב' נפרדת מהא' - שם שורש הקלקול, שם שורש מציאות השבירה, ואברהם חוזר ומצרף את הב' לא' ובזה הוא מתקן את הב' עצמה במדרגת הדו שחוזר ומצטרף יחד אהדדי, וזה בבחינת "בחייהם ובמותם לא נפרדו", שזה גילוי שמתגלה אצל האבות הקדושים, באברהם ושרה שנקברו יחד במערת המכפלה. במוות רגיל הלשון הוא כי המוות יפריד, אבל אצל האבות הקדושים המוות לא מפריד, הם שוכבים יחד, הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו.

זו הסיבה שהאבות הקדושים לא נקראים מתים אלא ישני חברון. עכשיו נסביר את העומק לפי המהלך שהוזכר השתא מה ביאור המילים ישני חברון. המילה ישן בחילוף אותיות היא אותיות של תיבת שני, כידוע יש ער ויש ישן, כאשר האדם בעומק ער הוא במדרגה של חי, אז הוא במדרגה של א', וכאשר הוא ישן הוא במדרגה של ב', זה נקרא ער וישן דתיקון. כאשר הוא ער והוא דבק במדרגה העליונה בבחינת רצוא הוא דבק בא' באלופו של עולם, כאשר הוא ישן הוא במדרגת השוב, אז הוא במדרגת השוב שהיא ב', זה מדרגת הישן שנים, זה נקרא בעומק ישני חברון.

עכשיו נבין את העניין בצורה נפלאה מאוד, הרי כמו שהוזכר בתחילת הדברים, התיבה ב' היא מלשון בית, והשורש של זה הוא בית המקדש. בהרחבה כל העולם כולו הוא במדרגה של בית, אבל השורש הוא בית המקדש, אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה ויעקב קראו בית.

כלומר, מדרגתו של אברהם היא במדרגה של אב, הצירוף של הב' והא', ועל ידי כן מתגלה שהאב הופך להיות ג' פעמים של אב. נחמד, א' לעצמה היא אחד, ב' זה שנים, וכשצירפנו את הב' והא' זה הפך להיות שלש, אז זה הפך להיות אב, אבל השלש האלה מתגלה בהם ג' פעמים אב עצמו, זה שורש מדרגת קומת כנסת ישראל שחזרו ותיקנו את מדרגת הב' שהיא שורש מציאות הבריאה.

א"כ מצד היחס הזה מתגלה שאברהם עצמו הוא אב, ומתגלה ג' פעמים אב שזה כנגד אברהם, יצחק ויעקב. ובדקות באב עצמו שהוא האב הראשון, אברהם, זו ההבחנה של הא' ב' ג'. כאשר מצרפים את הא' והב' היא הופכת להיות אות שלישית והיא מצורפת לג', וזה בבחינת גומל חסדים טובים שזו מדרגתו של אברהם אבינו גמילות חסד. כוח מדרגת התיקון שמתגלה מכח מדרגתו של אברהם אבינו הוא, שהוא מחזיר את הב' לא' והיא הופכת להיות מדרגה של שלש שזה שלימות ההארה, אבל לא רק מדין שהיא שלש בעצמה, שזו המדרגה הנוספת שזה הופך להיות ג' בבחינת גומל חסדים טובים, אלא מדין ב' שמצטרפת לא' שהיא מצורפת לאלופו של עולם, ביחס הזה הא' עצמה הופכת להיות שנים בבחינת אאלפך חכמה ואאלפך בינה. אז נעשה שתי הבחנות בא' עצמה, אאלפך חכמה ואאלפך בינה, וזה מדרגת בריאת העולם שהתיבה הראשונה התחילה בב', וכך כתוב בתרגום הירושלמי, בחכמתא, זה אאלפך חכמה, והמילה השניה היא ברא שמתחילה גם בב' זה האאלפך בינה.

ואם כן יש יחס שהב' מצטרף לא' ואז הב' הופכת להיות שלש, ויש יחס שהב' מצטרפת לא' והיא מגלה בא' את הב', וזה במדרגת אאלפך חכמה ואאלפך בינה, בא' עצמה מתגלים שני החלקים. א"כ שורש התיקון שמתגלה באברהם אבינו שהוא בבחינת האב כמו שחודד, הוא מגלה הן בב' מדרגה של ג' והן בא' מדרגה של ב', ועל ידי כן הוא מצרף

אז מה מתגלה? שהוא ב' שחוזר לא' של האחד. זה מדרגתו של 'עקב אבינו, שהב' חוזר לא' בשלימות.

אבל האופן הנוסף הוא שהב' חוזר לי'. איפה השורש שהב' חוזר לי'? ידועים דברי חז"ל ויקח את האבן וישם מראשותיו שהיו האבנים מריכות זו עם זו, ונתקבצו האבנים והפכו לאחד, וי"ב האבנים מקבילים לי"ב השבטים וחזרו והתחברו כדברי חז"ל. מה העומק של י"ב שבטים? זה י' שהיא שורש לב', וכשהיא חוזרת ומתאחדת מה מתגלה, שכל הי"ב שבטים הופכים להיות אחד. זה שני מהלכי התיקון שהתגלו במדרגת הבית, בית המקדש, "אין זה כי אם בית אלקים". אז מדין יעקב מתגלה החזרה מהב' לא', ומדין השבטים זה חזרה של הב' לי', אבל זה י' בסוד נקודה שהיא אחד, וב' שחוזר לי' מצרפת את כל הי"ב שבטים והופכם לאחד, זה עומק התיקון שמתגלה במדרגת הב' במדרגתו של יעקב אבינו.

הזכרנו שמדין מדרגתו של אברהם היה פתח לאהל מארבעה צדדים, אהלו של אברהם פתוח מארבעה צדדים. כלומר הוא חוזר ושומר את המדרגה של הס' של ד' צדדיו, והוא מצרף אותה למדרגת הב' שהיא פרוצה. אבל הב' פרוצה מצד אחד, אברהם אבינו מגלה באהלו שהוא פרוץ בכל צד. אבל לא פרוץ מצד נקודת הקלקול כמובן, אלא פרוץ באופן של פתח של הכנסת אורחים. הדוגמה הבהירה לזה, בית שאין בו מזוזה נקרא פרוץ, בית שיש בו מזוזה (מזוזות זה זז מות כלשון חז"ל) אז זה פתח שאינו פרוץ.

לפי זה נבין את עומק הדבר, אצל אברהם מתגלה שהיה לו אשה אחת, אמנם היה גם את הגר וקטורה (וזה מחלוקת בדברי חז"ל אם הגר היא קטורה או לא), אבל ודאי שהגר וקטורה אינם עיקרו של בית, אלא שרה בלבד. לעומת זאת אצל יעקב אבינו מה מתגלה? הוא נשא ד' נשים, מעולם לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי, כל אשה היא בבחינת צד אחד של הבית,

איך התגלה אצל יעקב קדושת בית המקדש? וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש, כלומר הוא ישן שם. בלשון הנביא מקום שינה זה נקרא חדר המטות. כלומר כל קדושת הב' שעיקרה היא בית המקדש מתגלה באופן של שינה, ישן-שני ב', לכן בעומק זה נקרא בית המקדש, ב' וש' מתחלפים אהדי בא"ת ב"ש אז מצד הב' זה שנים ומצד הש' זה המילה שני שזה ישן, כל קדושת בית המקדש בעומק היא קדושה של שנים (וזה עומק העניין של שני בתי מקדשות כמו שהוזכר למעלה).

"וזה שער השמים", שער השמים זה מקום שעולים ממנו לאחד, אבל בית המקדש מה הוא? שנים, זה מה שהגדרנו רצוא ושוב, בשער השמים זה רצוא שעולים למעלה והוא במדרגת הער - מדרגת הא' - מדרגת האחד. אבל כאשר מתגלה השוב שזה מדרגת השוב שכינה בתחתונים למטה, זה מדרגת הבית - מדרגת הב' - מדרגת הישן, זה הוא המדרגה של וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש

ההבדל בין התיקון דאברהם לתיקון דיעקב

להבין את עומק הדבר, יש את מה שהב' חוזרת לא', ויש את מה שהב' חוזרת לי' כמו שפתחנו בראשית הדברים, כי הרי השורש של הב' שהוא שנים יש לו שורש באות הראשונה. מה היא האות הראשונה? או מדרגת הא' או מדרגת הי', מדין תורה שבכתב זה י', מדין תורה שבע"פ א', כך פתחנו בראשית הדברים. ולפי זה בערכין דידן השתא כאשר יעקב אבינו ישן בבית המקדש אז מדין יעקב עצמו הוא האב השלישי, הוא מגלה את הב' שמצטרפת לא' שהוא שלש, אבל לא שלש מדין הב' שפונה לג' שזה גילוי גומל חסדים אצל אברהם אבינו שהוא אב לשלשת האבות, אלא מדין יעקב שהוא בחיר שבאבות, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והוא עולה למעלה משני האבות הנוספים אברהם ויצחק,

של ד', במדרגה של ד' שחוזר לאחד. זהו ההבדל בין האהל של אברהם אבינו למיטתו של יעקב ולמשכן. האהל של אברהם אבינו פתוח לד' צדדים להיות גומל דלים, לעומת כך במיטתו של יעקב אבינו וכן במשכן מתגלה העומק שכל הארבעה מסתובבים מסביב לנקודת המרכז שנמצאת בתוכו. זה עומק מדרגתו של יעקב אבינו במדרגת הבית, לא רק במדרגה של ג' באופן של אכסדרה אלא באופן שדומה לקובה, שמוקף מכל ד' צדדיו. י"ב שבטים שהב' חוזר ל' ומתאחד ונעשה אחד, זה עומק מדרגתו של יעקב אבינו.

וא"כ שלימות מדרגת הב' שהיא חוזרת ונתקנת בשלימותה. בפשוטו הוזכר בראשית הדברים שחוזרת למדרגת התיקון שבה היא בבחינת ברכה מלשון הברכה והמשכה, בעומק, ברכה והמשכה זה מדרגתו של אברהם אבינו שנאמר בו "ונברכו בך". אבל במדרגה השלימה העליונה יותר שהיא מדרגתו של יעקב אבינו, מדרגת בית המקדש והמשכן, מיטתו של יעקב וצורת מסעם כפי שנתבאר, זהו בעצם ההיקף השלם שהב' חוזרת ומצטרפת, נעשה בה ההיקף השלם. ההיקף השלם מתגלה באות ס' ובאות מ'.

מדרגת ודברת במ יעקב אבינו

יעקב אבינו מדתו איש תם יושב אהלים, כפשוטו הוא יושב אהלים אצל שם ועבר כמו שאמרו רבותינו. אבל בפרטות "יושב אהלים" היה לו ארבעה נשים שהם ארבעה אהלים, אבל זה ארבעה אוהלים שהם אחד, איש תם יושב אהלים. המילה תם עצמה, ת' ומ' זה אותיות של ארבע, ד' מ' ת' זה האותיות הרביעיות ביחידות ועשרות ומאות, יעקב אבינו שהיה במדרגת איש תם מצד הנשים נשא ד' נשים, ובנוסף הוא היה איש תם, אז מתגלה אצלו ההיקף של הד' מ' ות'.

האות ת' היא אות של ארבע מאות, אבל באיזה אופן היא מתגלה? יש בה גם שלשה

ולכל אחד מהצדדים יש פתח, והנשים שומרות פתחיהם לבעליהם, זה עומק מדרגת הבית שמתגלה אצל יעקב אבינו.

אצל יעקב אבינו מתגלה המדרגה של בית, אבל לא באופן שהצפוני פרוץ ומה שנמצא שם יש בו חשש של סכנה ולכן הוא צריך הצפנה, אלא מדין מדרגתו של יעקב אבינו שנשא ארבעה נשים שמכוחם נולדו הי"ב שבטים וכולם נתאחדו, כמו שהוזכר במדרגת הי"ב אבנים שחזרו להיות אבן אחד. אז בעומק מתגלה אצל יעקב אבינו שזה בית שהוא בבחינת העולם דומה לקובה ובכל הד' צדדים יש בהם מחיצות, אבל המחיצות האלה הם מחיצות באופן שיש בהם פתח.

אצל אברהם אבינו הגילוי היה אהל שיש בו ארבעה צדדים אבל הוא פתוח בכל צד, הוא פתוח לצורך הג' של הגמילות חסדים, זה הב' שפונה לג', ב' שהיא ג' וא' ב' שהיא ג' פונה לג' לגמילות חסדים, כלשון הגמ' ג' ד' גמול דלים, וזה התגלה אצל אברהם אבינו שהב' הצטרפה לא' זה ג', ואז היא פונה לג' ד' גמול דלים זה הכנסת אורחים שהיה בארבעת צדדיו של אברהם אבינו. אבל מדין מדרגתו של יעקב אבינו זוהי מדרגה שהב' פונה לא', והב' שפונה לא' הופכת להיות במדרגת הג' ומתגלה בעומק הכוח הרביעי שפונה לד', אבל לא רביעי במדרגה שזה גמול דלים, אלא מדרגת הרביעי שמתגלה מכחו של יעקב אבינו שהג' היא כלי ליחידו של עולם, ואז מתגלה שבעצם זה ארבעה נשים שזה בית אחד, בית אחד ולו ארבעה פתחים.

כידוע השבטים עמדו מסביב למיטתו של יעקב אבינו באותה צורה שבה הם הלכו במדבר סביב המשכן, ששורשם חד כמו שאומרים רבותינו להדיא. כל השבטים מסתובבים מסביב לנקודת האור שגנוז בנקודת המרכז שנמצא בתוכה, וכל זה הוא מכוחו של יעקב שהב' חוזרת לא' ומגלה שלימות של תיקון של ברכה, ומתגלה ההיקף השלם שהוא במדרגה

מאוד בדברי חז"ל, זה נקרא איש תם כי המ' הצטרפה למדרגת הת', לכן זה ת' מ', והמ' הופכת להיות סופית כי הצטרפה לת' דתיקון. כלומר הב' דתיקון נתקן במדרגת אין זה כי אם בית אלקים, ועל ידי כן נתגלה במדרגתו של יעקב אבינו שהצירוף השלם מכל הצדדים הוא במדרגת המ' דתיקון, לא ס' שנופלת לנברא שטן עמה, אלא מדרגת התיקון שהוא במדרגת המ' שחוזרת ומקפת את כל הצדדים כולם, זה המדרגה השלמה.

לפי"ז נבין, יעקב אבינו הוא איש תם יושב אהלים, ומה הוא עשה בהיותו יושב אהלים? הוא עסק בתורה שעליה נאמר ודברת במ. לפי זה מהלך הדברים ברור, הסברנו את כל מהלך הקלקול בב' שמצד הקלקול יונק משם עשו באות ת' דקלקול שהוא בבחינת תיו מיתה כלשון הגמ', אבל יעקב אבינו שהוא בבחינת תיו חיים כלשון הגמ' מצרף את הב' למ' ומתקן אותה, והיא הופכת להיות מ' כמו שנתבאר, ועל ידי כן מתגלה בבחינת ודברת במ. יעקב אבינו הרי עסק בתורה כדברי חז"ל, וישכב במקום ההוא וילן שם, ועד השתא לא לן? אלא ישב ועסק בתורה אצל שם ועבר, כלומר, עיקר המדרגה שהוא עסק בתורה הוא עסק התורה בין ביום ובין בלילה. מה מתגלה בתורה בלילה? דברי הגמ' הידועים, בחצות לילה רוח צפונית מנשבת וכינור של דוד היה מגנן מאליו, אז עיקר מדרגת רוח צפונית מתגלה מחצות ואילך.

יעקב אבינו לא ישן י"ד שנה כדוד המלך, בחצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, דוד הוא הד' דתיקון וכך התגלה אצל יעקב אבינו שי"ד שנה הוא לא לן, י"ד ד' דייקא, והתגלה שהוא בא לתקן את הרוח צפונית שמנשבת בחצות לילה. יעקב אבינו שלא ישן כל הי"ד שנה בא לתקן את המדרגה של הרוח צפונית הפרוצה, ואיך הוא תיקן את הרוח צפונית הפרוצה, על ידי עסקו בתורה, הוא קיים ודברת במ, כלומר הב' הפכה להיות

צדדים מעין ב', אבל הכוח הרביעי שמתגלה הוא שהיא איננה סוגרת את הדבר, והיא פונה לצד שמאל. גם באות ב' עצמה יש שלש צדדים ועוד נקודה, בעומק האות ב' והאות ת' דומות זה לזה מאוד, ההבדל הוא רק היכן נמצאים הקוים: באות ב' הצד הפתוח נמצא בצידה השמאלי ולעומתה בת' הצד הפתוח נמצא למטה, ונקודת הבליטה באות ב' נמצאת בצד ימין, ובאות ת' היא נמצאת בצד שמאל. האות מ' אם היא פתוחה היא לא שלימה, אבל ס' סופית היא שלמה, וכשמ' פתוחה מתחברת לת' היא הופכת להיות מ' סופית. יש הבחנה בלשון 'סופית', איך המ' חוזרת להיות מ' סופית, מנצפ"ך הם אותיות סופיות, אבל איזה אות כפשוטו היא אות סופית? האות ת' היא אות סופית כי היא האות האחרונה, היא לא סופית מדין המנצפ"ך אלא היא אחרית כל האותיות כולם. וא"כ אצל יעקב אבינו שהוא במדרגת איש תם המ' מצטרפת לת' ואז היא הופכת למ' של אות סופית וסוגרת את כל הדברים מכל הצדדים.

שורש דקלקול בהתחלה היה במדרגתה של חוה, ויסגור בשר תחתנה, שזה ס' ושם נעשה נברא שטן עמה. כלומר, מעיקרא זה היה במדרגת ס' דתיקון, אבל הס' מצד הקלקול הופך להיות נברא שטן עמה, ושטן הוא מקום הפירצה, פורץ גדרו של עולם, והוא הופך אותה לב' דקלקול כמו שנתבאר. ומשם כוח יניקתו של עשו שארבע מאות איש עמו הם בבחינת ת' דקלקול, כי הוא לוקח את האות ב' דקלקול והופך אותה לצורת ת', כי הרי זה אותה צורה של קוים רק באופן שונה כמו שהוזכר קודם לכן. זה כוח הקלקול של מדרגתו של עשו, שמצד כך שהכל פרוץ הוא נקרא איש שדה.

אבל יעקב אבינו שהוא איש תם יושב אהלים, ומכחו נאמר אין זה כי אם בית אלקים שזה ב' דתיקון, הוא מגלה שהמ' הופכת להיות אות סופית, בסוד "למרבה המשרה" כידוע

עם סמך וזה אותיות ב' ס' ומ', זה סוד כל המהלך של ריח ניחוח לפניו יתברך שמו, הריח ניחוח שעולה ממציאות הבריאה השלמה כאשר הב' נתקנת והופכת להיות היקף שלם שאין בו פירצה, אלא הפתח נעתק מהצפון שכולו פתוח לכל אחד מארבעה פתחים. וזהו מעין אהל של אברהם אבינו, זה במדרגת גומל חסדים, אבל בשלימות יותר זה בבחינת יעקב שנתבאר ד' פתחים של ד' נשותיו, וההיקף נתקן שגם הס' עולה ונתקן יחד עמו, בסוד מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים, זה הופך להיות במדרגה של מ' שזו מדרגת התורה, זו היא המדרגה של ודברת בס. לפי זה כאשר אנחנו עוסקים בדברי תורה ודברת בס, העבודה היא לעסוק בתורה שמתחילה באות ב' במדרגת ודברת בס, אבל לא באופן שיתגלה מדרגת הפירצה של הרוח צפונית שהיא שורש כל הקלקול כולו. ולכן אין אדם קונה את רוב חכמתו אלא בלילה שהוא זמן הפירצה של הרוח צפונית, ומשם עיקר עסקו של האדם ב"ודברת בס", לתקן את הפירצה של רוח צפון ולהביאה למדרגת השלמות של הב'. א"כ שלמות מדרגת הב' שהיא מדרגת הבריאה היא לגלות את יחידו של עולם והתורה וישראל, תלת קשרים מתקשרים דא בדא, זה הב' שמצטרפת לא' בבחינת השלש. ויתר על כן - שלושה אלה האור אין סוף שורה בתוכם בבחינת חד שלמעלה מהשלשה קשרים שהוזכר פעמים הרבה, שהחד שורה בתוך השלש קשרים שזה עומק מדרגת הד'. זו היא תכלית כל הבריאה כולה, ודברת בס, דביקות שלימה בו יתברך שמו.

מציאות של מ'. ולכן כאשר הוא לוקח את האבנים ושם אותם מראשותיו הוא לא מניח אותם באופן של צורת ס' אלא באופן של צורת מ' סופית, מכל ארבעה צדדיו, כי הרי ההכנה לכך שהוא הגיע לבית המקדש הייתה י"ד שנה שהוא עסק בתורה בבית שם ועבר שהוא קיים את הודברת בס, הב' חוזר ומצטרף למדרגת המ' ולא לס' שהיא שורש דקלקול כמו שנתבאר בהרחבה לעיל. אז כשהוא מגיע לבית המקדש וישכב במקום ההוא, וישם את האבן מראשותיו, הי"ב אבנים נעשו מארבעה צדדים, אם בכל אחד מארבעת הצדדים היה שלשה שבטים, אולם אז זה לא היה בצורה של ס' אלא באופן של מ'. זה השורש של המדרגה הזו של יעקב אבינו.

ומכוח כך מאיר האור העליון סביב מיטתו של יעקב. לאחר מכן הולכים כל השבטים במדרגה של אותה מ', כך הם נושאים את המשכן, כך הם יוצאים בעומק ממצרים, וכך הם מגיעים למדרגת מתן תורה, ומשה רבינו עולה לקבל את התורה ארבעים יום, ארבעים יום זה עומק המדרגה. בפרטות יותר ידועים דברי חז"ל שמששה רבינו היה עוסק ביום בתורה שבכתב, ובלילה היה עוסק בתורה שבע"פ, כלומר כאשר הוא עוסק בלילה הוא בא לתקן את הרוח צפונית שמנשבת שהיא לא תהיה פרוצה. הרי כל זמן שהלכו ישראל במדבר לא נשבה רוח צפונית כי היכי דלא ליבדר, שהעננים לא יתפזרו, אז זה לא היה פרוץ. זה היה המהלך שהם הלכו במדבר ארבעים שנה בארץ לא זרועה, הם הלכו במדרגה שהב' הפך להיות במדרגה של מ', זה הוא דור דעה שקיבל את התורה. הוא היה במדרגה של ודברת בס, הם הלכו מסביב למשכן, משכן איקרי מקדש במדרגה של הב', אבל לא ב' פרוצה, אלא ב' מוקפת. ולא במדרגה של ס', אלא היא הופכת להיות במדרגה של מ', זה עומק התיקון.

בעומק זה מדרגת ריח ניחוח בסוד הבושם, בושם בדרך כלל נכתב עם ש', אבל ש' מתחלף

אוצר האותיות

בתינו (משלי פ"א פי"ג)

ונעיין במה שנתבאר לן בפסוק, שהגדרת הבית היא לפי מילוי ויעודו.

בלשון ארמית המילה 'בית' היא מלשון לינה, לן - בת. והרי שענין בית הוא הבת - הלינה שבי'.

ונבאר תוכן הדבר, דבשורש יצירת האדם כשנלקחה ממנו חוה הרי היה בו ענין שינה, כאמור בפס' (בראשית ב כא) 'ויפל ה"א תרדמה על האדם וישן, ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתונה, ויבן את הצלע ויביאה אל האדם'. והרי שחלק אחד היה באדם ביצירת האשה שירד בשנתו, דרדום הוא מלשון ירידה. והענין שבשעה שהאדם ישן דעתו מסתלקת ממנו ועל כן חשוב ירידה. [בדקות יש להבחין בין ירידה לנפילה, דירידה היא בהדרגה, ונפילה היא מלשון דילוג, ואכ"מ להאריך]. וחלק נוסף היה ביצירת האשה כאמור בפסוק 'ויבן את הצלע'.

והנה מיד אחר שנבראה חוה 'וידע האדם את חוה אשתו' ומכח כן נולדו קין ותאומתו והבל ותאומתו, ויש להבחין בלידת זכר ונקיבה מהו שורש בריאתם.

בהבחנה אחת יש ששורש הבת באב ושורש הבן באם, וכדברי הגמרא (נדה לא א) 'אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה שנאמר (ויקרא יג טז) 'אשה כי תזריע וילדה זכר'. אך בהבחנה הטבעית יותר נתפרש ששורש הזכר מן הזכר והנקבה מן הנקבה. ובאמת שהאיש הוא כולל שניהם, שהרי בבריאת האדם נכללו ב' השורשים, וכנאמר 'זכר ונקבה בראם'.

ונראה היסוד בכל זה, שאמנם לפשוטו 'ויבן' הוא מלשון 'ויהי-בן'. אך מצינו בחז"ל דלא קאי על האדם שממנו לוקחה הצלע, אלא קאי 'ויבן' על בןין האשה, דדרשו בגמ' (נדה

'כל הון יקר נמצא ונמלא בתינו שלל' (משלי פרק א פסוק יג), וקאי כהמשך למה שנאמר לעיל מיניה (פסוק יא) 'לכה איתנו נארבה לדם', שהחטאים מפתים האדם שיארוב לדם וכו' וכן ימצא כל הון יקר וימלא ביתו מהם. והרי שמילוי הבית שלא כדין, באופן של לקיחה, הוא הנקרא שלל. ונבא להבין ענין מילוי הבית בשלל, במה שייך הבית לשלל, שלמדנו שהבית עומד למילוי ממנו.

ונבין מתחילה ב' בחינות בבית, בחינת בית דקדושה, וכנגדו בית דקלקול. ומצינו שנזכר ענין בית בתורה ביחס דקדושה 'ויעש להם בתים', [אמנם לא קאי על בית כפשוטו אלא על בתי כהונה ולויה ומלכות, אמנם מ"מ מצינו שהגדרתם כבית, והוא בקדושה].

ודוגמת בית דקדושה - בית המקדש. וכן בית המדרש, שנקרא כן מלשון שדורשים בו ה' ותורתו, וכאמור ברבקה 'ותלך לדרוש את ה' - בבית מדרשו של עבר. [ומצד אחר הוא נקרא בית המדרש על שם חלק התורה 'דרש' שמתקיים בו]. וכן בית הכנסת - מקום כינוס לקדושה.

ודוגמת בחינת בית דקלקול בבית הכסא, שלפי פשוטו נקרא על שם הכסא שבו, אך עוד יש לפרש ענין כסא מלשון כיסוי, שבו נוהג האדם בכיסוי ובצניעות, ובו מתקיים עיקר הצניעות, כמו שאמרו בגמרא שהצניעות נמדדת בבית הכסא. וכן בית עבודת כוכבים הוא מכלל בית דקלקול.

ולפי האמור, הרי במילוי הבית בשלל - שלא כדין, הרי כל הבית יורד לצד הקלקול, שכל ענין הבית הוא למילוי, והרי עתה הוא כלי לקלקול, ונקבע הבית ותוכו לשורש בית דקלקול.

ונבא להגדרת בית דקדושה ובית דקלקול.

מה ב) "ויבן ה' אלקים את הצלע", מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש, ועוד דרשו שם על בנין האשה. ויתפרש כבחינה הנזכרת ששורש הבן מן האם ושורש הבת מן האב. דשורש הבן ב'ויבן', מכח הבינה והבנין שבאשה. ולעומת כן שורש הבת הוא מכח הבן שבאיש, וכנזכר, שנבראה מכח האדם כשישן - שהיה במצב של 'בת'.

והרי שגילוי הבינה שבאשה בבן, וגילוי השינה שבאיש היא בבת, ונבא לעסוק בחלק זו השייך לעניינינו.

והרי חוה עצמה נבראה מאדם במדרגת 'ויבן', אך לאחר החטא אף היא נפלה, ובאה למדרגת 'בת'. והרי שב' בחינות יש בה, בבחינת 'אשה וביתה', דבמדרגת עצמה היא נבראה מהשינה של האדם, אך במדרגת בת היא השינה עצמה, שנקראת בת כענין שהשינה נקראת כן.

ומצד כן דרשו חז"ל בגמ' (מגילה יג א) עה"פ באסתר (ב ז) 'ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת', אל תיקרי לבת אלא לבית'. והיינו דמרדכי לקחה לאסתר במדרגת אשה - לבית, אך נקראת בת מצד בחינתה, דהרי המן טען 'אלקיהם של אלו ישן', וכנגדו עמדה אסתר וגילתה שאינו ישן אלא בהסתר - באיתכסיא, וכדברי הגמ' (חולין קלט ב) אסתר מן התורה מנין 'ואנכי הסתר אסתיר גו', [בבחינת בית הכסא מלשון כיסוי], והרי שאסתר היא גילוי השינה - בת, אך שינה שאכתי יש בה 'עינא פקיא', - ענין ההשגחה הנסתרת בשינה, וכאמור 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל'. וברור לזה מה שנקראה בת, שהיתה בבחינת 'בת' - שינה, ולא בבחינת 'בית' כאשה, וכדברי הגמ' (גיטין נב א) 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא בית'.

והרי עלה לן עד הכא, דשורש האשה מכח הבינה שבאדם, ומקבילה לו, והיא חלק הבינה

שנתוספה בה, ובזה היא מכלל שכל האדם - חכמה ובינה, אך בנפילתה היא בחינת בת - שינה, שכענין השינה שיש בה הסתלקות המוחין, כן בחינתה בלא שורש הבינה. והרי כשנלקחה האשה מן האדם בשנתו, בבחינתה עליונה נלקחה מהחכמה שביצירת האדם, [וכאמרינו 'אשר יצר את האדם בחכמה']. ואף ששורשה בבינה הרי החכמה והבינה כלולים זה בזה, וכלשון ספר יצירה 'הבן בחכמה וחכם בבינה', ואכ"מ. ומצד כך היא יולדת בן זכר. וענין בינה היתירה היא בחינת 'הנה לא ינום ולא יישן', שהבינה יתירה בהא שלא חל בה הסתלקות המוחין - שינה כסתם מוחין שיש בהם שינה. ועומק בחינת 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל', הוא גילוי המוחין של הבינה שאינו מסתלק.

אך בזמן שהאיש נופל לנוקבא הנקבה עצמה יורדת משורשה בבינה שבו, ושורשה בשינה, בחינת 'אלקיהם של אלו ישן'. ובכח זה היא שהחטיאה את האדם, והביאה לו וגרמה ל'ביום אכלך ממנו מות תמות'. והיינו המכוון במה דאיתא בגמ' (ברכות נו ב) שהשינה אחד משישים במיתה, דבכח השינה להביא למיתה כיון ששורש המיתה בא מכח השינה, כמבואר. והרי מצינו בבית המקדש שנקרא 'בית מלון', דדרשו חז"ל על יעקב 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש', ששקעה החמה בשבילו 'אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה'.

וביאור המכוון, דב' בחינות יש בבית המקדש, בבנינו ובחורבנו. כמצינו בחז"ל 'הראה לו לאדה"ר ביהמ"ק בבנינו וביהמ"ק בחורבנו', הרי שאף בחורבנו אכתי הוא ביהמ"ק. והיינו כנזכר דבבנינו בחינתו 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל', ומכח כן היו שומרים בית המקדש גם ביום וגם בלילה, שזהו כבוד הבית, בחינת 'נר המערבי היה דולק מערב עד ערב' - שאין בבית המקדש בחינת

וילן שם'.

וזהו שורשו של בית המקדש מצד התחתון שבו, שהוא 'בית מלון'. ויל"פ שבא זה מכח חלק ביהמ"ק שהיה בחלקו של בנימין, שנולד 'ויהיה בצאת נפשה' - ענין שינה גמורה, (וכנ"ל ששינה היא משורש מיתה), ונקרא בן אוני - ע"ש האנינות, המיתה. ומ"מ אף באנינות נקרא בן, שאינו מדרגת חורבן גמור אלא 'בונה עולמות ומחריבן', וחוזר ובונה, ועל כן נקברה רחל בדרך שיצאו בה בניה מביהמ"ק, שהוא מבחינת משנ"ת שיעקב ישן בביהמ"ק ביציאתו מבית המדרש, בחלקו של בנימין.

אך יעקב קרא שמו בנימין - בן ימין, והיינו מדרגת הבנין השלם שבביהמ"ק. ובמדרגה זו ביהמ"ק אינו מלון - ללון, אלא נקרא 'לבנון', לן - בן, וכדאמרי' בגמ' שמלכין עוונותיהם של ישראל. והעומק בהלבנה זו, שהוא הופך השינה לעוררות, את ה'רע' ל'ער'.

ונבא לפרש עוד בחינת הבית מלשון שינה - 'בת'. דהנה כידוע השלימות ההנהגה היא באמת, והיינו א' - הראש, ות' הסוף ומ' באמצע. והרי לפי"ז בחינת 'בת', היינו שחסר בה הא' - אלופו של עולם, ועל כן אין ההנהגה שלימה - בחינת 'הנה לא ינום ולא יישן', אלא באופן של שינה, ויתפרש שינה מלשון שני - ב' בלא א'. וכל זה בכלל בריאת העולם - 'בראשית' שהבריאה ראשיתה בב' ויש בה מקום לקלקול, (ואף שבראשית 'בחכמתא' כידוע, הרי כנזכר בבריאת העולם מתחילה ב'בונה עולמות ומחריבן').

והרי לפי האמור בחינת בית שעומד לשינה, מכח מה ש'בית' הוא מילוי של האות ב', ומכח האות השניה שורש השינה. והעומק בזה, דבראשית אין שייך שיהיה שינה, וכדמצינו שבחינת השינה אינה באה תחילה באדם - שנברא תחילה, אלא לצורך בריאת האשה שנבראה שניה, שממנה באה המיתה לעולם. וזהו ענין בית מלון, בית - שני המגלה שינה.

שינה. ואז ביהמ"ק בחינתו בנין ששורשו ב'.

וצד התחתון שבו - חורבן בית המקדש, שורשו כבר ביסוד בנינו, וכמו שמצינו בבריאת העולם שהיה באופן של 'בונה עולמות ומחריבן'. וזהו כח השינה - החורבן שבמקדש, וכנזכר 'בת דינא בטל דינא', דשינה ענינה חורבן. ובחינה זו ביהמ"ק בחינתו 'בית' משורש 'בת'.

ובאמת שכל בית הרי הוא מיועד ללינה, אך אינו נקרא בית מלון אלא בית שעיקרו ללינה, והיינו שיעקב נכנס למקום המקדש ללון ועל כן מצינו בו לשון 'בית מלוני' כנזכר שכאשר לן קראו בית, כי תחילה כתיב 'ויפגע במקום', ורק אחר כך כשנלן קראו בלשון 'בית'. וכן יש לפרש מה שנאמר במשה 'ויהי בדרך במלון', דענין הבית שבדרך אינו עומד אלא ללון. ויל"פ בזה עוד, ד'מלון' ו'מילה' שורשם אחד, וזהו שנתבע משה על המילה דיקא במלון. דאף דלפו"ר בדרך יותר שייך קטרוג, כמאמר חז"ל שהשטן מקטרג בדרך, [והיינו משום דעומד האדם בירידה], מ"מ כל ענין הדרך שיש בה קטרוג יותר מן הבית, דבבית אין חשש של שדים ומזיקין, אך בבית מלון שכל יעודו לשינה - ללילה, הרי בו אדרבה מתגבר רשות השטן, שהמקום עצמו עומד לשינה, לירידה. והיינו דדרך הוא מענין ירידה, וכשורשו רד - ר, ובית שכל יעודו דרך הרי כל דירתו היא ירידה, דר - רד.

ובית מלון - שכל ענינו ללינה וירידה הרי שזהו שורשו בבית המקדש בחורבנו, וכנזכר משורש 'בונה עולמות ומחריבן'. ושייך זה לבחינת בית הכסא הנזכר, שכל שורשו בבית דחורבן כיון שכל עמידתו למקום הפסולת. והיפך גילוי זה של סילוק המוחין הוא ב'בית המדרש', שעומד לדרוש ולדעת את ה'. והוא אשר מצינו ביעקב שכל י"ד שנה שהיה בבית מדרשו של שם ועבר לא לן, ורק כאשר 'כי בא השמש' - שיצא מביהמ"ד ונסתלקו המוחין, אז

משנ"ת דבביהמ"ק הירידה דלינה היא גילוי ולא חורבן. וכן הוא ביעקב אבינו שישן במקום המקדש, שראה 'מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', שכשם שהעולים הם דקדושה גם היורדים ענינם קדושה.

ונרמז ענין זה באותיות ראשונות של עולה ויורד - ע' י' עולים בגימ' פ', וכן עולה בגימ' מילת ל'. והיינו המבואר, ד'לן' שנתגלה בבית המקדש גילה שהירידה ועליה שוין אהדדי.

ועוד נבין עפ"י האמור, מה שמצינו שהיה בירושלים הרחבת המציאות בשינה, דאמרו במשנה (אבות פ"ה מ"ה) 'מעולם לא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים', שהוא מיסוד מה שבבית המקדש הלינה אינה של קלקול - צמצום, אלא תיקון והרחבה.

והרי נתבאר שאף שבעלמא שינה א' משישים למיתה, שהשינה היא ירידה, בבית המקדש השינה היא חיים, והיא הגילוי החיים שבתהום, דתהום אותיות מות-ה', ולתוך מיתה זו שבתוכה ה' מנסכים המים והיין, למקום של חיים ולא מקום של מות.

ונבא לפרש סוגיית משה וציפורה שנאמר שם 'ויהי בדרך במלון ויבקש המיתו וגו'', ונתפרש בחז"ל שמכח הערלה שהיא מוות ביקש המיתו, וכשמלה ציפורה את ערלת בנה בא לכלל חיים. והפירוש בזה למשנ"ת, שבמדריגת בית מלון היה מקום של כח הרע, ויש בה מקום למות לחול בה, והתיקון לזה הוא מכח הברית מילה. ושייך למשנ"ת לעייל עה"פ 'נמלא בתינו שלל' שמילוי או מלשון מלא או מלשון מילה, דמצד כך כאשר הבית בקלקול יורד למדריגת בית הכסא - מלשון כיסוי, שהוא אותו הבחנה של בית מלון כדלעיל. אך מצד התיקון 'נמלא' הוא מענין מילה, שהיא מגלה את התיקון של הבית. וכמו שנתבאר מכבר שצירוף אותיות נקרא בלשון הקודש או 'מילה' או 'תיבה', ובמדרגת 'תיבה'

וכל האמור אינו אלא בצד התחתון שבשינה, אך מצד העליון שבה, הרי נאמר 'המחזיר נשמות לפגרים מתים', וכן 'בידך אפקיד רוחי', ששמענו מזה שבשעת השינה האדם מפקיד את נשמתו בידי הבורא והוא מחזירה לו בשעה שהוא ער. והענין ודאי, כי הנשמה היא העולה למעלה וכאמרינו בפירוש 'אפקיד רוחי', אך מצד הגוף בשעת השינה הוא יורד למציאות העפר שבו, וכנאמר בו 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', ובשינה מתייקמת המיתה א' משישים וכן"ל. ומצד כך יתבאר משנ"נ ביעקב שראה סולם מוצב ארצה 'והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו', שהסולם הזה הוא אשר חל בהתגלות השינה, שמצד הנשמה יש בה עליה, אך מצד הגוף הוא יורד למטה. וכן חל במקום שלן - בביהמ"ק, שיש בו פנים של בנין ופנים של חורבן.

והרי לפי"ז עלה בידינו דבשינה ב' פנים, בפנים העליונות מצד הנשמה, ובפנים התחתונות מצד הגוף. ויל"פ לפי"ז, דהרי כידוע בית המקדש ענינו לעשות דירה לקוב"ה בתחתונים, והיינו דאף שכל הבריאה כולה היא דירתו וגילוי ית', מ"מ השתא אי"ז גלוי אלא בבית המקדש ולעת"ל יתרחב הגילוי לכל העולם כולו. והעומק הטמון בזה, דבביהמ"ק מתברר שדירה - דהיא משורש ירידה כנ"ל, 'דר' - 'רד', מ"מ בה נתגלה קוב"ה ושכינתיה. והרי א"כ שסדר בריאתו של עולם שהשינה מגלה ירידה, אך ביהמ"ק אף בבחינתו שהוא 'בית מלון' אין ענינו חורבן גמור, אלא חורבן שמתוכו נתגלה הבנין.

וכן יתפרש מה שהיה בבית המקדש - במזבח שיתין שיוורדים לתהום, שניסכו בהם יין ומים. שירידה זו היא המביאה שפע, ואף שבכ"ד ירידה לתהום ענינה קלקול, ו'נוקבא דתהומא רבא' הוא מקום קלקול, מ"מ בבית המקדש הירידה של היין והמים לתהום אינה קלקול, ואדרבה היא תיקון. והוא מכלל

שנתפרש שם שמפחד מענין רחל ודינה ושם את דינה בתוך תיבה, והביאור לדברינו, שהוא מבחינת 'בת דינא בטל דינא' - שאותיות א' וה' מתחלפות, וקאי אדינה, ועל מכן שמה יעקב בתוך תיבה והביאה לנקודת הביטול של הדינא - דינה [לקיחתה ע"י עשיו] מצד הפנים התחתונים. ומצד הפנים העליונים הרי כל הפגם בדינה היה מכח מעשה שכם, לאחר מכן מתגלה הפגם של הערלות כסדר מה שמפורש בקרא שלכן נימולו שכם יוסף וכו', א"כ הרי שהגילוי אז שכאשר יש ברית מילה אז התיבה שהיא האישה בית - תיבה יוצרת אותיות מילה, וזהו שציפורה לקחה ומלה את הערלה, שמגלה שאינה בהבחנה של תיבה - בית אלא בהבחנה של מילה, ומצד כך יש מקום של גילוי ולא דקלוקל.

לפ"ז נבין כדלעיל, דג' ערלות מצינו, יש הבחנה של ערלת אות ברית קודש, יש ערלת הלב ויש ערלת השפתיים. רואים בדברי רבותינו שבזמן שנתם - שינה של קדושה היו שפתותיהם ממללות דברי קדושה. ידוע המעשה עם המהרח"ו שראה את האריז"ל ישן שינת שבת וכו' וכן על זה הדרך. וביאור הדבר, שאם האדם ישן מכח ויפל כו', הכח הזה הוא שורש כח הנפילה שבו. וכענין שנאמר באדה"ר שהיה מושך בערלתו - שמילתו אינה גלויה, כמו"כ כשמתחבר לנוקבא לא מתגלה המילה שלו, שמגלה שהיא לא בית - תיבה אלא מילה, אלא להיפך התיבה שלה חלה עליו, זה נקרא מושך בערלתו. מצד כך כאשר מתגלה הפנים העליונות של הדבר שנקראת מילה ולא בית - תיבה, אז מתגלה שכאשר האדם ישן השינה שלו אינה באופן של 'בית מלון' אלא כמקום של מהול. ושייכי זה לזה בשורש מילול - מהול, וכמבואר שהדיבור שלו ממקום של תיקון ומילה. וזהו ענין 'אמור מילה', שכאשר האדם אומר מילה הכוונה שהוא מדבר ממקום שהוא אינו ערל שפתיים,

שייך שתהיה בבחינת בית אך שייך שתיפול לבחינת בית הכסא, אך בהבחנת מילה הרי כמו שנזכר הוא היפך התיבה, דבית הוא מקום כיסוי ומילה הוא מקום גילוי, וכאשר מתגלה בתיבה-בית מילה, הופך הבית עצמו למקום גילוי. וזהו שעשתה ציפורה בכריתת ערלת בנה, שהפכה את הבית מלון של לינה וקילקול למילה.

וברור לזה משנ"ת דבכית המקדש שהבית מלון שם אינו מקום כיסוי והעלם, שהוא מכח ענין מילה, מעין מה שהיה אצל משה רבינו שבדרך במלון כמבואר.

ויתבאר לפי"ז מה שאמרו בגמ' (נדה יז א) 'ישראל קדושים שאין משמשים מיטותיהם אלא בלילה', דנחש שנתקנא באדם וחווה שראה אותם משמשים מיטותיהם הרי היה ביום, [והיינו כדברי חז"ל הידועים שהחטיא את האדם כדי שימות וישא את חווה]. והביאור דאדם הראשון נולד מהול, ומצד כך שימש מיטתו ביום, שהתיבה יש בה מילה וממילא יכול לשמש ביום. ובעומק שורש כל מה שישאל אינם משמים מיטותיהם ביום הוא מכח מה שחל אחר החטא שאדה"ר משך בעורלתו. אך באמת 'הנודר מן המולים' אסור בערלי ישראל, דכל ישראל מולים הם, אך יש בהם שורש ערלות ועל כן אינם משמשים ביום, כי מעשה החיבור אינו באופן של 'אשתי' אלא 'ביתי' - בכיסוי, ומצד כך צריך להיות בלילה ובבית.

[ומש"נ 'וישקף אבימלך בעד החלון' שראה יצחק מצחק אם רבקה אשתו, דמשמע לכאורה שהיה ביום, הרי כבר נתפרש בחז"ל שראה היינו באצטגנינות ול"ק מיד].

א"כ עולה שכאשר האות ברית קודש מתגלה כמילה ומתחבר לאישה שנקראת תיבה-בית הוא מגלה אותה באופן כזה שהיא נקראת 'ביתי' - באופן דתיקון. ויתבאר שזהו מה שיעקב אבינו מיוחד במעשה דעשיו,

לפועל. ויש פנים של הבית העליון שהוא נבנה ממה שהאישה נבנתה מהבינה של האיש. ומצד כך כח בנימין הוא מלשון בינה כדלעיל. אך בפנים של הבנין התחתון הוא בבחי' בת, בית, נפילה שנבראה משינת האדם, ויש פני הבית העליון שנבנה מהבינה יתירה שניתנה לאישה, שממנה מתגלה שכל בית הוא שורש של בנין ובינה וקיום, היפך שורש החורבן הוא פני הבנין העליון.

וזה הבחנת לבנות 'בית נאמן בישראל'. דיש 'בנין' ויש 'בית', ואמנם שייכים זה לזה, אך באמת פעולת בניית הבית נקראת בנין והבית הוא התוצאה, אך הבנין הוא הפועל רק לפעמים התוצאה נקראת על שם הפועל, אבל כהגדרה שורשית התוצאה נקראת בית זה הנקבה בית, והפועל הוא נקרא בנין זכר שורש הבינה שורש מה שקיבל מאימו שהזריעה תחילה. כאשר לוקחים את התוצאה בלי הפועל נהיה בית מקום השינה. וכאשר יש צירוף הפועל לתוצאה זה נקרא בנין בית נאמן בישראל. בית שיש בו את התוצאה לבד זה דבר בטל, בית שיש בו את הפועל שהפועל יוצר את התוצאה שהוא בית זה בית שהוא גמור. אם נולדת רק נקבה כביכול הנקבה לעצמה היא תוצאה לבד ותוצאה לבד היא שקר, שהשינה הרי קדמה לבנין הנקבה, א"כ שורשה מהשינה הראשונה שורש של בת שמתחיל בשינה שלפני הבנין היא שורש הנפילה.

עוד יש הבחנה של 'סוף מעשה במחשבה תחילה', ומצד כך הרי הבת במחשבה היא נמצאת באחרית, אבל הבת שנמצאת מכח השינה היא מהסתלקות המחשבה, ואם כן מתגלה התוצאה בלי התהליך הוא האחרית דקלקול, זה הבחנת היצר הרע שרוצה להשיג את התוצאה עכשיו, אבל לא במהלך בסוד מחשבה תחילה, שהנמצא באחרית מההתחלה זה מדין מחשבה, אולם אם זה מדין הסתלקות המוחין, ואפי' הכי התוצאה עכשיו זה הגדרת

אך אם הוא ישן ממקום של תרדימה שהוא שורש של הבת התחתון אין לו מקום של דיבור בשעת השינה. וכשמדבר בשעת השינה על זה נאמר 'אויב לא בדעת ידבר'. וכן מצינו הרבה בני אדם שמדברים בשעת השינה, ודיבוריהם ע"ד כלל הבל, שאינם מילים אלא תיבות, ולא מבחינת דיבור כמו שנתבאר בארוכה במקו"א, אלא מבחי' תיבה כיסוי והעלם. ורק כאשר האדם בבחי' מהול אז דיבוריו נקראים מילים ואז בשעת שנתו הוא לא בבחי' מלון לינה אלא בבחי' מילה.

וזהו מה שאיתא בגמ' ביבמות (צז א) 'כל מי שאומרים שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובכות בקבר', דכשהאדם בקבר הוא בתוך ארון - תיבה, ובתוך האדמה, והיינו כיסוי והעלם, וכנ"ל שכיסוי הוא מבחינת מוות. וכשאומרים דבר תורה משמו הופכים את התיבה למילה, ואז מתגלה 'שפתותיו דובכות בקבר'. וכענין זה 'השינה אחד משישים במיתה', מי שזוכה שמדבר דברי תורה מתגלה אצלו הבחנה שנקראת מילה.

ויתפרשו עוד דברי הגמ' בקידושין (מט ב), 'י' קבין של שיחה ירדו בעולם ט' נטלו נשים ואחד כל העולם כולו', שהמכוון בזה דהשורש הוא הנקרא מילה - דיבור, אך האשה שאין לה מצוה של ברית מילה, (אולם אמרו שהיא כמאן דמליה דמי) היא הפילה את אדם ונהיתה למדרגת שיחה במקום מדרגת דיבור, ושיחה היא נפילה, מלשון שח - מתכופף, וכמבואר שהשפלת הדיבור למקום אחר נקראת שיחה. ותחתונה מזו מדרגת 'שיחה בטילה'. ובאמת אין דבר שנקרא 'מילה בטילה', כי במדרגת מילה אין דבר בטל, וכמבואר.

ונשוב למה שזכר שיש פנים של בית עליון ויש פנים של בית תחתון, בית תחתון הוא בחי' השינה של האדם 'ויפל על האדם תרדימה', ומשם נבראה הבת כדלעיל, לשון שינה, כלומר הבת היא תולדת השינה של האב ויצאה מהכח

שנתגלה בסוד בת-תחתון ויש בית שמתגלה בסוד בת עליון.

והרי נתפרשו כאן ג' מדריגות, ונסכמם. יש פנים של הבת התחתון מצד הנפילה שינת האדם. ויש פנים יותר עליונות שהוא 'ויבן את הצלע' שהוא בנין הבן שמתגלה מהחכמה ובינה של האב, שמכח כך נבראה האישה והיא שורש בנין הבן שהרי אישה מזרעת וכו'. ויש את הפנים של הבית שמושרש בסוד 'סוף מעשה במחשבה תחילה' שמונח באב ומצד כך זה לא בת אלא בית. כדרשת הגמ' שהובאה 'ותהי לו לבת' - 'אל תקרי לבת אלא לבית', ולפ"ז בעומק אי"ז הבחנה של שינה תחתונה, אלא של סוף מעשה כו' שהסוף קיים כבר בראשית אלא שהוא לא בגילוי, בסוד מחשבה ולא בסוד נפילה ללמטה.

וזהו עומק חלומו של יעקב אבינו, ה'בית מלון' שמתגלה בבית המקדש, 'מלאכי אלקים עולים וירדים בו' ומתגלה בסוד המחשבה העליונה בבית המקדש שנקרא 'בית מלון', ואינו בת מלון אלא בית מלון. ובעומק זה בת של ה' המחשבה של יעקב אבינו, והנה מלאכי כו' זה לא פסולת המחשבה של המדמה התחתון אלא זה סוד 'סוף מעשה במחשבה תחילה', זה בחי' יעקב שבחלום הוא רואה את העליה ישראל ואת הירידה עקב ה'סוף מעשה במחשבה תחילה', זה נקרא בית מלון בית שמתגלה בו סוף מעשה כו'. ובו אין שייך שיתמלא בו שלל דקלקול, דרק בית דקלקול שהוא בבחי' בת מהתרדימה של שינת האב יוצא משם קרי וכוחות הסטרא אחרא לוקחים אותו לשלל וממלאים בו את בתייהם, מהקרי. מצד כך זה לא בת 'כלומר בית קיבול לי' אלא בת 'שינת ה' ואז יש לזה נפילה למדריגת השינה התחתונה. אך הבית השלם הוא בית המקדש, שבו הבת שנעשה כלי לי' בבחי' 'מגיד מראשית אחרית', 'סוף מעשה במחשבה תחילה'.

והבחנת השינה שנפלה על האדם, וזה ענין בת, ולעומת זאת באשה מתגלה ההבחנה של הבנין.

ונבין לפי"ז עומק מה שנקרא בית. כל בית נקרא בית על שם בת 'איש ואישה זכו שכינה בניהם אש' ה', כידוע שאיש אש- ואשה אש- ה'. ועומק הדבר שכאשר מתגלה הבית האמיתי הוא בית שנקרא בית יהודי, התוצאה היא מיד סוד ההזרעה אצל האישה, ויולדת בתהליך של ט' חודשים, כסדר בריתו של עולם 'ויבן את הצלע' שנבראה באופן של בנין, ולכן גם ההולדה שלה היא באופן של בנין תהליך.

וזהו מה דאיתא בגמ' (בשבת ל ב) שלעת"ל 'עתידיה אישה שתלד כל יום', דהוא מעין איש שיולד כל יום גם השתא. דהאיש שיולד כל יום הוא באופן של כח בסוד 'סוף מעשה במחשבה תחילה', ומשום כך הוא יולד טיפה, שהיא סוד מחשבה, ומשם נקודת ההולדה ומצד כך יש הולדה בכל יום. בסוד מחשבה אם הבת מתגלה בה ה', ואז מתגלה שמה שהיא בת זה בסוד 'סוף מעשה במחשבה תחילה'. וזה נקרא בית נאמן. אולם בקלקול בית מתגלה בו הבת שהיא האחרית בסוד תרדימה של האב משורש מקום הנפילה, על זה נאמר 'כל הון יקר נמלא בתינו שלל', יקר ענין קרי, שאינו בסוד מזריע בסוד מחשבה אלא בסוד מדמה, ואז התוצאה היא מיד כי הרי אין לזה המשך. ולעומת כן בגילוי בית דקדושה מתגלה בת 'שיסודה הוא שהי' שהיא שורש האיש והמחשבה הולך ומתבשל טיפה מן המוח, ומה שהיא מתגלה כבת היא בסוד שורש המחשבה באב, זה השורש האמיתי של הבת באב. אבל כאשר המחשבה של הבת מתגלה באב ויוצאת לפועל עכשיו, לא בסוד סוף מעשה במחשבה תחילה, זה הופך להיות קרי זה סוד בת דקלקול זה סוד השינה שהגיעה לכדי טומאה.

כשנמלא בתינו שלל יש כאן אם כן שני פנים בעומק של הבחנה שנקראת בית יש בית

אוצר האותיות בעל הבית (פרקי אבות פ"א מ"ח)

בעל דין

"יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קיבלו מהם, יהודה בן טבאי אומר, אל תעש עצמך כעורכי הדיינים, וכשהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים, וכשנפטרים מלפניך, יהיו בעיניך כזכאים, כשקיבלו עליהם את הדין" (אבות פרק א' משנה ח').

הרי שיש כאן שני מצבים כיצד הדיין מסתכל על בעלי דינים שעומדים לפניו, כשהם באים לדין יהיו בעיניו כרשעים, וכשנפטרים ממנו לאחר הדין יהיו בעיניו כזכאים, וכבר שואלים הראשונים (רש"י, רמב"ם ועוד) מאי נפקא מינה בין קודם הדין ללאחר הדין.

תחילה נבאר מהי ההגדרה של בעלי דינים. מי שבא לדין חל עליו שם תואר של בעל דין, ובהגדרה כללית כל דבר שקשור אל האדם, הוא נקרא בעל באותו דבר, כמו "בעל צפון", "בעל אוב", "בעל ידעוני" וכדו'. נעסוק א"כ בסוגיה שנקראת בעל ובעלי דינים, והשינוי בין לפני הדין ללאחר הדין.

ההגדרה הפשוטה של 'בעל' היא מי שנמצא מעל הדבר. באשה נאמר "והיא בעולת בעל" (בראשית כ ג), מי שנמצא על גביה נקרא בעל. כיו"ב, מי שיש לו בית נקרא בעל הבית. יש את הבית, ומי ששולט על אותו בית דהיינו שיש לו בעלות על הבית לגבי ממכר ושכירות וכדו' הוא נקרא בעלים של הדבר, מחמת שיש לו שליטה על הדבר. מעצם היותו בעלים בדבר, הרי שהוא נמצא מעל הדבר ושולט בו. זו ההגדרה הפשוטה למושג בעל.

אבל בדקות, בעלות זה לא רק מלשון שהבעלים על הדבר נמצא מעל הדבר, 'בעל' זה מלשון 'עול', קבלת עול מלכות שמים. בעומק, בעלים בשורשו זה מי שהביא על עצמו עול של דבר, לא רק שהוא נמצא מעל הדבר, אלא

מי שהביא על עצמו עול בבחירה, הוא העמיד את עצמו כעול לקבל את אותו דבר, הוא נקרא בעל הדבר. דוגמה לדבר, מי שקיבל על עצמו עול מלכות שמים, הוא הביא על עצמו בבחירתו עול של קבלת מלכות שמים, ולכן הוא ייקרא בעל עול מלכות שמים. וביחס הזה בעל זה מי שנמצא מתחת הדבר, שיש עליו עול, והקבלה של אותו עול זה נקרא בעלות.

א"כ יש שני מהלכים ב'בעל', יש בעל שהוא מעל הדבר, הוא שולט על הדבר, ויש בעל שהדבר נמצא מעליו כעול, דהיינו שהוא נמצא מתחת הדבר.

המשנה שלנו עוסקת בבעלי דינים, כאשר בעלי הדין באים לפני הדיין, על פי רוב כל אחד מהבעלי דינים סבור שהצדק איתו, ושהוא יכול לנתב את הדיין למקום ששם הוא חושב שהצדק נמצא. על שם זה הם נקראים בעלי דינים, כל אחד מהם סבור שהוא הבעלים על הדין, מעין בעלות של בעל הבית, והוא רוצה ויכול ומסוגל לכוון את הדין לפי הסברה שלו, לפי טענותיו.

אבל "כשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאים כשקיבלו עליהם את הדין", מעיקרא הוא היה נקרא בעל דין כי הוא מעל הדין, הוא מעמיד את עצמו באופן שהוא מנסה לכוון ולנתב את הדין לפי טענותיו, אבל כאשר הם נפטרים מלפניך וקיבלו עליהם את הדין, הרי שהדין נמצא על גביהם, ולא הם מעל גבי הדין לפי"ז ברור למה ברישא כאשר הם מגיעים יהיו בעיניך כרשעים, וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאים, בתחילה הם באים במהלך שהם בעלי הדין, מחמת שעומד בדעתם שהם יכולים לכוון את הדין כי הם למעלה מן הדין, זה מדרגת הרשעים. אבל כאשר הם נפטרים מן הדין כשקיבלו עליהם את הדין, "קיבלו עליהם

התחתון שמקבל על עצמו את העול הוא עולה למעלה לעליון.

זה כוונת הגמרא בכתובות (סא.), "והיא בעולת בעל, בעליותו של בעל ולא בירידתו של בעל", כלפי דיני הממונות נאמר שהיא לא יורדת איתו, אלא היא רק עולה אתו. א"כ הוא נקרא בעלים כלפיה, אבל היא עולה אתו, וכמשנ"ת שבקבלת עול מרצון התחתון עולה עם העליון.

אישה שנישאת לבעלה נישאת מרצון, היא מקבלת עליה את העול של הבעל, ואם היא מקבלת את אותו עול של בעל ברצון, אז השם תואר של בעלים חל גם עליה. "בעליותו של בעל ולא בירידתו של בעל", שם 'בעל' בא מכוח האיש, אבל ההגדרה של "בעליותו של בעל" חל עליה לדינא, מחמת שהכוח של הקבלת עול העלה גם אותה לעילא.

בקבלה של עול מלכות שמים מרצון, "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם", הפך מדרגת 'בעל' של 'בעל כורחו', על קבלה זו מרצון נאמר בעולת בעל, בעליותו של בעל ולא בירידתו, עולה עמו ואינו יורדת עמו. העלול עולה לעילה, התחתון מתעלה ע"י קבלת העול. זה עומק ההגדרה של קבלת עול, מלבד פשוטם של דברים שאדם מקבל על עצמו את עול תורה ומצוות של הבורא יתברך שמו, אבל בעומק ע"י קבלת העול האדם מתעלה אליו יתברך שמו, זה עומק המושג שנקרא קבלת עול.

מדרגת עליה בתורה שבכתב ותורה שבע"פ

איתא בחז"ל 'תורת' אלו הן שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. למה תורה שבכתב נקראת תורה שבכתב ותורה שבעל פה נקראת על פה, בפשטות תורה שבכתב זהו כתב שנכתב בידו של אדם, כאשר האדם לומד תורה שבכתב, אז השורש הוא כתב, וכתב שורשו ביד. תורה שבכתב היא במדרגה של

את הדין" זה לא רק שהם קיבלו על עצמם לעשות את מה שהדיין פסק ובזה הם נקראים זכאים, אלא הם מקבלים עליהם את הדין, הם מקבלים את עולו של דין עליהם. הקבלה לקבל את העול על הדין, זו ההגדרה של בעל דין, שמקבל על עצמו את העול של הדין.

בעל מלשון קבלת עול - מקבל העול עולה ומתעלה

אלו הם אם כן שתי הפנים של שורש ההגדרה שנקראת בעל, יש בעל שעניינו שהוא מעמיד את עצמו כמציאות ששולטת על הדבר, שעומדת על גבי הדבר, ויש בעל שעניינו לקבל על עצמו את העול שבדבר.

מי שמקבל על עצמו את העול שבדבר מחמת שזה נעשה בלית ברירה, חסר לו בקבלת העול, חסר בכוח הבעלות על הדבר. אבל אם הוא מביא על עצמו את העול מבחירה זה נקרא בעלים דקדושה, היפך עבודה זרה שנקראת בעל, שזוהי קבלת עול שלא באה מכוח הבאת עול של האדם על עצמו. עבודה זרה נקראת יראתם, זה לא יראה שבאה מכוח קבלת עול הגמורה, חסר כאן בבעלות שבדבר **בקבלת** עול שמגיעה בעל כורחו של האדם, העליון שולט על התחתון והתחתון נשאר תחתון, כי זה מה שהעליון פועל, שליטה על התחתון. זה ההגדרה של בעל בקבלת עול בע"כ של אדם. אבל כאשר יש קבלה של עול מרצון, שהתחתון קיבל על עצמו את העול של העליון בבחינת עילה ועלול, שהעלול מקבל על עצמו את העול של העילה, כמו שמתגלה בקבלת עול מלכות שמים, שמה התחתון עולה על ידי הקבלת עול.

כשהקבלה של העול היא בעל כורחו של מי שקיבל את העול, אז העליון נמצא מעל התחתון, וזה 'עול' שהעליון נשאר עליון והתחתון נשאר תחתון. אבל בקבלת עול מלכות שמים שהיא מרצון, "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם", כאשר הקבלה היא ברצון, אז

בעומק, כשעם ישראל אמרו "נעשה ונשמע" (שמות כד ז), "נעשה" זה קבלת התורה על תורה שבכתב שיש בה מעשה, ו"נשמע" זה קבלה לתורה שבעל פה, על דבר שנאמר בפה ונשמע באוזן. הקבלה על תורה שבכתב זה קבלה בדבר שמחייב גם בגדרי הדין בעלמא דידן, אבל יתר על כן, בני ישראל מקבלים תורה גם במדרגה של תורה שבעל פה, פה זה דבר מחייב רק במדרגה שנקראת תורה.

כאן מתבאר הבדל נוסף בין מדרגת תורה שבכתב לתורה שבע"פ, תורה שבכתב היא עדיין בגדרי המחייב של האי עלמא, מה שאין כן תורה שבעל פה, פה מחייב רק במדרגה של מתן תורה. יש כאן עלייה ממדרגה של כתב שמחייב כאן בעולם הזה, למדרגה של פה שמחייב רק במדרגה שנקראת מתן תורה.

מדרגת בעל מכות כיבוד אב ואם

לפי"ז נבאר יותר בהרחבה את המושג שנקרא בעל, דהיינו שהתחתון עולה לעליון בעליתו של בעל ולא בירידתו של בעל. העלייה של התחתון לעליון נעשית על ידי קבלת עול, שהתחתון קיבל את העול של העליון ועי"ז הוא עולה למדרגת העליון.

דוגמה לדבר, במצוות כיבוד אב ואם, בן ובת חייבים לשמוע בקול האב והאם. בהבנה הפשוטה מהו כיבוד אב ואם, הגמ' בקידושין (לא:): מביאה חמישה דברים שהבן מצווה בהם, מאכילו, משקהו וכו', הרי שיש כאן צורך של האב, והבן מקיים את צורכו של האב. כנ"ל במורא, לא ישב במקומו ולא יסתור דבריו וכדו'.

אבל בעומק לא זו ההגדרה של כיבוד אב ואם. בעומק, הבן הוא הרי תולדה של אביו, במערכת של 'עילה' ו'עלול', הבן הוא עלול מאביו שהוא עילתו, הוא בא ממנו. יש מערכת של אב, שהיא מערכת של חיים עליונה יותר, ויש מערכת של בן שהיא מערכת חיים נמוכה יותר.

גילוי ששייכת ליד, "שני לוחות אבנים הוריד בידו", ובהם כתוב את התורה שבכתב. אבל כאשר האדם לומד תורה שבעל פה המקור של זה הוא בפה, ועל שם כן זה נקרא תורה שבעל פה, כי זה עולה ממדרגת יד של תורה שבכתב, למדרגת פה שזה תורה שבעל פה. כך הוא הסדר בקומת אדם, היד נמצאת למטה מן הפה, אמנם יש בחינה שהיד עולה למעלה מן הראש, אבל מקום קביעותה של יד היא למטה מן הפה.

אבל יתר על כן, בגדרי העולם כתב ידו של אדם זה דבר מחייב, אבל בדיבור אדם יכול לומר לו משטה אני כך. הוציא עליו חתימת ידו זה מעשה מחייב. דיבור, לעומת זאת, לא מחייב בגדרי הדין. ודאי שיש מדרגה שהאדם עומד בדיבורו, וכדברי הגמ' (ב"מ מד.) "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להיפרע ממי שאינו עומד בדיבורו", ויש עוד אופנים רבים שדיבור מחייב, בהקדשות ובנדרים וכדו', אבל כהגדרה כללית מאוד, כתב ידו של אדם זה דבר מחייב, וסתם דיבור הוא דיבור בעלמא, ויכול הוא לומר משטה אני כך.

תורה שבכתב היא במדרגה של כתב, כתב שמחייב גם בתוך המדרגה של העולם החומרי שבו אנחנו נמצאים. אבל דבר שהוא בפה, העסק בתורה שבעל פה זה לעסוק בדבר שמגדרי החיוב שלו הוא לא יוצר מחייב בהכרח.

במתן תורה כשהקדוש ברוך הוא אמר "אנכי ה' אלוקיך" (שמות כ ב), וכל ישראל שמעו את אותו ציווי מפיו של הקב"ה, המחייב הוא מחייב של פה, הוא לא מחייב של תורה שבכתב. חז"ל אומרים שלאחר מכן הדיברות התפשטו בכל העולם כולו וחזרו ונחקקו בלוחות, ואלו הם הלוחות אבנים שהוריד בידו, שזה תורה שבכתב, אבל שורש תחילתו של דבר הוא לא במדרגת תורה שבכתב אלא במדרגת תורה שבעל פה.

ודאי שכללות כל המצוות זה קבלת עול מלכותו יתברך שמו, אבל מצוות כיבוד אב ואם זוהי מצווה שמכוחה האדם עולה למעלה מהגדרים של עצמו, הוא מתעלה למדרגה של אביו ואמו.

קבלת עול זה לא רק שהעליון מעמיד את עולו על גבי התחתון, אלא על ידי כן התחתון עולה לעליון, ולכן במצווה של כיבוד אב ואם, הבן עולה למדרגה של האב והאם. וכשהוא עולה למדרגה של האב והאם, הוא נכנס לעולם שנמצא למעלה הימנו, זה נקרא לזכות ליום שכולו ארוך, לעולם הבא. עולם הבא זהו דבר שנמצא מעבר למציאות העכשווית, זהו הדבר הבא שיהיה, ולכן האדם לא יכול להתחבר לדבר שעוד לא נמצא כאן. אבל אם האדם מתחבר לאביו ולאמו, הדבר שבא לאחר אבא ואמא זה בן, נמצא שהוא גופא העולם הבא של אביו ואמו, אז כשהוא מקיים כיבוד אב ואם, הוא עולה למדרגת אביו ואמו, והוא העולם הבא של אביו ואמו, הוא זוכה להיות בן עולם הבא.

בשעה שהאדם מקיים מצוות כיבוד אב ואם, הוא מצרף את עצמו למה שנמצא למעלה ולמה שבא לאחר מכן. מכוח כך הוא יכול לצרף את עצמו לעולם שעוד לא הגיע, ליום שכולו ארוך. יום שכולו ארוך פירושו שמה שיבוא לאחר מכן כבר נמצא עכשיו, זה לא ארוך על שם שזה מתמשך הרבה זמן, אלא ארוך עניינו שהעמיד מתחבר למציאות של ההווה.

עליה מכוח קבלת עול

אם אדם נמצא בהווה הוא לא יכול להיות מחובר לעתיד, אז הוא לא יכול להיות מחובר ליום שכולו ארוך, אבל כאשר האדם מצטרף למדרגה שלמעלה ממנו על ידי הקבלת עול, הוא עולה לדבר שקדם למקום שממנו הוא בא, ועל ידי כן הוא מצטרף למה שבא לאחר מכן.

כיבוד אב ואם עניינו בעומק, שהבן מצווה לחיות לפי המערכת של החיים, שהבן נמצא מתחת לאביו ואמו, זה לא ציווי בעלמא שהבן צריך לקיים את מה שהאב מצווה.

וכאשר האדם מכבד את אביו ואת אמו, הוא מקבל את העול של כיבוד אב ואם לקיים את דבריהם, ומכוח אותה קבלה של עול כיבוד אב ואם, הוא עולה למדרגה של אביו ואמו. בעצם זה שהוא משתעבד ומקבל את קבלת העול של כיבוד אב ואם, הבן מקבל עליו את העול של העליון דהיינו אביו ואמו, בזה הבן עולה ומתעלה למדרגה של העליון.

שני מצוות נאמר בהם לשון אריכות ימים, כיבוד אב ואם ושילוח הקן, והגמרא דורשת מהי אריכות ימים, לאו דווקא אריכות ימים בעוה"ז, אלא יזכה לאריכות ימים ליום שכולו ארוך שזה העולם הבא.

נתבונן, מה מיוחד במצוות כיבוד אב ואם שהיא מביאה לחיי העולם הבא, כל המצוות שהאדם עושה כאן בהאי עלמא, הוא עושה אותם בתוך המערכת של החיים של עצמו. מצוות כיבוד אב ואם זוהי מצווה שהאדם מכניס את החיים של עצמו למערכת של החיים במקור שממנו הוא בא. כשהוא מקבל על עצמו את העול של כיבוד אב ואם, הוא חוזר למקור שממנו הוא בא.

כמשנ"ת, מצוות כיבוד אב ואם זה לא ציווי בעלמא, אלא בזה האדם מתעלה למדרגה של אביו ואמו. הוא יוצא מתוך מערכת אחת של חיים ונכנס למערכת חיים עליונה יותר, המערכת של אביו ואמו. מכוח מצוות כיבוד אב ואם האדם יכול לעלות לעולם שלמעלה מהעולם שלו.

"ראיתי בני עלייה והם מועטים, אם שניים הם אני ובני הן" (סוכה מה:), לכל אחד יש ניצוץ בהבחנה הזו שנקראת בני עלייה, מכוח מצוות כיבוד אב ואם שבה האדם מתעלה למדרגת אביו ואמו, זה נקרא "בני עלייה".

דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים", ביארנו שזה מחמת שהם תופסים את עצמם כאילו הם נמצאים למעלה מן הדין, על מנת לנתב ולכוון את הדין לצורכם. "וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאים כשקיבלו עליהם את הדין", דהיינו שהם קיבלו את הדין כעול.

על פי הדברים שנתבארו עכשיו נבין ביתר ביאור את דברי המשנה. כאשר האדם מקבל על עצמו את העול של מידת הדין, אז הוא מצורף לעצם המידה שנקראת מידת הדין. הגמרא אומרת שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, במידת הדין, צדיקים הם אלו שקיבלו עליהם את הדין, שצירפו את עצמם למדרגה של מידת הדין, ולכך איתם הקב"ה נוהג במידת הדין. מי שמקבל על עצמו לקיים את מידת הדין של הקדוש ברוך הוא בשלימות, קבלת עול, הוא עולה לאותה מדרגה של מידת הדין.

חז"ל אומרים "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", זה נאמר על מי שמקבל על עצמו את העול של מידת הדין, הוא חי במדרגה של מידת הדין. אבל "ראה שאין העולם מתקיים, עמד ושיתף עמו מידת רחמים", מי שלא מקבל על עצמו את עול הדין, הוא לא יכול לחיות במדרגה של דין, אז "עמד ושיתף עמו מידת רחמים".

בעומק, מי שמצרף את עצמו למדרגה של "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", לא דבק רק במידת הדין, אלא הוא דבק במדרגה של "מתחילה עלה במחשבה". כידוע בדברי רבותינו במעשה דעשרה הרוגי מלכות, שהראה הקדוש ברוך הוא למשה רבנו את ייסוריו של רבי עקיבא, ואמר לו זו תורה וזו שכרה, אמר לו שתוק כך עלה במחשבה, כמ"ש "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", ועל פי המחשבה הזאת נידון רבי עקיבא.

"מתחילה עלה במחשבה", בכל הדורות מי שירצה לעלות ולהידבק במידת הדין, מי שיקבל

זה העומק של קבלת עול, כל קבלת עול זה מה שהאדם מקבל עול, והוא עולה למי שהוא קיבל את עולו. כשהוא עלה למדרגה של מי שהוא קיבל את עולו, הוא מתחבר לעולם אחר. כאשר האדם מקבל את עול מלכות שמים, הוא מצטרף למלכות שמים, הוא מתעלה כביכול אליו יתברך שמו, ואז הוא חי בעולם שכולו ארוך. הוא חי במקום שזה היה הווה ויהיה, כי הוא עלה לבורא יתברך שמו.

כשהקבלת עול היא קבלה ברצון, אז הוא נדבק בשלימות במי שהוא קיבל עליו את עולו, ולכן מי שמקבל על עצמו את העול הגמור של הבורא יתברך שמו, על ידי כן הוא מצטרף צירוף גמור אליו יתברך שמו, ושם הוא חי בעולם שכל המציאות שלו היא מציאות אחרת.

"ומלכותו ברצון קיבלו עליהם, משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם, מי כמוך בא-לים ה'", מכוח קבלת עול מלכות שמים ברצון אפשר לומר שירה. כל זמן שהאדם לא מקבל את העול מלכות שמים בקבלה שלמה, אין כאן גאולה שלמה כי הוא עדיין נמצא בתוך העולם של עצמו.

כאשר היה שירה על הים, זה לא רק שירה של יציאה ממצרים מבית עבדים, היציאה ממצרים הייתה כבר בליל פסח, והשירה היא בשביעי של פסח, בקריעת ים סוף. כאשר מתגלה בקריעת ים סוף שראתה שפחה על הים את מלכותו, והם מקבלים את עול מלכותו יתברך שמו בשלמות, אז הם מתעלים למדרגה של מלכות, הם עולים אליו יתברך שמו, ועל ידי כן הם יכולים לומר "מי כמוך", יש כאן הכרה חדשה בבורא יתברך שמו.

קבלת עול היא לא רק לשעבד את הרמ"ח איברים ושם"ה גידים לרצון הקב"ה, אלא גם להעלות את כל הקומה של עצמו למקום העליון.

קבלת עול מידת הדין

נחזור לביאור דברי המשנה. "כשהיה בעלי

למציאות שנקראת דין תורה. אם הוא הגיע למצב של דין תורה, זהו משום שהמעשים שלו נשארו במקום שנקרא עשייה, והם לא עלו למעלה מכך.

בעומק, זה מה שנאמר "קיבלו עליהם את הדין", הם קיבלו עליהם לחזור ל"מתחילה עלה במחשבה", לחיות במדרגת מידת הדין. כל דין תורה, התכלית שלו היא להחזיר את אותו מעשה של העשייה, של הע', למדרגת ל' של לימוד של המחשבה. זה העומק של המציאות של דין תורה.

לפי"ז יבואר מדוע הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, כי כאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין בעם הארץ, הוא לא מחזיר את זה למקום הדין. עם הארץ, המעשה שלו לא מקושר למדרגת ל', לכוח המחשבה, ולכן כשהקב"ה דן אותו הוא ידון אותו לפי מה שהעולם מתקיים היום, "עמד ושיתף עמו מידת רחמים". אבל הצורה הפנימית של חסידיו, המעשה שלו מקושר למחשבה, והוא דייקא נידון במחשבה, "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין".

אותו חסיד, אם יתגלגל שהוא יעסוק יותר מידי במעשה שלא קשור למחשבה, אזי הוא יגיע לדין תורה על מנת שיקבל עליו את הדין ויעלה בחזרה למדרגה של מחשבה.

כל צורה של עשיה בהאי עלמא, הצורה הפנימית של אותם מעשים היא שהם צריכים להיות במדרגה שנקראת "ראיתי בני עלייה" (סוכה מה:). בני עלייה הם בני אדם שכל מה שעובר אצלם במערכת של עשיה של גוף עולה למדרגה שנקראת מחשבה, המעשים שלהם עולים במחשבה לפני שהם עושים את אותו מעשה, ואחרי שהם עושים את אותו מעשה.

איתא ברבותינו שבארבעה פרקים שהאדם עושה חשבון, בכל לילה, בערב שבת, ערב ראש חודש, וערב ראש השנה. זה הדעת, אלו ארבעה עיתין שהוא עושה תשובה על כל מה שהוא עשה, וזה נקרא מרי דחושבנא. על ידי המחשבה שלו הוא מרומם את כל המעשים

על עצמו את העול של מידת הדין, הוא יעלה עם אותה מידה למקום העליון. "כשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאים כשקיבלו עליהם את הדין", הם מדביקים את עצמם ב"מתחילה עלה במחשבה". כשקיבלו עליהם את הדין, הם מצטרפים ל"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין".

עלייה מעולם המעשה לעולם המחשבה

סדר העלייה בקומת אדם, כמו שמבואר בנפש החיים ועוד, הינה עלייה מע' לל'. המילה "עלייה" היא משורש 'על', ע' ל'. האדם צריך לעלות מהע' לל', ע' זה עבדות, ול' זה לימוד, זה מדרגת הדעת. הגוף של האדם זה מדרגת עבד בצורת אדם, והראש זה מקום הלימוד, זה מקום הדעת.

עניין העלייה הוא לעלות מהגוף לראש, לעלות ממדרגת הגוף שהוא ע'-עבד, למדרגת הראש שהוא ל'-לימוד, מקום הדעת, כך מבואר מתוך דברי הנפש החיים.

כל עלייה בעומק היא להעלות את הדבר למקום החכמה שבתוכו. כך זה בתורה, תורה שבכתב מעלים אותה לתורה שבעל פה. הכתב נמצא בגוף, הפה נמצא בראש, והעלייה היא לעלות ממדרגת גוף למדרגת ראש.

הבחינה של עלייה ששייכת באדם היא להעלות את מה שנמצא בעולם המעשה לעולם המחשבה, זה נקרא עלייה. מבואר בדברי רבותינו בשם הבעש"ט, מה הסיבה שהקב"ה מסבב את האדם שיגיע לדין תורה, כאשר האדם נמצא בעולם המעשה, והמעשה שלו לא מקושר לתורה, למחשבה, אז מסבב כל הסיבות מסבב שהמעשים שהוא עושה, ההלוואות, המקח וממכר, כל עולם המעשה שבו הוא מתעסק יגיע למציאות שהוא יהפוך להיות תורה, על ידי הדין תורה.

אם האדם זוכה שהמעשים שלו יעלו ממדרגת ע' של עבדות, של עשיה, למדרגת ל' של לימוד, מדרגת הראש, אז הוא לא היה מגיע

עלייה. מי שכל מעשיו מקושרים למחשבה הוא נקרא בן עלייה.

זה מה שמתגלה במדרגה של כיבוד אב ואם, שאדם מקבל על עצמו את העול של כיבוד אב ואם. "דע מאין באת מטיפה סרוחה" (אבות ג א), כשאדם נולד הוא הופך להיות בר מעשה, אבל השורש שלו הוא מטיפה של מחשבה, ובפרטות שורשו הוא בטיפה של מחשבה של אביו. כשאדם מקיים מצוות כיבוד אב ואם, הוא מחזיר את עצמו למדרגה של מחשבה, הוא מקבל את אותו עול של מצוות כיבוד אב ואם של שיעבוד לאביו ואמו, אז הוא מתעלה למדרגת אביו ואמו כמו שנתבאר, והוא מתעלה עד למקום הטיפה שבמוח, למדרגת מחשבה. א"כ לא רק המעשים שלו עלו למדרגה של מחשבה, אלא כל ההווה שלו מצטרפת למדרגה של טיפה של מחשבה.

בראשית הבריאה נאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא", ומעין כך כל יצירה של אדם שורשה במחשבה, כל אדם נברא מהטיפה שבמוח, שזה מעין "אסתכל באורייתא". לידה זה מעין דמעין לשורש בריאת כל עולם כולו. הבן נברא מטיפה שבמוח של אביו, ששם מקום ההסתכל בחוכמה של אביו, מכוח כך נולד הבן, ולמדרגה הזאת הוא מצטרף ע"י קבלת עול של כיבוד אב ואם.

העבודה של עליה היא לחזור לאותו מקור של "אסתכל באורייתא וברא עלמא". כך זה מצד הנקודה הכללית של כלל הבריאה כולה, ומצד העבודה הפרטית של כל יחיד ויחיד, האדם צריך להחזיר את כל מעשיו למדרגה שנקראת מחשבה.

זה נקרא בעומק מדרגת תלמיד חכם. עם הארץ זה מי שהמעשים שלו הם מעשה ארציות, מעשים שלא מקושרים למדרגה של המחשבה, תלמיד חכם זה לא רק מי שלומד, יש אדם שלומד אבל המעשים שלו הם עדיין מעשים של עם הארץ, תלמיד חכם אמיתי זה מי שהמעשים שלו מקושרים בחזרה לנקודת

ממדרגת מעשה למדרגה של מחשבה. מי שהמעשים שלו נעשים בדרך של ממילא והוא לאו מרי דחושבנא, המעשים שלו לא מגיעים למדרגה של מחשבה.

מדרגת בני עלייה

כשהקב"ה ברא את העולם היה מחשבה תחילה ואח"כ מעשה, מתחילה עלה במחשבה, הסתכל באורייתא וברא עלמא, ומעין זה בצורת אדם, צריך שכל מעשה שהוא עושה תקדם לו מחשבה, וכלשון הרמב"ן חשוב בדיבור קודם שתוציאנו מפיך. המחשבה צריכה להיות קודמת למעשה, וממקור שזה בא, לשם זה צריך לחזור. המעשה צריך להתחיל בנקודת המחשבה ולחזור למחשבה שאחר המעשה.

זה בחינת הדין שאדם נידון בכל לילה על מעשיו, ובעומק הדין הוא ע"מ להחזיר את המעשים למדרגת מחשבה, כמשנ"ת. יום הדין נמצא בראשית, ונמצא באחרית. בכל ראשית שנה יש יום דין, יום בריאתו של אדם, ובאחרית זהו יום הדין הגדול והנורא, שהוא אחרית של כל ימות עולם. יש מ"ד שס"ל שמצוות בטלות לעתיד לבוא, "אין מעשה וחשבון וכו' בשאול אשר אתה הולך שמה" (קהלת ט י), נגמר עולם המעשה, נגמר הסדר של עולם עם מצוות, ונכנסים לעולם שכולו תורה. איך שייך שיהיה העתקה מעולם שכולו מעשה לעולם שכולו תורה, הרי יש הרבה מעשים שהם לא היו תורה, זה העומק של מדרגת יום הדין באחרית הימים, יום הדין שבא להחזיר את כל המעשים למדרגה של מחשבה. ועל זה אמרו חז"ל, כשיש דין למטה אין דין למעלה, אם האדם דן את עצמו, אז הוא מעלה את כל מעשיו למדרגה של מחשבה, המעשים שלו עלו ממדרגה של מצוות למדרגה של תורה, ולכן כבר לא צריך את הדין למעלה.

"בני עלייה" אלו רשב"י וחבריו שמפסיקים לקריאת שמע ולא מפסיקים לתפילה מחמת שתורתם אומנותם, הם אלו שנקראים בני

החשבון של המקור, 'לעשות', זה מדרגת העליה ל"לברא את העולם במידת הדין", זה ההחזרה של המעשה למקום המחשבה מכוח בית דין.

אבל למעלה מכך יש מה שהאדם מחזיר את אותו מעשה למדרגה של המחשבה כפי שהיא נמצאת בדברי תורה. זו כבר עבודה הרבה יותר עליונה, להחזיר את המחשבה של דברי התורה. למעלה מכך יש מדרגה נוספת, להעלות כל דבר למקום שנקרא "מתחילה". לא ניכנס כרגע להבדל בין שני החלקים העליונים.

בדברינו עסקנו בעיקר בחלק העליה במדרגת בית דין להחזיר כל נקודת מעשה לבירורי הדעת של ההתבוננות, האם הוא נעשה לפי שורת הדין בגדרי תורה. כשכל המעשים יעלו לאותו מקום של דין, יבוער כל הרע מן העולם.

העבודה ביום הדין הגדול והנורא, היא להחזיר את כל המעשים כולם למדרגה של "עלה במחשבה", ולמדרגת "לברא את העולם במידת הדין". ככל שהאדם מחזיר את עצמו לאותה מדרגה, כך הקושי שלו לעמוד ביום הדין הגדול והנורא יהיה קל יותר.

אבל יום הדין הגדול והנורא הוא לא האחרית של כל הבריאה כולה, הוא רק שלב בדרך לעליה למדרגת "מתחילה" עלה במחשבה". העליה השלמה היא העליה למדרגת "מתחילה" ממש, ובזה האדם יזכה להיות דבוק להיות דבוק ב'אני ראשון'. מי שזוכה להעלות כל דבר ל'מתחילה', הוא זוכה לדביקות השלימה בבורא יתברך שמו, לדבקות במדרגת "אני ראשון ואני אחרון" (ישעיה מד ו).

המחשבה. בחז"ל נאמר אם ראית תלמיד חכם שחטא בלילה אל תהרהר אחריו ביום כי בוודאי עשה תשובה, המציאות של תלמיד חכם זה מי שמעלה את כל המעשים שלו למדרגה של מחשבה, מחשבה לפני המעשה, ומחשבה לאחר שהוא עשה, לכן גם אם הייתה נפילה והוא עשה מעשה חטא בלי מחשבה, כמו"ש אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, אבל בהכרח שלאחר מכן בוודאי עשה תשובה, במחשבה שלאחר המעשה.

זה מדרגת תלמיד חכם, שכשהגיע הזמן של העליה הוא בוודאי עשה תשובה, הוא העלה את כל מעשיו בחזרה למדרגה שנקראת מחשבה.

זה סדר עליה אחד, להעלות את המעשה למחשבה שמעל העשיה, לל' של לימוד.

ג' מדרגות בעליה

בדקות, בל' עצמה יש ג' מדרגות של עליה. "כשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאים כשקיבלו עליהם את הדין" זה מדרגת עליה לחזור לבריאה מכוח מידת הדין. זו העליה התחתונה בלבד, שבה עוסקת משנתנו.

בדקות, "מתחילה" עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין" מחולק לשלושה חלקים, יש עליה ל"לברא את העולם במידת הדין", יש עליה למדרגת "עלה במחשבה", ויש עליה למדרגה שנקראת "מתחילה". אלו ג' מדרגות של עליה.

העלייה למקום "לברוא את העולם במידת הדין" זה שהאדם מחזיר את כל המעשים שלו לגדרי הדין על ידי התבוננות, הוא ממשמש ומפשפש במעשיו ומברר את המעשים שלו לפי גדרי הדין בשורשם, ובכך הוא מחזיר את זה למקום העליון של "לברוא במידת הדין". למעלה מכך יש עליה למקום "עלה במחשבה", "עלה במחשבה" זה מדרגת התורה שבדבר, לא מצד נקודת הדין.

יש לימוד על מנת לשמור, לעשות ולקיים. יש מה שהאדם מחזיר את המעשים שלו לפי

אוצר האותיות

עניים בני ביתך (א') (פרקי אבות פ"א מ"ה)

והנה, ידוע (רע"מ רעו.) שגם בתורה יש מסכתות 'ענ"י' - ע'ירובין, נ'דה וי'במות. מתוך ס' המסכתות שבש"ס, הן ג' המסכתות היותר קשות, וממילא רוב האנשים עניים בידיעתן. אין זו עניות ממון, אך זו עניות בדעת וברוח. ועוד נראה, שמתוך ג' מסכתות אלו, יש ל'ענ'י' שייכות מסויימת ומיוחדת עם 'נדה', שכן נדה נקראת כך משום שהיא 'נעה ונדה' (עין איכ"ר א, לה).

שורשי העניות

מקור העניות אצל חוה

שורש הנידות הוא אצל חוה, שלאחר חטא עץ הדעת נתקללה ב"הרבה ארבה עצבונך והרונך" (בראשית ג, טז), וחלק מריבוי עצב זה הוא דם נדה (עירובין ק:). ודבר ידוע הוא (עין נפה"ח ש"א פ"ז) שקודם החטא היה אדם נוטה כולו לטוב, והיה היצר הרע מבחוץ לו, ולאחר החטא נעשה מעורב מטוב ורע. לאדם וחווה נולדו ב' בנים - קין והבל. קין קיבל את כח הרע"ה והבל קיבל את כח הטוב כידוע, קין רצח את הבל, ומחמת אותה הרציחה נגזר עליו "נע ונד תהיה בארץ" (בראשית ד, יב). צירוף הדברים יחד מעלה שכח העניות (עני נקרא 'הולך') בא לעולם מחמת הרציחה שרצח קין את הבל, והיא נולדה לעולם מחמת הנידות של חוה, שבאה מחמת חטא עץ הדעת.

תפיסה זו של 'עני-הלך' נכונה גם ביחס לכלל ישראל כציבור, ולא רק ליחידים. מצאנו שאמרו חז"ל (בר"ר צח, ה) שרובן של עניים משבט שמעון, שנגזר עליהם להיות מלמדי תינוקות, ולהלוך בין שבטי ישראל. מצד

יהיו עניים בני ביתך

כתוב במשנה (אבות א, ה): "יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר, יהי ביתך פתוח לרווחה, ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה". יש להבין את עומק העניין שאמר יוסי בן יוחנן ש'יהיו עניים בני ביתך, מה טעם הדבר ומה עומק כוונתו.

ביאור הסוגיא מתחיל בהבנת עומק המושג 'עני', ומתוך הבנת העניות וגדריה, יתבררו גם דברי יוסי בן יוחנן שציוה שיהיו עניים בני ביתך.

שמותיו של העני ומשמעות הדברים

מצאנו בחז"ל ד' שמות לעני: עני, אביון, מך ודל, ואמרו שהדל קשה מכולם. במדרש (ויק"ר לד, ו) אף אמרו: "שמונה שמות נקראו לעני: עני, אביון, מסכן, רש, דל, דך, מך, הלך. עני - כמשמעו. אביון - שמתאוה לכל דבר. מסכן - שהוא בזוי לכל... רש - מן הנכסים, דל - מדולדל מן הנכסים, דך - מדוכדך, רואה דבר ואינו אוכל, רואה דבר ואינו טועם ואינו שותה. מך - לפי שהוא מך לפני כל, עשוי כמין אסקופה התחתונה. לפויך משה מזהיר לישראל (ויקרא כה, כה): 'וכי ימוך אחיך'".

ויש לעיין היטב בלשון המדרש, שכן השם האחרון שנתנו לעני הוא 'הלך', מלשון הליכה, אולם בעוד שחז"ל פירשו את כל ז' השמות הראשונים, הרי שאת השם 'הלך' השאירו סתום וחתום, ללא ביאור. בפשטות העני נקרא 'הלך' משום שדרכו לילך ממקום למקום. ל'הלך' אין מקום משל עצמו, שהרי אין לו נכסים, ועל כן נודד הוא מבית לבית ומעיר לעיר.

* כמבואר בוו"ק (ח"א כח:): שנחש הטיל בחוה זוהמא, וקין נולד ולקח איתו זוהמא זו.

מעטה יש להבין עניין 'עניות דלקול' ו'עניות דתיקון', וכדלקמן.

שורש העניות שבגזירת המיתה

עומק עניין העניות הוא בחטא, כדלעיל. ומצאנו בחז"ל (נדרים סד:) שארבעה חשובים כמת: מי שאין לו בנים, מצורע, עני וסומא. דעת לנכון נקל כי מאחר שהקב"ה הזהיר "כי ביום אכלך ממנו תמות" (בראשית ב, יז), הרי שבעצם האכילה חלו באדם כל אופני המיתה, ומכללם - עניות. אם לא היה חוטא - לא היה סומא או מצורע או עני או חסר בנים. קללת האדם חייבה את כל אופני המיתה האפשריים, שכן בשורשם כולם אחד. נמצא שאצל אדם הראשון חלה מיתה כפשוטו, הכוללת עניות, ואצל חוה חלה קללת דם נדות, שהיא 'נע ונד', וגם זה שורש ל'הלך' שהוא עני.

עניות בדעת

אמנם, מלבד עני המחזור על הפתחים לאוכל וכסות, מוצאים אנו עניות עמוקה יותר - "אין עני אלא בדעת" (נדרים מא.). וכמו שאמרו (שם): "במערכא אמרי: דדא ביה (שיש בו דעת) כולא ביה, דלא דא ביה - מה ביה?! דא קני - מה חסר, דא לא קני - מה קני". שורש העניות ועומקה הוא דוקא בדעת ולא בממון. אם כן, בחטא אדם הראשון חלה באדם גם המציאות שנקראת 'עניות בדעת'. מכיוון שאדם הראשון אכל 'מעץ הדעת טוב ורע', ולא מ'עץ הדעת טוב' בלבד, הרי שנוצרה אפשרות של הפקעה, טשטוש ובלבול, באופן שהאדם אינו יודע בודאות ובהחלט מהו הטוב. זוהי עניות בדעת, עצם ידיעת הרע וההסתפקות מהו המעשה הראוי.

הנה, מבואר בדברי רבותינו (פני דוד וישב כב בשם האריז"ל) שגלות מצרים נועדה לתקן את חטא אדם הראשון. ומכיוון שאמרו חז"ל על חוה ש'היא שפכה דמו של עולם' (ילקו"ש רמז לב), גם המכה הראשונה שבאה על המצרים

תפיסת הקלקול של עני, הרי זה מכח אותו 'נע ונד' תהיה בארץ'.

יש בזה נקודה נוספת. העני 'מחזור על הפתחים', ומצד חיזור זה יש לעני שייכות וצירוף עם פתח, דהיינו עם דלת הבית של בעלי הבתים. ידועה לשון הגמרא (שבת קד.) על אותם התינוקות שדרשו את הא'-ב', ועל האותיות ג'-ד' דרשו 'גמול דלים'. ד' נקראת כך מלשון 'דלה ועניה'. נמצא שהעני, הנקרא גם 'דל' (שהוא הקשה מכולם), צריך לחזור על הפתחים ולעבור על 'דלת' ביתם של נדיבי עם שיתנו לו אוכל לאכול ובגד ללבוש.

מקום הצירוף של העני - דלת ובית

נחדד את הדברים. כשהעני עומד לעצמו - הרי הוא 'דל ואביון'. אבל יכול להיות לעני צירוף. מקום הצירוף שלו הוא 'גמול דלים' - העני מצטרף עם מי שגומל איתו חסד ונותן לו צדקה. מקום הצירוף של העני עם מי שגומל איתו חסד הוא בפתח, בדלת הבית. נמצא שהצירוף של העני ל'דלת' הוא התחלת הצירוף שלו ל'גמול דלים', למי שגומל איתו חסד.

נמצא אם כן, ששורש הקלקול של העניות הוא 'הלך', שהרי בהליכתו אינו מצטרף לאחרים. כשהעני הולך ומגיע לדלת הבית - שם גם יש לו צירוף, וזהו תחילת תיקונו. בדברי רבי יוסי במשנה מתגלה מהלך נוסף. העני איננו נעצר ב'דלת', במקום תחילת צירופו, אלא נעשה 'בן בית'. עני שהוא 'בן בית' כבר אינו 'מהלך ממקום למקום'. זהו עני שהפקיע עצמו מקללת 'נע ונד', שהרי יש לו בית. הוא נעשה 'מחזור על הפתחים', ואף נכנס אל תוך הבית, מעבר לפתח והדלת.

מהלך זה הוא גופא תיקון למדרגה שנקראת 'עניות'. בתחילה הוא 'הלך', ולאחר מכן 'מחזור על הפתחים' ולבסוף - 'בן בית'. זוהי התחלת ביאור דברי רבי יוסי 'ויהיו עניים בני ביתך'.

כה). ומכיוון שמה שקנה עבד קנה רבו (פסחים פח:), הרי שהם עניים באופן מוחלט, שהרי אין להם ולא כלום. עצם העבדות היא עניות גמורה. גם ביחס לעניות בדעת העבד הוא בתכלית השפלות, שהרי אין לו אפשרות וזכות להפעיל את כח הדעת שלו, אלא לתועלת רבו. והדברים מגיעים עד שאמרו שעבד עברי כהן מותר בשפחה כנענית (קידושין כא.). ישנה מציאות של 'דעת דקדושה' ששורשה במה שנאמר 'והאדם ידע את חוה אשתו' (בראשית ד, א). אצל עבד - כל ה'דעת דקדושה' מופקעת לחלוטין, עד שאפילו את הקיום של 'והאדם ידע' הוא מקיים בשפחה כנענית ולא בבת ישראל.

פשוט וברור ששלימות העניות היא דוקא אצל עבד כנעני, אך מהותו של עבד היא כל כך עניה, עד שאפילו בעבד עברי יש לה אחיזה והשפעה. זהו קלקול ומהלך של עניות שמגיע לעולם מחמת אותה הקללה של מיתה ונידות.

יש מהלך נוסף של עניות בנפש האדם, והוא מאיברי הגוף, וכדלקמן. בגמרא (ברכות סא:): אמרו "טחול שחוק". מהטחול מגיע "שחוק הכסילים". שחוק זה הוא עניות לנפש, שהרי 'עשירות' היא עשירות בדעת, שהרי "אין עניות אלא בדעת" (נדרים מא.) וידעת ההפכים - אחד היא. גם בחינה זו היא תפיסה של עניות דקלקול.

עניות דתיקון עניות בממון ובנפש

אולם מוכרחים אנו לומר שכשם שיש עניות דקלקול, כך גם צריכה להיות עניות דתיקון, שהרי 'זה לעומת זה עשה האלוקים', ובכל כח יש גם צד תיקון. דוגמא לזה היא מאמרם ז"ל (חגיגה ט): "יאה עניותא ליהודי כי ברזא סומקא לסוסיא חורא". כמו כן אמרו (שם): "מלמד שחזר הקדוש ברוך הוא על כל מדות טובות ליתן לישראל, ולא מצא אלא עניות". אולם מכיוון שאין עניות במקום עשירות, הרי שלכאורה עניות היא מהלך של קלקול, וצריך

היתה מכת דם, וגם הסימן שנתן הקב"ה למשה היה בדם, וכן נתן לו סימן בצרעת, שגם היא אחד מד' שחשובים כמת, ובאו לעולם בעטיו של חטא אדם הראשון. וממילא, כשיוצאים ממצרים עם ישראל לוקח איתו לחם עוני שהוא רמז לאותה העניות, שירדה לעולם מחמת החטא.

ובדקות, כשהשבטים ירדו למצרים לקנות אוכל ועמדו לפני יוסף - יוסף הכניס את שמעון לבית האסורים. מלבד ירדת יוסף, זו התחלת הירידה למצרים. יוסף הוא 'ראשון ליורדים', שמעון 'ראשון לבית הסוהר'. וכבר למדנו שרוב עניים משבט שמעון, ומתבאר שטעם הדבר הוא משום שבו התחילה הגלות, ובשמעון עצמו יש שורש של גלות, והגלות היא כנגד החטא, והעניות היא תולדת החטא, ודו"ק.

מהלך זה מעמיד את צד הקלקול שבעניות, בין אם במהלך של עניות בממון ובין אם עניות דעת, וכן כל ד' החשובים כמת, ועני בתוכם.

כנעני - כאן עני

אמנם, לעניות ישנם ענפים נוספים, ונביא לזה כמה דוגמאות ברורות. "ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבא-ות... מאי 'ולא יהיה כנעני'? אמר רבי ירמיה אין כאן עני" (פסחים נ.). דהיינו, נאמר בתורה (דברים טו, יט): "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", אולם זו מציאות ששייכת רק לעולם הקלקול, קודם שיבוא משיח, אך כשיגיע התיקון ותבוא הגאולה - 'אין כאן עני' [ועיין שבת סג. בסוגיא דאין בין עוה"ז לימות המשיח, וברש"י ושאר מפרשים שם]. למדנו ש'כנעני' שייך לעניות, ועל כן דרשו חז"ל 'כנעני' - אין כאן עני'. נעמוד על שורש העניות המיוחד לכנען.

שורש העניות שב'כנעני' הוא קללה שקילל נח את כנען, אחרי שראה את ערוותו. "ארור כנען, עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט,

הוא מאכלם של עבדים. זהו 'עוני דקלוקל'. מאידך - לחם עוני זה הוא על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ כשיצאו ממצרים. הא קמן שה'לחם עוני' הוא ביטוי להתחלת הגאולה. זהו 'עוני דתיקון'.

בבחינת ה'אחרית' אמרו רבותינו (סנהדרין צח.): "רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, וכתיב עני ורכב על חמור! - זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורכב על חמור". 'עני' ו'ענן' שורשם אחד, וחזינן בזה שאפילו בתוך גאולה יש ב' בחינות, או של גדלות (ענני שמיא) או של קטנות (עני ורכב על חמור). אם לא זוכים - הגאולה האחרונה תהיה בעניות כמו הגאולה הראשונה שהיתה ב'לחם עוני'. אלא שעדיין אין בדברים כדי שביעה, משום שלא התברר מהי עניות דקדושה.

בגמרא (נדרים פא.) אמרו "היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה". במדרש הוסיפו בזה ואמרו (ילקו"ש רמז תשס"ד): "אמרה תורה רבש"ע כתוב (משלי ג, טז): 'בשמאלה עושר וכבוד, ובני עניים! והקב"ה משיבה ואומר: להנחיל אוהבי יש (שם ח, כא). למה הם עניים בעוה"ז? כדי שלא יעסקו בדברים בטלים וישכחו את התורה". דוקא בני עניים זוכים לאותם ש"י עולמות ולאוצרות מלאים, וזאת מכח עניות דקדושה. ונראה ששורש 'עניות דקדושה' הוא במה שמצאנו שאותיות א' וע' מתחלפות [וכהא דדרשו חז"ל על בגדי אדה"ר (בר"ר כ, יב) כתונת אור וכתונת עור, עיין שם]

עניות דתיקון - בחינת 'אין'

דהיינו, שורש עניות דקלוקל היא 'עני', בעוד שורש עניות דתיקון היא כשהע' נהפכת לא' וה'עני' הופך ל'אין'. וכבר אמר הלל הנשיא

להבין מהי עניות במהלך של קדושה ותיקון.² **אומרים חז"ל** במדרש אין אדם קונה יראה ואינו קונה תורה אלא מתוך עניות

בדברי תורה ישנו מהלך ש"דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר" (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה). הגדרת עומק הדבר היא שצורת התפיסה בתורה מכריחה שיהיו ד"ת עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, וזאת מחמת גלות התורה. כפי שיש מהלך של 'נע ונד' אצל הגופים, כך יש גם מהלך של 'נע ונד' בתורה עצמה, וכמו שהאריך המהר"ל (תפארת ישראל פנ"ו) שגלות התורה ופיזורתה היא כפי גלות ישראל ופיזורם. פיזור התורה הוא גם בתוך התורה עצמה, שאין כל דברי התורה מקובצים במקום אחד, אלא עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ויש 'להביא' את התורה ממקום למקום. דבר זה שייך בעצמותו למה שאמרו חז"ל שאין קונים תורה אלא מתוך עניות. דוקא מתוך מהלך של עניות כלל ישראל מגיע למעלות עליונות ולשלמות. אלא שכמובן צריך תלמוד מה מעלתה של אותה עניות שדוקא מתוכה צומחת אותה גדולה של ישראל.

'עניות דקלוקל' עניינה פשוט. כל מחסור הוא פגם וחסרון, וכל דבר שאין בו לאדם כח השפעה - הוא קלוקל. אך 'עניות דתיקון' הוא מהלך תמוה, מדוע שמחסור בדעת או בהשפעה יוליד גדלות?

עניות בגאולה אחרית וראשית

סדר הגאולה הוא 'אחרית כראשית', וראשית הגאולה היתה במצרים. ביציאת מצרים היה מהלך של 'לחם עוני', ועניותו של הלחם לובשת ב' פנים. הראשון - הלחם שהיו אבותינו אוכלים במצרים, כשהיו עבדים, וכך

² והנה, יש ביאור שמעמיד את העניות של ישראל ביחס לאומות העולם, שעם ישראל עובד את ה' ואינו מבעט בהקב"ה, בעוד שאצל אוה"ע כשהם עניים הם מבעטים. לפי מהלך זה, העניות איננה 'פה' לישראל, אלא למרות העניות עם ישראל אינו בועט, אולם מכלליות דברי חז"ל נראה שהעניות היא מעלה לא רק ביחס לאומות העולם, אלא גם מעלה עצמית.

לה שום אור עצמי, וכך גם עם ישראל אמורים להראות שהם מקבלים את קיומם מהבורא. לעומת זאת - אומות העולם נמשלו לחמה, שיש לה אור עצמי, וממילא אינה מעמידה את עצמה כבטלה להקב"ה, ולכן אינם שייכים ל'עניות דקדושה'.

על מהלך זה נאמר הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה, מכיוון שנאמר והחכמה מאין תמצא, על אותו משקל יש להזהר מבני עניים. אצל בני עניים שייך מהלך של עניות דתיקון, וממילא זוכים הם מתוך ה'אין' להשיג את החכמה.

בחינת עניות דתיקון בתפילה

עוד פנים לעניות דתיקון מוצאים בחז"ל ביחס לתפילה. ג' תפילות מצאנו בתהלים: "תפילה לדוד" (תהלים יז, א), "תפילה למשה" (שם צ, א) ו"תפילה לעני" (שם קב, א). מתוך ג' התפילות הללו - תפילה לעני היא המעולה שבתפילות (זוה"ק ח"א קסח:). יש להבין במה חשובה תפילתו של העני יותר מכל שאר התפילות.

הנה, אמר נעים זמירות ישראל "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (שם קמה, טז). בזוה"ק (ח"ב קנג:) דרשו שמי שיש לו לאכול - שבע מאכילתו, אך יש מי שאין בידו אוכל, וביחס אליו נאמר שהקב"ה משביע אותו ב'רצון', דהיינו עצם הגילוי האלוקי משביע אותו. זוהי עניות דקדושה.

כל אדם שיש לו רצון - צריך להוציא את הרצון מן הכח אל הפועל, ועד שלא יוציא את כוחותיו - לא יהיה 'שבע'. זהו העומק של "ואכלת ושבעת" - קודם האדם אוכל ולאחר מכן הוא שבע. אך יש מי ששבע רק מהרצון, אפילו מבלי להוציא אותו אל הפועל.

בזה גם מעולה תפילתו מכל התפילות. לפי המבואר בחז"ל ישנו חילוק מהותי בין תפילת

(סוכה נג.): "אם אני כאן הכל כאן", ופירש רש"י שהיה דורש בשם הקב"ה, שהוא ה'אני' האמיתי. כמו כן אמרו (סוכה מה.) "אני והו הושיעה נא" וגם שם מפרש רש"י ב' פירושים, או שעולה בגימטריא 'אנא ה', או שהוא חלק משם ע"ב. ועומק הדבר כתוב בפסוק "אני ראשון ואני אחרון" שמתייחס לזמן שהיה קיים רק רצונו הפשוט קודם בריאת העולם, ומאותו רצון עליון (כתר-אין-לית מחשבה תפיסה ביה כלל) השתלשלה כל הבריאה. וכן לעתיד לבוא יהיה הכל בטל למלכותו שתתגלה. חז"ל אמרו (שבת קנו.): "אין מזל לישראל", וכדברי הבעש"ט ה'אין' הוא המזל של ישראל, ו"החכמה מאין תימצא" (איוב כח, יב). על הבחינה זו אמרו שיפה העניות לישראל, כי ה'אין' הזה הוא ההתבטלות הגמורה, כביכול אין לאדם מאומה, אך אין זו התבטלות דקלקול אלא התבטלות דתיקון, שהרי האדם מתבטל למציאות בוראו, בבחינת "לית ליה מגרמי ולא כלום".

כאמור לעיל, העבד הוא העני הגמור. עניותו של כל עני היא 'במקרה', שהרי אם יתנו לו ממון - יהפוך לעשיר. העבד 'עני בעצמותו', שהרי כל מה שנותנים לו - נעשה של רבו. בעצמותו של העבד הוא מופקע מכל מהלך של עשירות. אלא שאפילו בתוך מציאות של עבדות יש ב' מהלכים - מחד גיסא יש את כנען שהוא 'כאן עבד', והוא 'עבד עבדים' יהיה לאחיו. ומאידך - "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב), "וימת שם משה עבד ה'" (דברים לד, ה). על משה רבינו תקנו אנשי כנה"ג בלשון התפילה "ועבד נאמן קראת לו", שהיה בטל לגמרי להקב"ה, עד לשלימות האפשרית לבשר ודם. מצד זה ישנו מהלך של עניות דתיקון, שכנסת ישראל היא 'לית לה מגרמה ולא כלום'. כנסת ישראל נמשלה ללבנה, שהיא מקבלת את האור מהחמה, ואין

בגמרא (חולין ה:) אמרו: "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), אמר רב יהודה אמר רב: אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה". מי שאין לו דעת - אז הוא נחשב כשוגג. 'בבלי דעת' פירושו שוגג קרוב לאונס או שוגג קרוב למזיד (מכות ז:). אבל מי שהוא משים עצמו כבהמה זהו עני בדעת בקדושה. זה אדם שהוא עני בדעת, על אף שהוא ערום, אלא שהוא מבטל את דעתו לדעת המקום. 'בני עניים' - עניים גם בדעת, ופירושו שהם מבטלים את עצמם להקב"ה, וכשעניים בדעת משום ההתבטלות להקב"ה - אז מהם יוצאת תורה, ומהחיבור להקב"ה מגיעים למדרגת "החכמה מאין תימצא".

עתה יש להבין מה פירוש 'מאין' תימצא. לכל אדם יש רצון, והרצון הזה הוא תחילת בנינו. אם הוא מבטל את רצונו לרצון הבורא - הוא נעשה 'אין'. זה ההסבר בפסוק 'החכמה מאין תימצא'. כשאדם מבטל את עצמו לבורא, אז מתגלה לו רצון הבורא, ומשם הוא יונק את החכמה. 'החכמה מאין תימצא' פירושו החכמה תימצא אצל מי שמים עצמו כאין.

יתכן שיהיו שני בני אדם שידעו מהו רצון הבורא, וחלוקים הם ביניהם. הראשון - יודע מה רצון הבורא, והשני - רצון הבורא גלוי לפניו מפני שביטל את רצונו העצמי. זה גדר 'משביע לכל חי רצון', שהוא עני מגילוי רצונו יתברך. כשאדם מבטל את רצונו, מתגלה אליו רצון ה', וזהו מקור מעיין החיים.

מכיוון ש"מבשרי אחזה א-לוה" (איוב יט, כו), והאדם עשוי כעין דוגמא של מעלה, הרי שכמו שאצל האדם התחלת כל דבר היא ברצון, כך גם בהנהגת הבורא כבריאה, כל ההנהגה מתחילה מרצונו יתברך. מתחילה עלה ברצונו לברוא את העולם להיטיב לברואיו - ומה השתלשלה כל הבריאה. כשהאדם בטל למציאות הבורא יתברך, מתגלה אצלו הרצון האלוהי. זוהי עניות דקדושה. בזה נבין את מה שהוזכר

עני לשאר התפילות. כל אדם יש לו גוף ונפש, והגוף מולבש על הנפש ומעלים אותה. אצל 'עני דקדושה' הוא נחשב כמי שאין לו גוף, שהרי 'עני חשוב כמת', ואם כן תפילתו היא 'כולה נפש', ועל כגון זה נאמר "ואשפוך את נפשי" (שמואל א, טו). 'עני דקדושה' פירושו שהאדם מגיע למצב של 'נפש בלי גוף', שהרי הוא חי מעצם הרצון העליון. כל רצון הוא דבר מופשט, והרצון הופך למחשבה (חכמה) ולהתבוננות (בינה), עד שלבסוף יוצא אל הפועל. נמצא שהרצון הוא שורש הדבר. רובא דאינשי - אין להם רצון באופן שלם ונבדל, אלא האדם מלביש את הרצון בדבר מה, וזהו 'משביע לכל חי רצון', שצורת קיומו אצל רוב האנשים היא באמצעות אכילה. אצל עני - מתקיים הדבר על ידי עצם הרצון, וממילא יש לעני אחיזה בשורש הדבר בטהרתו.

העני יכול לגעת בנקודת הרצון, ועל זה נאמר 'משביע לכל חי רצון', כי הוא חי בעצם נקודת הרצון, ולכן יש להיזהר בבני עניים שמהם תצא תורה, כי הם מחוברים לנקודת הרצון, וממילא "החכמה מאין תימצא". אצל כל אדם 'רצון' זה דבר נעלם וגנוז, אבל העני חי בנקודת הרצון. בחטא עץ הדעת התחדש מאכל ש"ביום אכלך ממנו מות תמות", ומשם ואילך נמשך מהלך של עניות דקלוקל. ב'עניות דקדושה' יש מהלך של 'נפש בלי גוף', כדלעיל. מי שהוא עני - אין לו 'תקומה'. על הפסוק "את היקום אשר ברגליהם" (דברים יא, ו) דרשו חז"ל (פסחים ק"ט). שזהו ממנו של אדם שמעמידו על רגליו. לעני - אין ממון שיעמידו על רגליו, וממילא הוא נפש בלי גוף. דהיינו שיש בחינה של מת שהיא 'גוף ללא נשמה', ויש בחינה של 'עני' שהוא 'נשמה ללא גוף'.

עניות דתיקון בדעת

מעתה יש להבין את מהלך העניות דקדושה בדעת, שהוא דבר שקשה מאוד להבינו, איך תיתכן עניות בדעת דקדושה.

לעומת זאת, 'הבל' הוא מלשון 'הבל הבלים' אמר קהלת' (קהלת א, ב). דהיינו, הבל היה בטל למציאות הבורא יתברך, ומבחינה זו נקרא 'הבל'. קין הוא עניות דקלוקל, הבל הוא עניות דתיקון, הבל היה הראשון דלית ליה מגרמיה כלום.

מעטה מתגלה העומק שבלשון רבי עקיבא שאמר (ויק' ר לה, ו): "יאה מסכנותא לברתיה דיעקב", שנקט בלשון 'בת יעקב' ולא בלשון 'ישראל', משום שמיוחד הוא שם 'יעקב' להיות על שם העקב, שהוא המקום הנמוך שבאדם, ורומז הוא לשפלות הקומה של מי שמשפיל עצמו. על אף שהשמות 'ישראל' ו'ישורון' יש להם מעליותא ביחס ל'יעקב', הרי שביחס ל'עניות' - מיוחד הוא שם 'יעקב' לרמוז על עניות דקדושה. ה'עניות' שיפה ל'בת יעקב' היא היא עניות דקדושה.

עניות דתיקון בזמן

אחרי העמדת סוגיית עניות דתיקון ודקלוקל בנפש, נעמיד את סוגיית עניות בזמן.

"ואמר רבי יצחק: כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, שנאמר (דברים יא, יב) 'מרשית השנה' - מרשית כתיב, ועד אחרית - סופה שיש לה אחרית" (ר"ה טז:). הנה, מבואר בגמרא שטוב ויפה לישראל לעשות עצמם רשים בראש השנה. ה'ראש' עצמו כתוב בתורה בצורה של 'רש', כל ראשית מתוקנת היא 'רש', דהיינו עני, אלא של'רש' מצטרפת הא' שהיא אות התיקון של 'עני-אין'. דהיינו שזהו יום של ביטול מוחלט שהיא היא 'קבלתם מלכותי', והיא עבודת מלכויות ושופרות, כידוע, ומתוך התבטלות גמורה זוכים לעשירה בסופה'.

וזוהו סוד מה שאמרו "איזהו חג שהחודש (הלבנה) מתכסה בו" (ביצה טז.). השייך לנידון דידן פירושו שהלבנה שמצד עצמה לית לה מגרמה כלום. בראש השנה ישנה התבטלות עמוקה עוד יותר, ועל כן הלבנה

שהגאולה העתידה במהרה בימינו תהיה בבחינה של עני ורוכב על חמור, המהר"ל (נצח ישראל פ"מ) מסביר שחמור הוא מלשון חומריות, ו'רוכב על חמור' פירושו שהוא מעל החומריות, רוכב עליה ושולט בה. 'עני' הוא זה שיכול לרכוב על החמור, משום שכשהוא 'עני דתיקון' והוא בטל לרצונו, הוא נחשב כ'נשמה בלי גוף' (כדלעיל), וממילא שולט הוא בחומריות שלטון גמור.

המהר"ל (שם) מבאר שאין לך פשוט בבעלי חיים יותר מחמור שכולו פשוט. הבחינה אותה רצו חז"ל להדגיש איננה חומריות החמור אלא פשטותו. וכשם שהמתבטל להקב"ה בתכלית הביטול מתגלה לו הרצון הפשוט של הבורא, כך גם ביקשו חז"ל לומר שה'עני' רוכב על 'פשטות', אותה הפשטות שיש ברצונו יתברך שמתגלה לו מתוך התבטלותו. כוונת הדברים היא ש'עני הרוכב על חמור' יוצא מהרצון של החומריות והוא מגלה את הפשיטות מהחמור, ומכוח כך הוא מגלה את הרצון הפשוט של מציאות הבורא ית"ש, זה נקרא עניות דקדושה

שורש העניות שבקין -

קניין והתבטלות

כפי שנתבאר, עניות דקדושה היא לית לה מגרמה כלום, וממילא ישנו ביטול מוחלט ביחס להקב"ה. לעומת זאת, מי שיש לו משל עצמו אפילו משהו, אז ה'משהו' הנ"ל שבאדם מבדיל במעט בינו לבין מציאות הבורא ית"ש.

לפי זה, אפשר לפרש יותר לעומק מה שכבר נתבאר לעיל. תחילת העניות היתה בקין, שנטל את צד הרע מחוה, וממילא גם נתקלל בנע ונד. 'קין' הוא מלשון קניין, כמו שנאמר "קניתי איש את אלוקים" (בראשית ד, א). בשעה שיש לאדם קניין - יש חציצה בינו לבין הבורא יתברך. מכח שנוספה לו עשירות גשמית - הפסיד את עשירותו הרוחנית, ונעשה 'עני ברוחניות', משום שאינו דבק בהקב"ה בתכלית.

'מיתה של קדושה' הוא מאמרם ז"ל (מסכת דרך ארץ): "רצונך שלא תמות? מות עד שלא תמות". הממית עצמו באהלה של תורה - הוא הזוכה ל'מיתה קדושה'. כעין זה - "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו" (תהלים קטז, טו). הזוכה למות על קידוש ה', זוכה למיתה קדושה, וזהו "כל ימי הייתי מטצער על פסוק זה... מתי יבוא לידי ואקיימנו" (ברכות סא:) שהיה רבי עקיבא משתוקק להגיע למדרגת מיתה על קידוש שמו. 'עקיבא' 'עקב-א', דהיינו שהשתוקק להגיע למדרגת הביטול המוחלט, שמוסר נפשו על קדושת שמו. יש בנותן טעם להוסיף את דברי רבותינו ('אור זרוע לצדיק' לרצה"כ עמוד כו) שודאי רבי עקיבא לא נהרג על ידי הרומאים, שאי אפשר שתשלוט בו בשעת ייחודו יתברך יד זדים. אלא שמרוב דביקותו בבורא העולם והתבטלותו - יצאה נשמתו ב'מיתת נשיקה' (ויש בזה דברים נפלאים לרמב"ן ב'שער הגמול', בביאור סוד העיבור, עיין שם).

ראש השנה הוא 'רש-א', עניות והתבטלות בפני 'אלופו של עולם', ולא עניות העומדת לעצמה, כעני שאין לו מאתיים זוז, שמותר לו ליטול מן הצדקה, משום שהוא 'עני בעצם'. עניות דקדושה היא התבטלות ביחס להקב"ה, וזהו 'רש'.

עניות דתיקון בעולם

פשטות ההבנה תופסת שהעניות - מקומה בסוף. העני יושב במקומות האחרונים בכל מקום שאליו הוא מגיע. בדרך הטבע הגשמי - אין העני יושב בראש. אולם בעומק העניין - העניות היא 'ראש'. והדבר משתנה בתפיסת העניות, וכדלקמן.

מחד גיסא - המקום בו מתגלית בחינה של מיתה היא ב'עקב'. "והיה עקב תשמעון" (דברים ז, יב) - "אלו מצוות שאדם דש בעקביו", ובמצוות אלו אין חיות. העקב - איננו מרגיש, הוא איבר שכמעט ואין בו חיים. מקום ה'עקב' הוא מקומו של 'עקב' ושל 'עקיבא', ושם יש

ניכסת ונעלמת, וזוהי עניות מוחלטת - 'רשה בתחילתה'. הזמן הוא הגילוי של המהות, החג בעצמותו הוא חלק מה'עניות'. יש לר"ה הרבה שמות - יום תרועה, יום הזיכרון ועוד. אך הגדרתו היא **ראש השנה**, ו'ראש' הוא 'רש-א' - עניות דתיקון.

יותר בדקות נבין מדוע צורתה המתוקנת של שנה היא להתחיל בעניות.

יש מהלך של 'ויהי ערב ויהי בוקר', דהיינו שהחושך וההעדר צריכים לקדום לאור ולקיום, וכעין 'קליפה קודמת לפר'. אך אי אפשר לומר מהלך שכזה בראש השנה, שהרי זהו "יום הרת עולם", יום שחוזר לעמוד בסימן של 'תחילת היצירה'. אפשר לומר בזה הרבה אופנים, אבל האופן השייך לסוגיית עניות דהשתא הוא שהבריאה נעשתה בחכמה - "כולם בחכמה עשית", אולם "החכמה מאין תימצא", ועל מנת להגיע אל המקום ממנו מגיעה החכמה - צריך להגיע ל'אין', שהיא 'עניות דתיקון'. זו לא עניות של קלקול שארבעה חשובים כמת, אלא זה 'חשובים כמת' מצד התיקון שבטלים למציאות הבורא ית"ש, כ'נפש ללא גוף'.

יש בזה נקודה נפלאה. בראש השנה - ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו. הפשטות היא שכל אדם נידון, כשם שאדם הראשון עמד בדימוס בראש השנה לאחר שחטא. אך יש בזה הבנה עמוקה יותר. בר"ה נגזרה מיתה על אדם הראשון, וממילא על כל יוצאי חלציו. עבודת האדם היא להגיע למציאות של תיקון ולהתעלות מעבר לאותה המיתה, שהיא שורש כל עניות דקלקול. 'ספרי חיים וספרי מתים' הם דין האדם, עד כמה תיקן והתעלה מעל לגזירת 'מות תמות' שנגזרה על אדם הראשון, ועד כמה שייך הוא ל'וחי לעולם'.

יש בזה עניין נוסף. מלבד ד' שמתו בעטיו של נחש (שבת נה:) - כל באי עולם כלולים בגזירת המיתה. אולם יש מי שזוכה ל'מיתה דקדושה', ויש 'מיתה שאינה של קדושה'. גדר

בתוך ביתו. הגמרא למדה את חומרת העניות בתוך ביתו ממצרים. שורשה של עניות בתוך ביתו של אדם היא מעניות דמצרים, שהיא עניות דקלקול¹. כאמור לעיל, עם ישראל בגלות מצרים נתבע לתקן את חטא אדם הראשון, וממילא מצרים עצמם הם ה'חטא עצמו', כביכול. ממילא מצרים הם שורש העניות שבאה בתוך ביתו של אדם. כנגד בחינה זו אמר התנא 'היו עניים בני ביתך'.

אמנם, דברי התנא הם לא רק ביחס להנהגת דרך ארץ עם העני, אלא יש בהם גם הוראה עמוקה יותר, השייכת לצורת בניין הבית. מכיוון שמצרים הם עניות דקלקול, וכנגד זה אמר התנא 'היו עניים בני ביתך', יש בזה הוראה שבניין הבית צריך להיות מתוך עניות דקדושה. ה'עניים' צריכים להיות 'בני הבית'. וכדלעיל - "בחכמה יבנה בית ובתבונה יכונן, ובדעת חדרים ימלאו" (משלי כד, ג). בניין הבית הוא בחכמה, בינה ודעת, והם כנגד "ואמלא אתו רוח אלוקים, בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה" (שמות ל"א, ג). בניין ביתו של אדם דומה בזעיר אנפין לבניין בית המקדש, וצריך הוא 'חכמה, בינה ודעת'. אולם כל אלו "מאין ימצאו" - מתוך עניות דקדושה.

הבונה בית מבלי שיהיו בני הבית 'עניים' - אין לביתו חיבור למקום יניקת החכמה, וממילא הוא מופקע מ'בחכמה יבנה הבית'. התנא ביקש לומר שה'עני' צריך להיות שורש קיום הבית. 'בני בית' מלשון 'בוני הבית', כמו שדרשו חז"ל (ברכות סד): "וכל בניך לימודי

'נקודת מוות', שהרי "רגליה יורדות מות" (משלי ה, ה). מה שמעמיד את האדם, שנחשב כ'עקבו' של האדם הוא ממונו, וכדלעיל 'ואת כל היקום אשר ברגליהם'. מי שאין לו ממון - דומה כמי שאין לו על מה לדרוך, חסר לו 'מקום עקב' בעולם.

אך מצד התפיסה העליונה - מקום העניות הוא בראש האדם. 'עניות דקדושה' היא ראשית כל מציאות הבריאה, היא ה'אין' שממנו יוצאת החכמה.

עניות של 'ראש השנה' מתחילה גם בתורה ב'בראשית' - 'בראש-שית'. תחילת כל שית אלפי שנים הוא ב'ראש-רש'.

ביאור כפול בדברי התנא 'היו עניים בני ביתך'

מעתה אפשר להבין עומק לפנים מעומק בדברי יוסי בן יוחנן. ישנה מציאות של עניות בתוך ביתו של אדם, על מציאות זו אמרו חז"ל (ב"ב קטז): "קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמישים מכות, שנאמר (איוב יט, כא): חנוני חנוני אתם רעי כי יד א-לוה נגעה בי". וכשם שבמצרים היו 'מכות ב'אצבע' ועל הים חמישים כי לקו ב'יד', כך גם מעיד איוב שהעניות בתוך ביתו היא אותה 'יד ה', שעניינה חמישים מכות. עני - מחזור על הפתחים, ועל פי פשוטם של דברים, שהם גם ודאי אמת, לימד התנא שיש להכניס את העני אל תוך הבית, לתת לו צירוף ומקום קיום, ומי שעושה עניים בני ביתו - לא תהיה לו עניות

¹ מפורסמת הגמרא (נדרים נ). "מן שית דברים נתעשר רבי עקיבא", יעוין שם מהם ששת הדברים. עומק הפשט שרבי עקיבא (עקב-) התעשר משהו דברים הוא שתפיסת המציאות היא ששה קצוות, וזהו 'ברא-שית' שבבראשית. דהיינו, שכל המציאות כולה מתחילה מאותה עניות דקדושה, ומתוך אותה 'ראשית' נבראו ששה ימים לעולם הגשמי. רבי עקיבא, שהוא עניות דתיקון, זכה לעשרות מחמת 'שית' דברים.

² וידועים דברי האר"ל שמצרים היא 'מצר-ים', שהיו מצמצמים ומכניסים למצר את כל השפע, ורצו לייחס הכל לעצמם, עד שהיה פרעה אומר "לי יאורי ואני עשיתיני", הרי ששם את ה'אני' שהוא רמז למלכות העליונה כעבודה זרה בפני עצמה, וניתק עצמו לגמרי מסיטרא דקדושה, והעמיד עצמו כמנותק לגמרי מהעליונים, וזוהי העניות בתכליתה. וידועים דברי רבותינו שבארץ מצרים היו 'משקים ברגליך כגן הירק, ולא היו צריכים למטר השמים, וממילא מעולם לא נשאו עיניהם לשמים, ולא התחברו לעליונים. השקיה 'ברגליך' היא בעקב, כידוע, שעושים בעקב חפירה באדמה, וזוהי הדוגמא המעשית של עניות דקלקול, שהאדם מעמיד את עצמו כדוגמת הנחש הקדמוני, שאין לו מאומה עם אלוהיו.

הוא 'עניות דקלוקל', שמנסים להיות עומדים בפני עצמם (ואז חלה בכלל ישראל עניות דקלוקל, שהיא עניות של העני בעצמו), במקום להיות מבוטלים להקב"ה (ואז עניותם היא מחמת דביקותם ב'אין', והיא עניות דתיקון, שהרי זו עניות יחסית, ולא עניות עצמית). כשעם ישראל לא בונה את ביתו ב'עניות' המחוברת ל'אין תימצא' וממילא יונקת 'חכמה, בינה ודעת', אז הוא בונה בית במצרים - 'בית עבדים' שאין להם ולא כלום, והם בתכלית העניות דקלוקל

כי לא יחדל אביון - עני רוכב על חמור

מעשה אפשר להבין מדוע 'לא יחדל אביון מקרב הארץ'. על פי הפשט - זוהי קללה וקלקול, מחמת חטאי כלל ישראל. אולם בגמרא (ב"ב י.) אמרו: "וזו שאלה שאל טורנסרופוס הרשע את ר"ע: אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? א"ל: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם". הצורך להציל את כלל ישראל מגיהנום הוא צורת הבריאה, שנבראה באופן שכלל ישראל יוכל להיות 'גמול דלים', שיהיה לו מקור של חיות. נקודת העומק היא של'לא יחדל אביון' יש גם תפיסת עומק של קדושה, שהרי תפיסת העניות שורש בניין העולם.

עניות דקדושה היא שורש כל הבריאה, ה'בראשית' עצמו כבר מלמד על 'ראש-רש', ומ'בראשית' נברא העולם כולו. אם יחדל אביון - לא תהיה עניות דקדושה, ובלי 'אין' גם לא תהיה חכמה, שהרי 'החכמה מאין תימצא'.

ביחס לעניין זה נאמר התיקון דאחרית הימים ד'עני ורוכב על חמור'. כשתבוא הגאולה העתידה, יתגלה בבירור 'והחכמה מאין תימצא', ויבנה בית המקדש השלישי. לאחר גילוי מקור החכמה יתקיים 'לא יהיה עוד כנעני - כאן עני'. ולכאורה אם לא יהיה עני, איך יתקיים העולם ותתגלה החכמה, וצריך להבין העניין.

ה' ורב שלום בניך' (ישעיהו נד, יג) - אל תקרי בניך אלא בוניך". בלי חיבור ל'אין' שהוא מכח עניות דקדושה - אין התחלה של 'חכמה, בינה ודעת' בבניין הבית.

עניות דמצרים

על פי זה אפשר להבין את ציווי התורה שלא לחזור למצרים (דברים יז, טז). מצרים היא 'עניות דקלוקל', ולכן היא 'בית עבדים', עבד מהותו עני, כדלעיל, ובודאי שאין לה חלק ונחלה ב'חכמה מאין תימצא'. הבונה בית במצרים - בודאי לא יכול לבנותו מתוך חכמה, בינה ודעת, שהרי מצרים מופקעים ממהלך עניות דתיקון. מצרים היא הקיום של 'כנעני', שכן מצרים הוא אחת האומות שהן מבני חם - 'כאן עבד', ועליהם נאמר 'עבד עבדים יהיה לאחיו'. חז"ל אף אמרו (מכילתא יח, יא) שמעולם לא היה עבד שיצא ממצרים. מצד הטבע - לא שייך שיצא עבד ממצרים, משום שמצרים היא מקום העבדות הגמור בצד הקלוקל והשפלות.

ממקום זה עם ישראל יצא "לחירות עולם". זו היתה הפקעה גמורה מהמהלך של 'עניות דקלוקל' ושל 'כאן עבד'. ביציאת מצרים התברר והתגלה "כי לי בני ישראל עבדים" (ויקרא כ"ה, נ"ה) - עבדי הם, ולא עבדים לעבדים" (ב"מ י.). וזוהי עניות דתיקון. הנהגת הבורא התגלתה, איך ה'עני דקלוקל' יכול להיות 'עני דתיקון', שהוא 'אין' ולזכות להידבק בשורש חיות הבריאה. ממילא כשיצאו ישראל ממצרים - "עשאוה כמצודה שאין בה דגן" (ברכות ט:), וכך נותרה מצרים בתכלית העניות דקלוקל.

אניות-עניות

לפי זה, מתבארים גם דברי חז"ל (אסת"ר פתיחתא ג'): "והשיבך ה' מצרים באניות, א"ר יצחק באניות בעניות ממעשים טובים". 'עניות' היא 'עניות דקלוקל', ודרשו חז"ל 'אניות' מלשון 'עניות'. מה שמכריח לחזור למצרים

מציאות של עניות, אלא אחדות מוחלטת, וזוהי יניקה מ'עשירות דקדושה'.

נמצא שעבודת ההתבטלות שהיא 'עניות דקדושה' יפה כוחה במשך כל השית אלפי שנים, עד שיבוא התיקון. ומשעה שכבר יתגלה ויתברר שה' אחד ושמו אחד - תתעלה הבריאה לאחדות (ולא התבטלות), וממילא יהיה קיום האדם מצד 'עשירות דקדושה'. 'קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד' (עיין זוה"ק ויקרא עג.) זה למעלה ממהלכי הביטול, זה תורה דלעתיד לבוא.

אשר על כן גם התורה שיש כיום לכלל ישראל היא 'תורת משה עבדי', שמקורה במדרגת עבד ובצד התיקון, דהיינו 'עניות דקדושה'. אך מצד הגילוי דלעת"ל, תהיה היניקה מעצם הווייתו יתברך, ובמקום האחדות על הבורא לא שייכת עניות, שהרי אין עניות במקום עשירות. כשאמרו חז"ל 'אין כאן עני' היתה כוונתם שכל מהלך העבודה של עניות יתבטל, ותישאר רק עבודת העשירות.

כל תכלית הבריאה היא להפוך עני לעשיר. לא רק עני בנכסים ולא רק עני בדעת, אלא להפקיע מהבריאה כולה את המהלך של עניות, ולהתעלות אל מהלך העשירות, מהתבטלות לאחדות, מ'אין' ל'יש'. ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

יש בזה מהלך עמוק מאוד, שהוא למעלה מעניות דקדושה. מצד מדרגת העניות - הרי ש'זה לעומת זה עשה האלוקים', וככל שתתבטל עניות דקלוקל, תתבטל גם עניות דתיקון. גילוי כבודו יתברך יבוא מנקודה גבוהה יותר, וכדלקמן.

הנה, נתבאר לעיל שכל שנה שרשה בתחילת מתעשרת בסופה. מבואר שתכלית השנה איננה להישאר בעניות, אלא לזכות בעשירות, 'מתעשרת בסופה' וידוע (עירובין פו.) "רבי מכבד עשירים, רבי עקיבא מכבד עשירים", ושניהם היו גם כן עשירים בעצמם. עומק הדבר הוא שיש ב' מהלכים של תפיסה. המהלך הראשון הוא 'עניות דתיקון', בה האדם מבטל את עצמו להקב"ה, ומכח הביטול הנ"ל יונק את כל מדרגות הבריאה מחכמה ומטה. מי שלא מתבטל להקב"ה, מעמיד את עצמו במציאות פרטית, וממילא אינו מחובר למקור ולשורש.

אולם לעתיד לבוא נאמר "עתידיים הצדיקים שיקראו על שם בוראם", במדרגה זו, שוב אין צורך בעבודת ההתבטלות של האדם, כי נפש האדם תהיה נכללת במציאות הבורא יתב"ש. כשיתקיים "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט), שוב אין צורך ב'עניות דקדושה'. וכשם שלאחר שאדם מבטל חמץ אין צורך לבטלו פעם נוספת, כך גם לאחר שהבריאה כולה תהיה גילוי אחדותו יתברך - אין צורך בביטול נוסף של האדם לבוראו. במדרגה שבה כל המציאות מתבטל להקב"ה, ובתוכה גם נפש האדם - לא תהיה עוד בכלל

אוצר האותיות

עניים בני ביתך (ב') (פרקי אבות פ"א מ"ה)

אותו לעבד, וכשביקש ממנו רב פפא לעשות את עבודתו הוא הסיר את הצבע משערו ואמר לו "חזי דאנא קשיש מאבוך", אמר על זה רב פפא צדיק מצרה נחלץ וגו'. מבואר א"כ בדברי הגמרא שהמימרה "יהיו עניים בני ביתך" מתייחסת לעבד, שלא יקנה אדם עבד אלא יהיו עניים בני ביתו והם ישמשוהו. עבד ועני עניים שווה, העני בא במקום העבד לשמש את האדם, א"כ הגדרת הדבר היא שעני שייך במהות שלו למדרגת 'עבד'. בפשוטם של דברי רם בעבד נאמר "מה שקנה עבד קנה רבו", ואם כן בעצם כל עבד הוא עני לפי שאין לו שום נכס פרטי.

כאשר אדם לוקח עני ומביא אותו אל ביתו העני עולה למדרגת 'בן', העני לא נכנס לבית כאורח אלא כבן בית, במה שמשמש את בעל הבית נקרא בן בית, ובכך הוא יוצא ממדרגת עני למדרגת בן. ובעומק אף ממדרגת 'עבד' עולים למדרגת בן, לפי שבני ביתו של אדם הם אלו שמשמשים אותו בין אם זה עבדים ובין אם זה עניים.

כאשר העבד הופך להיות בן בית הרי שהוא יוצא מכלל העבדות לשם בן. הדוגמה הברורה לכך היא מה שנאמר באברהם אבינו, "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר וכו' הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי" (בראשית טו ב-ג). לאחר מכן יצחק בנו היה במדרגה למעלה מאליעזר העבד, אבל בעומק "הן בן ביתי יורש אותי" זהו דמשק אליעזר, דולה ומשקה מתורת רבו, ומכוח כך שאליעזר לא נקרא רק "עבד אברהם" (בראשית כד לד) אלא בן ביתו של אברהם, לכך לבסוף נאמר עליו "בוא ברוך ה'" (שם לא) שיצא מכלל ארור לכלל ברוך.

יהיו עניים בני ביתך

"יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר, יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך" (אבות פ"א משנה ה'). בלשון חז"ל מובא פעמים רבות "בניו ובני ביתו", א"כ כשנאמר "בני ביתו" אין הכוונה לבניו, אם כן הלשון בני ביתו בחלק גדול מהמקומות על דרך כלל הוא לא כולל את בניו, לפעמים הוא כולל גם את בניו, אבל על דרך כלל כשחז"ל מונים לנו הם מסדרים לנו בניו ובני ביתו. הרי שבני ביתו זה הגדרת הדבר משהו שהוא מלבד הבנים של הבית.

יש מחלוקת רש"י ותוס' (זה תלוי גם במהלך הסוגיה), רש"י (ברכות כד.) אומר שבני ביתו היינו אשתו, אבל בפשטות אשה נקראת 'ביתו' ולא 'בני ביתו', כלשון הגמ' ביומא (ב.) "וכיפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו", ולכך התוס' פותח חולק על רש"י ואומר שבני ביתו אין הכוונה לאשתו. אם כן צריך לבאר מיהו הנקרא "בני ביתו" של אדם.

המשנה אומרת "ויהיו עניים בני ביתך", והרע"ב (אבות א ה) בפירוש המשנה כותב "ויהיו עניים בני ביתך, ולא יקנה עבדים לשמ"ו, מוטב שיהנו ישראל מנכסיו ולא זרע כנען הארור". המשנה אומרת שאדם לא ייקח עבדים מזרע כנען לשמשו כדי שלא יהנו מנכסיו ישראל, אלא יהיה לו עני בן בית והוא ישמש אותו, כך שיהנו מנכסיו עניי ישראל, א"כ העניים נקראים בני ביתו.

שורש הדברים בגמ' בב"מ (ס:) שמביאה מעשה בנוכרי זקן שרצה למכור עצמו לעבד, אז הוא צבע את שערו שיראה כאדם שאיננו זקן ובא למכור את עצמו לרבא, אמר לו רבא "יהיו עניים בני ביתך", לאחר מכן רב פפא קנה

שכל מה שיש לו חוזר להיות שייך לאדון, כל מה שקנה עבד קנה רבו, הוא לא ממשיך את האדון אלא הוא מביא כל דבר בחזרה לאדון ניו. הבן ממשיך את אביו הלאה, כוח ההולדה הוא המשכה של זרע האב, לעומת זאת העבד דות מחזירה כל דבר לאדון, זהו דבר והיפוכו במהלכי בן ועבד.

כשנאמר בעבד אברהם "בא ברוך ה" שהוא יוצא ממדרגת עבד ארור לברוך, הגדרת הדבר שנעשה כאן המשכה, 'ברכה' מלשון "המברך את הגפנים" משורש ב' כ' ר', אלו אותיות שניות שנעשה בהם מציאות המשכה. זה נקודת היציאה מהארור של העבדות למדרגת המשכה של בן, מדרגת המשכה הנקראת ברוך. חז"ל אומרים שהתורה לא התחילה בא' מחמת שבארור יש את האות א', ההגדרה של א' שהיא ארור זה שהיא לא נותנת את ההמ"שכה, העבד מבטל כל דבר לאדוניו ומחזירו לאלף, לראשית, אז חל עליו ארירות, אין כאן המשכה ואין לו מציאות לעצמו, עבד אין לו יחס. לעומת זאת בן המהות שלו זה שהוא מיוחס אחר אביו והוא ממשיך את אביו, זה דבר והיפוכו ממש בין בן לעבד.

"בא ברוך ה" מגלה שיש לעבד ברכה, יש לו המשכה, וזה שלמות ההמשכה למעלה ממדרגת בן לעצמו. בן אין לו ביטול גמור לאביו, הוא אמנם ההמשכה של האב אבל לא בטל אליו. הבן מחויב בחמשה דברים ככיבוד אב ואם, "מאכילו ומשקהו וכו'" (קידושין לא:), אבל הוא לא מחויב בביטול גמור למציאות האב.

המשכה וחזרה מכוח בן ועבד

הצירוף של המהלך של בן והמהלך של עבד מתגלה בבני ביתו, הראשונים מגדירים שבני ביתו של אדם זה מי שסמוך על שולחנו, לגבי קרבן פסח ועירובין וכו' ההגדרה של בן ביתו זה מי שהוא סמוך על שולחנו. גם לגבי מציאה אומרת הגמ' (בבא מציעא י"ב) שמציאת

ארור זהו מצד העבד שבו, כמ"ש "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט כה), אבל מצד מה שהוא בן ביתו של אברהם חל עליו שם 'בן', ומכוח כך הוא רוצה שבתו תנשא ליצחק, כאן שורש היציאה הדקה שלו לבסוף מארור לברוך, בכך שהוא בן בית אצל אביו. בפועל אליעזר נקרא ברוך רק במעשה דבתואל ולבן הארמי, אבל השורש הדק של זה הוא ב' בן ביתי יורש אותי", שאז חל עליו שם של בן בית.

צירוף מדרגת בן ומדרגת עבד

בתפיסה הפשוטה יש 'בנים' ויש 'עבדים', ואלו שתי מדרגות שלא הולכות ביחד, כמ"ש "אם כבנים אם כעבדים, אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו". המהלך הפשוט מעמיד תפיסה שנקראת "אם כבנים ואם כעבדים", בן הוא לא עבד ועבד הוא לא בן, אבל בעומק יש מהלך של צירוף, לא "אם כבנים ואם כעבדים" שמחלק, אלא 'עם כבנים ועם כעבדים', 'עם' שמצרף את מדרגת עבד עם מדרגת בן.

כל דבר בעולם שאנחנו רואים בו שני צדדים, זהו רק המהלך החיצוני שהוא שנים, אבל בעומק שורשו אחד. זהו יסוד ברור בכל הבריאה כולה, כל הבריאה בנויה על אחדות פנימית והתפרטות חיצונית, מה שבחוץ נראה כשניים בשורש הוא אחד. כך גם בסוגיה דידן, עד כמה שבחיצוניות עבד ובן הם שני הפכים, אבל בהגדרה הפנימית שורשם חד הוא.

נבאר את עומק נקודת ההתחברות של הבנים והעבדים. ההגדרה של בן היא ההתפשטות מהאב, בן שורשו בטיפה במוח שבאב המתפתטת לבן, "למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" (בראשית יח יט), הבן ממשיך את האב גם אחרי שהוא נפטר, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. בתפיסה הפשוטה העבד הוא היפך הבן, העבד מעמיד תפיסה

היכן מתגלה אחדות של בן ועבד, על דרך כלל אין אדם שהוא גם עבד וגם בן, איפה מתגלה מציאות של אחדות בן ועבד, זהו החידוש שנאמר במשנתנו, "היו עניים בני ביתך", בשעה שהעני הופך להיות בן בית ומשמש את רבו מעין עבד, מחד יש לו הגדרה של עבד ומאידך הוא נקרא בן בית. זה הגילוי שנאמר באליעזר עבד אברהם "הן בן בתי יורש אותי", כאן הוא חוזר ממדרגת ארור למדרגת ברוך כי הוא כולל גם תפיסה של בן וגם תפיסה של עבד, דולה ומשקה מתורת רבו זה תפיסת ההתפשטות של בן, ומאידך הוא עבד שמסתלק וחוזר לרבו.

"ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט כה), בעבד יש רק תפיסת התבטלות, כנען מתבטל לאחיו אבל הוא לא ממשיך אותם. בבני חם נאמר "זרמת סוסים זרמתם" (יחזקאל כג כ), אין להם המשכה, אין להם ייחוס.

המלכת ה' מכוח צירוף של בן ועבד

בראש השנה אנחנו ממליכים את הקב"ה בלשון "אבינו מלכנו", מצד היותו אבא אנחנו בניו, "בנים אתם לה' אלוקים" (דברים יד א), ומצד היותו מלך אנחנו עבדיו. באבינו מלכנו אנחנו מצרפים את מדרגת 'בן' ומדרגת 'עבד', מצד מדרגת בן ישראל ממשיכים את גילוי האלוקות בעולם, ובדקות יותר נאמר "בני בכורי ישראל" (שמות ד כב), הבכור הוא גילוי של תחילת ההמשכה, ומצד מדרגת עבד יש ראל בטלים למציאות הבורא.

שני שמות יש לעם ישראל, בני "ישראל" ובני "יעקב". מצד היותם ישראל הם ממשיכים את האלוקות, ישראל מלשון 'ישר א-ל', דבר שיש לו עקמימות ההמשכה שלו איננה גמורה, אבל דבר שבא בישרות מתפשט וזה התפיסה של "ישראל", 'ישר א-ל', המשכת אלוקותו בעולם על ידינו, זו התפיסה העליונה מצד היותנו בנים, כמ"ש "בנים אתם לה' אלוקים"

קטן לאביו, למ"ד מפני שמריצה אצל אביו לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שולחן אביו נקרא קטן, קטן ואינו סמוך על שולחן אביו נקרא גדול.

גדול הסמוך על שולחן אביו נקרא קטן, לפי מה שנתבאר עד השתא 'סמוך על שולחנו' יוצר מהלך שגם הגדול נקרא קטן אצל אביו ומציאתו שייכת לאביו. קטן שסמוך על שולחן אביו הוא מעין עבד שנקרא בן ביתו שסמוך על שולחנו, שניהם יש להם הגדרה אחת שהם מחזירים את מה שיש להם לאביהם, קטן מציאתו לאביו כמו שעבד מציאתו לרבו, המציאה שייכת לאביו מחמת שהתפיסה היא של בן ביתו היא שהוא מחזיר את הדבר לאב. מד' רגת 'סמוך על שולחנו' מעמידה את המציאות שכמו שהאב נותן לו הוא גם מחזיר לאב. כאן מתגלה מציאות של החזרה מהבן לאב, אמנם לא גילוי גמור של החזרה כמו שנאמר לגבי עבד מה שקנה עבד קנה רבו, עבד כל תפיסתו היא ההחזרה לרבו, בן עיקר תפיסתו היא המ' שכה, ובסמוך על שולחנו מתגלה שגם בבן יש מציאות של חזרה לאב.

בעומק, כל דבר בבריאה יש לו מציאות של התפשטות, ויש לו מציאות של חזרה למקור שלו, זה המהלך של הבריאה, כל דבר מש' תלשל וצריך לחזור, כלשון הגמ' (ב"ב כה). "ממקום שמשלחים לשם מחזירים שליחו תם". כך גם האדם מגיע מן העולם העליון לעולם התחתון ולאחר מכן חוזר לעולם העליון, "והרוח תשוב אל האלוקים" (קהלת יב ז). בערכין דידן, תנועת בן היא התפשטות מהאב, אבל אין בה את התנועה של החזרה להדיא, לעומת תנועת עבד שכל יסודה היא החזרה לאדון אבל אין בה מציאות של המשכה. כש' נצרף את תנועת הבן עם תנועת של עבד, כאן יש קומה שלמה של התפשטות וחזרה, התפשטות מכוח הבן וחזרה מכוח העבד, זהו גילוי של הקומה השלמה.

שייכת גם אצל אומות העולם. אבל התפיסה שנקראת בנים לא קיימת כלל באומות העולם, בנים זה מדרגת ישראל, "בני בכורי ישראל" נאמר דייקא בישראל ולא בשאר אומות העוֹלָם.

יתר על כן, הצירוף של עבד ובן שייך רק בישראל. הרי מלכות לעצמה זה מושג ששייך גם באומות העולם, ובכל זאת נאמר שאין מלכות שלימה באומות העולם אלא דווקא ממשלה, כי מלכות אמיתית היא מלכות שמ־צרפת בנים ועבדים, ולכן באומות העולם אין מלכות אלא רק ממשלה. ממשלה עניינה שה־שליטה היא בכוח ולא ברצון, ואילו מלכות זה כשיש רצון לקבל את מלכותו, "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם". על דרך כלל במהלך של מלכות נאמר "שום תשים עליך מלך" (דברים יז טו), א"כ המציאות של מלכות ברצון נובע רק ממדרגת 'בנים', הרצון לקבל את מלכותו נובע מהאהבה של הבנים לאב.

'אב' נקרא אב מלשון רצון, כמ"ש "אם תאבו ושמעתם" (ישעיה א יט), "לא אבה יבמי" (דברים כה ז) וכדו'. אבל הרצון לא נובע מהאב לבד, אלא כשהבן רוצה בו זה הגדרת האב, האב לא נקרא אב לעצמו, הוא אב ביחס לבן, שם 'אב' זה רק ביחס למה שהבן קורא לו אביו, כלומר הוא רוצה בו. זה שורש התפיסה של קבלת מלכות ברצון, מלכות שלא מתגלה בה המהלך של "בני בכורי ישראל" לא יתגלה בה "מלכותו ברצון קיבלו עליהם", "מלכותו ברצון קיבלו עליהם" זה הצירוף השלם של בנים לעבדים, בנים ועבדים יוצרים תפיסה של מלכות שלמה שיש בה רצון.

מלכות שלמה היא המלכות שבאה מצירוף בן ועבד, וכך אנו רואים שמלוכה שייכת רק בישראל לפי שישאל נקראים בנים, והא בהא תליא, מי שנקרא בן ונקרא עבד יכול להמליך את הקב"ה, אבל אוה"ע אין להם אלא ממשלה. כמובן שמלוכה של בשר ודם כן שייכת באומות

ו"בני בכורי ישראל". המהות של השם "יעקב" הוא מצד התפיסה של 'מלכנו' שאנחנו נקראים עבדים, מצד כך ישראל נקראים יעקב מלשון עקב שהוא בטל לכל קומת הגוף, העקב הוא החלק השפל שבגוף שהשפלות היא תכונת ההתבטלות, וזה בחינת יעקב שהוא משפיל את עצמו למציאות השי"ת בשפלות דקדושה.

נתבאר א"כ שעומק ההגדרה של אבינו מלכנו היא צירוף מדרגת בן עם מדרגת עבד, צירוף כוח ההתפשטות של בן עם כוח ההתבטלות של עבד.

היסוד הזה מבואר גם בדברי הפסוק "מרא־שית שנה ועד אחרית שנה" (דברים יא יב), דר' רש"י חז"ל שנה שהיא רשה בתחילתה מתע־שרת בסופה. שנה שהיא רשה מתחילתה זהו גילוי של התבטלות, מתעשרת בסופה שמתגלה מהלך של המשכה. עושר הוא גילוי של ברכה והמשכה, עשיר הוא מי שהברכה חלה עליו כמ"ש "ברכת ה' היא תעשיר" (משלי י כב), כלומר העשיר הוא כלי לברכה. ובהקבלה למשנ"ת עד השתא, רשה בתחילתה זה הגדרת התפיסה של עבדים, ומתעשרת בסופה זה מכוח מה שאנחנו "בנים אתם לה' אלקיכם", בן יורש את אביו, העושר שלו מגיע מכוח ההמ־שכה של אביו.

לפי"ז נבאר את עומק העבודה של המלכת הקב"ה בר"ה. מלך יש לו עבדים, אבל המלך הוא גם אב לבנים הפרטיים שנמצאים בתוך ביתו. דוגמה לדבר, שלמה היה בן של דוד המלך אבל חל עליו גם שם עבד, ורק באב־שלום מתגלה שהוא היה בן ומורד במלכות. אנחנו ממליכים את הקב"ה מצד הצירוף של בנים ועבדים, המלכה מצד עבד לעצמו שייכת בבחינה מסוימת גם באומות העולם, ודאי שב־דקות מלוכה אמורה בישראל וממשלה בגויים כמ"ש "כי לה' המלוכה ומושל בגויים" (תהילים כב כט), אבל המציאות של עבד ומלך קיימת גם באומות העולם, ומכוח כך התפיסה הזו

בנך. רבותינו אומרים שהניסיון של אברהם אבינו היה שהרי נאמר לו "ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כא יב), כלומר יצחק הוא ההמשך שלך, ואז בא הקדוש ברוך הוא ואומר לאברהם אבינו "והעלהו לעולה" (שם כב ב), במקום שהוא יהיה בנך, המשך של הזרע, הוא הופך להיות במדרגה של הסתלקות והוא חוזר למדרגת אברהם. "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" (בראשית כב יב), מדרגתו של יצחק התגלתה באברהם מכוח שאברהם עוקד את יצחק אליו. זה עומק ההגדרה של מעשה העקידה.

"מלכויות שתמליכוני עליכם, זכרונות שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר", השורפר שמזכיר את עקידת יצחק מגלה שהמלכות היא לא מלכות רק ביחס של מלך ועבד, אלא שיש גם חלק של 'בן' במלכות. עקידת יצחק מבררת את הגילוי של בן ועבד, מחד נאמר "קח נא את בנך", ומאידך נאמר "והעלהו לעולה" כדוגמת עבד שכולו שייך לאדונו.

מדרגת 'אם' בעקידת יצחק

שופר של איל, איל בגימטריה אָם ובגימטריה אֵם, אם לביתה, אל תקרי אֵם אלא אָם כמו שדורשים חז"ל. כשאברהם אבינו לקח איל והעלה אותו לעולה במקום יצחק, יש מרבו תינו שכתבו שהוא עשה זאת ע"מ שלא יהיה ברכה לבטלה, בוודאי שגם על זה קשה שהרי הברכה לא חלה על האיל כי זה כמו שני קרבנות שונים, לא ניכנס כאן לכל הסוגיא. אבל למשנ"ת הדבר ברור שעד כמה שהאיל הוקרב במקום יצחק יש כאן גילוי של העקידה באיל, כלשון חז"ל אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח, אף שיצחק לא הוקרב הקדוש ברוך הוא רואה את אילו של יצחק כאילו זה יצחק גופא, וכמו שבכל קרבן שהאדם מקריב זה חל על שמו, כך אילו של יצחק נחשב כאילו יצחק עצמו הוקרב ואפרו מונח על המזבח.

ובעומק ההקרבה של האיל היא מאותה תפיסה שנקראת יצחק. "ויבוא אברהם לס-

העולם, הרואה מלכי אומות העולם מברך "שנתן מכבודו לבשר ודם". יש מלכות ועבדות באומות העולם, יש עבד באומות העולם ויש דין של מלך באומות העולם, אבל כל זה רק במלכות בשר ודם. המלכות של הקב"ה יסוד דה מצד ה"בנים אתם לה" אלוקיכם" שמצטרף למלכות, וזה מלכות ששייכת רק בישראל שניקראו בנים.

עקידת יצחק

בראש השנה מזכירים מלכויות זכרונות ושופרות, כדברי הגמ' (ר"ה טז.) "מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר". שופר זה שופר של איל להזכיר את עקידת יצחק, וכתוב כאן שעקידת יצחק שייכת באופן מסוים להמלכת הקב"ה, אף שלכאורה אלו שתי סוגיות שונות. עקידת יצחק באה להראות "שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו וגו'", אברהם הוא אב ויצחק הוא בן, וכבר נתבאר שכן עניינו ההמשכה של האב. בעקידת יצחק מתגלה מהלך הפוך שהבן בטל לאב, "ויעקוד אברהם את יצחק בנו וישם אותו על המזבח" (בראשית כב ט), מזבח וקרבן אלו דברים שמהותם זה ההעלאה, התחתון עולה לעליון.

בתחילת מעשה העקידה נאמר "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת" (בראשית כב ב), מה עומק הדבר שנאמר "קח נא את בנך" ולא קח את יצחק, אז חז"ל דורשים שני בנים יש לו, את יחידך ואת אשר אהבת וכו', אבל בעומק נאמר "קח נא את בנך" כי ההקרבה היא היפך מהתפיסה שנקראת בנך. בדרך הטבע יש רחמי האב על הבן שאפילו אם בא עליו במחתרת בידוע שאינו בא על עסקי נפשות, בן יכול לקום על אביו להורגו אבל אב לעולם לא בא על בנו, כך צורת מטבע הבריא. כשהקב"ה אומר לאברהם אבינו "קח נא את בנך" הוא מצווה עליו לגלות מדרגה שהיא היפך של

מלכות במדרגת הריון

שורש הדבר מתגלה במהלך נוסף, משורש יעקב אבינו ועשיו. "ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'" (בראשית כה כב), איתא בחז"ל שהיתה עזרת על פתחי תורה והיה יעקב רוצה לצאת, וכשהייתה עוברת על פתחי ע"ז עשיו רוצה לצאת. רבקה אמנו ראתה כוח שמגלה שני צדדים בבית אחת, "ותאמר אם כן למה זה אנכי", אומרים רבותינו שהייתה לה תביעה למה אני צריכה להיות אם, "ותלך לדרוש את ה'" למה לי צער הריון.

החילוק בין לידה להריון הוא שבהריון שני התאומים באים ממעשה אחד, אבל הגילוי של הלידה הוא בא בזה אחר זה, ולכן לשיטת חכמים יש רק בכור אחד בלידה של תאומים. לשיטת ר' יוסי הגלילי גם בלידה יכול להיות ששניהם יצאו בבית אחת ושניהם בכורים, אבל הפשטות היא כדברי חכמים שבכור בלידה יש רק אחד. אמנם גם בהריון שייך בכור כדברי חז"ל כידוע שיעקב היה בכור בהריון ועשיו בכור בלידה, אבל מ"מ הבכור להריון מגיע ממעשה אחד, שתי טיפות שיכולות לבוא ממעשה אחד, ולידה זה שני מעשים נפרדים.

"אם כן למה זה אנכי", למה לי צער ההריון. הלידה מגלה שני צדדים נפרדים, "לאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר" (בראשית כה כג), ולכן יכול להיות בזה מהלך של שניים נפרדים שכל אחד הולך לדרכו, "ויגדלו הנערים ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים" (שם כז). ההריון, לעומת זאת, מגיע מנקודה של צירוף, ההריון מגלה תפיסה של מהלך אחד, ועל זה היה הקושי העמוקה של רבקה למה לי צער ההריון. "ויתרצצו הבנים בקרבה", אם כשהם יוצאים לאוויר העולם הם נפרדים תינת, אבל כשהם בקרבה, כשנמצאים בפנים שם המהלך הוא שכל שניים הם אחד, וכאן היה לרבקה סתירה לא מובנת, "ותאמר אם כן למה זה אנוכי".

פוד לשרה ולבכותה" (בראשית כג ב), אומר רש"י שנשמכה מיתת שרה לעקידת יצחק שכ"ש שמעיה שרה על עקידת יצחק פרחת נשמתה. מה כוונת הדבר פרחת נשמתה, היא הייתה האם שלו, וכשנעקד ה'איל' היה עלייה של האיל, עלייה של האם, כמשנ"ת איל בגימטריא אם, ואז גם שרה עלתה בחזרה למעלה. "בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה" (ר"ה י:), העלייה היא להעלות את הדבר מ'אם' ל'עם', זה נקרא עקידת יצחק שהאיל מוקרב על גבי המזבח, שלא יהיה "אם כבנים ואם כעבדים", או בנים או עבדים, אלא עם כבנים עם כעבדים, צירוף של בנים ועבדים זה מדרגת עקידת יצחק. בה קרבת האיל שהוא בגימטריא אָם ובגימטריא אָם, העלו אותו ממדרגת 'אם' שמחלק למדרגת 'עם' המחבר את שני הצדדים יחד. זה גופא ההעלאה שנקראת עקידת יצחק להקרבה. זה עומק מדרגת העקידה ביחס של מלכויות.

[זה גם ההבחנה של "יעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר", יש במדרש בחז"ל שהק' דוש ברוך הוא אמר לאברהם אבינו "קח נא את בנך את יחידך", ויצחק מבקש מאברהם אבינו שיקשור אותו לפי שהנפש היא חצופה והיא יכולה להתנגד. החוצפה הזו שבן יכול להתנגד לאביו נקראת אכזריות, האב לעולם לא הורג את בנו כי רחמי האב על הבן, אבל הבן מסוגל להרוג את אביו כי הוא יכול להתאכזר כלפי אביו, ולכן הנפש נקראת חצופה. התיקון של מידת אכזריות זה זכר, אכזריות א' זכר, זו האבחנה שנקראת זכרונכם ובמה בשופר, האכזריות של הנפש שמתנגדת תתקן במהלך שנקרא זכרונות. מ"מ זה לא עיקר סוגייתנו].

נתבאר א"כ עומק המדרגה של המלכת הקב"ה בראש השנה במהלך של חיבור בן ועבד, וזה כוונת דברי המשנה "יהיו עניים בני ביתך", שהם יהיו המשמשים שלך ויחול עליהם גם שם של עבדות וגם שם של בנים, זה עומק התיקון של בית.

כות השלמה. בדקות מכוח מדרגת ראש השנה מתגלה גם בניסן תפיסה של בן, כמ"ש ביציאת מצרים "בני בכורי ישראל", והגילוי הזה הוא מכוח מדרגת ההריון של ראש השנה.

מידת הדין דיצחק

לפי זה נבין עוד נקודה ששייכת לראש השנה. ראש השנה נקרא יום הדין, כידוע אב"הם מידתו מידת החסד ובנו ישמעאל הוא הפסולת של החסד דקדושה, ויצחק מידתו מידת הדין ובנו עשיו הוא הפסולת של הדין. ביום הדין נידונים לחיים ולמוות, מכוח הדין דקדושה נידונים לחיים, והדין של מוות שורשו בפסולת של הדין. כל אחד שנידון בראש השנה אפשר שידונו אותו לחיים מכוח הדין דקדושה משורש יצחק, ואפשר שידונו אותו רחמנא ליצלן למוות מכוח הפסולת של הדין במדרגת עשיו. עשיו אומר "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה" (בראשית כה לב), "הנה אנכי הולך למות" זהו מוות מכוח דין דקלקול. מי לא נפקד כהיום הזה, מי לחיים ומי למוות, לחיים זה דין של יצחק, יצחק אותיות קץ חי, ולמוות זה שייך לדין הפגום שנקרא דינו של עשיו.

"אתה זוכר את כל המפעל", שורש זכור נאמר ביחס לזכר ושורש שמור נאמר ביחס לנקבה, זכר עניינו פעולה ונקבה עניינה שמי"רה. עשיו נקרא עשיו מלשון עשוי ומלשון עשייה, לכאורה 'דין' זהו מצב של שמירה ולא של פעולה, דין זהו לא תעשה, החסד פועל והדין שומר, א"כ מדוע עשיו שהוא מידת הדין דקלקול נקרא עשיו מלשון עשוי, עשייה, ובאמת הדבר ברור ופשוט, לא תעשה דקדושה זה מידת הדין של יצחק, וכאשר האדם פוגם בו שזה בחינה של עשיו הוא בעצם עושה את מה שלא צריך לעשות, וזה מדרגת עשיו, קלקול של מידת הדין. (ישנה עוד הבחנה שהוא כבר עשוי וגמור ואכמ"ל)

מדרגת יצחק זה מידת הדין, "פחד יצחק"

כאן בעצם גנוז עומק המהלך שראש השנה נקרא "היום הרת עולם" מלשון הריון, בצירוף של עבד ובן לדבר אחד. מצד הלידה הבן הוא בן לעצמו והעבד הוא עבד לעצמו בתפיסה של "אם כבנים ואם כעבדים", דהיינו או עבד או בן ולא שניהם בבת אחת, אבל מצד ההריון יכול להיות מהלך שכולל את שני הדברים גם יחד.

כידוע מלכי אומות העולם מונים להם מתשרי ומלכי ישראל מונים להם מניסן, כלומר הגדרת מלכויות של ישראל זה משהו ששייך למהלכי ניסן, אע"פ שלכאורה מלכות שייכת לראש השנה. ביאור הדבר הוא שבראש השנה מתגלה מהלך של מלך של בן ועבד בבת אחת, ובמלכות בשר ודם לא שייך מהלך כזה של מלכות. לדוד המלך היה עבדים, אבל כל ישראל לא מוגדרים בנים שלו. במשה רבינו נאמר "האנכי הריתי את העם הזה אם אנכי ילידתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך" (במדבר יא יב), שמה מתגלה מהלך של אשה אחת היתה במצרים וילדה שישים ריבוא בכרס אחד, הוא שקול כמו שישים ריבוא וכולם נקראים בניו בהבחנה של כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו, אז משה רבנו שהוא שורש התורה כלל ישראל נקראים בניו ביחס מסוים. אבל המלכות ששייכת לבית דוד עם ישראל הם ודאי רק הגדרה של עבדים ולא בנים, אנחנו לא נקראים בניו של דוד, יש לו דין של מלך ויש דין לכנסת ישראל בגדר של עבדים, אבל אין דין של בן שיקרא על שמו.

חודש ניסן זה זמן הלידה של כנסת ישראל, "לקחת לו גוי מקרב גוי" (דברים ד לד), וראש השנה זה זמן ההריון, "היום הרת עולם". בלי"דה מתגלה מהלך של עבדים, ולכן בחודש ניסן שיצאנו מבית עבדים מונים למלכי ישראל שזו מלכות במדרגת עבד בלבד. לעומת זאת בראש השנה מתגלה מהלך שההריון מצרף גם בנים וגם עבדים, ואז הוא זמן ההמלכה של המל-

זכור לנו שהפעולה שנפעלת היא מהכוח של הפעולה של אברהם אבינו שעקד את יצחק בנו, ולא מכוח פעולה דקלוקל בלא תעשה דעשיו.

המלכת ה' במדרגת הריון

הזכרנו שיעקב הוא בכור להריון, ועשיו הוא בכור ללידה. ראש השנה הוא במדרגת הריון, "היום הרת עולם", ומצד כך נאמר "בני בכורי ישראל" לפי שיעקב היה בכור להריון, לעומת זאת במדרגת לידה הבכור הוא עשיו. יעקב אבינו קנה את הבכורה מעשיו, אבל מצד שורש היצירה בהריון כנסת ישראל הם הבכור ובלידה עשיו הוא הבכור.

בהקבלה לכך, הלידה של כנסת ישראל הייתה מתוך מצרים, כמ"ש "לקחת לו גוי מקרב גוי", כמו שהבכורה הייתה שייכת בתחילתה לעשיו ולאחר מכן יעקב קנה את הבכורה, כך גם הלידה של כלל ישראל, וכמו שיעקב צריך לקחת את הבכורה של הלידה מעשיו, כך ישראל צורת הלידה של הבכורה שלהם מגייעה במהלך של יציאה מגלות, "גוי מקרב גוי". הבכורה במדרגת לידה בכלל ישראל זה לא משורש יצירתם אלא מתוך הגלות, כמו ביעקב אבינו שלקח את הבכורה מעשיו, ומ"ש "בני בכורי ישראל" זה רק במדרגת הריון, שם הם נקראים בכורים לחלוטין.

כשאנחנו עוסקים בעבודת היום של ראש השנה שנקרא היום הרת עולם, וכמו שנתבאר שזה צירוף של עבודת בנים ועבודת עבד שזו השלמות של הקומה "אבינו מלכנו", הצירוף הזה יכול להיעשות רק מכוח המקום הפנימי בנפש שאנחנו נקראים בכור בהריון, משם יש לנו כוח לצרף את הבנים והעבדים. כוח הציירוף לצרף את הבנים ואת העבדים זה מצד היותנו "בני בכורי ישראל" במדרגת הריון, ולא מצד הבכורה שמתגלה בלידה רק לאחר יציאת מצרים, ראש השנה נקרא "היום הרת עולם" לפי שהעבודה שלו היא במדרגת הריון

(בראשית לא מב), לכך הימים הנוראים בהם הבחנה של פחד. בצד התיקון הימים הנוראים הם במדרגת פחד מכוח יצחק שזה גזירת דין של חיים. לעומת זאת עשיו הוא הפגם של מידת הדין, עשיו יש בו הבחנה של נמשל לחמה, שס"ה ימות חמה מקבילים לשס"ה מצוות לא תעשה, ועשיו פוגם בהם ע"י שהוא עושה במקום שצריך לא לעשות. זה שורש השם עשיו, עושה אע"פ שיש אזהרת לא תעשה, זה נקרא פסולת של יצחק.

מעשה מתוקן משורש עקידת יצחק

עומק הדין של ראש השנה הוא האם הפעולות של האדם נובעות מכוח הפעולה של אברהם אבינו שמדתו מידת החסד, או שהפעולה שלו באה מכוח המידה שנקראת עשיו, מכוח העשייה דקלוקל. אם האדם שייך ח"ו לעשו אז חל עליו "הנה אנכי הולך למות".

זה נקרא זיכרונות, מעשה כל הנבראים עולה לפניו בזיכרון. בזכרון יש שני כוחות, יש מה שהאדם זוכר ויש כוח של שמירה בזיכרון. הגר"א מונה שבעים כוחות בנפש האדם, כוח הזכר זה כוח אחד, וכוח השומר ששומר את מה שהאדם צייר בדעתו מכח הדמיון זה כוח שני ונפרד מכוח הזכר. "יעלה זכרונכם לפני לטובה", הגדרת הדבר היא שעולה לפני הקב"ה השורש של כל פעולה של האדם, האם הוא פועל מכוח מידת החסד של אברהם, או ח"ו מכוח הקלקול של מידת הדין דעשיו.

"זכור לנו עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח", העקידה שעקד אברהם זה מעשה שהאדם עשה מכוח המידה שנקראת אברהם. אם האדם פועל את הפעולות מכוח מידת החסד של אברהם אז הוא מופקע מהפסולת של פעולות של מידת הדין המקור לקלת משורש עשיו, זה נקרא עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו. זכרונות עניינו לברר את שורש נקודת הפעולה של האדם, "יעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר",

כמ"ש "כרחם אב על בנים" (תהילים קג יג), וסליחות זה במהלך של מלך, "כי אתה מלך מוחל וסולח". אבל לכאורה נאמר בגמ' (כתובות יז.) "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול דאמר מר שום תשים עליך מלך שתהיה אימתו עליך", אז איך שייך מחילה במלך, אז בפשט טות אפשר לחלק בין מלכות בשר ודם למלכות רוקיע, יש אומרים שהסיבה שהמלך כן יכול למחול כי החוטא לא בא לסתור מלכות וכו'. אבל בפנימיות איך יכול להיות מטבע של "מלך מוחל וסולח", שהמחילה תהיה מכוח מדרגת המלכות, הרי מלך לא יכול למחול, לפמשנ"ת עד השתא הדבר ברור, עד כמה שזה היה מלכות בלי מהלך של "אבינו" באמת אין מקום לרחמים וסליחה, רחמים לא כי מלך זה לא הגדרה של רחמים, וסליחה אין כי מלך לא יכול למחול. אבל כיון שיש כאן צירוף של אב ומלך, אב מגלה רחמים מכוח "כרחם אב על בנים", ומלך שהוא אב יכול למחול מכוח הדין האב שלו, מבלי להזדקק למידת הדין. מכוח המלכות שמצורפת לאב, הרחמים שמתגלים בצירוף הזה מולידים את המהלך שנקרא מחיית לה. מלך כשלעצמו אין לו הגדרה של מחילה, אבל מלך שמצטרף למהלך שנקרא אב מכוח כך יש כוח של מחילה במלך.

זה עומק המיתוק של מידת הדין בראש השנה, העבודה היא ראשית לצאת מהדין של עשיו ולחזור לדין של יצחק כמו שנתבאר לעיל, מדרגת יצחק זה ה"עקדה שעקד אברהם אבינו את בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם", שזה גילוי של צירוף בן ועבד, ומתוך הצירוף הזה מגיע המלכות המתקנת בצירוף אב ומלך. מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, אבל במלוכה לשעצמה אין מחילה כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, בזכרונות ושופרות מתגלה שעומק המלוכה הוא צירוף של אב ובן ומלך ועבד, זה מלכות במדרגת "אבינו מלכנו". כשמתג-

כשאנחנו אומרים "אבינו מלכנו" אנחנו צריכים להגיע לאותו מקום כנפש ששם אנחנו ראשית, במחשבה של עלה תחילה להיבראות דהיינו ההריון, כלפי זה אנחנו ראשית, ובמקום הזה דייקא יכול לחול צירוף של אב ומלך בבית אחת. מציאות של לידה שייכת רק באם, באם מתגלה "אם כבנים אם כעבדים", או בן או עבד. אבל הריון שייך למהלכי האב, האב יוצר את בנו אז הוא נקרא אב, אבל בעצם היצירה שלו כאן בעצם גנוז הצירוף של המלכות והאבהות בבית אחת.

ישראל עלו תחילה במחשבה להיבראות בנקודת ההריון, שם מקום הבכורה של יש-ראל, ושם נקודת הצירוף של המלכות והאב בבית אחת, בטיפה הראשונה של יצירת ההריון גנוז הצירוף של אב ומלך גם יחד. היום הרת עולם לפי שרק מצד שורש הבכורה בהריון יש לנו כוח לצרף את המהלך של אב ומלך.

"מלכויות כדי שתמליכוני עליכם", מלכות שאין בה מהלך של בן זה לא "מלכותו ברצון", מי שהוא לא טיפה ראשונה יכול להמליך, אבל זה לא יהיה מלכות ברצון, וזה המלוכה ששייכת באומות העולם במדרגת ממשלה. מדרגת מלכות ברצון שייכת רק בבן, בדוגמה שהזכרנו שלמה נקרא בנו של דוד, הוא מקבל את הצירוף של המלוכה ברצון, ורק בכהאי גוונא שייך להגיע למלכות באופן השלם.

האבהות מתגלה בנקודת הראשית של הטיפה הראשונה, זה העומק של הראשית שמתגלה בראש השנה, ראשית שמגלה מהלך של צירוף של מלך ואב. מלך ואב זה הצירוף השלם שיש בכריאה, והצירוף הזה יכול לחול רק בישראל כי הם ראשית היצירה, ומכאן ואילך זה הולך, וההולדה לא שייכת למהלכי האב.

סליחה מכוח "אבינו מלכנו"

הימים בתקופת ראש השנה נקראים ימי הרחמים והסליחות, מדרגת רחמים שייכת לאב,

מקום ההשראה של הקב"ה, ובפרטות יותר בית המקדש זה מקום השראת השכינה בעו"לם. 'ראש בית' עניינו שיש בראש שני כוחות יחד, גם מלך וגם אב, מכח זה יכול לחול בית אמיתי. נחזור למה שפתחנו בתחילה, "היו עניים בני ביתך" זה מדרגת עני ועבד שהופך לבן בית, בית שלם זה בית שכולל בתוכו עבד ובן בבת אחת. זה עומק ההגדרה שנקראת 'ראש בית', וזה מדרגת ראש השנה, ראש לבית האמיתי שיש בו צירוף של מדרגת עבד ובן

לה הצירוף של אבינו מלכנו אז מתחדש מהלך שהמלכות יכולה ליצור גם מחילה, ובעומק הצירוף של המלוכה עם המהלך של אב זה שלימות המחילה של הבריאה כולה.

המחילה שאנחנו מבקשים יכולה לבוא רק מכוח קבלת עול המלכות באופן של אב ומלך, "זכרונות שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה ובשופר", להזכיר את עקידת יצחק שהייתה במהלך של בן ועבד. זה מלוכה שכל עניינה צירוף של אב ומלך בבת אחת.

מהמקום הזה יכולה לחול בריאה שלימה, בראשית נוטריקון 'ראש בית', כל הבריאה כולה נקראת ביתו של הקב"ה, הבריאה היא

פרקי אבות 066 פרק א משנה ה ויהיו עניים בני ביתך
מספר שיעור בקול הלשון 1131827

אוצר האותיות

(בתי'ם (ספ"י פ"ד מט"ז)

בית משורש בת

"כיצד צירפן, שתי אבנים בונות שתי בתי'ם, שלש בונות ששה בתי'ם" (החלק הזה הוא המשך של משנה ג', לפי גירסת הראב"ד משנה י"ב, ולגירסת הגר"א משנה ט"ז). שתי אבנים בונות שתי בתי'ם, 'אבנים' ו'בונות' זה מלשון בנין, אבנים מלשון בן-בנין, וכן גם בונות זה מלשון בן-בנין, אבל כשזה נבנה זה הופך להיות מציאות של בית, משורש בת. כל זמן היות הדבר כחלקים לעצמו כל אות ואות נקראת אבן שממנה נבנה הדבר, אבל כאשר זה מצטרף אהדדי זה משתנה להבחנה של בית.

בלשון כללית מאוד בית זהו לשון צירוף, כלומר צירוף של האבנים בבנין הופך לבית, וכאשר הבית נשבר לחתיכות זה הופך להיות בתר משורש חילק. בתי'ם זה צירוף של האותיות, ובתר זה חילוק של הדבר למצבו הראשון שכל אבן ואבן עומדת כמציאות לעצמה.

בסדר התולדות יש אב ויש בן, ויש אם ויש בת, ובעצם אב ואם הם החצי הראשון של הצירוף, וכן ובת הם גדר של חלק שני. האותיות מתחלקות בצורת 'אמת', ראש תוך וסוף, מא' עד מ' וממ' עד ת', מא' עד מ' זה החצי הראשון של האותיות, וממ' עד ת' זה החצי השני של האותיות. א"כ 'אב' זה תחילת כל הצירופים, א' וב', ואם' זהו צירוף של החצי הראשון מא' עד מ'.

בן ובת זה תחילת הצירופים ששייכים לחצי השני, ב' היא אות של המשך, היא לא תחילת דבר, 'בן' מתחיל לצרף את ההמשך עד להמשך של האמצע, מב' עד נ', ולעומת זאת 'בת' זהו צירוף מנקודת ההמשך של ב' ועד לסוף החצי השני.

א"כ האב והאם הם החצי הראשון, 'אב' זה השורש של ההתחלה, ו'אם' זה הצירוף מההתחלה עד האמצע, והבן והבת זה החצי השני, 'בן' מתחיל את הצירוף מהנקודה השניה והוא מתפשט מהאמצע ואילך, וה'בת' מצטרפת מההתחלה עד הנקודה האחרונה. זה הסדר הצירופים של אב ואם וכן ובת.

ובהבחנה שהאבנים מצטרפות וזה נקרא שני בתי'ם, מצד כך 'בית' נקרא בית מלשון בת, כי הצירוף של האבנים זה בעצם צירופי אותיות, וצירופי האותיות הם בהבחנה של השורש אב ואם המצרפם לבן ובת המצטרפים. א"כ כל לשון של בונות שתי בתי'ם, ה'בתי'ם' זה משורש בת, הבת היא הנקראת בית.

בלשון רבותינו כידוע ספירת המלכות נקראת בת, והיא הנקראת ג"כ בית. שורש בת בתורה מוזכר לראשונה בסוף פרשת נח, "מלכה בת הרן" (בראשית יא כט), מלכה מלשון מלכות, זה ההבחנה של בת שנמצאת בתורה.

מדרגת בת ומדרגת ביצה

כיון שנתבאר ששורש המציאות שנקראת בית שורשה בבת, נבאר תחילה מהו שורש 'בת'. ביצירת האשה נאמר "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן" (בראשית ב כא), בלשון ארמית שינה נקראת 'בת', לן תרגומו בארמית 'בת', א"כ שורש יצירת האשה הוא משינה, מ'בת'.

בקומת האדם המקום שנקרא בת הוא העין, "המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין". יש את עצם העין ויש את בת העין, בחינת בת מתגלה באדם במקום שנקרא בת עין. וצריך להבין מה שורש השם בת עין.

של שתי אותיות שזה יוצר שני בתיים, צירוף של שלש אותיות בונות ששה בתיים וכו'. כידוע בדברי רבותינו 'ביצה' ר"ת י"ב צירופי הוי"ה, הביצה מונח בה צירוף רחב יותר, ומה שיש בה רק י"ב צירופי הוי"ה ולא עשרים וארבע זה מחמת שיש בשם הוי"ה ה' כפולה. ארבע אותיות בונות עשרים וארבע בתיים, אבל אם יש אות כפולה ביניהן כגון שם הוי"ה, אז זה הופך להיות י"ב צירופים.

כשנאמר שתי אבנים בונות שני בתיים, כפשוטו זה נאמר על אותיות ששתי אותיות בונות שני בתיים, אבל בעומק בצורת אדם זה מתגלה באופן ששתי אבנים אלו אב ואם, בונות שני בתיים אלו בן ובת. אבל בעופות לא מתגלה המדרגה של שתי אבנים בונות שני בתיים, אלא מאב ואם נוצר מציאות של ביצה, והביצה צריכה עוד מעשה, היא צריכה דגירה על גבי כך ועל ידי כן נוצר מציאות של אפרוח. מצד כך הגדר של ביצה הוא הרחבה של צירוף האותיות, אין כאן צירוף של שתי אבנים בונות שני בתיים כמו לידה באדם, אלא נעשה כאן ביצה שהיא י"ב צירופי הוי"ה, זה מדרגת לידה שמתגלה בעופות.

שורש בת בתואל ובתיה

כמה וכמה אנשים נקראו בשורש 'בת'. בת שבע אשתו של דוד המלך, הזכרנו שבת זהו סוד המלכות שנקראת שביעית, ובתורה ג"כ נאמר בת ביחס למלכה כמשנ"ת.

ישנם שני שמות נוספים משורש בת, בתואל ובתיה בת פרעה. בתואל היה אבי לבן ואבי רבקה, ראשית כל בלבן יש אותיות 'בן', ובדקות בתואל זה מלשון בתולים. "לא מצאתי לבתך בתולים" (דברים כב יז), לבת יש בתולים, ואמרו חז"ל שהיה בועל תחילה כל בתולה הנכנסת לחופה. אבל בעומק מה המושג שנקרא בתולים, עיקר המושג בתואל מדבר על היחס של אשה למי שהיא שייכת אליו. 'אשה' עומדת להנשא למישהו, אבל כל זמן שהיא לא

מאותו שורש יש בבעלי חיים חיה שנקראת בת יענה, הגמ' בחולין (סד:) דנה האם בת היענה זה שם עצם, וכל יענה נקראת בת יענה, או שאלו שני דברים שונים, ולמעשה אומרת הגמ' שזה שתי שמות מחולקים, יש יענה ויש בת יענה, ובת יענה זה הביצה שנולדת מהיענה.

יש שתי צורות של הולדה בבריאה, יש לידה שהיא לידה של ולד, כמו שאדם יולד ולד כך בהמה וחיה יולדות ולדות. אבל ישנם עופות שלא מולידים ולדות אלא הם מטילים ביצים, ומכוח הביצה נעשה מציאות של ולד, מציאות של בת. והדבר צריך התבוננות, יש צורה של לידה בבריאה שהיא להדיא צורה של לידה, אבל יש צורה של לידה בבריאה שנולד דבר שהוא בעצם דבר מאכל שנקרא ביצה, ובביצה גנוז האפשרות להוציא מזה אופן של לידה, אבל זה לא לידה כפשוטו. [זה סוגיא רחבה מאד לכשעצמה, יש את שורש יצירת אדם הראשון שלא נוצר מיצור אשה ומטיפה סרוחה, ומצד כך בעופות יש צד של גילוי שהם לא נוצרים כביכול מאב ואם כפשוטו, אלא צורת היצירה היא מהאב והאם דוגרת על הדבר ועל ידי כן נוצר הולד, מעין גיבל את עפרו שנאמר באדם הראשון, אבל זה לא צורה של לידה כפשוטו].

זה מקור השם בת היענה, בת שנוצרת מביצה של יענה, כשם שאצל בעלי חיים אחרים זה יקרא בן ובת, כמ"ש "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כב כח) דהיינו אם ובתה, מאותו משקל הביצים גם נקראים בנים ובנות. מצד כך בת היענה זה הביצה של היענה. [וזה נאמר דווקא ביענה בגלל ההבחנה שצריך להחזיר את זה ל'אין', להחזיר את יענה, יש בה אותיות עין, לאין]

לעניינא דידן, במשנה נאמר שתי אבנים בונות שני בתיים, שלש בונות ששה, ארבע בונות עשרים וארבעה בתיים, כלומר יש צירוף

החיל את מדרגת "מוכר בתו" גם על הנישואין. זה היה מדרגת בתואל אבי לבן ואבי רבקה שרצה לקחת לעצמו גם את הבתולים ששייכים לבעל, וזה מה שירש ממנו לבן.

בתי בת פרעה זה צד התיקון דבת, בתיקון זה מדרגת 'בת א-ל', בקלקול זה "בת אל נכר". בתי איותות בת י-ה, כלומר יש מה שהיא משויכת לאביה, יש מה שהיא משויכת לבעלה, ויש מה שהיא משויכת לאלוקים. בשם בתואל, בקלקול נאמר "בת אל נכר", ובתיקון זה בת א-ל בתו של הקב"ה. אבל זה רק שם א-ל, א-ל אלקים שורשם חד אלא שא-ל זה חסד ואלקים זה דין, אבל בכללות זה שורש אחד. המדרגה למעלה מכך נקראת בתי בת פרעה, בת י-ה זה בת שמצטרפת בחזרה לאביה ואמה, זה מה שהתגלה במצרים, שתי אבנים בונות שני בתים, זה אב ואם שמולידים בן ובת, י-ה אב ואם בונות עוד שתי בתים ו' ה', זה צירוף הו"ה השלם. ביצה היא י"ב צירופי הו"ה, אבל אב ואם אלו י' ה' בונים בן ובת ו' וה'.

גילוי בית במשה רבינו

פרעה אמר "לא ידעתי את הו"ה וגם את ישראל לא אשלח" (שמות ה ב), איפה יש גילוי של "לא ידעתי את הו"ה", ב"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון" (שם א כב). פרעה לא נתן שיהיה מציאות של שתי אבנים שבונות שני בתים, "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" דהיינו שבמקום בנין נעשה חורבן, וכנגד כך נאמר בשפרה ופועה שהצילו את הולדות "ויעש להם בתים" (שמות א כא), בתים דייקא מחמת שהם תיקנו את הבתים. הבתים הללו הם מכוח מה שהם תיקנו את ה"שתי איותות עושות שני בתים".

מהו שורש המציאות של משה רבינו, מרים אמרה לעמרם גזירתך קשה משל פרעה שפרעה לא גזר אלא על הנקבות ואתה גזר גם על הזכרים, ומכוח כך חזר ועשה ליקוחין שניים ביוכבד כידוע ונעשה שורש הלידה של

שייכת למישהו היא נקראת בת א-ל, מיוחדת אל אביה. ארבעים יום קודם יצירת הולד נגזר בת "פלוגי" לפלוגי, אז אשה או שהיא מיוחדת לאביה או שהיא מיוחדת לבעלה, זה ההגדרה של בתואל. בתואל לא רצה שרבקה תינשא, ובעצם הוא רצה שהיא תהיה עדיין מיוחדת לאביה, בא מלאך והרגו וכו' כי הוא לא רצה לשלוח אותה, ומה' יצא הדבר כל מה שהיה אחרי זה עם לבן ששלחו אותה.

בתואל פירושו 'בת' שהולכת 'אל' מישהו אחר. במידה מסוימת קודם הנישואין בת שייכת לאביה, ואחרי שהיא נישאת היא שייכת לבעלה, וזה היחס שנקרא בתולים. השייכות של בת לאביה זה לא ביחס של בתולים, בתולים זה רק ביחס של אשה לבעלה. אבל בתואל לא רצה לתת אותה להנשא למישהו אחר, אז גם את הבתולים שלה הוא רצה לשייך אליו, זה נקרא בתואל דקלקול. כל בת יש לה את החלק שבו היא שייכת לאביה, אב מוכר בתו לאמה, ויש את מה שהיא שייכת לבעלה ביחס של בתולים. בתואל דקלקול זה הפקעה של מציאות הבתולים, בתואל לוקח אליו גם את הבתולים שלה, כדברי חז"ל הנ"ל שהיה בועל כל בתולה.

המדרגה הזאת משתלשלת גם ללבן, רחל ולאה אומרות ליעקב אבינו "הלוא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו" (בראשית לא טו), דרך האב בשעה שהוא משיא את בתו הוא נותן לה נדוניא, אבל כאן לא רק שהוא לא נתן להם נדוניא, אלא גם מכר אותם. על דרך כלל אדם יכול למכור את בתו לאמה והוא יכול גם להשיא אותה לאחר, אם הוא מוכר אותה לאמה הוא מקבל תשלומים, ואם הוא משיא אותה לאחר הוא צריך לתת נדוניא. ודאי שיש דין שאב מקבל כסף קידושיה של בתו, אבל עיקר ההגדרה של נישואין זה שהאב נותן, לא מקבל. זה מה שאומרות רחל ולאה "הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו", כלומר הוא

על כן הגאולה השלמה היא בבית המקדש, זה הבית דתיקון השלם. זה ההבחנה של "כי ב'ה' ה' צור עולמים", בת-י'ה' זה שלימות נקודת התיקון של בית. השלימות של מדרגת שתי אבנים בונות שני בתים זה לבנות את ה'ה' ו'ה' בשלימות, ו' ה' זה שני בנים שנבנו מהשתי אבנים שבונות את הדבר. זה הביאור במדרגת בית ששורשה במדרגת הבת.

ובעומק, לא זו מחבבן עד שקראן בתי, לא זו מחבבן עד שקראה אחותי, לא זו מחבבן עד שקראן אמי, והיינו שמעלים את מדרגת הבת למדרגת י' ה', זה אמי שהיא ה'ה' העליונה, ושתי אבנים שבונות שני בתים זה בנין שמצרף את הבן ואת הבת.

נסכם את הדברים, בית בונים מכוח אבן, הבית הנבנה הוא מכח הצירוף של בן ובת זה נקודת התיקון. 'תבן' זה אותיות בן ובת דקלקול, במצרים היה תבן מצד הקלקול, אבל במקום התיקון השלם של בחינת שתי אבנים שבונות שני בתים, הכוח הבונה הוא אבנים, האבנים בונות מכוח בנין של אבנים, והם בונים בת-בית, ובזה נעשה צירוף של בן ובת. זה מקום האחדות הגמור של בן ובת, ואז מתגלה הכוח של שתי אבנים שבונות שני בתים, הרי כאן ארבע, כנגד ארבע אותיות של שם הוי"ה.

משה רבינו. א"כ שורש הלידה של משה רבינו נעשה מהמקום שנקרא "ויעש להם בתים", נעשה בית חדש לצורך לידתו. ולאחר שהוא נולד ג"כ נאמר "ולא יכלה עוד הצפינו ותיקח לו תיבת גומא" (שמות ב ג), תיבה מלשון בית. משה נולד משורש שפרה ופועה "ויעש להם בתים", ולכך גם הוא עצמו נכנס למציאות של בית.

"ולא יכלה עוד הצפינו וכו' ותשם בסוף על שפת היאור" (שמות ב ג), ולאחר מכן נאמר "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור" (שם ה) מבארים רבותינו שהלכה לטבול מגילולי בית אביה, לצאת ממה שהיא בת פרעה והיא הופכת להיות בת-י'ה. גילולי בית אביה זה מה שהיא בת של אביה, מזה גופא היא הולכת לרחוץ, ולכן היא פוגשת את משה רבינו שנמצא בתיבה, מכוח מה שהיא נקראת בת-י'ה. בתיה אותיות תיבה, זה מדרגת התיבה שהיא פוגשת, ומכאן ואילך מתגלה מהלך חדש של בת, זה בת שבעצם היא מצורפת לאביה ולאמה.

הגילוי הזה שהיא מחפשת למשה רבינו בית, כמו שאמרה מרים "האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" (שמות ב ז), זה מכוח מדרגת "ויעש להם בתים". ומכוח מדרגת בת-י'ה היא באמת היתה מינקת אותו, אבל נקודת המלחמה היתה בכך שהיא הביאה את משה רבינו לבית פרעה, וזה היה עומק נקודת המלחמה, באיזה בית עסקינן האם זה בית דקלקול או בית דתיקון, בית דקלקול זה בתיה בת פרעה, בית דתיקון זה בת-י'ה.

שורש הגאולה נעשה ג"כ במציאות של בית, ביציאה ממצרים יש גילוי של בית במשכן, ויתר

אוצר האותיות

אפיקומן – בית

לביהמ"ק שנקרא 'חדר המיעטות', וזהו ה'בית מלוני' שמתגלה אצל יעקב אבינו שקראו בית ע"י "וישכב במקום ההוא וילן שם", ומכח כך גם בזמן הגאולה ענני הכבוד [שהם גם בגדר בית] מביאים את בני ישראל להקריב את הפסח במקום בית המקדש. וכן כשהם יוצאים ממצרים הם נושאים ארזים שהם הכח לכנות משכן - שהוא בבחינת בית - ומכח כך הם נכנסים לא"י ובונים את ביהמ"ק.

ד. קרבן פסח הוא בבחינת ה'יחידה' ולכן הוא קרבן נבדל משאר הקרבנות בדיני הקרבתו ואכילתו, וקובע את יום י"ד ניסן כיו"ט לעצמו, ומהותו היא אור של מסירות נפש שבהקרבת אלהי מצרים בשונה משאר קרבנות שהם הקרבה מלשון קירבא, וזהו שורש "בבית אחד יאכל" - שבו הארת היחידה הפרטית, ולעת"ל בהארת משיח - היחידה הכללית - כל ישראל יאכלו ק"פ בבית אחד [מאותו של שורש הבית השלישי שהוא 'בית אחד' לצרף את הכנס"י] - וזו תהיה הסעודה דלעת"ל דשור הבר ולויתן, ואז כל ישראל יאכלו ק"פ מבהמה אחת, ולא יהא קרבן נוסף של חגיגה בכדי שהפסח יאכל על השובע אלא האכילה כולה רק פסח, עד השורש העליון שמה שהשתא אומרים הלל והודאה על הפסח - לעת"ל הפסח גופא יהפך לקרבן תודה.

ה. ליל פסח וליל ת"ב חלים באותו יום כי הם ה'דבר והיפוכו' שבמהלכי הבית, בניינו וחורבנו, ובהקבלה לכך, בגאולה העתידה הארת נפש דמשיח הוא גילוי של תשעה באב ובמדרגת מקום זה בנין ביהמ"ק דלעתיד שזהו הגילוי של "בניסן עתידין להיגאל", ובפרטות זה עומק האור של אפיקומן - אפיקו את הארת

סיכום חלקי וקצר

מתגלה כאן בשיעור שאור ה'יחידה שבנפש' שמאיר בבבית - הן ה'יחידה' הפרטית בבית הפרטי והן ה'יחידה' כללית - הארת משיח - בבית הכללי שהוא ביהמ"ק, מקיף את כל ההשתלשלות של גלות וגאולת מצרים בכלל וקרבת פסח בפרט, כשורש לגאולה העתידה - אור ה'אחד'.

א. גאולת ישראל כליל פסח היא גאולה של "לא תצאו איש מפתח ביתו" - הארת ה'יחידה שבנפש' שמאירה בבית, וזהו הדין 'בבית אחד יאכל' שבקרבת פסח ודין קשירתו לכרעי המיטה שמבטא חיבור לקביעות שבבית כמקום לינה, וב"סור מרע" זהו איסור "שאור לא ימצא בבתיכם" דייקא, וכן חיוב בדיקה שחל על בית כי החמץ מסתיר את אור הבית.

ב. שורש הירידה למצרים הוא בבחינת הבית של י"ב שבטים שנאמר בהם "איש וביתו ובאור", ועומק עצתו של פרעה לעכב את הגאולה שהיא אור של בית הוא ע"י שמשעבדם לבנות את פיתום ש"פי תהום בולעו" ואת רעמסס ש"מתרוסס" שזהו כח הביטול לבית, ושורש הגאולה היא ב"ויעש להם בתים" שנאמר במילדות - שורש משה ואהרן שגואלים את ישראל, וזהו בנין בית ישראל בנעלמות בתוך גלות מצרים עד גילוי אור הבית כליל פסח, וגם ביציאתם ממצרים הארת הבית ממשיכה בענני הכבוד וזה שורש מצות סוכה שהוא המשכת הארת הבית לדורות.

ג. הבית בה"א הידיעה הוא בית המקדש שאליו עולים כל ישראל בג' רגלים, ובעיקר בפסח להקרבת הפסח, ובעומק, קשירת הפסח לכרעי המיטה היא לא רק לבית הפרטי אלא

המן שיורד מן השמים שמאותו שורש יירד הבית השלישי מן השמים.

אפיקומן - כמו שנתבאר שורש החלקים של גדר הראשית שמתגלה באפיקומן:

ההווה שהיא שורש המצה מלשון מציאות. ומשם נמשך האמונה במציאות שזה ה'מיכלא דמהימנותא'.

התענוג שבאכילה שזהו ה'אין מפטירין אחר הפסח האפיקומן' על מנת שישאר טעם האפיקומן בפיו שזה התענוג הפנימי שבדיבור, אפיקומן - אפיקו-מן לגלות את התענוג.

וכח הרצון שמתגלה באפיקומן שהרי האפיקומן הוא הסיפא של הליל הסדר וזה מה שנאמר בסימני ליל הסדר - נרצה - מלשון של רצון, זה הסיפא של ליל הסדר נרצה - רצון, הכח של הרצון המתגלה באפיקומן.

אלו הם החלקים השורשיים שגנוזים במציאות האפיקומן.

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", האור של האפיקומן בפרט והאור של פסח בכלל הוא השורש של האור של הגאולה לעתיד לבוא, הגאולה לעתיד לבוא מושרשת בגאולת ישראל ממצרים.

כבר הוזכר יסוד דברי רבותינו שהסעודה של ליל הסדר בכלל ואפיקומן בפרט היא השורש של הסעודה דלעתיד לבוא, וכן היין ששותים הוא השורש של ה"יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית" - זה יהיה הסעודה דלעתיד לבוא.

"בבית אחד יאכל" שבקרוב פסח - אור היחידה שמאיר בבית

האכילה והשתיה הזו הם אינם נגמרים בליל הסדר אלא נשאר מהם ה'טעם אפיקומן' וכן בשתיה לאחמ"כ כששותים את ב' הכוסות של יין, זה נמשך ומאיר הלאה.

ועומקם של דברים - יש הרי מצוה מיוחדת שנאמרה בקרבן פסח - בפסח מצרים נאמר להדיא האיסור לצאת מפתח בתייהם - "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר וגו' ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף", אבל גם בפסח דורות נאמר בלשון הפסוק **"בבית אחד יאכל"** ויש מחלוקת בזה בגמ' בסוגיא בפסחים מה גדר הדבר, אבל מקרא מלא - "בבית אחד יאכל".

ועומק הדבר שהפסח נאכל בבית אחד ולא נאכל בשני בתים - זה ברור שמחמת שהאור שמאיר בפסח הוא אור של בית.

הוזכר פעמים רבות מאד דברי רבותינו על מה שמבואר בחז"ל **"חמישה שמות יש לה לנפש - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה"**. שהנפש היא בכבד, הרוח בלב, הנשמה במח, החיה בבגדים והיחידה נמצאת בבית.

וא"כ, עומק ההארה שמתגלה בפסח - "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", ו"בבית אחד יאכל" שמתגלה בקרבן פסח שהוא האפיקומן זה הארה שמאיר בפנימיות אור היחידה שהיא מאירה בבית, ומי שיוצא מהבית הוא יוצא מהארת היחידה, זה העומק של האיסור לצאת מפתח הבית עד בוקר, וכאשר אוכלים את האפיקומן שזה זמן עיקר ההארה לדורות נאמר **"בבית אחד יאכל"** - זה מקום ההארה.

הישיבה בסוכות בענני הכבוד שביציאה ממצרים - המשך הארת ה'בית'

וההארה הזו בוקעת גם כאשר הם יוצאים ממצרים אף שלכאורה נגמר מהלכי הבית אך ההארה הזו ממשיכה הלאה, יש לנו הרי שני מועדים שורשיים - פסח וסוכות - ושבעות כידוע מדברי הרמב"ן ועוד הוא לא מועד גמור לעצמו אלא הוא שמיני עצרת של החמישים יום, השמיני עצרת של חג הפסח, ובדרך רמז

שכשהם יוצאים ממצרים הם יושבים בסוכות וא"כ ההארה של הבית ממשיכים אותם, וע"י כן מתגלה הכח שמקיף את בני ישראל כבית, היחידה שבנפש שהאירה ביציאת מצרים היא זו שממשיכה ומאירה כאשר הם הולכים במדבר - "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים".

עומק חיוב ביעור חמץ שתלוי בבית - שלא יסתיר את האור שבבית

יתר על כן, עומק ההארה שמתגלה בפסח הרי יש לו שני צדדים, מצד אחד יש את המצוה של האכילה, אכילת פסח מצה ומרור, ומהצד השני יש את האיסור של "ולא יראה לך שאור בכל גבולכם", "לא ימצא חמץ בבתיכם", והיינו שבפסח לא נאמר רק שיש דין של איסור אכילה ויש דין של איסור הנאה שזה מצאנו גם בשאר איסורי תורה אלא בפסח יש דין מיוחד שלא יראה לו חמץ בגבולו של האדם, בביתו של האדם, יש איסור שיראה לו שם חמץ

בהקבלה לצד החיובי של אכילת פסח שנאמר שיש דין של בית - "בבית אחד יאכל", מהצד ההיפכי שלו להסיר את כח הטומאה יש את הדין של חמץ שנאסר דווקא "בבתיכם" ולא נאסר חוץ מגבולו של האדם, האיסור שיראה חמץ בגבולו של האדם הוא מחמת שעד כמה שהחמץ מתראה בבית - ודייקא מדגישים - בבית שזה לא רק איסור מצד בעלות של ממון על החמץ שזה הגדרה אחרת, אלא שהאיסור זה מה שהוא מתראה בביתו של אדם, מה שהאיסור הוא שזה מתראה בבית היינו משום שלולי כך - אם חס ושלום יש מציאות של חמץ הרי שנעלם האור הפנימי של הבית, הוא מסתיר את האור שנמצא בבית.

ולכן יש דין בדיקה בחמץ, ובעומק מה שנאמר "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר" כלומר - שיש חיוב נוסף לבדוק את הבתים, והיינו שמלבד האיסור דאורייתא להשהות את החמץ בביתו נאמר ש"בודקין

זה רמוז במילה פסח עצמה פ' - פסח, ס' - סוכות וח' זה השמיני של פסח והשמיני של סוכות שמצד אחד הם רגל בפני עצמם ומצד אחד הם חלק ממציות המועד של פסח וסוכות.

ובפרטות לעניינא דידן - כמו שבפסח יש דין של בית, בפסח מצרים יש דין של "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" ובפסח דורות יש דין באכילה "בבית אחד יאכל", כמו כן בסוכות יש דין של "בסוכות תשבו שבועת ימים" - 'תשבו כעין תדורו'.

ובהבנה הפשוטה - בפסח יש דין להיות בבית ובסוכות יש דין לצאת מן הבית - "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי", אבל בדקות יותר בשניהם יש את היחס של "שב בדירת..." אלא שבסוכות באיזה דירה תשב - "שב בדירת עראי".

והעומק שבדברים הוא - בפסח מצרים ישבנו בתוך בית, האיר היחידה שבנפש שבבית וכשיוצאים ממצרים שלכאורה יוצאים מן הבית שהרי רק "עד בוקר" נאמר לא לצאת אבל מהבוקר היה יציאה ממצרים - "ויהי בשלח פרעה את העם", אבל ביציאה ממצרים ממשיך ההארה שהיה בליל פסח, ובאיזה אופן הוא ממשיך - "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" שהמשכה של הארת הסוכה היא המשכה של ה"בית אחד יאכל" ושל ה"ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", זהו ה"בסוכות הושבתי" שהיה ביציאת מצרים "שב בדירת עראי", והישיבה הזו שבני ישראל נמצאים תחת ענני הכבוד כשהם הולכים במדבר שזה ה"בסוכות הושבתי" היא ממשיכה את ההארה של "בבית אחד יאכל" "לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" שאותה הארה ממשיכה.

ואשר על כן - ההארה הזו של ליל פסח לא מסתיימת, אם כן, בליל פסח בגדר של בית אלא היא ממשיכה ביציאתם ממצרים

של כל הקרבנות כולם שהם נאכלים ביום הקרבנות - ולכן הפסח מוקרב אחרי תמיד של בין הערביים.

ואשר על כן - מונח בהקרבנות קרבן פסח שהוא דין הקרבה לעצמו והוא לא עומד במהלכי כל הקרבנות כולם, תמיד נראה שיש תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים וביניהם כל הקרבנות כולם, שזה הדין של "עליה השלם כל הקרבנות כולם", אבל פסח מוקרב אחרי תמיד של בין הערביים, הוא שונה מכל הקרבנות, הוא נבדל מכל קרבנות כי מונח בו אופן של יחידה לעצמה, הוא לא מצורף לשאר כל הקרבנות כולם.

כל הקרבנות כולם נקראים קרבן מלשון של הקרבה - קירבה בבחינת "נפש כי תקריב", אבל קרבן פסח שהוקרב במסירות נפש ביציאת מצרים שהם הקריבו את אלהי מצרים הוא אור לעצמו של מציאות מסירות נפש.

קרבן פסח הוא הקרבן הראשון שהקריבו ועל אף שהיו קרבנות שקדמו לו אך הם לא היו מדין ציווי לכלל ישראל אלא הוא הקרבן הראשון שהוקרב, והוא קרבן שקדם למתן תורה, הוא קרבן נבדל מכל שאר הקרבנות, בהדגשה, הוא בבחינת ה'יחידה', הוא עומד כמציאות לעצמו, ולכן הוא גם קובע יום טוב לעצמו כי הוא מהות שונה מכל ההקרבנות, שאר כל הקרבנות כולם יום הקרבנות הוא לא בגדר שיעור יום טוב כמו יום י"ד ניסן שהוא יו"ט של קרבן פסח.

וודאי, יש כמה וכמה חילוקים בין שאר הקרבנות לפסח, אבל חילוק אחד יסודי שמתבאר השתא - קרבן פסח הוא נבדל מהקרבנות במהות שלו, בזמן הקרבנות, בזמן אכילתו, הוא בריה בפני עצמו, ולכן גם ה"ד שהוא קרב בו הוא סוג של יו"ט לעצמו, וא"כ, לא רק האכילה שלו נאכלת בבית אחד שהוא נאכל לעצמו וגדר שיעור אכילתו לילה בלבד, אלא בהקרבנות ג"כ הוא כמציאות לעצמו.

את החמץ, וודאי ש"בודקין את חמץ" היינו שבודקים את הבית מחמץ וא"כ החיוב בדיקה הוא חיוב של בית - הוא לא חיוב בדיקה של חמץ, ולכן מי שיש לו חמץ ואין לו בית אין לו חיוב בדיקה, מי שיש לו בית ג"כ אין חיוב בדיקה במקום שאין מכניסין בו חמץ, אבל החיוב הוא במי שיש לו בית ששם יסוד החיוב של הבדיקת חמץ.

קרבן פסח - נבדל משאר הקרבנות בהקרבנות ובאכילתו

ומה ש"בודקים את החמץ לאור הנר", מאיפה האור של הנר מאיר לבדוק בו את הבית? - ברור ופשוט - יש לנו דין של אכילת אפיקומן - פסח ויש לנו זמן של הקרבנות אפיקומן - פסח, והרי בשונה מהמועד של סוכות ש"ד תשרי אין לו דין של מועד, י"ד ניסן שהוא ערב פסח יש לו דין של מועד, וכפשוטו הדין של מועד שבו הוא מחמת שזה זמן ההקרבנות של הקרבן פסח שהוא מוקרב ב"ד.

וגדר שיעור הדבר - פסח לא דומה לשאר הקרבנות הנאכלים, קדשי קדשים וקדשים קלים שנאכל ליום ולילה או לשני ימים ולילה אלא קרבן פסח יש לו דין לעצמו - הוא לא נאכל ליום ולילה וק"ו שלא לשני ימים ולילה אלא הוא נאכל ללילה, זה שיעור חובת אכילתו שהוא נאכל ללילה בלבד, וא"כ, זמן ההקרבנות שלו הוא לא זמן האכילה וזמן האכילה שלו הוא לא זמן ההקרבנות שלו, בשאר הקרבנות זמן אכילתם הוא זמן הקרבנות, מקריבים אותם ביום ולא מקריבים אותם בלילה [חוץ מאיברים ופרדים שלא נתעכלו שקריבים כל הלילה] ששאר הקרבנות נקריבים ביום קודם תמיד של בין הערביים כמו שנאמר ביחס לקרבן תמיד של שחר "עליה השלם כל הקרבנות כולם" וביום ההקרבנות עצמו מתחיל זמן אכילתם אבל קרבן פסח הוא מוקרב ביום ואז הוא איננו ראוי לאכילה, ובדקות הוא מוקרב אחרי תמיד של בין הערביים כי הוא לא שייך למערכת

קשירת פסח מצרים לכרעי המיטה - קשירתו למקום לינה שבבית

והדוגמא הבהירה לכך הרי מתגלה בפסח מצרים שבזה הוא שונה מכל הקרבנות כולם שמבעשור לחודש היה דין של ביקור והיו קושרי אותו לכרעי המיטה, ולכא' הרי יכולים לקשור אותו היכן שיקשרו אותו, ומדוע קושרים אותו דווקא בכרעי המיטה, רק ברור הדבר, עיקר בית הוא מקום של לינה שהלינה היא הקביעות שבבית, כי אכילה שבבית יכולה להיות באופן של אכילת עראי אבל בשינה כל שינה היא קבע בשיעור מסויים ולכן עיקר הבית הוא מקום של לינה, וכן בית המקדש נקרא "בית מלוני", וכיון שעיקר הבית הוא מקום של לינה לכן הגילוי שמתגלה שקושרים את הקרבן פסח של מצרים לכרעי המיטה הוא גילוי שמתגלה בו מדרגת שורש מציאות הבית שכבר מתחילת ביקורו הוא מתגלה שהוא שייך למציאות הבית.

'הבית' בה' הידיעה - בית המקדש

וביתר חידוד - יש לנו הרי את הדין שקיים בכל המועדים "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'" והראיה שנאמרה היא לא רק ראייה בעלמא לראות "את פני האדון ה'" אלא דייקא "במקום אשר יבחר", וה"מקום אשר יבחר" הוא בית המקדש, הוא בית, יש בו דין של בית, זה הגילוי הכללי שמתגלה שלוש פעמים בשנה.

אבל עיקר הגילוי מתגלה בקרבן פסח בפסח ראשון - ובפסח שני, מי שהיה טמא או בדרך רחוקה בפסח ראשון - שכל יחיד ויחיד חייב לבוא לבית המקדש להקריב קרבן פסח, בשונה מעולת ראייה שיש לה פטורים נוספים, כי קרבן פסח הוא מצורף לבית המקדש, הוא מצורף לדין 'בית' שבבית המקדש, ומדגשים עוד פעם - קרבן פסח מצרף את כל ישראל ל'בית' ו'הבית' בה"א הידיעה הוא בית המקדש, זה העומק של המעמקים שבקרבן פסח, זה

האפיקומן שנשאר באחרונה.

ההארה של קרבן פסח מתחילה מקשירה לכרעי המיטה וכמו שהזכרנו שעיקרו של בית הוא מקום של שינה, ועיקר גילוי הדבר מתגלה מכאן יעקב אבינו כדברי חז"ל - "אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה ויעקב קראו בית" ואיפה מתגלה החיבור של יעקב לבית שבבית המקדש - "וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש" שמתגלה מקום של שינה מכחו של יעקב אבינו, וכלשון חז"ל שם "צדיק זה בא לבית מלוני" זה מקום של שינה מכחו של יעקב אבינו.

עומק הקשירה לכרעי המיטה - חיבור בני ישראל למקום בית המקדש

ובעומק מי שקובע את הדבר - זה התחיל בקרבן פסח שנקשר בכרעי המיטה שהמיטה זה המקום של הלינה, זה הקשירה לכרעי המיטה, במעמקים, וזה לא רק קשירה לבית הפרטי הזה ששם ישנים שמצד כך כרעי המיטה הוא המקום של שינה, אלא כרעי המיטה הם הקשירה למקום של "בית מלוני" בבית המקדש שנקרא "חדר המיטות" - לשם הקשירה שקושרים את הקרבן פסח, קושרים אותו לבית, וסתם בית משמש תמיד בלשון חז"ל על בית המקדש, זה 'הבית' בה"א הידיעה וכשאוכלים את הקרבן פסח שנאמר בו "בבית אחד יאכל" אז וודאי כפשוטו, וזה הגדר לדינא שזה אותו בית שבפועל הוא נאכל, שם הוא צריך להאכל, אבל הרי כמו שאומרים חז"ל כמו שיש בתרגום כידוע, שבקרבן פסח של מצרים, ע"י הענני כבוד נלקחו בני ישראל לארץ ישראל והקריבו שם את הקרבן פסח, והעומק - וזה מה שהוזכר בראשית, שליל פסח שנאמר בו "בבית אחד יאכל" זה לא שנגמר הדין 'בית' בליל פסח אלא הוא ממשיך ע"י ה"כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" שממשיך הדין 'בית', וכשהם יצאו ממצרים

עומק יציאת בני ישראל ממצרים.

"ויעש להם בתים" שבמילדות - שורש גאולת מצרים

ופשוט וברור - השורש של גאולת בני ישראל ממצרים היא במעשה של פרעה עם המילדות שהוא אומר למילדות "וראתם על האבנים אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחיה" והמילדות שלא עשו כאשר צוה עליהם פרעה בדרך אותם הקב"ה "ויעש להם בתים" כדברי חז"ל - בתי כהונה ובתי לוייה ובתי מלכות, זה שורש גאולתם של בני ישראל ממצרים, שורש גאולתם של בני ישראל היא מכח המילדות - שפרה ופועה, יוכבד ומרים - שמהם יוצא, בעומק, משה רבינו שהוא גואלם של ישראל, מיוכבד הוא נולד ומרים היא זו שמצילה אותו, ומשה רבינו כאשר הוא נולד הוא מונח בתיבה שזה שיעור מסוים של בית - ואותיות תיבה הם אותיות הבית כידוע, זה צורת לידתו של משה רבינו, הוא נולד למהלכי בית, מה שנאמר "ויעש להם בתים" בתי כהונה ובתי לוייה ומלכות" שמכח כך יוצא מושיען של ישראל - משה - שהיה לו דין של מלך, ויוצא אהרון שעליו נאמר "ואהרן יהיה לך לפרה" שמהם יוצא בתי כהונה ובתי לוייה ובתי מלכות, הם גואלים את בני ישראל ממצרים, ומה שהם גואלים את בני ישראל ממצרים זה מכח "ויעש להם בתים", הם גואלים מדרגה של בית - זה גופא מדרגת הדבר של מה שיוצא מהם.

ומצד הקלקול - לכן שעבד אותם פרעה בשעבוד של "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רמעסס" וכלשון חז"ל כידוע בגמ' בסוטה "פיתום - פי תהום בולעו ורעמסס - שכל מה שהיו בונים היה מתרוסס", ופשוט וברור - מה היה העומק של הבנין הזה ששעבד אותם בו פרעה? - כנגד ה'בית דקדושה' יש חורבן הבית שזה ה"השביעני במרורים הרוני לענה" שכנגד האור של הבית שמתגלה בגאולה של בני ישראל ממצרים היה שעבוד

בפעם הראשונה ביום י"ד להקריב את הקרבן פסח, הם יצאו מכח אותם ענני כבוד שעליהם נאמר "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", וא"כ היציאה היתה יציאה בגדרי 'בית', הם יצאו באופן של עננים שהם ה"בסוכות הושבתי" וא"כ הם יצאו מבתיים שבמצרים ע"י "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם" והם מגיעים לארץ ישראל לירושלים - לבית המקדש שנקרא בית [וכמובן, עוד לא היה שמה בית בפועל אלא בית בכח] ובבית הזה - שם השורש של כל ההקרבה של קרבן פסח.

ומי גרם להם שיש להם את כח הדבר שענני הכבוד יקחו אותם לבית המקדש להקריב - כי הם קשרו את הקרבן בכרעי המיטה, וא"כ הם התחברו ל"חדר המיטות", הם התחברו ל"בית מלוני", זה החיבור שבו הם נקשרים למקום בית המקדש למדרגת הבית השלם.

וזה גדר חורבנו של בית ובניינו של בית, כשהבית בחורבנו - נעלם שורש ההארה הראשונה שהתגלתה מבעשור לחודש בקשירה לכרעי המיטה, ומה שחז"ל אומרים כידוע על הפסוק "השביעני במרורים הרוני לענה" וזה מובא בפוסקים שאותו יום שיוצא ליל פסח יוצא ליל תשעה באב, ולחלק מהפוסקים מה שאנחנו נוהגים לאכול ביצה - או שזה זכר לחגיגה כפשוטו שהקריבו, או שזה זכר למנהג אבלים שאוכלים ביצה מחמת שבאותו לילה בהכרח יוצא ליל תשעה באב.

והעומק שבדברים להמתבאר, זה ברור ביותר - ההארה שמאיר החיבור לבית היה בגדר הקרבן פסח, ולפי"ז בית בבניינו ובית בחורבנו זה ה'דבר והיפוכו' שמתגלה בליל פסח - "השביעני במרורים הרוני לענה", מצד התיקון מתגלה בליל פסח "על מצות ומרורים יאכלוהו" ומצד הקלקול מתגלה בחורבן הבית "הרוני לענה", אבל הכל מונח במהלכי בית, במהלכי בנין הבית ובמהלכי חורבן הבית, זה

עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", כי זה רק מדין "מעשה אבות סימן לבנים", אבל הבנים שיורדים למצרים - זה מתחיל ב"ב שבטים שאצלם מתחיל גלות מצרים, וכח השעבוד בפועל, זה רק בזמן מיתתו של יוסף, אבל שורש הירידה למצרים זה ב"ב שבטים שאצלם שורש הירידה מתחילה, והרי זמן השהות שישבו בני ישראל במצרים היה ארבע מאות שנה - וכדברי חז"ל שהקב"ה דילג על הקץ ומשורש לידתו של יצחק התחיל המנין של הארבע מאות שנה, זהו תיבת בית - י"ב-ת' י"ב זהו הנפש שירדו למצרים שהם השורשים שירדו, וכמובן "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה" זה בהרחבה, אבל ההגדרה של הפסוק "איש וביתו באו" אלו הם הי"ב שבטים, זה הי"ב שב'בית' והזמן שהם נמצאים במצרים שהוא ת' שנה זה הת' של ה'בית'.

מצד אחד כמובן זה היה ירידה של גלות של הבית כשיורדים למצרים, אבל הבית הזה של "ויעש להם בתים" שנאמר לאחר מכן, הוא לא התגלה רק בסיפא של הדבר אלא הבית הולך ונבנה בתוך מעמקי הגלות, וכשבני ישראל יוצאים מן הגלות - הם מוציאים את ה'בית' איתם, והרי כמו שאומרים חז"ל כידוע, יעקב אבינו נטע ארזים ועמם יצאו בני ישראל ממצרים על מנת לבנות את המשכן כשהם יוצאים ממצרים, כלומר - הם יוצאים עם מה שבונים איתו בית - שזה המשכן ["משכן איקרי מקדש, מקדש איקרי משכן" כמו שאומרת הגמ'], הם יוצאים עם הכח לבנות את הבית, זה הכח שהם יוצאים אתו ממצרים שזה מונח באותם ארזים, באותם 'כריח התיכון' שעליו ומסביבו נבנה כל המשכן כולו, אתו הם היוצאים ממצרים, הם יוצאים עם הכח של הבנין של הבית, מכחו הם יוצאים ממצרים, זה עומק גאולת בני ישראל שיצאו ממצרים.

ועם הבית הזה יצאו בני ישראל ממצרים והלכו אתו במדבר ארבעים שנה, ועם הבית הזה - מכחו ועל ידו - נכנסו לארץ ישראל,

של בית והשעבוד של הבית זהו חורבן הבית שכנגד בניינו, כשפרעה מצוה אותם לבנות את פיתום ואת רעמסס שמה שהיו בונים היה מתרוסס כמו שהוזכר מדברי חז"ל - הוא מעורר את חורבן הבית ובוזה הוא מעכב את הגאולה של ישראל כליל פסח שהוא גאולה של "לא תצאו איש מפתח ביתו", של "בבית אחד יאכל", שע"י שהופכים את הבית ל"פיתום ורעמסס" - ל"פי תהום בולעו" ול"מתרוסס" נעשה מציאות של ביטול לבית, זה גופא עומק עצתו של פרעה.

וכנגד כך - "ויעש להם בתים", הקב"ה עושה למילדות בתים ומכח כך דייקא - "תחת התפוח עוררתיך" וגו', שמה שנבנו כל מציאות הכנסת ישראל היינו שנבנה במעמקים, נבנה בנעלמות כל מציאות הבית, עד שהוא מתגלה ביציאתם ממצרים כליל פסח "בבית אחד יאכל" לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", כלומר - נבנה מציאות הבית בנעלמות, הוא זה שנבנה בגלות מצרים.

"איש וביתו באו" שבירידת הי"ב שבטים למצרים - הבית שהולך ונבנה מתוך הגלות

ולהבין ברור - נאמר בקרא "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו" זה דייקא הבית שהגיע למצרים, מצד גלות מצרים יש מעשה אבות סימן לבנים שזה מה שהאבות - אברהם ויעקב - ירדו למצרים חוץ מיצחק שהוא עולה תמימה, זה ה'מעשה אבות' שהאבות ירדו והקב"ה אומר ליעקב אבינו בפרט "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", והי"ב שבטים ירדו למצרים והם נגאלו ממצרים שזה מה שנאמר כשהם יצאו ממצרים שהיה גאולה גם לשבטים - "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" [וכדברי חז"ל שעצמות כל השבטים עלו עמהם].

וא"כ, יעקב שיורד למצרים - זה לא ירידה גמורה שזה מה שהקב"ה אומר לו "אנכי ארד

בנין ביהמ"ק.

והרי הרמב"ן אומר שהמן הוא מזיו האור העליון וזה השורש של חודש ניסן שאחריו בא אייר שיש בו את הדין של פסח שנהוא נקרא "חודש זיו" שבו מתגלה ההארה, מכח אותו זיו עתיד לירד בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

ולפי"ז אפיקומן זה לא רק אפיקו-מן מדין האכילה של ירידת המן במדבר אלא מאותו שורש של הארה מתגלה המדרגה של הבית המקדש השלישי שעתיד לירד מן השמים זהו האפיקומן 'אפיקו' - מן את אותה הארה של המן, ומכחו להוציא את בנין הבית.

בבית המקדש שהיה נאמר "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים" - שהשתחוויה היא מעין צורה של שינה שכאשר האדם ישן הוא בפשוט ידים ורגלים - אבל בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו יתקיים גם "עומדים רווחים" ונחדד.

לעת"ל כל ישראל יאכלו קרבן פסח בבית אחד

כמו שאנחנו אומרים בברכת הגאולה "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים" [זה הנוסח בכל שנה ושנה, והשנה אומרים לפי חלק מהשיטות "מן הפסחים ומן הזבחים"], בבית השלישי שיהיה בו מדרגת אכילה של בית המקדש - שמה יתקיים "בבית אחד יאכל" שכל ישראל יחד יאכלו באותו בית, מעין מה שאומרת הגמ' לגבי סוכה "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת" וכמו שנתבאר הרי לעיל, הסוכה זה ההמשכה של הבית שהיה במצרים - "בבית אחד יאכל".

השתא הקרבן פסח שנאכל בבית אחד - כל חבורה וחבורה לעצמה באותו בית עצמו - ב' חבורות, כל הסוגיא בפסחים באיזה אופן אפשר לאכול אותו - אבל לעתיד לבוא כאשר ירד הבית השלישי כל ישראל יחד יאכלו באותו בית.

וכמו שאומרת הגמ' שהמשכן לא שלטו בו זרים אלא הוא נגנז כי הוא מעשה ידיו של משה [סוגיא בסוטה] ומכח כך בונים את בנין הבית.

פנימיות הארת הבית השלישי שבאפיקומן

'בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל', יש מה שנאמר בחז"ל שנוולד משיח בתשעה באב, אבל הרי תשעה באב מקביל לליל פסח כמו שהוזכר שזה "השביעני במרורים הרוני לענה" שהם מקבילים אהדדי.

הנפש של משיח זה גילוי של תשעה באב שבו ביום הוא נולד, ודייקא מה שרבי יוחנן אמר "אילו הוינא התם הוי קבעינא לתענית בעשירי" זה מהשורש של העשירי בניסן שנאמר ב"משכו וקחו לכם" שאז קושרים אותו לכרעי המיטה כמו שנתבאר.

אבל, יש ביאת משיח ויש בנין בית המקדש, ביאת משיח, הארת משיח - הוא הולדה של תשעה באב, אבל ההארה של ניסן הוא הבנין של בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו, זה מושרש בהארה של "בבית אחד יאכל" שיש בכח של מציאות הקרבן פסח.

כשמאיר האור הפנימי של פסח, מאיר האור הפנימי של האפיקומן - הוא מוציא לחוץ את הבית הנעלם, זה מציאות ההארה, וזה בעומק ההגדרה שהוא נקרא אפיקומן - אפיקו-מן, וכמו שאומרים רבותינו שזה קאי על המן שירד במדבר, אבל בעומק יותר כוונת הדבר הוא כך - מקדש ראשון ומקדש שני נבנה בידי אדם אבל מקדש שלישי כדברי חז"ל כידוע עד מאד, עתיד לירד מן השמים, מה שבמדבר ירד לבני ישראל מן זה מאותו שורש של הארה שלעתיד לבוא ירד מן השמים בית המקדש, הבית המקדש השלישי שיירד מן השמים זה אותו מדרגה של "הנני ממטיר לכם מן מן השמים", שמאותו מדרגה של הארה מתגלה

אחד, האכילה הזו היא אכילה שמצרפת את כל ישראל בפועל, אבל השורש של הדבר היא אכילה שכולם מחוברים יחד והאכילה הזו מצטרפת מאותו קרבן.

לעת"ל כל ישראל יאכלו הפסח מבהמה אחת

ובעומק, השתא הרי כל אחד שאוכל מהקרבן זה מכח שהקרבן נאכל למנויו ונמנים על הקרבן באופן שכל אחד צריך שיגיע לו כשיעור אכילה שזה שיעור כזית, אבל בקרבן דלעתיד לבוא שהוא בחינת שור הבר, בחינת הלוינת דלעתיד שזה הסעודה דלעתיד לבוא - שזה השורש של הקרבן פסח דלעתיד - מה שהשתא הקרבן פסח הוא באופן של אכילת שיהא אכל לעתיד לבוא השורש של האכילה היא באופן של שור הבר והלוינת, ואז לא יהיה ריבוי של קרבנות כמו עכשיו שהקרבן נאכל למנויו ונמנים כל חבורה וחבורה על קרבן לעצמה, אלא יהיה בהמה אחת - קרבן אחד שכולם יאכלו מאותו קרבן, זה נקרא בלשון הפסוק "בהמות בהרי אלף" - הרי אלף זה מנין, יחידות, עשרות, מאות ואלפים, אבל כידוע עד מאד שבחינת אלף היינו שהוא חוזר לאלף, חוזר ל'אחד', זהו "בהמות בהרי אלף"

כמו שכל ישראל יושבים בסוכה אחת "ראויים ישראל לישב בסוכה אחת", כמו כן כן מקום האכילה הוא 'בית אחד' והקרבן שממנו יאכל - כל ישראל יאכלו מהבהמה שהיא 'אחת', זה האור דלעתיד לבוא, ההקרבה היא קרבן אחד, וכשכל ישראל מאיר בהם בפנימיות כח ה'אחד' שהשורש שלו זה "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" - אז יהיה קרבן פסח אחד.

השתא ככלל הסוגיא בפסחים מקריבים את הפסח בשלוש כיתות ככל סדר הדבר המבואר שם, אבל לעתיד לבוא יהיה הקרבה של כח אחד בלבד שהוא שורש כל מציאות ההקרבה של קרבן פסח.

גילוי ה'בית אחד' שבבית השלישי ולהבין ברור - עכשיו אנחנו נמצאים במדרגה של בית ראשון ובית שני, כלומר - יש ריבוי של בתים, וממילא גם הקרבן שנאמר בו "בבית אחד יאכל" אבל כל חבורה יכולה בבית שלה, וזה שורש של שני בתים.

אבל כשירד בית המקדש השלישי - פשוט וברור לכל בר-דעת שזה לא 'שלישי' כפשוטו בלבד שלישי שאחר הראשון והשני אלא זה הבית האחד שלמעלה מהשנים, זה בית המקדש השלישי, ומכח הבית האחד שלמעלה מהשנים הרי הוא מעין מה שנאמר בסוכה "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת" כמו כן כן כולם יהיו באותו מדרגה של בית.

וא"כ, מה שנאמר "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים" - לעתיד לבוא זה יהיה גם "עומדים רווחים" - זה עומק המדרגה דלעתיד לבוא, ההארה של הבית השלישי שהוא יהיה 'בית אחד' שיצרף את כל הכנסת ישראל יחד.

גילוי ה'בית אחד' - הארת ה'יחידה הכללית' דמשיח במדרגת מקום

זהו הגילוי שבמדרגת נפש, מדרגת מקום ומדרגת זמן:

במדרגת נפש זה הארת משיח שהלידה שלו בבחינת זמן היא שייכת לתשעה באב.

במדרגת מקום זה 'בית', אבל זה ה'יחידה שבנפש' שמאירה שזה הארת משיח כידוע, היא מאירה בפסח מדין מדרגת מקום - במדרגת בית.

כשמאיר יחידה פרטית בכל ליל פסח - הקרבן פסח נאכל כל חבורה וחבורה לעצמה זה מדרגת 'בבית אחד יאכל' מצד הארת יחידה פרטית.

אבל כשיאיר הארתו של משיח שהיא היחידה הכוללת שם היא תחבר את כל ישראל יחד, ולכן ה"בבית אחד יאכל" היינו שכל ישראל יחד יאכלו את הקרבן פסח בבית

מאכילה של פסח וחגיגה שצריך את שניהם בבחינת "שני גדיי עיזים" [שהם בבחינת ה'יריעות עיזים' שזה המקום של הצד של הנפילה] ויתגלה ה'אחד', יהיה 'בבית אחד יאכל' ויהיה קרבן אחד שאוכלים ממנו, ואז השביעה לא תהיה מדין "השביעני במרורים", וכשאינן "השביעני במרורים" גם אין "הרוני לענה" - אין חורבן הבית.

ואז, כל האכילה כולה תהיה אכילה של קרבן פסח, יש שלבים בימות משיח כמו שאומרים רבותינו, בשלב הראשון זה יהיה הארה של "מן הפסחים ומן הזבחים" שהפסחים קודמים, אבל לאחר מכן זה הארה שכל האכילה כולה היא מציאות של אכילת פסח.

לעת"ל - קרבן פסח יהפך להיות קרבן תודה

ובעומק - הרי כליל פסח אנחנו אומרים הלל הגדול שזה ה-כ"ו 'כי לעולם חסדו' שבתהלים, ולעתיד לבוא כמו שאומרים חז"ל כל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה, ובעומק, פסח הוא גופא יתגלה ה'תודה', זה הקרבן דלעתיד לבוא.

מה שכל הקרבנות בטלים לעתיד לבוא - כמו שהמועדים בטלים גם הקרבנות בטלים, וכמו שהמועדים מה שנשאר זה ה"להלל ולהודות" [יש את ה"להלל ולהודות" שמתגלה בחנוכה ופורים], וכמו כן מצד כך ההארה של קרבן פסח דלעתיד לבוא "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" - הקרבן פסח יהפוך להיות קרבן תודה, עכשיו אומרים עליו את ההלל שזה גדר ה'הלל והודאה', אבל לעת"ל הקרבן גופא יהפך להיות קרבן תודה.

שורש הגג שבהלל דקרבן פסח - מביהמ"ק דלעת"ל שירד מן השמים

והרי איפה אומרים עליו את ההלל? - כמו שאומרת הרי הגמ' שהיו עולים על הגגות ושם

מדרגה דהשתא - "שני גדיי עיזים", פסח וחגיגה, ולעת"ל קרבן פסח לבדו

מה שהשתא יש לנו קרבן פסח, זהו קרבן פסח שהוא במהלכי שנים והדוגמא הבהירה - יש פסח ויש חגיגה שעל מנת שפסח יאכל על השובע אוכלים קודם לכן חגיגה, והשורש מתגלה ביצחק ועשיו שיצחק אמר לו להביא לו מצידו כליל פסח ואז אומרת רבקה ליעקב "קח לך שני גדיי עיזים" אחד לפסח ואחד לחגיגה כדברי חז"ל, שם נאמר "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי בעבור תברכך נפשי" כמו שאמר יצחק לעשיו ובמקום כך הוא מברך לבסוף את יעקב, שם זה מהלכי שנים, יש יעקב ויש עשיו, יעקב הוא בבחינה בנין הבית ועשיו הוא בבחינת חורבן הבית כידוע - הר שער - וכן הקרבנות הם שנים, פסח וחגיגה, זה הח' שבפסח חגיגה, הכל בנוי במהלכי השנים מכח שיש שני בתי מקדשות - ולכן יש פסח ויש מציאות של חגיגה.

אבל כשיאיר האור השלם, לא יצטרכו לאכול לפני הפסח את הקרבן חגיגה על מנת שהפסח יאכל על השובע.

"השביעני במרורים הרווני לענה", להבין עמוק, למה זה "השביעני במרורים" כליל פסח הרי יש רק דין של אכילת מרור כליל הפסח ולמה נאמר 'השביעני במרורים'? אבל זה פשוט וברור - כיון שצריכים לאכול את הפסח על השובע על מנת כן הוא ממלא את כריסו במה שקודם לפסח, השורש של מה שהוא צריך למלאות כריסו מכח דבר אחר זה נקרא "מרורים", אם אין את השעבוד, אם אין את המרור שהוא בגימטריא מות כידוע עד מאד בדברי רבותינו - לא צריך לשבוע מדבר אחר אלא האכילה תהיה רק אכילה של קרבן פסח.

מה שאנחנו אומרים "ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים" - אבל כשיאיר בית המקדש השלישי במהרה בימינו בשלימות - עיקר האכילה ושלימות האכילה תהיה למעלה

א"כ הוא מתחיל מהגג, זה עומק הקרבן פסח שלעתיד לבוא ישאר ממנו ה'הלל והודאה' של הקרבן פסח, שהוא יהפוך להיות במדרגה של קרבן תודה, זה מעמקי מציאות הקרבן פסח דלעתיד לבוא.

הפנימיות של ההארה הזו זה הטעם שאנחנו טועמים בפסח, באפיקומן שנאכל באחרונה שצריך שישאר ממנו טעם פסח וטעם מצה - שזה השורש של הגאולה העתידה 'אפיקו-מן' מוציאים את ההארה של הבית השלישי, בבית המקדש הראשון והשני זה היה עיקר הגילוי של יציאת מצרים הראשונה, אבל בגאולה העתידה שהושרשה בגאולת מצרים מאיר האור של הבית השלישי שיבנה במהרה בימינו שם יהיה האחדות של כל ישראל.

שם יהיה ה"ה' אחד ושמו אחד" שהוא יתגלה בתוך מדרגת הקרבן פסח בפועל בביתיהם של ישראל.

שם כל הבתים כולם יתכללו ב'בית האחד' - בביתו של הקדוש ברוך הוא, "בנה ביתו בקרוב".

אומרים את ההלל, וכפשוטו כמו שמסבירים הראשונים זה מחמת שהיה ריבוי של אנשים ובאכילת הפסח יש דין של 'בית אחד' ובהלל היו עולים על הגג למעלה מן הבית.

אבל בעומק, כלומר - מתגלה שהפנימיות, או בלשון אחרת, הנקודה העליונה של הפסח הוא ההלל והודאה שאומרים על הפסח, מה שעכשיו אומרים את ההלל הגדול על הקרבן פסח ואופן האמירה היא על הגג - זה השורש שעולים לשורש של קרבן פסח שהוא גופא יהיה לעתיד לבוא 'תודה', זה השורש של מציאות הקרבן פסח דלעתיד לבוא.

והרי כמו שאומרים חז"ל שכשנחרב הבית עלו הכהנים לגג וזרקו את מפתחות ההיכל למעלה וכביכול יצאה יד מלמעלה ולקחה אותם, זה ה'מתתא לעילא', ומכנגד כך מתגלה שאומרים את ההלל על הגג - כי הוא המקום של הירידה של בית המקדש השלישי מלמעלה למטה, כאשר בונים בית מתחילים לבנות אותו מלמטה, מתחילים אותו מהקרקע, בונים קירות ולאחר מכן בונים תקרה, בונים גג.

אבל כשהבית ירד מלמעלה א"כ הוא מתחיל ממקום הגג - זה מה שאומרים על הגג את ההלל שעל הפסח, זה השורש של ההארה של הבית השלישי שעתיד לירד מן השמים, הוא מתחיל מלמעלה ואם הוא מתחיל מלמעלה

סוגיות במחשבה

בית

הגן, בבחינת בית ישראל, תוך ממש. ולעומת כך עץ הדעת נמצא תוך הגן בבחינת הגר אשר יגור בתוכם. וע"י אכילתם מעץ הדעת, נפלו ממדרגת תוך גמור, למדרגת תוך של גר בתוכם. וזש"כ (שם, ג, ח) ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים בתוך עץ הגן. ועי"ז נעשה גר בארץ.

ובדקות יותר, יש תוך בפנים, ויש תוך בבחינת חלל, בין לבין, כמ"ש (שם, טו, י) ויבחר אותם בתוך. והבן, שישראל תוך הגמור, בבחינת ישראל, יש-רל"א, כנודע. נמצאים תוך מדרגת היש, לעומת כך הגרים נמצאים תוך של חלל, של העדר. וזהו מהותו של גר, נעתק ממקומו הראשון ונעשה מקומו הראשון חלל, ולכך אף כאשר נכנס למקומו החדש, נכנס לחלל, ודו"ק.

וזש"כ (שם, מב, ה) ויבאו בני ישראל לשבר בר בתוך הבאים. והיינו שבני ישראל הם ה"תוך" של הבאים, כנ"ל. אולם כל שאר אלו שבאו, הם באו בין הבאים, היינו בין לבין האחרים שבאו.

וזוהו מדרגת משה, שכתוב ביה (שמות, ג, ב) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אוכל. והיינו שהתוך מלא ואינו חלל, אף שיש שם אש, ודו"ק.

כתיב (בראשית, ו, יד) וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר. וכאן בית אינו כפשוטו, בנין אבנים, אלא לשון תוך, היפך חוץ. וכעין כך להלן כתיב (שמות, כה, יא) מבית ומחוץ תצפנו. וכך אמרו (יומא, עב, ע"ב) מבית ומחוץ תצפנו, אמר רבא, כל ת"ח שאין "תוכו" כברו אינו ת"ח ו**כתיב** (ויקרא, יז, ח) איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם. וביאורו, בית ישראל, תוך ישראל, והגר אשר "יגור בתוכם", גר בתוכם, ואינו תוכם ממש. ועיין שפתי כהן (דברים, יב, ז).

ולפ"ז, בית ביאורו, בי-ת, בי - תוך, וז"ש (תהלים, מה, יד) כל כבודה בת מלך פנימה, בית, בת-י, דייקא בת. כבודה פנימה, תוך.

ואמרו חז"ל (פסחים, נ, ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה, ש"מתוך" שלא לשמה בא לשמה. ונראה, בית ישראל, תוך ישראל, זהו לשמה. והגר הגר בתוכם, הוא כח השלא לשמה. וז"ש ש"מתוך" שלא לשמה, היינו מתוך כח הגר הגר "בתוכם" דייקא, יבוא לשמה, לתוך הגמור, כנ"ל.

וכתיב (בראשית, ב, ט) ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע. וכתיב (שם, ג, ג) ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלקים לא תאכל ממנו. והיינו עץ הדעת. ומתוך הפסוקים כפשוטם נראה שבתוך הגן היה הן עץ החיים והן עץ הדעת, וכבר הרחיבו המפרשים בנידון זה. ולהנ"ל נראה, שעץ החיים נמצא בתוך

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-י / ב-ת / י-ת

ב-י

אילולי חטא, כדרך שיצאו מיעקב. וכשם שחל ריב בין י"ב שבטים הללו, כן חל פרווד וריב בין י"ב כוחות הגנוזים ביוסף. ואזי מדתו של יוסף אות ברית קדש, ברית יב-תר, נעשה בה הפרת ברית, מלשון פרווד. ולכך כתיב ויפוזו מבין זרועי ידיו, שיצאו י' טיפין ממנו כמ"ש (סוטה שם) ועי"כ נחסר י' מן י"ב, ונתפרדה החבילה. ואילו היה עומד בנסיון בשלמות היה בבחינת אביר בשלמות, אביר, יב-אר. וכחו זה של יוסף נגלה בגביע שלו, גביע, יב-עג. ולכך הטמין גביע זה באמתחת אחיו, לרמוז להם על אחדות י"ב זו שנפגמה. ובפרטות הטמין באמתחת בנימין. יב-נימן, כנ"ל, שהוא המשלים לי"ב. שכשם שבפרוד בין יוסף והאחים נשאר חיבור של ב', יוסף ובנימין, שלא היה כלל במכירתו. כן אצל יוסף עצמו, מתוך י"ב נשאר ב', מנשה ואפרים.

ומכח כך חזרו ונתחברו יוסף ויהודה, ויגש אליו יהודה. ויהודה נמשל ללביא, וכמ"ש (בראשית מט, ט) וכלביא מי יקימנו. לביא, יב-לא. כי חיבור י"ב מושרש חיבור של שנים שמתפשט עד י"ב. ושורש חיבור זה הוא יוסף ויהודה, תרי משיחין כנוודע. וכן חיבור יוסף ובנימין, משכן ומקדש שבחלקם, ואז החל להאיר אור התיקון להאיר י"ב צרופים אלו כביצה הגודלת. ונודע, ביצה ר"ת י"ב צרופי הוי"ה. וגילוי זה נתגלה בליל פסח, בשתית יין, שמקורו, יקב, יב-ק. וכיעקב בים סוף, שנקרע לי"ב גזרים. ואח"כ כתיב וישב הים לאיתנו. ישב, יב-ש.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוי, אביב, אבידה, אביגיל, אבידן, אביהו, אביו, אביון, אביחיל, אבימלך, אבינדב, אבינעם, אביאסף, אבינר, אביעד, אביעזר, אביר, אבישג, אבישוע, אבישי, אביתר, אהליאב, אויב, איבה, אחיטוב, איוב, אלישבע, בהיה, ביצה, בית, ביתן, בינה, בנין, בנימין, בריה, ברית, גביע, גביר, גבריאל, דביר, ישב, נביא, סביב, רביעי, ריב, תשבי, חביון, יבוס, יבלת, יבש, יואב, יובל, יובל, יקב, שבי, כזבי, צבי, לביא, נביות, סנחריב, עיבל, עכביש, עמינדב, רבית, שיבה, בי, בין, בירה, בכי.

הנה ברא השי"ת את עולמו בששת ימים, וכשם שהדבר קיים בזמן כן קיים בעולם, שצורתו ששה צדדים. ונודע ששה צדדים יש להם י"ב גבולי אלכסון (כמ"ש בספר יצירה) ואלו הם הקוים המחברים את ששת הצדדים. והוא הכח המקיים את צורת העולם. וזהו בחינת בית, כדכתיב בחכמה יבנה בית. ובית גדול נקרא בירה, בי - רה. ויש את צורת הבית ששה צדדים. ויש את כח החיבור. בפעולה, ובתוצאה. בפעולה, יבנה, בנין. יב-ן. מכח י"ב קוים מחבר את ששת צדדיו. ומכח כך עומד הבית על עומדו. בית, יב-ת. (ועיין ס"י פ"ה בהרחבה להקבלת מדרגת י"ב). ושורש בנין הבית, בבינה, כמ"ש ויבן את הצלע, ואמרו חז"ל שהוא לשון בנין ולשון בינה. בי - נה. ובין י"ב הללו יש חילוקים, וזהו בין, בי - נ, והיינו, חילוק מה בין כל אחד מי"ב הללו. אולם בחורבן הבית, בית המקדש, יש בכי, בי - כ.

וכן הדבר אמור במערכת יום ולילה, שכל אחד י"ב שעות, קוים המחברים את היום, וקוים המחברים את הלילה. וכן במערכת השנה י"ב חודש. ותחלת חדש האביב. אב - יב.

וכשם שהדבר אמור במערכת זמן ומקום, כן הדבר אמור במערכת נפש של כללות האומה, י"ב שבטים, ושורש לבסוף, בנימין, יב-נימן. כי הוא המשלים לי"ב. וכן הוא בחושי הנפש (עיין ס"י שם). וכאשר י"ב שבטים אלו נחסר בהם שלמות הארת י"ב קוי חיבור אלו בשלמות, נעשה מי"ב אלו ריב, יב-ר. והכח לקלקול זה כמ"ש וישנאו אותו, ובפרטות נעשו לו לאויבים. אויב, יב-או. ואזי נעשה יוסף אביון, יב-און. ואזי נמכר יוסף וניתן בשבי, שבי, יב-ש. ואזי הארתו של יוסף, אור זרוע לצדיק נעלם בחביון עוזו. חבוי, יב-חו. ונעשה אבידה, יב-אדה. ובזה יבש מעינו, אות ברית קדש. יבש. יב - ש.

ואזי כשם שנגלה בכללות בניו של יעקב שהוא בבחינת הבריה התיכון בריח - יב - חר, י"ב שבטים, כן נגלה ביוסף אות ברית קודש כמ"ש (סוטה לו ע"ב) שהיה ראוי לצאת ממנו י"ב שבטים

ב-ת

ועיקר תחלת קדושין אצל בתולה, בת-לוה, ואזי דייקא כורתת לו ברית כמ"ש חז"ל כנ"ל, אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשה כלי, כלומר שהיתה אצלו בתולה בתחלה. ואזי קונה שם בית, אשתי ביתי, כנ"ל. וח"ו אם עושה כן באונס, פוגם בה וגורם לה לבושת, בת-שו. ושורש זה נגלה אצל בתואל, בת-ואל, שרצה לעשות בבתו שלא כרצונה, וכן אמרו חז"ל, ע"ש שהיה אונס כל הבנות קודם כניסתן לחופה.

והנה כאשר הבת נעשת בוגרת, בת-גור, בת י"ב שנה קונה בינה - תבונה, בת-נוה. בבחינת בחכמה יבנה בית, ובתבונה יכונן. מכח גילוי מדרגת בת שגדלה נגלה בה התבונה. וכשם שדבר זה נאמר על הבית בפרטות של כל אדם עם אשתו, כן נאמר בכללות על כל בנין העולם, הנקרא "תבל", בת-ל, שכח כינונו הוא מכח תבונה. כי בכללות כל העולם בבחינת בית גדול, וכל בית פרטי הוא בבחינת ביתן. בת-ין. ובבית הפרטי עיקר חיבורו בחדש טבת, בת-ט, שבו הגוף נהנה מן הגוף, כמ"ש באסתר. וכאשר חיבור זה נעשה באופן של קלקול נקרא תועבה, בת, עוה, תועה אתה בה, כמ"ש חז"ל.

ועיקר זמן חיבור דתיקון בזמן בשבת קודש, בת-ש, כמ"ש חז"ל שעונתן של ת"ח משבת לשבת, אשר פריז יתן בעתו, ופרי זה נקרא תבונה, בת-נוה. כי מכח התבונה נעשה תבונה.

ובמקום הוא בימה"ק שקראו יעקב בית, קראו אברהם הר, ונקרא חדר המיטות. ובנפש זה אברהם הר - אבם, וזהו בהרת דתיקון, בת - הר, חיבור עם שרה - בת, בשורשו העליון בחינת הר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבות, אביתר, בית, בת, בשת, בתולה, בגרות, בהרת, תבונה, כתב, בלתי, נתיב, צבאות, בראשית, שבת, תבל, בתואל, בתוך, גבות, ביתן, טבעת, טבת, תועבה, משבצת, צבת, נבות, עבות, רבית, שלהבת, תושב, תבונה, בתר.

הנה בת שורשה באב. והשורש הדק של הבת הראשונה היא חוה, שהויתה נעשת מאדם הראשון, והוא אב לה, כמ"ש על מרדכי, ותהי לו לבת, ודרשו חז"ל לבית. וצורת עשיה זו מתוך תרדמה, כמ"ש ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם, ויקח אחת מצלעותיו וגו'. תרדמה זו נקראת בארמית "בת", לן. והרי ששורש כל עשית נקבה - חוה, במדרגת בת.

וזהו בתר, חילק, כי בת זו נעשה מתוך חלוקה, שביתר את אדה"ר, ולקח אחת מצלעותיו. אולם אח"כ כאשר השיבה לאדה"ר, כמ"ש ויביאה אל האדם, אזי נעשה מבתר - ברית, כי חיבור איש ואשה נקרא ברית כמ"ש (סנהדרין כב ע"ב) אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. איש מצד אחד, אשה בצד שני, ו"בתוך" אותיות בת בקרבן, יש את הוית הברית. וכאשר נחסר הארת ברית בתוך, נעשה בחינת בלתי, בת-לי, העדר כח ברית באמצע המחרם.

ובפרטות יותר בין כח הזכר לכח הנקבה נעשה נתיב, בת-ין. נתיב מזה לזו. ומתפרט לל"ב נתיבות כמ"ש חז"ל, ומכחו נעשה ה"לב" של האשה. ועי"ז נהפכת משם תואר נקבה-אשה, לשם תואר בית, בת-י. כמ"ש "מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי". כי יש כח חיבור בין איש ואשה ע"י "אש", וע"ש כן נקראים איש, אש-י, אשה, אש-ה, וזהו גדר "אישות", אישות המחרם. ושורשו במלת בראשית, ברית - אש, כמ"ש חז"ל. ויש כח חיבור בין זכר לנקבה, ביחס של בת, שנפרדה ממנו, תבר, וחוזרת ומתחברת ע"י ברית, כנ"ל. ורמוז במלת בראשית, אשרי - בת.

והנה האשה נקנית בשלושה דרכים. מצד האישות נקנית בביאה, ומצד הבת נקנית בכסף, ובפרטות המנהג בטבעת, בת-טע. וכן נקנית בשטר, שגם מכניס וגם מוציא, מקדש ומגרש, תבר-ברית, כנ"ל. ושטר הוא כתב, תב-כ.

י-ת

הדלקתו שנצרך לכך פתילה, תי-פלה. ואזי נגלה ל"ב נתיבות חכמה, נתיב, בן-ית. ועיקר גילוי זה באהרן הכהן שמדליק הנרות, ונגלה בזרעו איתמר, ית-אמר. ונגלה תיקון צד דרום שבו ההדלקה, תימן, תי-מן. והוא תיקון תימן בכור אליפז בן עשו. עיין רד"ק (יחזקאל, כה, יג). ונגלה הראש דתיקון בראשית, בראש-ית. שנתאחד י-ת עם השורש, עם הראש, עם האל"ף.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביתם, אביתר, אותי, אחיתפל, אחרית, אחרנית, אילת, אימתי, איתי, איתאל, איתמר, איתן, אכזריות, אתיק, בתרשיש, גזית, גילת, גלית, גלילות, גפרית, דבלתימה, דתינה, אבלת, אחשתי, אחשתרנים, בית, ביתן, ברית, תיכון, תמיד, יתד, פתי, תירס, ותירש, תרשיש, זית, זיקות, חגית, חיות, חנית, חתי, יבלת, יבשת, ידידות, יהודית, יהונתן, יטבתה, נביות, ילפת, יפפית, יפת, יקותיאל, יתום, יתמהמה, יתם, יתניאל, יתר, יתרו, יתרה, כליות, כרית, כריתות, כרתי, כתיים, תימרות, אליתה, לויתן, ידיתון, לילית, ליות, לפידות, לעתניאל, לשארית, לשית, נפתולי, נפתלי, נתיב, נתניה, עזית, עית, עמית, עתיד, עתי, עתיק, עתליה, עתניאל, פיפיות, פלשתיים, פתחיה, פתיל, פתים, פתיתי, ציצת, קוממיות, רביעית, שאלתיאל, שית, שירות, שכיות, שלמית, שלישית, שלתיאל, שממית, שתי, שתיים, תאומים, תבנית, תוי, תושיה, תחיה, תחפניס, תימן, תימני, תיש, תירש, תכלית, תכנית, תלוי, תמיד, תנין, תנים, תרשיש, תשי תשטפני.

הנה בית המקדש הראשון עמד ת"ש שנה, כמ"ש (דב"ר, יח, כא) בזאת - רמז למקדש ראשון שיעמוד ת"י שנה (כמנין בזאת). ושורשו בית, ב-ית. שעמד "בית" ראשון כמנין אותיות השניות של בית. והיינו כי אל"ף הוא ראשית ויש לו ב' בחינות של סוף י-ת. יו"ד, עשר סוד היחידות, ות' סוף כל האותיות. ותחילת ההתפשטות מאות א' הוא אות ב', וזהו בית, ב - תחילת ההתפשטות. י - סוף התפשטות היחידות. ת - סוף ותכלית ההתפשטות. וזהו בחינת ברית, בר-ית. כי הברית עושה גבולות, כנ"ל. וגבול דקלקול בחינת תשי, תי-ש.

והשורש באברהם שנקרא איתן האזרחי. איתן, אן-ית. והוא מזרעו של שם. וכתוב יפת אלקים ליפת, והוא ישכון באהלי שם. וכתב בפענח רזא (בראשית, ט, כו) וז"ל, עמדו שניהם (בית ראשון ושני) בין הכל ת"י ת"כ שנים, כמנין שם יפת, עכ"ל. והיינו שכח הגבול הוא מכח יפת, ודו"ק. יפת, פ-ית. ומצד הקלקול מי שאין לו גבולות נקרא פתי, פ-תי. והוא יתר, ית-ר. ויתרו, ית-רו, תיקן קלקול זה. ושורש פגם זה שז"ל, פריצת שפע ללא גבול, ונעשה ע"י לילית, ליל-ית.

וכתב רבינו בחיי (בראשית, כח, יז) וז"ל, בית ראשון עמד ת"י שנה, ובית שני ת"כ, והכל כמנין כתית. והענין הזה נרמז בלשון כתית, לפי ששני המקדשים היו מרמס ושניהם נחרבו, אבל בית שלישי להעלות נר תמיד, כלומר מעלתו תמידית ואורו לא יפסק לעולם, עכ"ל. והבן שבית ראשון כתית, כת-ית, יש לו סוף כנ"ל. אולם בית שלישי נתקן סוף זה ועומד תמיד, תי-מד. והוא בבחינת ותקעתיו יתד נאמן, יתד, ית-ד. ובית השלישי נקרא בית המקדש העתיד, עד-ית.

ושורש הקלקול שנעשה סוף, הוא חטא אדה"ר, ולחד מ"ד היה יין, תירוש, תי-רוש. נעשה ת"י רש. ושורש התיקון בשמן, זית, ז-ית. ואזי נתקן אף היין, בבחינת יין ישן שזקנים נהנים ממנו, יין עתיק, עק-ית. ועיקר התיקון בשמן זית, ע"י

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בית
מילון ערכים בקבלה
בית

בלבביפדיה קבלה בית

אור א"ס

אור א"ס, בית שבתוכו י"ס הגנוזות וכמוסות בו.

צמצום

חלל, ובית שאין בו חלל אינו בית.
וכתיב (בראשית, כד, לא) ואנכי פניתי הבית.
הגבלה, בית האסורים. ופעמים נקרא בית משמר (בראשית, מב, יט). ופעמים נקרא בית הבור (שמות, יב, כט). ונקרא מצרים, מיצר-ים, כנודע, בית עבדים (שם, יג, ג). ובתיקון, מעקה לבית. ועיין ר"ה (כג, ע"ב) בית יזק תנן, לישנא דצערעא הוא, כדכתיב והוא אסור באזיקים.

קו

הבית עשוי מקורות, צורת קו.
ביתן, ר"ת (ישעיה, מה, יז) ישראל נושע בה' תשועת עולמים. וסוד הקו, תקוה, ואזי ישועה.

עיגולים

כתיב (בראשית, יט, ד) ואנשי העיר אנשי סדום "נסבו" על הבית.
בית - ביתן, כמ"ש האבן עזרא (אסתר, א, ה) וז"ל, ביתן, מגזרת בת, עכ"ל. וכתב רש"י הירש (ויחי, מט, כא) וז"ל, ביתן, כיפה עגולה, עכ"ל. אולם יעויין מהרש"א (מגילה, יב, ע"א) וז"ל, ובית מקום נטוע אילנות כפרש"י, ואינו מלשון בית ממש כפירוש המפרשים, עכ"ל. וכתב רמ"מ משקלוב (רזא דמהימנותא, דף קא) וז"ל, ובסוד מזרח מערב, הוא מיכאל רפאל, גימט' בית, שהוא בית וגן, ובגלות נקרא גנת הביתן, עכ"ל.

יושר

ישראל, ישר-אל. ונקרא בית ישראל.

שערות

עשו איש שעיר. וכתיב (בראשית, כז, טו) ותקח רבקה את בגדי עשו החמודות אשר אתה בבית. וכתיב (עובדיה, א, יח) בית עשו לקש.
כתיב (דברים, כא, יב) והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה.
שער - עשר, שיעור קומה. ואמרו (עירובין, ז, ע"ב) בית שאין בתוכו עשרה, וקריו משלימו לעשרה, על גגו מותר לטלטל בכולו וכו'.
בית שער, כגון בעירובין (עה, ע"ב). ועיין רש"י (פסחים, עב, ע"ב) כעין בית שער, ביתן בכניסה לבית.

אזן

כתיב (בראשית, מה, טז) והקול נשמע בית פרעה.

חוטם

כאשר חל חרון אף אזי נחרב הבית. כי כתיב (שה"ש, ז, ה) אפך כמגדל הלבנון. ודרשו במד"ר על אתר, זה ביהמ"ק, זה האף הזה נתון בגבהו של אדם, כך ביהמ"ק נתון בגבהו של עולם. ולכך כאשר חל חרון אף נחרב, כי האף, חרון אף מחריב ביהמ"ק שנקרא אף.
ביתן. ואיתא בלקח טוב (אסתר, א, ה) גינת הביתן היתה נטועה אילני פירות ובשמים. ובקלקול המלך קם בחמתו מגנת הביתן (אסתר, ז, ז), ונהפך הבשמים לחרון אף, חמה. ואמרו חז"ל (מגילה, טז, ע"א) מקיש שיבה לקימה, מה שיבה בחמה אף קימה בחמה, עיי"ש.

פה

אכילה. וכתוב (בראשית, יט, ג) ויפצר בס מאד ויסרו אליו ויבאו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו. וזהו הכנסת אורחים בביתו למאכל ומשתה ולינה. ובפרטות באדם, נקרא בית הבליעה (עיין כריתות, יד, ע"א).

דיבור. וכתוב (שם, מא, מ) אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי. ולהיפך, בית פרעה, פה-רע, כנודע.

בפה נגלה אות ד'. ואמרו (סוכה, ג, ע"א) דת"ר, בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המזוזה ומן המעקה וכו', וביהמ"ק, נקרא בתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

עינים - שבירה

כתיב (בראשית, יט, יא) ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצוא הפתח. ובית שנגלה בו פסולת בשבירה, הוא בית הכסא. ובאדם נקרא בית הרעי (תענית, כב, ע"ב). וכח ההריגה, שחיטה, ונקרא בית השחיטה (חולין, יז, ע"ב).

ונגלה שבירה בבית, בנגעי בתים, כמ"ש (ויקרא, יד, לד) ונתתי נגע צרעת בבית וגו', ונתץ את הבית. ועיקר בית שכולו שורש של רע ושבירה, בית פעור, שפוערים לו אחוריים. וכתוב (דברים, ז, כו) לא תביא תועבה אל ביתך. ובונה בית חדש שב מעורכי המלחמה, פן ימות. ועיקר החורבן, חורבן ביהמ"ק. ובתיקון מזוזות ביתך, זז-מות, כנודע.

עתיק

פסח, דילוג. בחינת עתיק היפך סדר ביושר, אריך. וכתוב בקרבן פסח (שמות, יב, ג) שה לבית. ונאמר בו (שם, שם, מו) בבית אחר יאכל לא תוציא מן הבית.

רל"א שערם פנים ואחור. ושורשו בעתיק, רל"א ב"פ, עולה תס"ב, כמנין ביתן.

אריך

הצואר בו נגלה האריכות, כי בגלגלת נגלה עיגול, ותחילת גילוי הארכה לחוץ הוא בצואר. ואמרו בזוה"ק (בראשית, יט, ב) צוארך (לשון צו - אורך - אריך) דא ביהמ"ק דלתתא.

אבא

כתיב (בראשית, יב, א) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. וכתוב (שם, כ, יג) ויהי כאשר התעו אותי אלקים מבית אבי. וכתוב (שם, כד, לח) אם לא אל בית אבי תלך.

וכתוב (שם, לא, יד) ותען רחל ולא ואתמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו.

אב בית דין.

אמא

אם היולדת. וכתוב (בראשית, כ, יח) כי עצר עצר ה' בעד כל רחם לבית אבימלך.

וכתוב (שם, כד, כח) ותריך הנער ותגד לבית אמה.

תבונה, בן-בת-וה, כמ"ש בתיקונים. ולפ"ז ביתן, בן-בת-י, בחינת חיבור של או"א עלאה, בחינת יו"ד, שורש לזו"ן, בן ובת.

ז"א

ששה צדדים, וזהו צורת בית. וז"א נקרא תינוקות של בית רבן.

ז"א - בן. בית חתנות לבנו.

גט כריתות משלחה מביתו.

נוק'

נוק' נקראת ביתו, כמ"ש (יומא, ב, ע"א) אשתו זה ביתו. ובפרטות נקראת נות ביתו. ובהרחבה יותר כל זרעו נקרא בני ביתו, כמ"ש (בראשית, ז, א) בא אתה וכל ביתך. וזאת מפני שהם דרים

אאלפך

ערך בית

חכמה

קכה

ממשתה היין (יין - בינה) שנתמלא הכל גבורה, ועלה לגנת ביתן, יסוד בינה, בסוד מ"ן, כדי לעורר הגאולה, עכ"ל. וכתב רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קנח) וז"ל, וחצר גנה ביתן, גימט' תתי"ח, כמנין קס"א קס"א קמ"ג קנ"א וכו', עכ"ל. מילוי הבינה, כנודע.

דעת

כתיב (בראשית, יח, יט) כי ידעתיך למען אשר יצוה את בניו ואת אחרייו.

חסד

שם א"ל, חסד אל כל היום. וכתיב (בראשית, יב, ח) בית אל. ועיין פרדס (שער כג, פ"ב, ערך בית). ונקרא אף בית אלקים (שם, כח, יז) מצד הגבורה.

אברהם. וכתיב (שם, טו, ב) ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר.

ובקלקול, חמדה. וכתיב (שמות, כ, יד) לא תחמד בית רעך.

גבורה

דם. וגבי נגעי בתים כתיב (ויקרא, יד, נא) וטבל אתם בדם הצפר השחוטה וגו' והזה אל הבית שבע פעמים.

דין, ונקרא בית דין. וכן בית אלקים, כמ"ש בכמה מקראות, כגון בבית אלקים נהלך ברגש

בית אלקים. וכתב בקהלת יעקב (ערך בית) וז"ל, בית רומז על ב' אלקים, שיש בהם ק"כ צרופים וכו', ב' פעמים אלקים וב' פעמים ק"כ גימט' בית, עכ"ל.

תפארת

יעקב. וכתיב (בראשית, לג, יז) ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית. וכתיב (ישעיהו, ב, ה) בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. וכן בית ישראל.

בביתו. ובהרחבה יותר אף עבדיו נקראים בני ביתו, וכמ"ש (שם, יד, יד) וירק את חניכיו ילדי ביתו. ואמרו חז"ל, זה אליעזר.

ועיקר מדרגת נוק' רחל, ונקברה בבית לחם. ונקראת בית קיבול (לדוגמא עיין שבת, סו, ע"א). בית בכללות נוק', ובפרטות "פתח הבית". ועיקר הבית, ביהמ"ק, בית ה' אלקיך (שמות, כג, יט).

כתר

כתר גימט' עשרים. וכתיב (בראשית, לא, מא) זה לי עשרים שנה בביתך.

בית קדש הקדשים כנגד הכתר.

אלף, והיפוכו אפל. ואמרו (חולין, י, ע"ב) בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות נגעו.

חכמה

כתיב (משלי, כד, ג) בחכמה יבנה בית. ובפרטות נקרא בית המדרש. וזהו בית שמאי ובית הלל, וכדומה.

כתב בחמדת ימים (פורים, פ"ו) וז"ל, חצר - הם הנה"י, כלים חיצוניים. גנת - כנגד חג"ת, כלים תיכוניים. ביתן כנגד חב"ד, בסוד בחכמה יבנה בית, וכו', ביתן הם חב"ד דנה"י, עכ"ל, עיי"ש. והגר"א (אסתר, א, ה) כתב שחצר, גינת ביתן, כנגד ביע"ע, עיי"ש.

ביתן אותיות נתיב, בבחינת ל"ב נתיבות חכמה.

בינה

יובל. וכתיב (ויקרא, כה, לג) ואשר יגאל מן הלולים ויצא ממכר בית ועיר אחזתו ביוכל.

נדר. וכתיב (במדבר, ל, יא) ואם בית אשה נדרה.

שמחה. וכתיב (דברים, יד, כו) ושמחת אתה וביתך. וכתב במחברת הקדש (שער פורים) וז"ל, ואז מלך מלכי המלכים הקב"ה קם בחמתו

עץ החיים ועץ הדעת. וביתן, בית אילנות, כמ"ש רש"י (אסתר, א, ה; בב"מ, לט, ע"ב, ד"ה ובוסתני). ועיין זוה"ק (ויקהל, קצו, ע"א).

נצח

נו"ה, עמודים, בחינת מזוזות הפתח. ואמרו (מנחות, לד, ע"א) דתניא, בית שאין לו אלא פצים אחד, ר"מ מחייב וחכמים פוטרם, עיי"ש.

וכתב בקהלת יעקב (ערך ביתן) וז"ל, ביתן, ר"ת בועז יכין תרין נביאים, שנצח והוד נקראין תרין נביאין, זוהר רע"מ אחרי (סח, ע"א), עכ"ל.

הוד

נו"ה, רגלין. וביבמה, חליצה, בית חלוץ הנעל.

הוד - וידוי. ואמרו (סוטה, מח, ע"א) אמר ר"ל, כל בית שאין מתודה על מעשר ראשון, שוב אין מתודה על שאר מעשרות.

יסוד

ברית ביסוד. וכתיב (בראשית, יז, יב) ובן שמונת ימים הימול לכם כל זכר לדורותיכם יליד בית וגו'. וכתיב (שם, כד, ב) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי - מילה, כמ"ש חז"ל.

יוסף. וכתיב (בראשית, לט, ד) ויפקדהו על ביתו. ויסוד נכנס לנוק' שהיא בחינת בית, וזה היה נסיונו של יוסף עם "ביתו" של פוטיפר, ומשם נשלח ל"בית" האסורים. ושם כתיב (שם, כב) ויתן שר בית הסהר ביד יוסף את כל האסורים אשר בבית הסהר. ואח"כ יצא ונעשה בית יוסף (שם, מג, יח). וכתיב (עובדיה, א, יח) ובית יוסף להבה.

מלכות

בית, סוד מלכות, כנודע. ועיין רמ"ק (פרדס, פכ"ג, ערך בית).

שם אדנות. וזה נקרא בית אדונו. ובפרטות נקרא בית הכנסת, מקום כינוס כל השפע.

אבן. וכתיב (בראשית, כח, כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים.

מלכות בית דוד. ועיין ברכות (מט, ע"א).

ביתן, נקרא (אסתר, א, ה) גנת ביתן המלך. וזהו בחינת מלכות, כמ"ש ברקאנטי (בראשית, א, י).

נפש

לשון נפיש, יתר, והוא כח הוספה על הבית.

רוח

ד' רוחות לבית. ואמרו (עירובין, יז, ע"א) בית שנפרץ משתי רוחותיו.

נשמה

איתא בזוה"ק (ח"ב, קצו, ע"א) והמלך קם בחמתו ממשטה היין אל גנת הביתן וגו', בשעתא דקב"ה עאל בגנתא דעדן, כדין כל אינון אילנין דגנתא, וכל אינון נשמתין דצדיקיא, פתחי ואמרי (תהלים, כד, ז) שאו שערים ראשיכם וגו'. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאורי הזוהר, דפים יא-יד).

חיה

בנגעים כתיב (ויקרא, יד, נא) וטבל אתם בדם הצפור השחוטה ובמים החיים והזה אל הבית שבע פעמים.

יחידה

בית של יחיד. ועיין עירובין (טז, ע"ב).

חיה שורה בבגדים, יחידה בבית, כנודע.

מילון ערכים בקבלה בית

והיפך בית דקדושה, בית המקדש ששם שורה השכינה, יש בית האסורים, ששם השכינה אסורה בגלותה. עיין נהר שלום (לה, ע"ב; לט, ע"א). וכשאינו לנו בית המקדש, יש לנו בית מקדש מעט, בית הכנסת, שהוא השראת השכינה פורתא, כמ"ש בשער הכוונות (דרושי כוונת הברכות) וז"ל, השכינה היא הנקראת בית הכנסת, בית אלקים, וזמ"ש בבית אלקים נהלך ברגש, כי קודם שיכנס האדם לבית הכנסת שהיא השכינה צריך להימלך באבהו, עכ"ל, עיי"ש. וזה כנגד ה' תתאה, מלכות. וכנגד ה' קמאה, בינה, יש בית המדרש, כנודע, פרד"ס כנגד אבי"ע, ודרש כנגד בריאה - בינה. ולכך בית המדרש כנגד בינה, שבו דורשים, בריאה יש מאין, אין בית המדרש בלא חידוש. לעומת כך בית הכנסת מקום תפלה, בחינת מלכות, ובפרט תפילה לעני. ונקראת בית הכנסת, לשון כינוס, כמ"ש שם, בית הכנסת הוא בחינת שם הוי"ה במילוי ההי"ן, העולה בגימט' בן, שהוא בית כנופיא לג' שמות העליונים ממנו, שהם ע"ב ס"ג מ"ב, ושם בן הוא המלכות, עכ"ל. וכן נקרא לשון כינוס לכלל המתפללים, כי השכינה סוד כלה, כוללת וכונסת כולם יחדיו.

בית, בחינת נוק'. ובטעם הדבר, כתב בעץ חיים (שער כא, פ"ב, מ"ח) וז"ל, נוק' הכתר שלה הוא ב"פ אור אור, שהם גימט' בית, כנודע, כי הנוקבא נקראת בית, עכ"ל, עיי"ש.

ובכללות כל הנוק' נקראת בית, כמ"ש שם (שער כד, פ"ב, מ"ק) וז"ל, אין בית אלא אשה שהיא שם ב"ן, עכ"ל, עיי"ש.

ובפרטות מקום הבית שבה, בית קיבול, הוא במקום בית הרחם, כמ"ש שם (שער לב, פ"ז, מ"ח) וז"ל, בית הרחם שלה הוא עמוק דוגמת הבאר הנעשה ע"י חפירה, ואינו בולט כמו יסוד הזכר, עכ"ל. והוא בחינת נקודת ציון, כמ"ש. ונקרא בית התורף, עיי"ש (שער לח, פ"ג, מ"ח). ובכללות, הן בינה והן נוק' נקראים בית, כמ"ש (שער לו, פ"ב) וז"ל, בית ראשון לקבל ה' עילאה, ובית שני לקבל ה' תתאה, עכ"ל. וחורבן הבית הוא כמ"ש (פ"ג, מ"ק) וז"ל, בחורבן בית שני, נחרבה כל המלכות, ונשארה בסוד נקודה לבד, עכ"ל, עיי"ש ההבדל בין חורבן בית ראשון לחורבן בית שני.

ובעולמות, עולם העשיה, נקרא בית, כמ"ש (שם, שער מב, פ"ב) וז"ל, משארז"ל אין בית אלא אשה, הוא בעשיה, כי הרי העשיה הוא הבית והיכל לכל ה' בחינת כנ"ל וכו'. וכעד"ז בבחינת עשיה שבכל עולם ועולם יקרא בית לאותו עולם, עכ"ל. ועיי"ש (פרק יד, מ"ח).

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בית - ביתא

בית – ביתא

ע"א). ואמרו (שבת, שם) תנא, הוא כונס ממוון שאינו שלו, יבא הכהן ויפזר ממונו. וביאורו, כי דבק בבית מלא, ולא גילה חלל דקדושה בביתו כנ"ל.

והנה בית בארמית, ביתא, כגון (בראשית, יז, יב) ילידי בית, תרגם בתרגום ילידי ביתא. ונוסף לבית אות אל"ף. וביאורו, שאות אל"ף זהו מילוי של הבית באלופו של עולם, בבחינת מ"ש (סוטה, יז, ע"א) איש ואשה זכו שכינה ביניהם, והיינו שהשכינה ממלאה את הבית. אולם אף בארמית פעמים כתוב בית עם אל"ף ופעמים בלי, כגון (עזרא, ו, ג) שם טעם בית אלהא בירושלם ביתא יתבנא. וכן (בראשית, מג, יט) בתרגום תרגם, גברא די ממנא על בית יוסף ומללא עמיה בתרע ביתא. ועוד מקומות. והיינו בית מלא, ובית שיש בו חלל.

והנה סדר האותיות, אל"ף - ב"ת. וב"ת בלא אל"ף, זהו אות שניה בלא הארת אות הראשונה, אל"ף. וביתא מלא עם אל"ף, היינו שהארת האל"ף ממשיכה ומאירה בבית, והבן. ובארמית, אל"ף, נעשה אלפא, והיינו שאות א' נמצא במילת אל"ף הן בתחילתה, והן בסופה, ומכאן כך, מכאן אות אל"ף הנמצא בסוף אל"ף, אלפ-א, נמשך אף אות אל"ף לאות ב"ת, והבן

כתב בערוך, ערך בית, וז"ל, ובא אשר לו הבית, מי שמייחד ביתו לו (יומא, יא). פירוש, מי שאינו מכניס אורחין בתוך ביתו, אלא ביתו מיוחס לו ולא לזולתו. פירוש אחר, שאינו משאיל כליו לאחרים, נגעין באין בביתו, עכ"ל.

והבן לפי הפירוש הראשון, בית לשון תוך (עיין סוגיות במחשבה, ערך זה), ומי שאינו מכניס אורחים "תוך" ביתו, אלא ביתו מיוחס לו ולא לזולתו, היינו שאין לו בית בבחינת חלל כנזכר שם, ולכך אינו מכניס, כי כל הבית ממולא מהוית עצמו, שמייחד ביתו לו. ולפירוש השני, שאינו משאיל כליו לאחרים, היינו שאם משאיל נעשה ריק וחלל בתוך הבית, אולם אם אינו משאיל, הכל ממולא תדיר, והבן.

ובפשטות, אין משאיל לאחרים מפני צרות עין, עיין ערכין (טז, ע"א). וחת"ס (תורת משה, ויקרא, יד, ג). ופרדס יוסף (ויקרא, יד, לה). ועוד. ובתורה תמימה (שם) כתב וז"ל, שאינו רוצה להשאיל כליו לאחרים ואומר שאין לו, הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו, עכ"ל. והבן שכיון שדבק בבית מלא, ואינו עושה בתוכו מקום חלל ע"י שנותן מכליו לאחרים, כנ"ל, לכך עונשו שצריך לפנות את הבית, ועי"ז נעשה חלל תוך ביתו. ויתר על כן, פעמים אף נצרך לנתוץ הבית עצמו, והבן. ועיין רי"ף (שבת, יד,

רשימת שיעורים הקשורים לערך בית

סדרה: דע את ביתך (יצא לאור כספר)

סדרה: דע את ביתך - סוגיות

בית אבל

א-ב אבל בית אבל-בלבביפדיה עבודת השם (יצא לאור בערך בדד)

בית דין

ספר דרך השם 047 חלק ב פרק ו בתי דין של מעלה

בית הכנסת

סוגיות ביראת השם 001 הרגיל לבוא לבית הכנסת-ברכות ו עמוד ב

בית המדרש

דע את תורתך 016 בית המדרש צרוף המקום גם לתפלה

בית המקדש

בין המצרים 006 בכי ביסוד הבית תשע"ב

בין המצרים 012 תשעה באב ג מקדשות תשע"ב

בין המצרים 017 הר שדה בית תשעה באב תשע"ג

בין המצרים 020 בנין בית המקדש תשע"ג

בין המצרים 022 בנין וחורבן תשע"ד

תשעה באב 006 בנין בית המקדש וחורבנו תשע"ב

תשעה באב 008 הר שדה בית תשע"ג

תפילה 056 בינה בנין בית המקדש מכח בינה (יצא לאור בערך בינה)

תפילה 141 דביר ביתך

דרשות 120 עשרה בטבת הר שדה בית תשע"ט

חנוכה 053 מזבח בית חומה תשע"ז

דע את דעתך 014 קטן בנין בית המקדש וחורבנו

וועד כולל 019 חורבן הבית ז אב תשע"ה

סוגיות באהבת השם 005 אהבה בביהמ-ק ובכל בית בישראל-ברכות יב אמוד א

ספר נפש החיים 004 שער א פרק ד צורת בית המקדש

בית המשתה

אגדתא על סדר השם 048 בית המשתה

בית ועד

פרקי אבות 055 פרק א משנה ד בית

שלום בית

ש-ל שלום-בית בלבביפדיה עבודת השם

פרשת השבוע תשעז 004 וישלח התנגדות יעקב ועשו שלום בית

דע את משפחתך 009 סוף בית יהודי חושי

דע את משפחתך 010 שלום בית וחינוך ילדים

דרשות 083 שלום בית תשע"ב

בית כהונה

סוגיות ביראת השם 049 בתי כהונה סוטה יא עמוד ב לויא מלכות בית

שמחת בית השאובה

סוכות 032 רוח הקודש בשמחת בית השאובה תשע"ג

סוכות 033 שמחת בית השאובה ויונה הנביא תשע"ג

סוכות 034 שמחת בית השאובה וניסוך המים תשע"ג

סוכות 035 שמחת בית השאובה ניסוך המים בזו וחרש תשע"ג

סוכות 036 שמחת בית השאובה שמחה וששון תשע"ג

סוכות 037 שמחת בית השאובה שמחה בעזרת נשים מעין לעתיד לבא תשע"ג

עבודה

בלבניפדיה עבודת ה' בית

ז

בית המקדש - 'הבית' בה"א הידיעה • שורש בנין הבית - י"ב אבנים שנהפכו לאבן אחת • אופן חלוקת הי"ב שבטים ל'י וב' - לעשרה שיודה כוללם ולשנים, יוסף ובנימין • שורש צירוף הג' אבות שמקבילים לג' היסודות אויר מים אש, המתגלים ב'בית' • שורש בחינת הבית המתגלה אצל יעקב ואצל רחל • הבית דקלקול המתגלה מכח עשיו לעומת הבית דתיקון של יעקב אבינו • שורש התיקון שבבית המתגלה מכחה של רחל גם לאחר החורבן השכינה שבכותל המערבי ובקבר רחל • שורש הבית דקלקול המתגלה לאחר החורבן 'ביתן המלך' דאחשורוש • 'ביתן המלך' - מקום הבית שיש בו אחיזה לכלי ביהמ"ק מצד הקלקול אצל אחשורוש • בית דתיקון שנבנה מכח אחדות ישראל לעומת בית דקלקול שנבנה מכח ה"מפוזר ומפורד בין העמים" • ההתפרטות המתגלה מצד התיקון ב'שבעים יוצאי ירך יעקב' לעומת ההתפרטות דקלקול של שבעים שנות גלות בבל • 'לב אחד לאבינו שבשמים' בבית דתיקון לעומת 'לעשות כרצון איש ואיש', ריבוי הרצונות שבבית דקלקול • 'ביתן' מצד התיקון - שער הג' שכולל את המ"ט שערים • ביתן דקלקול - שער הג' דקלקול שמתגלה בו עומק נקודת הפירוד וכח אחדות דקלקול • בנין ביהמ"ק 'חוצץ את המלכות' - כי הוא סתירה ל'ביתן' שהוא שורש קיום מלכות אחשורוש • עומק היחס בין 'גנית הביתן' ל'בית משתה היין' באופן דתיקון מצד אסתר ובאופן דקלקול מצד המן • שורש בנין בית שני מכח נס ההצלה של פורים • שורש האור של הבית שני ושל הבית השלישי המתנוצץ בימי הפורים

טז

אוצר האותיות חנוכת הבית

כאשר אדם הראשון גורש מגן עדן היה עליו למצוא מקום אחר לגור בו, וכך כל אחד ואחד מישראל • בית שלנו הנועד לשינה, והבית קודם החטא וביהמ"ק שאין בהם שינה כלל • האדם הבורח לביתו - למקום מוות, והאדם הבורח למקור חיותו • האדם נמדד בעת צרה להיכן הוא בורח • 'כל העוסק בבניין מתמסכן' - להיכן המסכנות מביאה אותו • בבניין ביהמ"ק היה בחינה של התמסכנות לכו"ע • צעקת הנפטר המובילה לקבר, וצעקת היולדת המובילה לחיים חדשים • האדם המרגיל עצמו בקשיים, מגיע לידי קורבה לקב"ה.

כא

אוצר האותיות תרבות רעה בתוך ביתו

'תרבות' - ביחס לאב ובנו בדווקא • 'תרבות' - מדרגת "דרך-ארץ" • שורש ה'תרבות רעה' בנחש שהוא "לאו בר תרבות" • ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה אצל האדם הראשון בקין והבל • ה'תרבות רעה' של ישמעאל ועשיו • כח ה'תרבות רעה' של שמיעה דקלקול שנתקן ע"י רבי 'שמעון' בר יוחאי • רשב"י ור"א בנו במערה - ה'תרבות דתיקון' של אב ובנו • ה'תרבות טובה' של המערה - בירור ה'תרבות רעה' דרומי שהיא סיבת בריחתם למערה • החרוב ומעין שנברא להם - תיקון ה"בועת אפך תאכל לחם" • בריאת המעין - תיקון דרשב"י שאי"צ להפסיק לתפילה • מדרגת שמיעה דרבי 'שמעון' בבחינת "דברתי אני עם ליבי" שלמעלה משמיעה של תפילה • ההקבלה בין תרבות רעה דאבשלום לתרבות רעה דעשיו • מערת רשב"י - בבחינת מערת המכפלה • בקשת דוד לצירוף הראש והגוף דאבשלום - תיקון הראש של עשיו שנקבר במערה • תיקון דאבשלום ב"אותו נזיר שבא מן הדרום" • שערות הראש - דין ושערות ה'דיקנא' - רחמים • אופן התיקון שבצירוף שערות הראש והזקן • עומק התיקון של צירוף ישמעאל ועשיו ביום מיתתו של אברהם אבינו • תיקון התרבות רעה של אדה"ר שמתגלה בדוד המלך • תיקון התרבות רעה דלוט שאצל דוד המלך • "תורה חדשה מאיתי תצא" - גילוי ה'תרבות' שהופכת לאור • תיקון ה'מלמדה תפלות' ע"י מדרגת תרבות - תורה - בת של משיח • מדרגת ה'בת' שבלידת משה רבינו ומדרגת 'בת' מלשון לן שבמתן תורה • שינה בלילה - "דרך ארץ" ובמדרגת התרבות דתיקון הלילה הופך לתורה • מדרגת תורה דא"י - "הנהג בהן מנהג ד"א" ומדרגת תורה של אוכלי המן במדבר • הי"ב חודש הנוספים שבמערה - גילוי ה'תורה חדשה' שמכח הצירוף למדרגת ה'בת'

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בית

א. ג' קומות בבית - קומת מקום קומת זמן וקומת נפש • ב. פנימיות הבית קרויה בית מלבד כללות הבית שקרויה בית • ג. בית המדרש בבחינת תיכון שבבית, ובית כנסת בבחינת חיצוניות שבבית, לעומת בית המקדש שהוא בבחינת הפנים • ד. יסוד בית הכנסת הוא השפעה מהעליון לתחתון על ידי צירוף העשרה להיחשב כאחד • ה. נקודת ההשתייכות בקרבן פסח היא באופן של מן החוץ אל הפנים דרך התווך, ולא יציאה מן הפנים אל החוץ • ו. ג' בחינות במדרגת בית, מכוונים לג' הקומות הנ"ל שבשורש הבית • ז. אופן הבית בצד הקלקול הוא בית עבודה זרה ובעיקר בעבודת בעל פעור • ח. בית - בחינת החיבור במדרגת י"ב, היא מידתו של יעקב • ט. בית המקדש של מטה הוא חיצון לבית המקדש של מעלה, וזוהי מידת תיכון שבשם בית • י. הארת חדר לפנים מחדר והארת קומה על גבי קומה • יא. בחינת החיבור מהפנים אל החוץ היא מדרגת הסולם • יב. צד עליון במדרגת הסולם היא המשכת הפנים אל החיצון • יג. בית בבחינת בת י' היא מידת בית מקדש ראשון ושני • יד. בבית מקדש השלישי תרד השכינה לתוך העשרה טפחים • טו. חלום יעקב הוא על בית ראשון ושני דווקא בזמן שיצא מארץ ישראל אל בחינת חיצוניות • טז. מידת יעקב בבחינת פנים לעומת מידת יוסף שהיא בבחינת חיצוניות • יז. רחל היא בית בבחינת פנים ביחס ליעקב, ובבחינת חיצון ביחס ליוסף • יח. התפילה בבית מקדש ראשון ושני היא בבחינת יהיו דברך מועטים לעומת בית שלישי שהתפילה היא בבחינת שיחה • יט. בית מקדש ראשון ושני הוא בהארת קומה על גבי קומה לעומת בית מקדש שלישי שהוא בעומק הארת חדר לפנים מחדר בהמשכת אור עליון לתחתון • כ. שברי הלוחות המונחים בארון הם המשייכות את הבית למציאות החורבן ובבית שלישי יחזרו ויתאחו • כא. שלימות הבית על ידי האשה היא במדרגת שיחה, שהיא שלימות הארת חדר לפנים מחדר

בלבביפדיה מחשבה האות בית

שני מהלכים בצורת האות ב' • ב' בבחינת ד' ו' • ב' בבחינת ג' וים • חיבור והבדלה במדרגה של שלוש • נח העלה את הב' למדרגת הס' • שורש התיקון של הב' באבות הקדושים • ההבדל בין התיקון דאברהם לתיקון דיעקב • מדרגות ודברת כס ביעקב אבינו

סוצר האותיות בתינו

עוצר האותיות בעל הבית

בעל דין • בעל מלשון קבלת עול - מקבל העול עולה ומתעלה • מדרגת עליה בתורה שבכתב ותורה שבע"פ • מדרגת בעל מכוח כיבוד אב ואם • עליה מכוח קבלת עול • קבלת עול מידת הדין • עלייה מעולם המעשה לעולם המחשבה • מדרגת בני עלייה • ג' מדרגות בעליה

עוצר האותיות עניים בני ביתך (א')

יהיו עניים בני ביתך • שמותיו של העני ומשמעות הדברים • שורשי העניות • מקור העניות אצל חוה • מקום הצירוף של העני - דלת ובית • שורש העניות שבגזירת המיתה • עניות בדעת • כנעני - כאן עני • עניות דתיקון עניות בממון ובנפש • עניות בגאולה אחרת וראשית • עניות דתיקון • בחינת 'אין' • בחינת עניות דתיקון בתפילה • עניות דתיקון בדעת • שורש העניות שבקין - קניין והתבטלות • עניות דתיקון בזמן • עניות דתיקון בעולם • ביאור כפול בדברי התנא 'יהיו עניים בני ביתך' • עניות דמצרים • אניות-עניות • 'כי לא יחדל אביון' - עני רוכב על חמור

עוצר האותיות עניים בני ביתך (ב')

יהיו עניים בני ביתך • צירוף מדרגת בן ומדרגת עבד • המשכה וחזרה מכוח בן ועבד • המלכת ה' מכוח צירוף של בן ועבד • צא עקידת יצחק • מדרגת 'אם' בעקידת יצחק • מלכות במדרגת הריון • מידת הדין דיצחק • מעשה מתוקן משורש עקידת יצחק • המלכת ה' במדרגת הריון • סליחה מכוח "אבינו מלכנו"

אוצר האותיות בתים..... צט

בית משורש בת • מדרגת בת ומדרגת ביצה • שורש בת בכתואל ובתיה • גילוי בית במשה רבינו

אוצר האותיות אפיקומן - בית..... קג

סיכום חלקי וקצר • "בבית אחד יאכל" שבקרבן פסח - אור היחידה שמאיר בבית • הישיבה בסוכות בענני הכבוד שביציאה ממצרים - המשך הארת ה'בית' • עומק חיוב ביעור חמץ שתלוי בבית - שלא יסתיר את האור שבבית • קרבן פסח - נבדל משאר הקרבנות בהקרבתו ובאכילתו • קשירת פסח מצרים לכרעי המיטה - קשירתו למקום לינה שבבית • 'הבית' בה' הידיעה - בית המקדש • עומק הקשירה לכרעי המיטה - חיבור בני ישראל למקום בית המקדש • "ויעש להם בתים" שבמילדות - שורש גאולת מצרים • "איש וביתו באו" שבירידת ה'ב' שבטים למצרים - הבית שהולך ונבנה מתוך הגלות • פנימיות הארת הבית השלישי שבאפיקומן • לעת"ל כל ישראל יאכלו קרבן פסח בבית אחד • גילוי ה'בית אחד' - הארת ה'יחידה הכללית' דמשיח במדרגת מקום • לעת"ל כל ישראל יאכלו הפסח מבהמה אחת • לעת"ל - קרבן פסח יהפך להיות קרבן תודה • שורש הגג שבהלל דקרבן פסח - מביהמ"ק דלעת"ל שירד מן השמים

סוגיות במחשבה - בית..... קיד

רל"א שערים

צירוף בי- בר- י-ת..... קיז

קבלה

בלבניפדיה קבלה בית..... קכג

מילון ערכים בקבלה בית..... קכז

ארמית

בית - ביתא..... קלא

שיעורי שמע הקשורים לערך..... קלב

לתוכן עניינים מורחב..... קלד